

BALIKAPATH

BY

SREE SREE RANI

OF KALAHOTE AND ATAKADA

GURJARI.

RAY BROS. CUTTAGE

BALIKAPATH

OR

GIRL'S READER

PART I.

BY

SREE SREE PATTAMAHADEVI
KANAKMANJARI DEVI,

RANI OF KALLIKOTE AND ATAGADA.
DISTRICT GUNJAM.

ବାଳିକାପାଠ ।

ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ

୨୨

ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାଗର୍ଭତ

ଶାଳିକୋଟ ଏବଂ ଅଟ୍ଟାଦୁର୍ଗାଧିଶାଳି

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ କନକମଞ୍ଜୁଶା ଦେବୀ

କର୍ତ୍ତୃକ ପ୍ରଣୀତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ ।

PRINTED AT THE RAY PRESS,
CUTTACK.

1897.

ବିଜ୍ଞାପନ ।

ବାଳକାମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷୋପଯୋଗୀ ପୁସ୍ତକ ଓଡ଼ିଆଭାଷାରେ ନ ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଶିକ୍ଷକୋଟ ଓ ଅଷ୍ଟଦୁର୍ଗାଧୀରୀରୀ ସ୍ୱଦେଶବନ୍ଧୁ ଗୁଣୀ ଶ୍ରୀମତୀ କନକମଞ୍ଜୁଷା ଦେବୀଙ୍କଦ୍ୱାରା ଏହି ‘ବାଳକାଗାଠ’ ସହପ୍ରଥମ ଲିଖିତ ହୋଇ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ଗୁଣୀ ମହୋଦୟ ଅଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଗୃହର ଅଭ୍ୟନ୍ତରର ଅବସ୍ଥା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅବଗତ ହୋଇ ସେଥିର ସ୍ୱର ସଜାଣି ଯାହା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଯଥାସ୍ଥାନରେ ଅତି ବିଶଦ ଭାବରେ ତାହା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରିଅଛନ୍ତି । ସ୍କୁଲରେ ଏଥିର ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ଉପଦେଶପ୍ରଦ, ଶୁଷ୍କା ସେହିପରି ସରଳ ଓ ସୁବୋଧ ହୋଇଅଛି । ସୁତରାଂ ଏହା ଯେ ସର୍ବାଂଶରେ ବାଳକାଶିକ୍ଷାର ଉପଯୋଗୀ ହୋଇଅଛି ଏଥିରେ ଅତି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଗୁଣୀ ମହୋଦୟ ଗ୍ରନ୍ଥସେମା ଥିଲେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଣୀ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ସେ ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ସମ୍ପଦସୁଖଭୋଗରେ ଥାଇ ସୁଦ୍ଧା ଯେ ଏତେଦୂର ଶିକ୍ଷା କରିଅଛନ୍ତି ଏବଂ ସର୍ବସାଧାରଣ ଓଡ଼ିଆ ବାଳକଙ୍କୁ ସୁଶିକ୍ଷିତା କରିବା ପାଇଁ ଏପରି ଯତ୍ନ କରୁଅଛନ୍ତି, ଏହା ସ୍ୱାମୀନାଥ ପ୍ରଶଂସାର ବିଷୟ ନୁହେଁ ।

ଗୁଣୀ ମହୋଦୟ ଏ ପୁସ୍ତକକୁ ବିତରଣ କରିବାକୁ ମାଜିସ ବଳାଇଅଛନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରଥମଗଣ୍ଠ ସାଧାରଣରେ ଆଦୃତ ହେଲେ, ଲିଖିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଦ୍ୱିତୀୟଗଣ୍ଠ ଅବଳମ୍ବେ ପ୍ରକାଶ କରିବେ ।

ସୁସ୍ତକଗ୍ରହଣେହମାନେ ଗୁଣୀ ମହୋଦୟଙ୍କ ନିକଟରୁ “ଶଶିକୋଟ,
ଗଙ୍ଗାମ ଜିଲ୍ଲା” ଏହି ଠିକଣାରେ ନିବେଦନପତ୍ର ପଠାଇଲେ ସୁସ୍ତକ
ପାଇଁ ପାରବେ ।

ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ ନାୟକ ।
ମେନେଜର ଶ୍ରୀ ଯେସୁ,
କଟକ ।

ଓଡ଼ିଶା ଶିକ୍ଷାବିଭାଗର ବିଜ୍ଞପର ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍

ରାୟ ବାହାଦୁର

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ, ରାଧାନାଥ ରାୟ

ମହୋଦୟ

ବାଳକାପାଠ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରଅଛନ୍ତି—

“ବାଳକାପାଠ” ପାଠ କରି ମୁଁ ନିରନ୍ତରୀୟ ପ୍ରୀତିଲାଭ କରି ।
ବୈଷୟିକ ଏବଂ ନୈତିକ ଶିକ୍ଷାର ଏପରି ସୁନ୍ଦର ସମବାୟ ଅନ୍ୟ
କୌଣସି ବାଳକାପାଠ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ସ୍ଥଳର ନହେ । ଜାତିଗର୍ବ, ପୌର-
ଶିକ ଏବଂ ଐତିହାସିକ ଆଖ୍ୟାୟିକାର ସନ୍ନିବେଶ ହେତୁରୁ ଗ୍ରନ୍ଥଟିକ
ସେମନ୍ତ ଉପଦେଶପ୍ରଦ ସ୍ପେଷିଫିକ କୌତୁକାବହ ମଧ୍ୟ ହୋଇଅଛି ।
“ବାଳକାପାଠ” ପର ବାଳକଙ୍କ ଶିକ୍ଷାପଯୋଗୀ ପୁସ୍ତକ ବଙ୍ଗ-
ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ସୁଦ୍ଧା ଅସ୍ପଦ ନାହିଁ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ଲିପି-
କୌଶଳଦ୍ୱାରା ନୀରସ ଶୁଦ୍ଧଶିକ୍ଷା ଏ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ବିନୋଦର ଆକାର
ଧାରଣ କରିଅଛି । ଏ ପୁସ୍ତକର ବହୁଳ ପ୍ରଚାରଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଶାରେ ସ୍ତ୍ରୀ-
ଶିକ୍ଷାର ସମ୍ପର୍କ ଶ୍ରେୟଃଲାଭର ସମ୍ଭାବନା । ଉତ୍କଳୀୟ ବାଳକମାନଙ୍କୁ
ସ୍ମୃତିଶୀ ଏବଂ ସୁମାତା କରାଇବାର ପୁସ୍ତକର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଟେ; ଏବଂ
ପୁସ୍ତକର ବିଷୟ ଏବଂ ଭାଷା ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ପୁଣି ଦେଶ, କାଳ,
ପାତ୍ରର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପଯୋଗୀ ହୋଇଅଛି ।

“ବାଳକାପାଠ” ପ୍ରତ୍ୟେକ ଓଡ଼ିଆ ବାଳକାବିଦ୍ୟାଳୟର ପାଠ୍ୟ-
ପୁସ୍ତକରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବାର ବାଞ୍ଛନୀୟ । ବାଳକାବିଦ୍ୟାଳୟରେ

ପାରତୋଷିକ ଦେବା ସ୍ୱକାଶ ଏପରି ସୁନ୍ଦର ପୃଷ୍ଠକ ଓଡ଼ିଆବାଣୀରେ
ଦିଆଯି ନାହିଁ ।

“ବାଇକାପାଠ”ର ୨ୟ ଶ୍ଳୋ ଦେଶିକାର ପ୍ରଘୋଷରେ ମୁଁ ଅଶୀ-
କ୍ରମ ହୋଇ ରହିଲି ।

କଟକ
୧୯୮-୧୭ }
୧୯୮-୧୭

ଶ୍ରୀ ରାଧାନାଥ ରାୟ ।

ସୂଚୀପତ୍ର ।

ବସନ୍ତ	ପୃଷ୍ଠା ।	ଜାଲପ୍ରଭୃତି	୧୦୭
ରାମାୟଣ	୧	ଭୂଜି	୧୦୭
ମହାଶ୍ୱରତ	୧୦	ବ୍ୟଞ୍ଜନ	୧୦୯
ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ବନବାସ	୧୨	ମାଛଝୋଲ	୧୧୦
କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଯୁଦ୍ଧ	୨୫	ମାଂସଝୋଲ	୧୧୧
ସଂଯୁକ୍ତା	୩୫	ଦୁଗ୍ଧ	୧୧୩
କେତେଗଜିଏ ପଶୁଙ୍କ		ଦହି	,,
ବିବରଣ	୪୪	- ଛେନା	୧୧୪
ଶୈବ୍ୟା	୫୭	କ୍ଷୀର	୧୧୫
ପ୍ରକୃତ ଗୁହ୍ମିଣୀ	୬୮	ରାବଜି	,,
କେତେଗଜିଏ ପକ୍ଷିଙ୍କ		ଲହୁଣୀ	,,
ବିବରଣ	୭୭	ଘୃତ	୧୧୬
ଗୃହ ଏବଂ ଗୃହପ୍ରବ୍ୟ	୮୩	ପାୟସ	,,
ଶ୍ରେଷ୍ଠେଇଘର	୮୯	ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରଭୃତି	୧୧୮
ଚୁଞ୍ଚି, ପାକପାତ୍ର, ପରବା		ପୁର	୧୧୯
ଓ ମଶାଲ	୯୩	କରୁର	,,
ଅନ୍ନ	୯୮	ମାଲଗା	୧୨୦
ଖେଚରାନ୍ନ	୯୯	ମୋହନଭୋଗ	,,
ପଳାନ୍ନ	୧୦୩	ସବୁରକୁଳ	,,
ଭର୍ଜିତାନ୍ନ	୧୦୫	କେତେଗଜିଏ ଜଳଜଗୁଳ	
		ବିବରଣ	୧୨୨

ରୋଗିର ପଥ୍ୟ	୧୩୪	ବିବିଧପ୍ରସଙ୍ଗ (୨ୟ) .	୧୫୦
ସାଗୁଦାନା	,,	ଗୃହପାଳିତ ପଶୁପକ୍ଷୀ	୧୫୩
ଆରାବୁଟ	,,	ଅବଲାର ସାହସ	,,
ସୁଜି	୧୩୫	ସାଧୁ ସ୍ତ୍ରୀ	୧୫୫
ବାଲ୍	,,	ହେତୁଶୀଳା ରମଣୀ	୧୫୭
ଶରମଣ୍ଡ	,,	ଭାବୁବସୁଳା ବାଳିକା	୧୫୯
ମାଂସକ୍ଷାଥ	୧୩୬	ପ୍ରଭୁପୁରମତି ନାରୀ	୧୬୦
ବିବିଧ ପ୍ରସଙ୍ଗ	୧୩୭	ପ୍ରଭୁପୁରମଣି ପରବ୍ରତକା	୧୬୧
ପଦ୍ମିନୀ	୧୪୧	କେତେଗଞ୍ଜିଏ ଉଦ୍ଭିଦର	
ଅଭିନୀ ପ୍ରଭୁରକ୍ତି	୧୪୭	ବିବରଣ	୧୬୮

ବାଳିକାଘାଠ ।

ପ୍ରଥମ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ରାମାୟଣ ।

ଅଈ ନାତୁଣୀ ।

ଲୀଳାବତୀ—ଅଇ, ଅଈ କାହାଣୀ କହିବ ପର ?

ନିଶାମଣି—ଅଇ, ଗାଧବ-ବହୁ କଥା କହ ।

ପଦ୍ମାବତୀ—ନା ଅଇ, ଅଉ ବହୁ କହ ।

ଅଈ—ଅଈ, ଭୁମ୍ବେମାନେ ରାମାୟଣ ଏବଂ ମହାଭାରତର
କଥା ଶୁଣିଛୁ ?

ଲୀଳା—ନା ।

ପଦ୍ମା—ଅଇ, ଅଈ ମହାଭାରତ କଥା କହ ।

ନିଶା—ନା, ଅଇ, ରାମାୟଣ କଥା କହ ।

ଅଈ—ଅଈ ରାମାୟଣ କଥା କହିବ । ଏ ଦେଶରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ
ଯେ ରାମାୟଣ ଓ ମହାଭାରତର କଥା ନ ଜାଣେ ତାହାର ଜନ୍ମ
ବୃଥା । ଯେତେ ଦେଶରେ ଯେତେ ପ୍ରାଣୀର ଗୁଣ ଅଛି ସେମାନଙ୍କ

ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଗ୍ରନ୍ଥ ଶ୍ରୀମାତୁଣୀ ଅବା ମହାଶ୍ୱରତ ସଙ୍ଗେ ଭୁଲ୍ଲ ନୁହେଁ । ଶ୍ରୀମାତୁଣୀରେ ଶ୍ରୀମତନ୍ତ୍ରୀ ସୀତାଙ୍କ ଚରନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି ।

“ପ୍ରାଣଜ୍ଞ କାଳରେ ଅଯୋଧ୍ୟା ଦେଶରେ ଏକ ପରାକ୍ରମୀ ଗୁଜା ଥିଲେ, ତାଙ୍କ ନାମ ଦଶରଥ । ଦଶରଥଙ୍କର କୌଶଲ୍ୟା, କୈକେୟୀ ଏବଂ ସୁମିତ୍ରା ନାମରେ ତିନି ରାଣୀ ଥିଲେ । ମହାରାଜା ଦଶରଥଙ୍କର କୌଶଲ୍ୟାଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର, କୈକେୟୀଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଭରତ, ଏବଂ ସୁମିତ୍ରାଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଓ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ଏହି ଚାରୁ ପୁତ୍ର ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଶ୍ରୀମତନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଏକ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ଭରତଙ୍କର ସହଚର ଥିଲେ ।

ଦଶରଥ ପୁତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ସକାଶେ କୁଲଗୁରୁ ବଶିଷ୍ଠଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କଲେ । ବଶିଷ୍ଠ ରାଜପୁତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଶାସ୍ତ୍ରାଦିରେ ସୁନିପୁଣ କରାଇ ଧନୁର୍ବେଦାଦି ଅସ୍ତ୍ରଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କଲେ । ରାଜପୁତ୍ରମାନେ କୈଶୋରାବସ୍ଥାରେ ଅଦ୍ୱିତୀୟ ବୀର ବୋଲି ଗଣ୍ୟ ହେଲେ । ଚାରି ଭାଇଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର, ଦଶରଥ ଏବଂ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରିୟ ହେଲେ ।

ଏହି ସମୟରେ ରାକ୍ଷସମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅତ୍ୟାଚାର କରୁଥିବାବେଳେ ମୁନିମାନେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟରେ ଯଜ୍ଞାଦି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ପାରୁ ନ ଥିଲେ । ଦିନେ ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଶ୍ୟମିତ୍ର ଦଶରଥଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ, ମୁନିମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ରାମ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେ ଘେନି ମୁନିମାନଙ୍କୁ ଅଶ୍ରମକୁ ଯାତ୍ରା କଲେ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବାଟରେ ଯାଉଁ, ତାଙ୍କୁ ରାକ୍ଷସୀକୁ ବଧ କଲେ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ମୁନିମାନଙ୍କ ଅଶ୍ରମରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ରାମ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ରାକ୍ଷସମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଘୋରତର ଯୁଦ୍ଧ କଲେ । ଯୁଦ୍ଧରେ ରାକ୍ଷସମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ନିହତ ହେଲେ ଏବଂ କେତେକ ପଳାଇ ପ୍ରାଣରକ୍ଷା କଲେ । ଏହି ରାକ୍ଷସମାନଙ୍କ

ମଧ୍ୟରେ ତାଜକାପୁତ୍ର ମାରୀଚ ପ୍ରଧାନ ଥିଲେ । ମାୟୁବଣ୍ଡେଷୁ ମାରୀଚ ଶ୍ରମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅସ୍ତ୍ରରେ କ୍ଷତବିକ୍ଷତାଙ୍କ ହୋଇ ପଳାୟନ କରି ତପସ୍ୟାରେ ନିୟନ୍ତ୍ର ହେଲା ।

ମିଥଲ ଗଜ୍ୟରେ ଜନକଗଜାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀତା ନାମରେ ଏକ ପରମା ସୁନ୍ଦରୀ କନ୍ୟା ଥିଲେ । ଜନକଗଜାଙ୍କ କନ୍ୟା ବୋଲି ଜାନକା, ମିଥଲରେ ଜନ୍ମ ବୋଲି ମିଥଲୀ ପ୍ରଭୃତି କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସୀତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ନାମ ଥିଲା । ଗଜା ଜନକ ଶିବଙ୍କର ଏକ କଠିନ ଧନୁରୁ ଅଣି, ସେହି ଧନୁକୁ ସେ ଭାଙ୍ଗିବ ତାହାଙ୍କୁ କନ୍ୟା ଦାନ କରିବେ ବୋଲି ପଣ କରିଥିଲେ । ଭାରତବର୍ଷର ଗଜାମାନେ ସୀତାଙ୍କ ଅପୂର୍ବ ରୂପକୁ ଦର୍ଶ୍ୟ କଥା ଶ୍ରବଣ କରି, ଧନୁରୁଙ୍ଗ କରି ସୀତାଙ୍କ ପାଣିଗ୍ରହଣ ସକାଶେ ମିଥଲକୁ ଆଗମନ କରିଥିଲେ । ବୟାମିତ୍ର ଗୁମ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ଘେନି ଧନୁରୁଙ୍ଗ ଦର୍ଶନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମିଥଲକୁ ଯାତ୍ରା କଲେ । ଅଗନ୍ତୁକ ଗଜାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ଧନୁରୁଙ୍ଗ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେଲେ ନାହିଁ । କେବଳ ଗୁମଚନ୍ଦ୍ର ସେହି ଦୁର୍ଜୟ ଧନୁକୁ ଭାଙ୍ଗି ସୀତାଙ୍କ ପାଣିଗ୍ରହଣ କଲେ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସୀତାଙ୍କ ସହ ଅଯୋଧ୍ୟାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କାଳରେ ବାଟରେ ପର୍ଶୁରାମଙ୍କ ଦର୍ପ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କଲେ ।

ଗୁମଚନ୍ଦ୍ର ଅଯୋଧ୍ୟାରେ କିଛିଦିନ ପୁଣ୍ୟରେ କାଳହରଣ କଲା ଉତ୍ତରୁ ଜଗନ୍ନାଥ ବୃଷଗଜା ଦଶରଥ ଗଜକାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଶକ୍ତ ହୋଇ ସକ୍ଷଗଣ-ସମ୍ମାନ ଗୁମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଗଜ୍ୟ ପ୍ରଦାନର ସଙ୍କଳ୍ପ କଲେ । ଗୁମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅବଶେଷର ପୁରାଦିବସରୁ ଅଯୋଧ୍ୟାବାସୀ ଅନନ୍ୟାଗରରେ ନିମଗ୍ନ ହୋଇ ମହୋତ୍ସବରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଲେ । କୌଶଲ୍ୟା ପୁତ୍ରଙ୍କ ଏକ ସୀତା ପତିଙ୍କ ହିତକାମନାରେ ବହୁବଧ ବ୍ରତ ଏବଂ ଦାନାଦି କାର୍ଯ୍ୟରେ ରତ ହେଲେ ।

ପୁଣେ ଗୁଜା ଦଶରଥ କୈକେୟୀଙ୍କୁ ଯୋଡ଼ି ଏ ବର ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଅଙ୍ଗୀକାର କରିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ କୈକେୟୀ ଗୁମଚମୁକ୍ତ ଗୁଜାବାରସେକ କଥା ଶ୍ରବଣ କରି ବିଷୟା ହୋଇ, ଦଶରଥଙ୍କ ପୂଜା ଅଙ୍ଗୀକୃତ ବର ସାହାଯ୍ୟରେ ସ୍ତ୍ରୀୟ ପୁତ୍ର ଭରତଙ୍କୁ ଗୁଜ୍ୟ ପ୍ରଦାନର ସଜ୍ଜା କଲେ । କୈକେୟୀ ଦଶରଥଙ୍କ ଠାରେ ଅଙ୍ଗୀକୃତ ବରଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ଏକ ବରରେ ଭରତଙ୍କ ଗୁଜ୍ୟାବସେକ ଏକ ଅନ୍ୟ ବରରେ ଗୁମଚମୁକ୍ତ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ବର୍ଷ ବନଗମନ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ । ଦଶରଥ ଗୁମଚମୁକ୍ତ ବନ ଗମନ ପରବର୍ତ୍ତରେ ଅନ୍ୟ ଛତ୍ର ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାକୁ କୈକେୟୀଙ୍କୁ ବହୁ ଅନୁନୟ ବନୟ କଲେ ସୁଦ୍ଧା, କୈକେୟୀ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବର ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସମ୍ମତା ହେଲେ ନାହିଁ । ଦଶରଥ କୈକେୟୀଙ୍କ ନିଷ୍ଠୁର ବ୍ୟବହାରରେ କାତର ହୋଇ ପ୍ରାଣାଧିକ ଶ୍ରିୟତମ ପୁତ୍ର ଗୁମଚମୁକ୍ତ ସୁକାଶେ କରୁଣସ୍ଵରରେ ବଳାପ କରି ରଜନୀ ଅଭିବାହିତ କଲେ ।

ପ୍ରାତଃକାଳରେ ଗୁମଚମୁକ୍ତ ପିତାଙ୍କ ସାକ୍ଷାତ୍ କରିବାକୁ ଯାଇ କୈକେୟୀଙ୍କ ମୁଖରୁ ଏହି ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଅବଗତ ହେଲେ । ସେ ଶୋକ-ପରାୟଣ ପିତାଙ୍କୁ ସାନ୍ତ୍ବନା କରି, ପିତୃସତ୍ୟ ପାଳନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ବର୍ଷ ବନବାସ କରିବାକୁ ସମ୍ମତ ହେଲେ । ତଦନନ୍ତର ପିତାଙ୍କ ଠାରୁ ବଦାୟ ଗ୍ରହଣ କରି, ମାତାଙ୍କ ନିକଟରେ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ । କୌଶଲ୍ୟା ଗୁମଚମୁକ୍ତ ବନଗମନରୁ ନିରସ୍ତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବହୁଯତ୍ନ କଲେ ସୁଦ୍ଧା, ଗୁମଚମୁକ୍ତ ପିତୃସତ୍ୟ ଭଙ୍ଗ ହେବା ଭୟରେ ସ୍ଥାନ ହେଲେ ନାହିଁ ।

ସୀତା ଗୁମଚମୁକ୍ତଠାରୁ ବନବାସ ବାର୍ତ୍ତା ଶ୍ରବଣ କରି, ପତିଙ୍କ ସହଚରଣୀ ହେବା ସୁକାଶେ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ । ଗୁମଚମୁକ୍ତ ସୀତାଙ୍କ

କହିଲେ—“ତୁମ୍ଭେ ଗୁଜ୍ଜରନାଥ ଏବଂ ଗୁଜ୍ଜର ପୁତ୍ରବଧୂ ହୋଇ କେଉଁ ବନବାସର କଷ୍ଟ ସମ୍ଭାଳ କରିବ ? ଯେ ଅବାଲୁରୁ ଗୁଜ୍ଜପ୍ରାସାଦରେ ରହି ଗୁଜ୍ଜପ୍ରାସାଦରେ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇଅଛୁ ସେ କପର ବୃକ୍ଷଛାୟା ଅଶ୍ରୁ ଏବଂ ଫଳ ମୂଳ ଭକ୍ଷଣ କରି ରହିବ ? ଅରଣ୍ୟରେ ହିଂସ୍ରଜନ୍ତୁ ଏବଂ ଗୁଜ୍ଜପ୍ରାସାଦରେ ବଚରଣ କରନ୍ତି, ତୁମ୍ଭର କି ସେମାନଙ୍କୁ ଭୟ ହେଉ ନାହିଁ ?”

ସୀତା କହିଲେ—“ମୋର ପତି ଯେବେ ବନବାସୀ ହେଲେ ମୋର ଗୁଜ୍ଜପ୍ରାସାଦ ଓ ଗୁଜ୍ଜପ୍ରାସାଦରେ କି ହେବ ? ତୁମ୍ଭ ପର ସ୍ବାମୀର ଅଶ୍ରୁ ପାଇଲେ କେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ହିଂସ୍ରଜନ୍ତୁ ଓ ଗୁଜ୍ଜପ୍ରାସାଦରେ ଭୟ ହୁଏ ? ସ୍ତ୍ରୀର ପତି ବ୍ୟଞ୍ଜିତ ଗତି ନାହିଁ, ବନବାସରେ ମୁଁ ତୁମ୍ଭର ସେବା କରିବି, ତୁମ୍ଭେ ଯେବେ ମତେ ସଙ୍ଗରେ ନ ନେବ ତେବେ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରାଣ-ହାତୀନା ହେବି ।

ଏହି କଥା ଶୁଣି ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସୀତାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ଯିବାକୁ ନିଷେଧ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମଧ୍ୟ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଅନୁଗମନ କଲେ । ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବନଗମନ ଉତ୍ତରୁ ଦଶରଥ ଶୋକରେ ଅକୁଳ ହୋଇ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ । ଏହି ସମୟରେ ଭରତ ଓ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ମାତୁଳାଲୟରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ । ଭରତ ଓ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ଭ୍ରାତୃବ୍ୟୁଥ ଅଯୋଧ୍ୟାକୁ ଅଗମନ କରି ଶିତାଙ୍କର ସଙ୍ଗର କଲେ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ଭ୍ରାତୃବ୍ୟୁଥ, ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ବାହୁଡ଼ାଇ ଆଣିବାକୁ ଯାତ୍ରା କଲେ; ମାତ୍ର ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବାହୁଡ଼ିଲେ ନାହିଁ । ଭରତ ଅଯୋଧ୍ୟାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କରି ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କାଷ୍ଠପାଦୁକାକୁ ସିଂହାସନରେ ସ୍ଥାପନ କରି, ଅଗ୍ରଜଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜ୍ୟପାଳନ କଲେ ।

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦଣ୍ଡକାରଣ୍ୟରେ ଗୋଦାବରୀତୀରବର୍ତ୍ତୀ ପଞ୍ଚବଟୀ ନାମକ-
ସ୍ଥାନରେ ପର୍ଣ୍ଣକୁଟୀର ନିର୍ମାଣ କରି କେତେକ ବର୍ଷ ପରମପୁଣ୍ୟରେ
କାଳଯାପନ କଲେ । ସୀତା ପତିସ୍ମତ୍ତବାସପୁଣ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ବନ-
ବାସର କଷ୍ଟ ବହୁତ ହେଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଫଳମୂଳ ଅହରଣ ଓ ମୃଗୟା
ପ୍ରଭୃତି କରି ଭାତ ଓ ଭାତଜାୟାର ମନୋରଞ୍ଜନ କରୁଥିଲେ । ରାମ-
ଚନ୍ଦ୍ର ବନବାସକାଳରେ ରାକ୍ଷସମାନଙ୍କୁ ଦମନ କରିବାକୁ ବନବାସୀ
ଭୂଷିମାନେ ପରମପୁଣ୍ୟରେ କାଳହରଣ କଲେ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଏହିପରି
ହସ୍ତେଦଶ ବର୍ଷ ପୁଣ୍ୟରେ ବନବାସ କଲେ ।

ଲଙ୍କାପତି ରାକ୍ଷସରାଜ ରାବଣ ସୀତାଙ୍କର ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ ରୂପ-ଲବଣ୍ୟ
କଥା ଶ୍ରବଣ କରି ମାୟାବୀ ମାରୀଚକୁ ସଙ୍ଗେ ଘେନି ସୀତାଙ୍କୁ ହରଣ
କରିବା ସକାଶେ ପଞ୍ଚବଟୀକୁ ଆଗମନ କଲା । ମାରୀଚ ବଚନ୍ତ ମାୟା-
ମୃଗରୂପ ଧାରଣ କରି ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କୁଟୀର ସମ୍ମୁଖରେ ବଚରଣ କଲା ।
ସୀତା ସେହି ବଚନ୍ତ ମୃଗକୁ ଦେଖି ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ କହିଲେ—“ତୁମର
ମୋଠାରେ ସ୍ନେହ ଥିଲେ ଏହି ମୃଗକୁ ମାରି ଏହାର ଚର୍ମ ମତେ
ଆଣ ଦିଅ” । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମୃଗର ଅନୁସରଣ କରି ଦୂରକୁ ଯିବାକୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ
ଓ ସୀତାଙ୍କର ଅନୁରୋଧ ହେଲେ । ମାରୀଚ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଶରରେ ଅସ୍ତ୍ରତ
ହୋଇ—“ଭାଇ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ମତେ ରକ୍ଷା କର” କହି ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲା ।
ସୀତା ତାହା ଶୁଣି, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବସନ୍ତରେ ପଡ଼ି ଅଛନ୍ତି ମନେ କରି ଲକ୍ଷ୍ମ-
ଣଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣ କରି ଶୂନ୍ୟକୁଟୀରରେ ଅବସ୍ଥାନ କଲେ । ରାବଣ ଏହି
ସୁଯୋଗରେ କୁଟୀରରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ସୀତାଙ୍କୁ ରଥରେ ବସାଇ
ଲଙ୍କାକୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲା । ସ୍ତ୍ରୀୟ ପତ୍ନୀ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରାବଣ
ସୀତାଙ୍କୁ ଅନେକ ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖାଇଲେ ସୁଦ୍ଧା ପତିବ୍ରତା ସୀତାଙ୍କ
ମନ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବଚଳିତ ହେଲା ନାହିଁ । ସୀତା ଲଙ୍କାର

ଅଶୋକବନରେ ଅବରୁଦ୍ଧା ରହି ସବାଦା ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଗୁଣମାନ ସ୍ମରଣ କରି ବଳାପ କଲେ ।

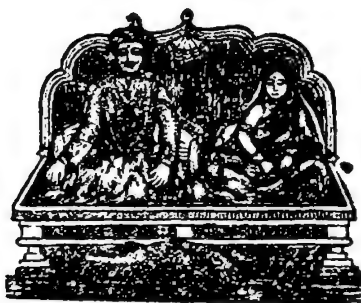
ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସହ ବୁଢ଼ୀରରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ସୀତାଙ୍କୁ ନ ଦେଖି ବହୁ ବଳାପ କରି ନାନାସ୍ଥାନରେ ତାହାଙ୍କୁ ଅନ୍ୱେଷଣ କରି ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ନାହିଁ । ପରେ ପିତୃସଖା ଜଟାୟୁଙ୍କ ନିକଟରୁ ଶ୍ରବଣ ସୀତାଙ୍କୁ ଘେନି ଯାଇଥିବାର ସମ୍ବାଦ ପାଇଲେ । ରାମ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସହ ରାକ୍ଷସମୁକ ପକ୍ଷରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ କପିଗୁଳ ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିତ୍ରତା ସ୍ଥାପନ କଲେ । ଭଦନନ୍ତର ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କ ଅଗ୍ରଜ ମହାବୀର ବାଳଙ୍କୁ ବଧ କରି, ବୃଷ୍ଟିନିଧାର ସିଂହାସନରେ ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କୁ ଅରଷିକ୍ରୁ କଲେ । ସୁଗ୍ରୀବ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ଦୂତ ପ୍ରେରଣ କରି ସୀତାଙ୍କୁ ଅନ୍ୱେଷଣ କଲେ । ସୁଗ୍ରୀବାନୁଚର ମହାବୀର ହନୁମାନ ଲଙ୍କାର ଅଶୋକବନରେ ସୀତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଅତି ସବାଦ ଦେବାକୁ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଅସଖ୍ୟ କପି-ହୈନ୍ୟ ସହ ଲଙ୍କାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ଏହି ସମୟରେ ଶ୍ରାବଣା-ନୂଜ ଧାର୍ମିକବର ବରାହଣ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସହ ମିତ୍ରତାସୁସ୍ତରେ ଅବଦ୍ଧ ହେଲେ । ବରାହଣ ସୀତା ଉଦ୍ଧାରରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅଙ୍ଗୀକାର କରିବାରୁ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାବଣକୁ ନିହତ କରି ବରାହଣଙ୍କୁ ଲଙ୍କାର ସିଂହାସନରେ ଅରଷିକ୍ରୁ କରିବାକୁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା-ବଦ୍ଧ ହେଲେ । ରାମ ଓ ରାବଣ ହୈନ୍ୟର ବହୁଦିନବ୍ୟାପୀ ଘୋରତର ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । ଏହି ସମୟରେ ଉଭୟପକ୍ଷରୁ ଅନେକ ବୀର ନିହତ ହେଲେ । ପରଶେଷରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାବଣକୁ ସବ୍ୟସରେ ନିହତ କରି ସୀତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କଲେ । ଏହି ସମୟକୁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ବର୍ଷ ଅଜ୍ଞତ ହୋଇଥିବାରୁ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ, ସୀତା, ସୁଗ୍ରୀବ, ବରାହଣ, ହନୁମାନ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେ ଘେନି ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଅଯୋଧ୍ୟାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କଲେ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସୀତାଙ୍କ ସହ

ଅଯୋଧ୍ୟା ସିଂହାସନରେ ଅବସିତ ହୋଇ ପରମପୁଣ୍ୟରେ କେତେକ ବର୍ଷ ପ୍ରଜାପାଳନ କଲେ । ସୀତା ରାବଣ ଗୃହରେ ଥିଲେ ; ରାମଚନ୍ଦ୍ର ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିଅଛନ୍ତି ବୋଲି ପ୍ରଜାମାନେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବାକୁ ପୁଞ୍ଜୁଲ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୀତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସୀତାଙ୍କୁ ବନବାସ ପ୍ରଦାନ କଲେ । ଏହି ସମୟରେ ସୀତା ଗର୍ବିତା ହୋଇଥିଲେ ।

ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବନାଦୋଷରେ ସୀତାଙ୍କୁ ବନବାସ ଦେଇଥିଲେହେଁ, ପତିବ୍ରତା ସୀତାଙ୍କର ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କଠାରେ ବିରାଗ ଜାତ ହେବା ତୋଣିବ ଆଉ, ସେ ସବୁବେଳେରାମ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ମଙ୍ଗଳକାମନା କରି, ବାଲ୍ମୀକି ମନ୍ଦିର ଅଶ୍ରମରେ ବାସ କଲେ । କେତେକ ଦିନ ଉତ୍ତରୁ ସୀତାଙ୍କର ଭୁଣ ଓ ଲବ ନାମକ ଯମଜ ପୁତ୍ରଦ୍ବୟ ଜାତ ହେଲେ । ବାଲ୍ମୀକି ରାଜପୁତ୍ରଦ୍ବୟଙ୍କୁ ଅସ୍ତ୍ର ଏବଂ ଶାସ୍ତ୍ର ବିଦ୍ୟାରେ ପାରଦର୍ଶୀ କରାଇଲେ । ଏହା ଉତ୍ତରୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଅଭ୍ୟମେଧସଞ୍ଜେ କଲେ । ଅଭ୍ୟମେଧର ଅର୍ଥ ବାଲ୍ମୀକିଙ୍କ ଅଶ୍ରମକୁ ଅହିବାକୁ, ଭୁଣ ଏବଂ ଲବ ଅଭ୍ୟକୁ ବନିନ କରି, ଶତ୍ରୁଘ୍ନ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ, ଭରତ, ଏବଂ ପଶ୍ଚାତ୍ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ପରୀକ୍ଷିତ କଲେ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଏହା ଉତ୍ତରୁ ଭୁଣ ଏବଂ ଲବଙ୍କୁ ସ୍ତ୍ରୀୟ ପୁତ୍ର ବୋଲି ଅବଗତ ହୋଇ ଅଯୋଧ୍ୟାକୁ ଯେନି ଗଲେ । ସୀତା ମଧ୍ୟ ଅଯୋଧ୍ୟାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କଲେ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଲଙ୍କାକୁ ଅଯୋଧ୍ୟାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କାଳରେ ସୀତା ସଙ୍କସମକ୍ଷରେ ଅଗ୍ନିପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ସ୍ତ୍ରୀୟ ସଞ୍ଜର ପରତ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ବଡ଼ମାଜା ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସୀତାଙ୍କୁ ପୁଣି ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ କହିବାକୁ, ସୀତା ଲଙ୍କାରେ ପାତାଳ ପ୍ରବେଶ କଲେ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସୀତାଙ୍କ ଶୋକରେ ଅଧୀର ହୋଇ ବ୍ରାହ୍ମମାନଙ୍କ ସହ ସରଯୁଜ୍ଜଳରେ ଦେହତ୍ୟାଗ କଲେ ।

ଲୀଳା—ଏହିଠାରେ ରାମାୟଣ କଥା ଶେଷ ହେଲା ?

ଅରି—ହଁ, ମୁଁ ରାମାୟଣର କଥା ସ୍କୁଲରେ କହିଲି । ବୁଦ୍ଧେମାନେ
ଯେତେବେଳେ ରାମାୟଣ ପୋଥି ପଢ଼ିବ, ତେତେବେଳେ ଅନୁର
କେରେ କଥା ଅଛି ଜାଣି ପାରିବ । ଅଜି, ଏତିକି ହେଉ ରାତି ହେଲାଣି
ଶୋଇବା ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ମହାଭାରତ ।

ନିଶାମଣି—ଅଇ, ଅଜ ମହାଭାରତ କଥା କହିବ ପରା ?

ଲୀଳା—ହେଲେ କଅଣ ହେବ, ମହାଭାରତରେ ସୀତାଙ୍କ ପରି ସ୍ତ୍ରୀର
କଥା ଅତି ନ ଥିବ ?

ସଦ୍ଵା—ଆଗେ ନ ଶୁଣି, ଏତେ ବୟସର କାହିଁକି ପଢ଼ିଅଛୁମ ?

ଅଜ—ହଉ, ଏବେ ଭୁନ ହୋଇ ଶୁଣ ।

ନିଶା—ଅଣ୍ଟ, କହ ।

ଅଜ—“କୁରୁବଣରେ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ପାଣ୍ଡୁ ନାମରେ ଦୁଇଭାଇ
ଥିଲେ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ଜନ୍ମାନ ହେବାରୁ, କନିଷ୍ଠ ପାଣ୍ଡୁ ରାଜ୍ୟଭାର
ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ । ପାଣ୍ଡୁ ବହୁ ଜନପଦ ଜୟ କରି ସ୍ତ୍ରୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟକୁ
କଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ପାଣ୍ଡୁ, କୁନ୍ତୀ ଓ ମାଦ୍ରୀ ଉଭୟ ମହିଷୀ-
ସହ ଅରଣ୍ୟବାସୀ ହେବାରୁ, ତାହାଙ୍କର ଜ୍ୟେଷ୍ଠତାତ ଗୁଣ୍ଡଦେବ
ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଉପଲକ୍ଷ କରି ରାଜ୍ୟଶାସନ କଲେ । ଏହି ସମୟରେ
ହସ୍ତିନାପୁର କୁରୁବଣର ରାଜଧାନୀ ଥିଲା ।

ଅରଣ୍ୟବାସ କାଳରେ ପାଣ୍ଡୁଙ୍କର, କୁନ୍ତୀ ଗର୍ଭରୁ ଯୁଧିଷ୍ଠିର, ଭୀମ,
ଓ ଅର୍ଜୁନ ଏବଂ ମାଦ୍ରୀଗର୍ଭରୁ ନକୁଳ ଓ ସହଦେବ, ଏହି ପଞ୍ଚପୁତ୍ର
ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ପାଣ୍ଡୁଙ୍କ ପୁତ୍ର ବୋଲି ଏହି ପଞ୍ଚପୁତ୍ରଙ୍କ ଅପର
ନାମ ପାଣ୍ଡବ ଅଟେ । ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ମହିଷୀ ଗାନ୍ଧାରୀ ଗର୍ଭରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋ-
ଧନ, ଦୁଃଶାସନାଦି ଏକଶତ ପୁତ୍ର ଜାତ ହୋଇଥିଲେ । ସାଧାରଣରେ
ଏମାନଙ୍କୁ କୁରୁବଂଶୀୟ ବା କୌରବ ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ପାଣ୍ଡବ-

ମାନଙ୍କ ଜନ୍ମର ଅଳ୍ପଦିନ ଉତ୍ତରୁ ପାଣ୍ଡବର ମୃତ୍ୟୁ ହେବାକୁ, ନବୁଳ ଓ ସହଦେବଙ୍କୁ କୁନ୍ତୀ ହସ୍ତରେ ସମର୍ପଣ କରି ମାତ୍ରୀ ପତିଙ୍କ ଅନ୍ତ-ମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ । କୁନ୍ତୀ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ଘେନି ହସ୍ତିନାପୁରକୁ ପ୍ରତ୍ୟା-ଗମନ କଲେ ।

“ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର କୌରବ ଶତଶ୍ରବଣକୁ ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବସହ ପ୍ରଥମ କୃପା-ରୂର୍ପ୍ୟଙ୍କ ନିକଟରେ ଅସ୍ତ୍ରଶିକ୍ଷାରେ ନିୟୁକ୍ତ କଲେ । ପଶ୍ଚାତ୍ ଅସ୍ତ୍ରବଦ୍ୟା-ବିଶାରଦ ଦ୍ରୋଣାଚାର୍ଯ୍ୟ କୁରୁପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷାରୁ ହେଲେ । ଶତ୍ରୁକୁ-ମାରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ରଥ ଚାଳନାରେ ଅଦ୍ୱିତୀୟ ପାରଦର୍ଶିତା ଲାଭ କରିଥିଲେ । ସମବୟସ୍କ ଭୀମ ଓ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ପଦାୟୁଦ୍ଧରେ ନିୟୁ-ଶତା ଲାଭ କରିଥିଲେ । ଅଜ୍ଞାନବର୍ତ୍ତିତା ଏକାଗ୍ରତା ପ୍ରଭୃତି ଗୁଣ ହେତୁ ଅର୍ଜୁନ ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଗୁରୁଙ୍କର ପ୍ରିୟତମ ହୋଇଥିଲେ । ଦ୍ରୋଣ ସ୍ତ୍ରୀପୁ-ତ୍ର ଅଭ୍ୟାସମାତ୍ରରୁ ସୁଦ୍ଧା ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରିଥିଲେ ।

“କୌରବମାନେ ସବୁବେଳେ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଝିଂସା କରୁଥିଲେ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ କେତେବେଳେ ବସ ଶୁଆର, କେତେବେଳେ ଗୁହ୍ୟବାହୁ କରି ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ବିନାଶ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କଲେ । ମାତ୍ର ପାଣ୍ଡବ-ମାନେ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀ ଧର୍ମାଙ୍କ ବହୁରାଜ୍ୟ ପରାମର୍ଶରେ ସମସ୍ତ ବିପ-ଦରୁ ପରିତ୍ରାଣ ଲାଭ କଲେ । ତଦନନ୍ତର ପାଣ୍ଡବମାନେ କୁନ୍ତୀସହ ଛଦୁବେଶରେ ନାନା ଅରଣ୍ୟ ଓ ଜନପଦରେ ଭ୍ରମଣ କଲେ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋ-ଧନ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର କୌଣସି ସଂବାଦ ନ ପାଇ ସେମାନେ ନିହତ ହୋଇଅଛନ୍ତି ମନେ କରି ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର ଅନନ୍ତ ହେଲେ । କୁନ୍ତୀଙ୍କର କନ୍ୟାକାଳରେ ଏକପୁତ୍ର ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ, ତାହାଙ୍କର ନାମ କର୍ଣ୍ଣ । କୁନ୍ତୀ କର୍ଣ୍ଣଙ୍କୁ ତ୍ୟାଗ କରିବାରୁ ରାଧା ନାମକ ଏକ ସାରଥି ତାହାଙ୍କୁ ପାଳନ କରିଥିଲେ । କର୍ଣ୍ଣ ଅସ୍ତ୍ରବିଶାରଦ ହୋଇ ମହାବୀର ହେଲେ ।

ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ କର୍ଣ୍ଣଙ୍କୁ ସଖା କରି ତାହାଙ୍କ ଅଙ୍ଗରାଜ୍ୟରେ ଅଭିଷିକ୍ତ କଲେ ।

“ପାଣ୍ଡବମାନେ ଛଦ୍ମବେଶରେ ଭ୍ରମଣ କରୁଁ ଏକ ଅରଣ୍ୟରେ ପ୍ରବଞ୍ଚ ହେଲେ । ହିଡ଼ିମ୍ବ ନାମକ ଏକ ପରାଜାନ୍ତ ରାକ୍ଷସ ସେହି ଅରଣ୍ୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଥିଲା । ହିଡ଼ିମ୍ବ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ବନାଶ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲା, ଓମ ତାହାକୁ ନିହତ କଲେ । କୁନ୍ତୀ ଏବଂ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ଅନମତି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଓମ ହିଡ଼ିମ୍ବସହୋଦରା ହିଡ଼ିମ୍ବାର ପାଣିଗ୍ରହଣ କଲେ । ହିଡ଼ିମ୍ବା ଗର୍ଭରୁ ଓମଙ୍କର ମହାବଳ ପରାଜାନ୍ତ ଘଟୋଜିତ ନାମକ ପୁତ୍ର ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କଲେ । ଏହା ଉତ୍ତରୁ କୁନ୍ତୀ ଓ ପାଣ୍ଡବମାନେ ଏକଚକ୍ରାନଗରକୁ ଯାଇ ଏକ ବ୍ରାହ୍ମଣଗୃହରେ ଯାଇ ରହିଲେ । ଏହିଠାରେ ଓମ ମାତାଙ୍କ ଆବେଶରେ ବକ ଗ୍ରାସସକୁ ନିହତ କରି ଏକଚକ୍ରାନଗରୀକୁ ନିଗ୍ରହଣ କଲେ ।

“କିନ୍ତୁ ଉତ୍ତରୁ ପାଣ୍ଡବମାନେ ବ୍ୟାସଙ୍କଠାରୁ ପଞ୍ଚାଳରାଜ-କନ୍ୟା ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କର ସ୍ୱୟମ୍ବର ସଂବାଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ବ୍ରାହ୍ମଣବେଶରେ କୁନ୍ତୀସହ ପଞ୍ଚାଳ ରାଜଧାନୀକୁ ଗମନ କରି ଏକ କୁମ୍ଭକାର ଗୃହରେ ଅବସ୍ଥାନ କଲେ ।

“ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ସ୍ୱୟମ୍ବରସଭାକୁ ଭାରତର ସମସ୍ତ ପ୍ରଦେଶରୁ ଗଜା-ମାନେ ଲକ୍ଷ୍ୟଭେଦ କରି ଦ୍ରୌପଦୀ ଲବ କରିବାକୁ ଆଗମନ କରିଥିଲେ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ, ଦୁଃଶାସନ, ଶକୁନି, ଜୟଦ୍ରଥ, ଶିଶୁପାଳ, ଜଗନ୍ନାଥ, ବିଷ୍ମ, କୀଚକ, ଦ୍ରୋଣ, ଭୀଷ୍ମ, ଅଭ୍ୟାସୀ, କର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଭୃତି ମହାବୀରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭେଦ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ନ ହେବାରୁ, ଦ୍ରୌପଦସ୍ତ୍ର ଧୃଷ୍ଣଦ୍ୟୁମ୍ନ ସଭାସ୍ତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କହିଲେ — “ବ୍ରାହ୍ମଣ ହେଉଛନ୍ତି, କ୍ଷତ୍ରିୟ ହେଉଛନ୍ତି, ଅବା ବୈଶ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି,

ଯେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରେଦ କରବେ, ଦ୍ରୌପଦୀ ତାହାକୁ ପତିତ୍ୱରେ ବରଣ କରବେ ।” ଏହା ଶ୍ରବଣକରି ଉପବିଷ୍ଣୁ ବ୍ରାହ୍ମଣମଣ୍ଡଳୀ ମଧ୍ୟରୁ ଅର୍ଜୁନ ନିର୍ଗତ ହୋଇ ଲକ୍ଷ୍ୟରେଦ ପୁରକ ଦ୍ରୌପଦୀ ଲଭ କଲେ । ଏଥିରେ ଗୁଜାମାନେ କ୍ରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଦ୍ରୁପଦଙ୍କ ବରୁକରେ ଅସ୍ତ୍ରଧାରଣ କରି ଗୁମା-ହୀନଙ୍କ ପରାକ୍ରମରେ ପରାଜିତ ହୋଇ ପଳାୟନ କଲେ । ଯୁଦ୍ଧ ଜୟ କରି ପାଣ୍ଡବମାନେ ଦ୍ରୌପଦୀ ସହ କୁମ୍ଭକାରଗୃହକୁ ବାହୁଡ଼ି ଆସିଲେ । ଏହିଠାରେ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ମାତୁଲପୁତ୍ର କୃଷ୍ଣ ଓ ବଳରାମ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସାକ୍ଷାତ୍ କଲେ ।

“ଦ୍ରୁପଦରାଜ କୁନ୍ତୀ ଏବଂ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର ପରିଚୟ ଗ୍ରହଣ କରି, ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କର ବବାହ ପ୍ରଦାନ କଲେ । ପାଣ୍ଡବ-ମାନେ ଜୀବତ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କର ପାଣିଗ୍ରହଣ କରିଅଛନ୍ତି ଅବ-ଗତ ହୋଇ ରାଜା ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ପଞ୍ଚାଳରାଜ୍ୟକୁ ବଦୁରଙ୍କୁ ଶ୍ରେରଣ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ହସ୍ତିନାକୁ ଘେନି ଆସିଲେ । ପ୍ରଜାବର୍ଗ କୁନ୍ତୀ ଓ ଦ୍ରୌପଦୀ ସହ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ କଲେ; ଏବଂ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ସେମାନଙ୍କ ଅର୍ଦ୍ଧରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରି ଶାନ୍ତବ୍ରତପୁରେ ବାସ କରିବାର ଅନୁମତି ଦେଲେ ।

“ପାଣ୍ଡବମାନେ ଶାନ୍ତବ୍ରତପୁରେ ରାଜଧାନୀ ଗ୍ରାସନ କରି ତାହାର-ନାମ ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥ ରଖିଲେ । ଏହା ଉତ୍ତରୁ ଅର୍ଜୁନ ନିୟମରଙ୍ଗ ହେତୁ ଦ୍ୱାଦଶ ବର୍ଷ ବନବାସୀ ହେଲେ । ବନବାସକାଳରେ ଅର୍ଜୁନ ନାଗ-କନ୍ୟା ଉଲପୀ, ମଣିପୁର ଗୁଜକନ୍ୟା ଚିତ୍ରାଙ୍ଗଦା ଏବଂ କୃଷ୍ଣଭଗିନୀ ସୁରଦ୍ରାଙ୍କ ପାଣିଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ଉଲପୀ ଗର୍ଭରୁ ଇନ୍ଦ୍ର-ବନ, ଚିତ୍ରାଙ୍ଗଦା ଗର୍ଭରୁ ବଭ୍ରୁବାହନ, ଏବଂ ସୁରଦ୍ରା ଗର୍ଭରୁ ଅଭିମନ୍ୟୁ ନାମକ ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରମୀ ଜିନିଷତ୍ର ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଦ୍ୱାଦଶ

ବର୍ଷ ଅଞ୍ଚଳ ହେବାରୁ ଅର୍ଜୁନ ସୁରତ୍ରା ସହ ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କଲେ । ଏହା ପୂର୍ବେ ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବଙ୍କର ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ମହାବଳ-ଶାଳୀ ପଞ୍ଚପୁତ୍ର ଜାତ ହୋଇଥିଲେ । କୃଷ୍ଣ ଏବଂ ଅର୍ଜୁନ ଶାଶୁବବନ ଦାହନ କରି ଅଗ୍ନିଦେବତାଙ୍କୁ ପରିଚୁଷ୍ଟ କଲେ । ଅଗ୍ନିଦେବତା ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଅକ୍ଷୟ ଭୁଣାର, ଗାଣ୍ଡୀବ ଧନୁ ଓ କର୍ପିଧ୍ବଜ ରଥ, ଏବଂ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ସୁଦର୍ଶନ ଚକ୍ର ପ୍ରଦାନ କଲେ ।

“ମଗଧର ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରାନ୍ତ ନୃପତି ଜରାସନ ବହୁସଖ୍ୟକ ନୃପ-ତିଙ୍କୁ ପରାଜିତ କରି ବନ୍ଦୀ କରି ରଖିଥିଲେ । ବନ୍ଦୀ ନୃପତିମାନଙ୍କୁ ବିମୁକ୍ତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କୃଷ୍ଣ ଭୀମାର୍ଜୁନ ସହ ଛଦ୍ମବେଶରେ ମଗଧରାଜ୍ୟକୁ ଗମନ କଲେ । ସେଠାରେ ଭୀମ ମହାବଳଶାଳୀ ମହାରାଜା ଜରାସନଙ୍କୁ ବାହୁଯୁଦ୍ଧରେ ନିହତ କରିବାରୁ, କୃଷ୍ଣ ବନ୍ଦୀ-ନରପତିମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତିଦାନ କରି, ଜରାସନଙ୍କ ପୁତ୍ର ସହଦେବଙ୍କୁ ମଗ-ଧର ସିଂହାସନରେ ଅବସ୍ଥିତ କରାଇଲେ । ଏହା ଉତ୍ତରୁ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ରାଜସୂୟ ଯଜ୍ଞର ଅନୁଷ୍ଠାନ କଲେ ।

“ଶୁକ୍ରସୂୟ ଯଜ୍ଞ ସକାଶେ ଧନାଗମ ଏବଂ ଭୂପାଳମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଭୁ ପ୍ରାପ୍ତନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅର୍ଜୁନ ଉତ୍ତର ଦିଗ, ଭୀମ ପଶ୍ଚିମଦିଗ, ନକୁଳ ପୂର୍ବଦିଗ, ଏବଂ ସହଦେବ ଦକ୍ଷିଣଦିଗକୁ ଯାତ୍ରା କଲେ । ଏ-ମାନେ ବହୁ ଧନରତ୍ନ ଓ ଭୂପାଳମାନଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ କରି ସଗ୍ରହ କରି ପ୍ରତ୍ୟା-ବୃତ୍ତ ହେଲେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ଶୁକ୍ରସୂୟ ଯଜ୍ଞରେ ପୃଥିବୀର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ନରପତିମାନେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଥିଲେ । ଯଜ୍ଞସଭାରେ ଶିଶୁପାଳଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଓ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ବିରୋଧ ଉପସ୍ଥିତ କରିବାରୁ, କୃଷ୍ଣ ଶିଶୁ-ପାଳଙ୍କୁ ନିହତ କଲେ । ଯଜ୍ଞ ଶେଷ ହେଲାବେଳେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ନୃପତିବର୍ଗ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସ୍ବଦେଶକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କଲେ ।

“ଶୁକ୍ରସୂର୍ଯ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଅତୁଳ ବରବ
 ଦର୍ଶନ କରି ଉର୍ଦ୍ଧାନଳରେ ଦଗ୍ଧ ହେଲେ । ସେ ହସ୍ତିନା ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ
 କରି, ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଶକୁନିଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ, ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କୁ ଦୁଷ୍ଟକ୍ରୀଡ଼ା
 କରିବାକୁ ଅନ୍ତ୍ରାନ୍ତ କଲେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଭ୍ରାତାମାନଙ୍କ ସହ କୁରୁସଭାରେ
 ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ପ୍ରତିରୁ ଶକୁନି ସହ ଦୁଷ୍ଟକ୍ରୀଡ଼ାରେ
 ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଲେ । ଶକୁନି କପଟ ଦୁଷ୍ଟତାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପାରଦର୍ଶୀ ଥିଲେ ।
 ଯୁଧିଷ୍ଠିର କପଟଦୁଷ୍ଟତାରେ ପରାଜିତ ହୋଇ କ୍ରମରେ ଧନ, ରତ୍ନ, ଶୂଳ୍ୟ,
 ଦାସ, ଦାସୀ, ଭ୍ରାତାମାନଙ୍କୁ, ପଛକୁ ଅପଣାକୁ ମଧ୍ୟ ହାରିଲେ । ଯୁଧି-
 ଷ୍ଠିର ସେତେବେଳେ ସୁଧା ସ୍ନାନ ନ ହୋଇ ସଙ୍ଗେଶେଷରେ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ
 ପଣ ରଖିଲେ । ଶକୁନି ଜୟଲାଭ କରିବାରୁ, ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ
 ସଭା ମଧ୍ୟକୁ ଅଣିବା ସକାଶେ ଦୁଃଶାସନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ଦୁଃଶା-
 ସନ କେଶାକର୍ଷଣ କରି ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ସଭାମଧ୍ୟକୁ ଘେନି ଆସିଲେ ।
 ସଭା ମଧ୍ୟରେ ଦୁଃଶାସନ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ଅଜ୍ଞାରେ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ଅକଥ୍ୟ
 ଶ୍ରବଣେ ଅପମାନିତ ଓ ଲଜ୍ଜିତ କଲେ । ଏହା ଉତ୍ତରୁ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର
 ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ଏବଂ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ଦାସଭୂରୁ ମୁକ୍ତିଦାନ କଲେ । ମାତ୍ର
 ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ପୁଣି ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କୁ ଦୁଷ୍ଟକ୍ରୀଡ଼ାରେ ଅନ୍ତ୍ରାନ୍ତ କରିବାରୁ ପାଣ୍ଡବ-
 ମାନେ ପରାଜିତ ହୋଇ ଦ୍ୱାଦଶବର୍ଷ ବନବାସ ଏବଂ ଏକବର୍ଷ ଅଜ୍ଞାତ
 ବାସ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାନ କଲେ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ
 ଏହି ପଣ କରିଥିଲେ ଯେ ପାଣ୍ଡବମାନେ ଅଜ୍ଞାତବାସ କରି ପ୍ରତ୍ୟାଗ-
 ମନ କଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଶୂଳ୍ୟ ଧନାଦି ପ୍ରତ୍ୟର୍ପଣ କରିବେ । ବନବାସ
 ଗମନ କାଳରେ ଉମ୍ମେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲେ ଯେ, ଅଜ୍ଞାତବାସ ଉତ୍ତରୁ
 ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦାନ ନ କଲେ, ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁଃଶାସନର
 ବନ୍ଧୁ ବଦୀର୍ଣ୍ଣ କରି ରକ୍ତପାନ ଓ ରକ୍ତାକ୍ରମ୍ଭସ୍ତରେ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ବେଶୀ

ବନ୍ଧନ କରିବେ, ଏକ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ଉତ୍ତରଙ୍କ କରି .ତାଙ୍କ ମତ୍ସ-
କରେ ପଦାଗ୍ରାତ କରିବେ । ପାଣ୍ଡବମାନେ ବିଦୁରଙ୍କ ଗୃହରେ ବୃଦ୍ଧା
କୁନ୍ତୀଙ୍କୁ ରଖି ଦ୍ରୌପଦୀ ସହ ଅରଣ୍ୟକୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ । ସେହି ଦିନରୁ
ଅପମାନର ପ୍ରତିଶୋଧ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦ୍ରୌପଦୀ ସ୍ବାୟ ବେଶୀକୁ
ମୁକୁଳା ରଖିଥିଲେ ।”

ଲୀଳାବତୀ—ଅଛା ଅଛ, ଯୁଧିଷ୍ଠିର ପାଶା ନ ଖେଳିଥିଲେ ଏତେ
ସରବ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତେ?

ଅଛ—କ୍ଷତ୍ରିୟମାନଙ୍କ ଧର୍ମ ଏହି ଯେ କେହି ପାଶା ଖେଳିବାକୁ
ଜାଣିଲେ ବି ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଜାଣିଲେ, ପ୍ରାଣ ଥବାଯାଏ କ୍ଷତ୍ରିୟମାନେ
ନିଷେଧ କରିବେ ନାହିଁ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର କ୍ଷତ୍ରିୟଧର୍ମ ରକ୍ଷା ସକାଶେ ପାଶା
ଖେଳିଥିଲେ ।

ନିଶାମଣି—ଏଥପାଇଁ ଲୋକେ କହନ୍ତି, ପାଶା ଖେଳିଲେ ମଙ୍ଗଳ
ହୁଏ ନାହିଁ । ଅଛା ଅଛ, ପାଣ୍ଡବମାନେ ପୁଣି ରାଜ୍ୟ ପାଇଲେ ?

ଅଛ—ଅଜି ରାତି ହେଲାଣି, ଏତିକି ହେଉ, କାଲି ପୁଣି କହିବ ।

ଚୂଞ୍ଚି ସମ୍ପା ।

ମହାଭାରତ ।

ପଦ୍ମାବତୀ—ଅଈ, ଗୁମାସ୍ତାରେ ଶୀତା ଗୁଜ୍ଜକନୀ ହୋଇ ବନ-
ବାସ କରୁଥିଲେ, ମହାଭାରତରେ ମଧ୍ୟ ଦ୍ରୌପଦୀ ଗୁଜ୍ଜକନୀ ହୋଇ
ବନବାସ କରୁଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କିଏ ଅଧିକ ଦୁଃଖ ପାଇ-
ଥିଲେ ?

ଅଈ—ତୁମ୍ଭେମାନେ ମହାଭାରତ କଥା ଗୁରୁ ଆଗେ ଶୁଣ ପଛେ
ତାହାର ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।

ଲୀଳାବତୀ—ହଉ ଅଈ, ପାଣ୍ଡବମାନେ ବନକୁ ଯାଇ କି କଲେ
କହି ।

ଅଈ—“ପାଣ୍ଡବମାନେ ଦ୍ରୌପଦୀସହ ପ୍ରଥମ କାମ୍ୟକବନରେ
ଯାଇ ବାସ କଲେ । ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ବନବାସ ବୃତ୍ତନ୍ତ ଅବଗତ ହୋଇ
ଦ୍ରୁପଦ, କୃଷ୍ଣ ପ୍ରଭୃତି ପାଣ୍ଡବବନମାନେ ଅସ୍ତି ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କଲେ,
ଏବଂ ତ୍ରୟୋଦଶବର୍ଷ ପରେ ଯୁଦ୍ଧ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ
ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ହୋଇ ସ୍ୱାମୀ ଗୁଜ୍ଜକକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ
କଲେ । ଏହା ଉତ୍ତରୁ ପାଣ୍ଡବମାନେ ଦ୍ୱୈତବନରେ ଯାଇ ବାସ କଲେ ।
ବ୍ୟାସଦେବଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ ଅର୍ଜୁନ ଦେବାସୁଲଭ କରିବା ସକାଶେ
ଦେବଲୋକକୁ ଗମନ କଲେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ପୁଣି କାମ୍ୟକବନକୁ ପ୍ରତ୍ୟା-
ଗମନ କରି ଜାର୍ଯ୍ୟପର୍ଯ୍ୟନ୍ତରେ ନିର୍ଗତ ହେଲେ । ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଜାର୍ଯ୍ୟପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
କରି ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଦ୍ରୌପଦୀ ଓ ଭ୍ରାତାମାନଙ୍କୁ ଘେନି ଗନ୍ଧମାଦନ ପର୍ବତରେ
ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ଏହିଠାରେ ଅର୍ଜୁନ ଦେବଲୋକରୁ ବ୍ୟବ ଅସ୍ତ୍ର

ଲର କରି ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ସହ ମିଳିତ ହେଲେ । ପାଣ୍ଡବମାନେ ନାନାଞ୍ଚର୍ଥ ଭ୍ରମଣ କରି ତଦନନ୍ତର ପ୍ରକ୍ଳାପ ଞ୍ଚର୍ଥକୁ ଯାତ୍ରା କଲେ ।

“ଏହିସମୟରେ ରାଜା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ କର୍ଣ୍ଣ ଓ ଶକୁନଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ସ୍ତ୍ରୀସ୍ୱ ଅତୁଳବରବ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଇବା ମାନସରେ ପ୍ରସ୍ତାପଞ୍ଚର୍ଥରେ ଘନ କରିବାକୁ ଯାତ୍ରା କଲେ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ଅସଂଖ୍ୟ ହସ୍ତହସ୍ତୀପଦାତିସହ କର୍ଣ୍ଣ, ଶକୁନ ଓ ପୁରୁଷୀମାନେ ଗମନ କରୁଥିଲେ । କୌରବରମଣୀମାନେ ରଥାରୋହଣରେ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଆଶ୍ରମ ଗନ୍ତୁକଟ ଦେଇ ଗମନ କାଳରେ, ଜଣେ ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ଅଙ୍ଗୁଳ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ବଲୁଲପତ୍ରହିତା ପର୍ଣ୍ଣିକୁଟୀରରେ ଉପବିଷ୍ଟା ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ଦେଲେ । ଦୈତ୍ୟର୍ଯ୍ୟସଦରେ ମତ୍ତ କୌରବମାନେ ପ୍ରସ୍ତାପ ସନ୍ନିକଟସ୍ଥ ଗନ୍ଧବୋଦ୍ୟାନ ନିଷ୍ଠା କରିବାରୁ ଗନ୍ଧବପତି ଚିତ୍ରସେନ କର୍ଣ୍ଣସହ କୌରବସୈନ୍ୟକୁ ପରାଜିତ କରି, ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଏବଂ ପୁରୁଷୀମାନଙ୍କ ବନ୍ଦୀକଲେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଏହି ସଂବାଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ଅର୍ଜୁନ ଗନ୍ଧବପତିଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାଜିତ ଓ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନସହ ପୁରନାରୀମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରି ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ନିକଟକୁ ଘେନି ଆସିଲେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ ଏବଂ ଦ୍ରୌପଦୀ କୁରୁନାରୀମାନଙ୍କୁ ସାନ୍ତୁନା ପ୍ରଦାନ କରି ସଥାବହିତ ସଜ୍ଜାର କଲେ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଅପମାନିତ ଓ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇ ସ୍ୱରାଜ୍ୟକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କଲେ ।

ନିଶାମଣି—ଅଇ କାହ୍ନାର ଗବଂ ରହେ ନାହିଁ, ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ଯେମନ୍ତ କର୍ମ ସେହିପରି ଫଳ ମିଳିଲା ।

ପଦ୍ମାବତୀ—ପରମଶତ୍ରୁ ହୋଇ ପାଣ୍ଡବମାନେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ଯାତ୍ରା ଏପରି ବିପଦରେ ଉଦ୍ଧାର କଲେ ଏହା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ ବଢ଼ି ବାଧୁ ଥିବ । କୁରୁଷ୍ଠୀମାନେ ପରା ଲଜ୍ଜାରେ ମରି ଯାଇଥିବେ !

ଲୀଳାବତୀ—ସୁଧର୍ଷିରଙ୍କ ଦୟାକୁ ଦେଖତ ! ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ପର ଶତ୍ରୁକୁ ଯାହା ଉଦ୍ଧାର କଲେ । ଅଛା ଅଛ, ସେହିଠୁ କଅଣ ହେଲା ?

ଅଛ—“ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ହସ୍ତିନାକୁ ଅସ୍ତି ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରିବା ମାନସରେ ଦୁଃଶାସମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ମାତ୍ର ଦୁଃଶାସା ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କସହ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଅଭିଧ୍ୟରେ ପରମତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କୁ ବର ଦାନ କରି ଚାଲି ଗଲେ । ଏହା ଉତ୍ତରୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଦ୍ରୌପଦୀକୁ ହରଣ କରି ଅଣିବା ଗଳାଶେ ଅପଣାର ଭଗିନୀପତି ଜୟଦ୍ରଥଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ଯେଉଁ ସମୟରେ ଭୀମାର୍ଜୁନ ମୁଗୟୁ ଏବଂ ସୁଧର୍ଷିର ପ୍ରଭୃତି ଗୁଣ କରିବାକୁ ଯାଇଥିବାବେଳେ ଅନ୍ତରାଳରେ ଅନ୍ୟ କେହି ଉପସ୍ଥିତ ନ ଥିଲେ, ସେହି ସମୟରେ ଜୟଦ୍ରଥ ଦ୍ରୌପଦୀକୁ ବଳପୁରୀର ରଥରେ ବନ୍ଧାଇ ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ । ମାତ୍ର ବାଟରେ ଭୀମାର୍ଜୁନ ସହ ରେଷ୍ଟ ହେବାକୁ ଜୟଦ୍ରଥ ଭୀମଠାରୁ ବହୁ ଅପମାନ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ । ଏହି ସମୟରେ ସୁଧର୍ଷିର ସେହିଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ଭୀମହସ୍ତରୁ ଜୟଦ୍ରଥଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରି ତାହାଙ୍କୁ ବଦାୟ ଦେଲେ ।

“ବନବାସର ଦ୍ଵାଦଶବର୍ଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାକୁ ପାଣ୍ଡବମାନେ ବରାଟ-ନଗର ସନ୍ଧିକଟସ୍ଥ ଏକ ଶମୀବୃକ୍ଷରେ ସ୍ଥୂ ଅସ୍ଥମାନ ଗୋପନ କରି ରଖି, ଛଦ୍ମବେଶ ଧାରଣ ପୁରୀର ବରାଟ ରାଜସଭାକୁ ଗମନ କଲେ । ସୁଧର୍ଷିର ବ୍ରାହ୍ମଣବେଶରେ କଙ୍କ ନାମ ଧାରଣ କରି ବରାଟରାଜାଙ୍କ ସଭାସଦ; ଭୀମ ବଞ୍ଚିବ ନାମ ଧାରଣ କରି ସୁପକାର; ଅର୍ଜୁନ ନାରୀ-ବେଶ ଧରି ଅପଣାକୁ ବୃହନ୍ନଳା ନାମରେ ପରିଚିତ କରାଇ ରାଜ-କନ୍ୟା ଉତ୍ତରାଙ୍କ ସଙ୍ଗୀତ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ; ନକୁଳ ଗ୍ରନ୍ଥକ ନାମରେ ଅଙ୍ଗ-ଚିକିତ୍ସକ; ଏବଂ ସହଦେବ ତତ୍ତ୍ଵିପାଳ ନାମରେ ବରାଟରାଜାଙ୍କର ଗୋରକ୍ଷକ ହୋଇ ଅବସ୍ଥାନ କଲେ । ଦ୍ରୌପଦୀ ଅପଣାକୁ ସୈରିନ୍ଦ୍ରୀ

ହୋଲି ପରିଚୟ ଦେଇ ବରାଟରାଣୀଙ୍କ ଅଶ୍ରୁରେ ଯାଇ ବାସ କଲେ ।

“ବରାଟରବନରେ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର ନିର୍ବନ୍ଧରେ ଦଶମାସ ଅଞ୍ଜଳ ହେଲା । ଅଲେକସାମାନଙ୍କ ରୂପବତୀ ସୈନ୍ୟା ଦିନେ ବରାଟରାଜଶାଳା ଲଙ୍କା ଜାତକର ଦୁର୍ଘ୍ନିପଥରେ ପଡ଼ିତା ହେବାରୁ, ଜାତକ ତାହାଙ୍କୁ ସ୍ୱୀୟ ପତ୍ନୀ କରିବାର ଅଭିପ୍ରାୟ ବ୍ୟକ୍ତ କଲା । ମାତ୍ର ଦ୍ରୌପଦୀ ଜାତକ ବାକ୍ୟ ଗ୍ରାହ୍ୟ ନ କରିବାରୁ ଜାତକ ସ୍ୱୀୟ ଅବାସରେ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ଅବଦାନ କରି ରଖିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲା । ଦ୍ରୌପଦୀ ଦୁଇବେଗରେ ପଲ୍ଲୀୟନ କରି ରାଜସଭାରେ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କଲେ । କୀଚକ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ପଶ୍ଚାତ୍ ଅନୁରଣ କରି ରାଜସଭାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ, ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ କେଶାକର୍ଷଣ ପୁରୀକ ପଦାଦାତ କଲା । ବରାଟରାଜ ସ୍ମୃତ୍ୟରେ ଏହା ଦର୍ଶନ କରି କୌଣସି ପ୍ରତିବଧାନ ନ କରିବାରୁ ଦ୍ରୌପଦୀ ହୃଦୟ କରି ଅନ୍ୟପୁରକୁ ଗମନ କଲେ । ନିଶାଗମରେ ଦ୍ରୌପଦୀ ଭ୍ରମଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ କୀଚକବଧର ମନ୍ତ୍ରଣା କଲେ । ପରଦିବସ ତିଶାକାଳରେ ଭ୍ରମ କୀଚକକୁ ନିହତ କଲେ ।

ପରଦିବସ ପ୍ରାତଃକାଳରେ ଜାତକର ଏକୋନିଶିତ ଭ୍ରାତା ଜାତକକୁ ନିହତ ଦେଖି ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ସେହି ନିଧନର କାରଣ ମଣି, ଜାତକର ଶବ ସଙ୍ଗେ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ବନନ କରି ହଜାର କରିବାକୁ ଘେନି ଗଲେ । ଦ୍ରୌପଦୀ ପୁଣି ନୂତନ ବସଦଗ୍ରସ୍ତା ହୋଇ ଉଚ୍ଚେସ୍ୱରରେ ବଳାପ କଲେ । ଭ୍ରମ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ବଳାପଧ୍ୱନି ଶ୍ରବଣ କରି ଘଟନାସ୍ଥଳରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ଏବଂ ଜାତକର ଭ୍ରାତାମାନଙ୍କୁ ନିହତ କରି ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରି ଦେଲେ । ଦ୍ରୌପଦୀ ରାଜରବନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କରିବାରୁ, ବିରାଟ ରାଜମନ୍ତ୍ରିଣୀ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ କହିଲେ—‘ମହାବୀର ଜାତକ ବରାଟରାଜ୍ୟ

ରକ୍ଷା କରୁଥିଲେ, ମାତ୍ର ମୁଁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଅଶ୍ରୟ ଦେଇ ଜୀବନ ସଂସ୍ପର୍ଶ
ଭ୍ରମପାନଙ୍କୁ ନିହତ କରାଇଲି । ତୁମ୍ଭେ ଦୟା କରି ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ଯାଅ,
ମୁଁ ତୁମ୍ଭଙ୍କ ମୋର ସ୍ଥାମୀ ଓ ପୁତ୍ରବନ୍ଧ୍ୟାମାନଙ୍କ ପ୍ରାଣ ରକ୍ଷା ମାଗୁଅଛି ।’
ତାହା ଶୁଣି ଦ୍ରୌପଦୀ କହିଲେ—‘ଅଉ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧନ ତୁମ୍ଭ ଗୃହରେ ରହି
ସ୍ବସ୍ଥାନକୁ ଯିବ । ଅଉ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧନ ଅପେକ୍ଷା କଲେ ଜାଣି ପାରବ ମେ
ହେତୁ ତୁମ୍ଭର କେତେଦୂର ଇଚ୍ଛାନିଷ୍ଠା ହୋଇଅଛି ।’

“ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଅଜ୍ଞାତବାସ କାଳରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ନାନାସ୍ଥାନକୁ
ଗୁପ୍ତରେ ପ୍ରେରଣ କରି ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତେଷ୍ଠ କଲେ; ମାତ୍ର ଚର-
ମାନେ ନାନାଦେଶ ରୁମଣ କରି ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପ୍ରଜ୍ୟାଗମନ
କଲେ । ଯେଉଁମାନେ ବରାଟରାଜ୍ୟକୁ ଗମନ କରିଥିଲେ ସେମାନେ
କୀଚକର ନିଧନ ବୃତ୍ତନ୍ତ କୁରୁଗଣ୍ଡରେ ବବୃତ କଲେ । ଏହା ଶ୍ରବଣ
କରି ପୁଣ୍ୟ ବରାଟରାଜକର୍ତ୍ତୃକ ଅପମାନିତ ହିଗର୍ତ୍ତରାଜ ସୁଶର୍ମା
କହିଲେ—‘କୀଚକ ନିଧନରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବରାଟରାଜ୍ୟ ବୀରଶୂନ୍ୟ
ହୋଇଅଛି, ବର୍ତ୍ତମାନ ଉତ୍ତରଦିଗରୁ ବରାଟରାଜ୍ୟ ଅରୁମଣ କରି
ବରାଟର ଭୁବନବିଖ୍ୟାତ ଗୋଧନ ହରଣ କରି ଆଣିଲେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର
ରାଜ୍ୟଧନଲଭ ସଙ୍ଗେ ବଳ ବୃଦ୍ଧି ହେବ ।’ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ, କର୍ଣ୍ଣ, ଶକୁନି
ଆଦିଙ୍କ ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ ସଙ୍ଗତ ବଚେଚିତ ହେବାରୁ ହୁଷ୍କରିତରେ ସମ-
ରାଘୋଜନ କଲେ । ସୁଶର୍ମା ବହୁସୈନ୍ୟସହ ଏକ ଦିଗରୁ ବରାଟରାଜ୍ୟ
ଅରୁମଣ କରିବାରୁ, ବରାଟରାଜ ଯୁଧିଷ୍ଠିର, ଭୀମ, ନକୁଳ, ଓ ସହଦେବ
ସହ ସୂତେନ୍ୟରେ ଯୁଦ୍ଧ ଯାତ୍ରା କଲେ । ସୁଶର୍ମା ବିରାଟରାଜକୁ ପରା-
ଜିତ ଓ ବନ୍ଦୀ କରି ସ୍ବସ୍ଥାନକୁ ଯାତ୍ରା କଲେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଭୀମଙ୍କୁ
ପ୍ରେରଣ କରି ବରାଟଙ୍କୁ ମୁକ୍ତି ଏବଂ ସୁଶର୍ମାଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରି ଆଣିଲେ ।
ବରାଟ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ଅନୁରୋଧରେ ସୁଶର୍ମାଙ୍କୁ ମୁକ୍ତିଦାନ କଲେ ।

“ଯେଉଁ ସମୟରେ ବରଷ ସୁଶର୍ମାଙ୍କ ସହ ଯୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ଥିଲେ, ଶେଷ ସମୟରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ, ଭୀଷ୍ମ, ଦ୍ରୋଣ, କର୍ଣ୍ଣ, ଅଭ୍ୟାସା, ଶକୁନି ପ୍ରଭୃତିବୀର ସହ ସଂସ୍ଥାନରେ ଅଗମନ କରି, ଅନ୍ୟଦିଗରୁ ବରଷ-ଗଜ୍ୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ଗୋଧନ ହରଣ କଲେ । ବରଷକୁମାର ତରୁଣବୟସ ଉତ୍ତର ଅନ୍ୟପୁର ମଧ୍ୟରେ ଏହି ସଂବାଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଅଭିଶ୍ମାଦା ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ—“କଥଣ କରିବ ଜଣେ ସାରଥୀ ନାହିଁ, ମୁଁ ଜଣେ ସାରଥୀ ପାଇଲେ ଏହିକ୍ଷଣି ରଥରେ ଚଢ଼ି କୁରୁମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିଫଳ ଦେଇ ଗୋଧନ ଘେନି ଆସନ୍ତି” । ବୃହନ୍ନଳାଭୂପୀ ଅର୍ଜୁନ ଏହା ଶ୍ରବଣ କରି ଉତ୍ତରଙ୍କ ସାରଥୀ ହେବାକୁ ଅଙ୍ଗୀକାର କଲେ । ବୃହନ୍ନଳା ଯେତେବେଳେ ଉତ୍ତରଙ୍କୁ ରଥରେ ଘେନି କୁରୁସୈନ୍ୟ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ, ବହୁଯୋଜନବ୍ୟାପୀ ଅସତ୍ୟ କୁରୁସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରି ଉତ୍ତରଙ୍କର ହୃଦକ୍ଷେପ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । ତାଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ କରିବା ଚେତନା ଆଉ ସେ ରଥ ତ୍ୟାଗ କରି ଉତ୍କଳାଗରେ ପଳାୟନ କଲେ । ଅର୍ଜୁନ ତାଙ୍କର ପଞ୍ଚାକ୍ଷାବତ ହୋଇ ତାହାଙ୍କୁ ଧୃତ ଏବଂ ସ୍ତାୟ ପରିଚୟ ଦେଇ ଅଭ୍ୟାସିତ କଲେ । ଅର୍ଜୁନ ଶମ୍ଭାବୁକ୍ଷରୁ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରାଦି ଘେନି ସ୍ୱର୍ଗ ରଥୀ ଏବଂ ଉତ୍ତରଙ୍କୁ ସାରଥୀ କରି ଯୁଦ୍ଧରେ ଅବସର ହେଲେ । ପ୍ରଥମେ ଅର୍ଜୁନ ଗୋଧନବେଞ୍ଚିତ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିହତ କରି ଗୋଧନମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରି ଦେଲେ । ତଦନନ୍ତର ଦ୍ରୋଣ, କର୍ଣ୍ଣ, କୃପା-ଗର୍ଯ୍ୟ, ଅଭ୍ୟାସା, ଭୀଷ୍ମ, ଦୁଃଶାସନ ପ୍ରଭୃତି ମହାରଥମାନଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାଜିତ କଲେ । ଏକାକୀ ଅର୍ଜୁନ କର୍ଣ୍ଣଙ୍କ ସଂସ୍ଥାନରେ ପରାଜିତ ହୋଇ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ହସ୍ତିନାକୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ । ଅର୍ଜୁନ ଶମ୍ଭାବୁକ୍ଷ ନିକଟକୁ ଆସି ପୁଣି ଅସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ ବୃକ୍ଷରେ ରକ୍ଷା କରି ପୂର୍ବପର ନାରୀ-ବେଶ ଧାରଣ କଲେ, ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି

ବିଷୟ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଉତ୍ତରକୁ ନିଷେଧ କଲେ । ଉତ୍ତର ପୂର୍ବପର ରଥୀ ଏବଂ ଅର୍ଜୁନ ସାରଥୀ ହୋଇ ଶୁକ୍ରବିଜୟକୁ ପ୍ରତିଯୋଗୀମାନ କଲେ । ବିରାଟରାଜ ଏହି ଜୟସଂବାଦ ପ୍ରାପ୍ତିରେ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ, ଉତ୍ତର ବି ଉପାୟରେ ଦୁର୍ଜବାର କୁରୁସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ପରାଜିତ କରିଅଛନ୍ତି, ପ୍ରଶ୍ନ କରିବାକୁ, ଉତ୍ତର କହିଲେ—‘ଏକ ଦେବକୁମାରଙ୍କ ପ୍ରସାଦରୁ ଜୟଲାଭ ହୋଇଅଛି, ଅଳ୍ପଦିନ ଉତ୍ତରୁ ସେହି ଦେବକୁମାର ଆପଣଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ ଦେବେ ।’

“ଏହା ଉତ୍ତରୁ ଦିନେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଦ୍ରୌପଦୀ ମହା ବିରାଟରାଜସିଂହାସନରେ ଉପବିଷ୍ଟ ହେଲେ । ଭୀମ ରାଜଛତ୍ର ଧାରଣ ଏବଂ ନବୁଲ ସହଦେବ ଗୁମରବ୍ୟଜ୍ଜନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ହେଲେ । ଅର୍ଜୁନ କରଯୋଜ୍ଞରେ ରାଜସମକ୍ଷରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେଲେ । ସଭାସାଲମାନେ ଏହା ଦର୍ଶନ କରି ବିରାଟରାଜ ସମକ୍ଷରେ ଏହି ବିଷୟ ନିବେଦନ କରିବାରୁ, ବିରାଟନୃପତି ପୁତ୍ରସହ ରାଜସଭାକୁ ଆଗମନ କରି ବିସ୍ମିତ ଓ ହତ ହୋଇ କହିଲେ—‘ହେ କଙ୍କ ଆମ୍ଭେ ତୁମ୍ଭପତି ଯେଉଁ ଅନୁଗ୍ରହ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଁ ତୁମ୍ଭେ ତାହାର ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିଦାନ କଲ, ଆମ୍ଭଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ଦେଖି ମୁଖା ସମ୍ମୁଖ ପ୍ରକାଶାର୍ଥ ସିଂହାସନ ତ୍ୟାଗ କରୁ ନାହିଁ ।’ ଅର୍ଜୁନ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ରାତା ଏବଂ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ପରିଚୟ ଦେବାରୁ, ବିରାଟ ସମ୍ମୁଖରେ ରାଜରାଜେଶ୍ୱର ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ପାଦତଳରେ ପତିତ ହୋଇ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ବିରାଟରାଜଙ୍କୁ ଆଶ୍ୱାସିତ କରି ତାହାଙ୍କ ରବନରେ ପରମସୁଖରେ ଏକବର୍ଷ କାଳ ଅଜ୍ଞାତବାସ କରି ଅଛନ୍ତି ବୋଲି କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ କଲେ । ବିରାଟରାଜ୍ୟରେ ପାତ୍ରବିମାନଙ୍କ ପ୍ରକାଶ ହୋଇଅଛି ସର୍ବାଦ ପାଇଁ ସପ୍ତହ ଦ୍ରୁପଦ, କୃଷ୍ଣ, ସାତ୍ୟକି, ଅଭିମନ୍ୟୁ ପ୍ରଭୃତି ବିରାଟରାଜ୍ୟରୁ

ଅଗମନ କଲେ । ବରାଟରାଜ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କନ୍ୟା ଉତ୍ତରାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଅଗମନଙ୍କ ବବାହୁ ଦେଇ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବନୁତାସୁନ୍ଦରେ ଅବତ୍ତ ହେଲେ ।”

ଲଲାବତୀ—ଦ୍ରୌପଦୀ ଶୁଦ୍ରକନ୍ୟା ଓ ଶୁଦ୍ରଶୁଦ୍ରଙ୍କରଙ୍କ ପତ୍ନୀ ହୋଇ କେତେ ଦୁଃଖ ସହିଲେ । ପଛକୁ ପୁଣି ବରାଟଙ୍କ ଘରେ ଦାସୀ-ପଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଏଥି ସକାଶେ ଲୋକେ କହନ୍ତି ପରା ଚରଦିନ କାହାର ସୁଖରେ ଯାଏ ନାହିଁ ?

ପଦ୍ମାବତୀ—ଅଜ୍ଞା ଅଜ୍ଞ, ଦ୍ରୌପଦୀ କଅଣ ଏହି ତେରବର୍ଷ ଯାଇ ବେଶୀ ମରୁଲା ରଖିଥିଲେ ?

ଅଜ୍ଞ—ସେମାନେ କି ତୁମ୍ଭ ଅମ୍ଭ ପରି ମନୁଷ୍ୟ ଥିଲେ ସେ ଅଜ୍ଞି ଗୋଟାଏ କଥା କହି, କାଲି ତାହା ପାସୋର ପକାଇବେ ? ସେମାନେ ସେଉଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରୁଥିଲେ ପ୍ରାଣ ଥିବା ଯାଏ ତାହା ପାଳନ କରିବାକୁ ଯତ୍ନ କରୁଥିଲେ । ସେ ଅପଣାର କଥା ରକ୍ଷା ନ କରେ ତାହାକୁ କେହି ମନୁଷ୍ୟ କହନ୍ତି ନାହିଁ ।

ନିଶାମଣି—ଅଜ୍ଞ, ପାଣ୍ଡବମାନେ ସେହିଠି କଅଣ କଲେ ?

ଅଜ୍ଞ—ଅଜ୍ଞି ଏହିଠି ଥାଉ, ପୁଣି କାଲି କହିବ ।

ଚତୁର୍ଥ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ମହାଭାରତ ।

ନିଶାମଣି—ଅରମନ୍ୟଙ୍କ ବବାହୁ ଉତ୍ତରୁ ପାଣ୍ଡବମାନେ କଅଣ କଲେ ।

ଅଭି—“ଅରମନ୍ୟଙ୍କ ବବାହୁ ଉତ୍ତରୁ ଦ୍ରୁପଦ, ବିଶ୍ଵାସ ପ୍ରଭୃତି ପାଣ୍ଡବପକ୍ଷୀୟ ନରପତିମାନେ ଏବଂ କୃଷ୍ଣ, ସାତ୍ୟକି ପ୍ରଭୃତି ମହାବୀରମାନେ ବିଶ୍ଵରାଜ୍ୟରେ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମନ୍ତ୍ରଣା କରି, ଅର୍ଦ୍ଧରାଜ୍ୟ ଦେବା ସକାଶେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କଠାରୁ ଦୂତ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଅର୍ଦ୍ଧରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦାନ ନ କଲେ ଯୁଦ୍ଧ ଅବଶ୍ୟ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଜାଣି ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଯୁଦ୍ଧରେ ସହାୟତା କରିବା ସକାଶେ ନରପତିମାନଙ୍କଠାରୁ ଦୂତ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଯୁଦ୍ଧର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରୁଅଛନ୍ତି ଅବଗତ ହୋଇ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ମଧ୍ୟ ସମରାଘୋଜନ ଏବଂ ସ୍ଵପକ୍ଷୀୟ ନରପତିମାନଙ୍କଠାରୁ ଦୂତ ପଠାଇଲେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଯୁଦ୍ଧରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ସହାୟତା ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଦ୍ଵାରକା ପ୍ରେରଣ କଲେ । ଯେଉଁ ସମୟରେ ଅର୍ଜୁନ ଦ୍ଵାରକାରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରାସାଦରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ, ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ମଧ୍ୟ ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେହି ସମୟରେ ସେହିଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ସମକ୍ଷରେ କୃଷ୍ଣ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ କହିଲେ—

“କୁରୁପାଣ୍ଡବ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ମୋର ସମାନ ଅସ୍ତ୍ରାୟୁ, ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯୁଦ୍ଧ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ, ମୁଁ କୌଣସି ପକ୍ଷରେ ଅସ୍ତ୍ରଧାରଣ କରିବି ନାହିଁ । ମୋର ଅର୍ବୁଦସଖ୍ୟକ ଅଜ୍ଞେୟ ନାରାୟଣୀ ସେନା ଅଛନ୍ତି, ଅପଣ ନରସ୍ତ୍ର ମତେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ କିମ୍ବା ଅଜ୍ଞେୟ ରଣକୁଶଳ ଅର୍ବୁଦସଖ୍ୟକ ସୈନ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବେ, ବିଚାର କରି ନିବାରଣ କରନ୍ତୁ ।”

ଅପରଣାମଦର୍ଶୀ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପରବର୍ତ୍ତରେ ନାରୀୟଣୀସେନା ଗ୍ରହଣ କରି ଅପଣାକୁ କୃତାର୍ଥ ମଣିଲେ । ଅର୍ଜୁନ କରଯୋଡ଼ରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବଢ଼ିଲେ—‘ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅପଣ ମୋର ସ୍ଵାରଥ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କଲେ ମୁଁ ସିଦ୍ଧିମନୋରଥ ହେବ ।’ କୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜୁନସହ ବିରାଟରାଜ୍ୟକୁ ଏବଂ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ନାରୀୟଣୀ ସେନା ଘେନି ହସ୍ତିନାକୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ ।

କୁରୁପାଣ୍ଡବଙ୍କର ମହାସମର ନିବାରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପାଣ୍ଡବପକ୍ଷୀୟ ଦୌତ୍ୟ ସ୍ଵୀକାର କରି ସ୍ଵୟଂ କୁରୁଗଣ୍ଡରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । କୃଷ୍ଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ଜ୍ଞାନବ୍ୟକ୍ତ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟାଂଶ ପ୍ରଦାନରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ ବହୁ ଅନୁରୋଧ ଏବଂ ବଶସ୍ଥୟ-କାରୀ ସମର ନିବାରଣାର୍ଥେ ବହୁ ସଦୁପଦେଶ ଦେଲେ ଯୁଦ୍ଧା ସେ ତାହା ଗ୍ରହଣ କଲେ ନାହିଁ । ଅବଶେଷରେ କୃଷ୍ଣ ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବଙ୍କ ସକାଶେ ପଞ୍ଚ-ଗ୍ରାମ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ତାହା ଶ୍ରବଣ କରି କହିଲେ— ‘ପଞ୍ଚଗ୍ରାମ ଦେବା ତେଣିକି ଆଉ, ମୁଁ ଉତ୍ତମ ମୂର୍ତ୍ତ୍ୟୁପରମାଣ ଭୂମି ସୁଦ୍ଧା ପାଣ୍ଡବଙ୍କୁ ଦେବ ନାହିଁ, ଏହା ମୋର ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ।’ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଏହା କହି କୃଷ୍ଣ, ବିଦୁର, ଭୀଷ୍ମ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନାଦର ପ୍ରକାଶ କରି, କର୍ଣ୍ଣ, ଶକୁନି, ଓ ଦୁଃଶାସନ ସହ ସଭାରୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ । କୃଷ୍ଣ ଆଉ ଅରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ ଗଡ଼ମାର୍ଗରେ ଅଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ଅକୃତ-କାର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ।

କୃଷ୍ଣ ହସ୍ତିନାରୁ ପ୍ରତିଯାଗମନ କାଳରେ କର୍ଣ୍ଣଙ୍କ ଗଙ୍ଗେ ସାକ୍ଷାତ୍ କରି କହିଲେ— ତୁମ୍ଭେ କୁନ୍ତୀପୁତ୍ର ହୋଇ ବିପର ସହୋଦରମାନଙ୍କ ବିପକ୍ଷରେ ଅସ୍ତ୍ରଧାରଣ କରିବ ? ତୁମ୍ଭେ ପାଣ୍ଡବପକ୍ଷକୁ ଗଲେ ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବ-ଙ୍କର ପୂଜନୀୟ ହୋଇ ଉଦ୍ଧୃତ୍ୟର ହେବ ।’ ଏହା ଶୁଣି କର୍ଣ୍ଣ କହିଲେ— ‘କୁନ୍ତୀ ମୋର ଗର୍ଭଧାରଣୀ ତାହା ମୁଁ ଅନବଗତ ନୁହେଁ,

ମାତ୍ର ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ପ୍ରସାଦରେ ଗଜହସ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ କରି, ସମ୍ପଦକାଳର ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ବସନ୍ତକାଳରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ କପର ତ୍ୟାଗ କରିବ । ଅପଣ ଯେଉଁପକ୍ଷର ଅଶ୍ରୁ ସ୍ତୋପ ପକ୍ଷର ଜୟ ଅବଶ୍ୟମାନୀ, ଅପଣ ଆଉ ମତେ ବୃଥା ଅନୁରୋଧ କରିବେ ନାହିଁ ।’ କୃଷ୍ଣ, କର୍ଣ୍ଣ, ଭୀଷ୍ମ ବହୁର, କୁନ୍ତୀ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କଠାରୁ ବଦାୟ ଗ୍ରହଣ କରି ବରାଟଗଜ୍ୟକୁ ଅସ୍ତି ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କଠାରୁ ମିଳିତ ହେଲେ । ଦିନେ କୁନ୍ତୀ କର୍ଣ୍ଣଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ପାଣ୍ଡବପକ୍ଷାବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିବାରୁ କର୍ଣ୍ଣ କହିଲେ—‘ଅପଣ ପଞ୍ଚପୁତ୍ରର ଜନନୀ ଅଟନ୍ତି, ମୁଁ ଅର୍ଜୁନ ବ୍ୟତୀତ ଅପଣଙ୍କର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପୁତ୍ରର ପ୍ରାଣବ୍ୟୟରେ ସତେଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ । ଏହି ମହାସମରରେ ମୁଁ ଅର୍ଜୁନକୁ ନିହତ କରେ କିମ୍ବା ଅର୍ଜୁନ ମତେ ନିହତ କରୁ । ଯେମନ୍ତ କରି ହେଉ ଅପଣଙ୍କର ପଞ୍ଚପୁତ୍ର ଜଗତରେ ବଦ୍ୟମାନ ରହିବେ । ଅପଣଙ୍କର ସତ୍ୟାଶ୍ରୟୀ ଧାର୍ମିକ ପୁତ୍ରମାନେ ଜୟଲାଭ କରିବେ ଏଥିରେ ଆଉ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।’ କର୍ଣ୍ଣ ଏହା କହି, ରୁମିଷ୍ଠ ହୋଇ ପ୍ରଣାମ କରି କୁନ୍ତୀଙ୍କଠାରୁ ବଦାୟଗ୍ରହଣ କଲେ ।

ଯୁଦ୍ଧ ସକାଶେ କୁରୁ ଓ ପାଣ୍ଡବମାନେ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯାତ୍ରା କଲେ । କୁରୁପକ୍ଷରେ ୧୧ ଅକ୍ଷୌହିଣୀ ଏବଂ ପାଣ୍ଡବପକ୍ଷରେ ୭ ଅକ୍ଷୌହିଣୀ ହୈନ୍ୟ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇଥିଲେ । ଭୀଷ୍ମ କୁରୁପକ୍ଷର ଏବଂ ଧୃଷ୍ଟାଦ୍ୟୁୟମ୍ ପାଣ୍ଡବ ପକ୍ଷର ସେନାପତି ହେଲେ । ଭୀଷ୍ମ ୯ ଦିନ ଘୋରତର ସଗ୍ରାମ କରି ପାଣ୍ଡବପକ୍ଷୀୟ ବହୁହୈନ୍ୟ ବନାଶ କଲେ । ଉତ୍ତରପକ୍ଷରୁ ଅନେକ ମହାବୀର ମଧ୍ୟ ନିହତ ହେଲେ । ଭୀଷ୍ମଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାଜୟ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ ହୋଇ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଯୁଦ୍ଧର ନବମ ଦିବସ ଗ୍ରହଣେ ଭୀଷ୍ମ ସ୍ବଦିକ୍ଷରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ସେ କପର ପରାଜିତ ହେବେ ତାହା ଅବଗତ ହୋଇ ଆସିଲେ । ଦଶମଦିବସରେ ଭୀଷ୍ମ ଘୋରତର ଯୁଦ୍ଧ

କରି, ପଶ୍ଚାତ୍ ଅର୍ହୁଣଣରେ ଅହୁନ ହୋଇ ରଥରୁ ପତିତ ହେଲେ ।
ଭ୍ରଷ୍ଟ ମୃତ୍ୟୁ ଇଚ୍ଛାଧୀନ ଥିଲା । ସେ ଶରଣପାରେ ଶାୟିତ ହୋଇ
ଶୁଭମୟରେ ଦେହତ୍ୟାଗ କରିବାର ବାଗନା କରି ରହିଲେ ।

ଭ୍ରଷ୍ଟ ନିପତିତ ହେବାରୁ କୌରବମାନେ ଅତ୍ୟର୍ଥ୍ୟ ଦ୍ରୋଣଙ୍କୁ ଏବଂ
ପାଣ୍ଡବମାନେ ଅମିତପରାକ୍ରମ ଭୀମଙ୍କୁ ଗେନାପତିତ୍ବରେ ବରଣ କଲେ ।
ଦ୍ରୋଣ ଦୁଇଦିନ ଘୋର ସନ୍ତାପ କରି, ଚୂଢ଼ାୟ ଦିବସରେ ସେତେବେ-
ଳେ ଅର୍ହୁଣ କୁରୁମର୍ଷାୟ ନାଗାୟଣୀ ଗେନାଗନ୍ଧ ଯୁଦ୍ଧରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ
ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲେ ଗେହି ମମୟରେ ଚକ୍ରବ୍ୟୁହ ରଚନା କରି ଯୁଧ-
ଷ୍ଠିରଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ । କୃଷ୍ଣ ଏବଂ ଅର୍ହୁଣ
ବ୍ୟଞ୍ଜିତ ପାଣ୍ଡବପକ୍ଷାୟ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଚକ୍ରବ୍ୟୁହରେ ପ୍ରବେଶ
ଏବଂ ବ୍ୟୁତ୍ତରୁ ନିର୍ଗମନ ଅବଗତ ନ ଥିଲେ । ଷୋଡ଼ଶବର୍ଷୀୟ କୁମାର
ଅଭିମନ୍ୟୁ ବ୍ୟୁତ୍ତପ୍ରବେଶ ଅବଗତ ଥିଲେ, ମାତ୍ର ନିର୍ଗମନକୌଶଳ
ଅବଗତ ନ ଥିଲେ । ଦ୍ରୋଣଙ୍କୁ ମହାଦର୍ପରେ ଅଗ୍ରଗର ହେବାର ଦେଖି
ଯୁଧଷ୍ଠିର ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କୁ ବ୍ୟୁତ୍ତ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ କହି,
ଭୀମ, ଧୃଷ୍ଣଦ୍ୟୁମ୍ନ, ଗାତ୍ୟକି ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ତତ୍ପଶ୍ଚାତ୍ ଗମନ କରି ବ୍ୟୁତ୍ତ-
ଭଙ୍ଗ କରିବାକୁ ଅଦେଶ ଦେଲେ । ଯୁଧଷ୍ଠିରଙ୍କ ଅଦେଶରେ ଅଭିମନ୍ୟୁ
ବ୍ୟୁତ୍ତ ପ୍ରବେଶ କଲେ, ମାତ୍ର ଜୟଦ୍ରଥଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନିବାରଣ ହୋଇ ଭୀମ
ପ୍ରଭୃତି ବ୍ୟୁତ୍ତ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଗହ୍ଵାୟନ୍ତୀନ ଅଭିମନ୍ୟୁ
ଏକାକୀ ବ୍ୟୁତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ଘୋରତର ସଂଗ୍ରାମ କରି କ୍ରମାନ୍ତରରେ
ସମସ୍ତ ବୀରମାନଙ୍କୁ ପରାଜିତ କଲେ । ଅବଶେଷରେ ଦ୍ରୋଣ, କୃପା-
ନ୍ଦ୍ୟୁର୍ଯ୍ୟ, ଅଗ୍ନିଧାମା, କର୍ଣ୍ଣ, ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ, ଦୁଃଶାସନ, ଏବଂ ଶକୁନି
ଏହି ସପ୍ତ ମହାରଥୀ ସମବେତ ହୋଇ ଘୋରତର ଯୁଦ୍ଧରେ ବହୁ-
କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କୁ ପରାଜିତ କରି ନିହତ କଲେ ।

ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କ ନିଧନସ୍ବବାଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଅର୍ଜୁନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୋକା-
 କ୍ଳେ ହେଲେ । ଜୟଦ୍ରଥ ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କ ନିଧନର କାରଣ ଅଟନ୍ତି, ଏହା
 ଅବଗତ ହୋଇ, ତାହାଙ୍କୁ ଆଗାମୀ ଦିବସରେ ନିହତ କରିବାକୁ
 ଅର୍ଜୁନ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲେ । ପରଦିବସ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ, ଦ୍ରୋଣ, କର୍ଣ୍ଣ
 ପ୍ରଭୃତି ବୀରମାନେ ଜୟଦ୍ରଥଙ୍କ ରକ୍ଷାର୍ଥ ବହୁସଜ୍ଜ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା କୃଷ୍ଣଙ୍କ
 ସହାୟତାରେ ଅର୍ଜୁନ ଜୟଦ୍ରଥଙ୍କୁ ନିହତ କଲେ । ଏହା ଉତ୍ତରୁ
 ଭୀମଦଳୟ ମହାବଳଶାଳୀ ପ୍ରକାଶକାୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଯଥୋକ୍ତ ମହା-
 ସମରରେ ଅସଂଖ୍ୟ କୁରୁ ଦୈନ୍ୟର ବିନାଶ ସାଧନ କରି, କର୍ଣ୍ଣ-
 ଶରରେ ନିହତ ହେଲେ । ପଞ୍ଚମଦିବସରେ ଦ୍ରୋଣ ଘୋର ସତ୍ରାମ
 କରୁ, ସ୍ବପୁତ୍ର ଅଶ୍ବଥାମାଙ୍କୁ ମିଥ୍ୟା ମୃତ୍ୟୁସ୍ବବାଦ ପ୍ରାପ୍ତିରେ ଯେତେ-
 ବେଳେ ଶୋକାର୍ତ୍ତ ହୋଇ ଧନୁବ୍ୟାଣ ତ୍ୟାଗ କଲେ, ସେହି ସମୟରେ
 ଧୃଷ୍ଣଦ୍ୟୁମ୍ନ ଆସି ତାହାଙ୍କର ଶିରଞ୍ଚେଦ କଲେ । ଦ୍ରୋଣଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁରେ କୁରୁ-
 ସୈନ୍ୟ ହିନ୍ଦଭିନ୍ନ ହୋଇ ପଳାୟନ କଲେ ।

ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଏହା ଉତ୍ତରୁ କର୍ଣ୍ଣଙ୍କୁ ସେନାପତିତ୍ବରେ ବରଣ କରି
 ଯୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଲେ । ପାଣ୍ଡବପକ୍ଷରୁ ଦ୍ରୁପଦ, ବିରାଟ, ଉତ୍ତର
 ପ୍ରଭୃତି ବୀରମାନେ ବିନଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲେ । କୌରବ ପକ୍ଷରୁ
 ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଓ ଦୁଃଶାସନ ବ୍ୟତୀତ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ସମସ୍ତ ପୁତ୍ର,
 ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନପୁତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପ୍ରଭୃତି ନିଧନ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ । କର୍ଣ୍ଣଙ୍କ ସେନା-
 ପତିତ୍ବ କାଳରେ ଭୀମ ଦୁଃଶାସନଙ୍କୁ ପରାଜିତ କରି ସ୍ତ୍ରୀୟ ପ୍ରତିଜ୍ଞା
 ପାଳନାର୍ଥ ତାହାର ହୃଦୟ ବିଦାରଣ ପୂର୍ବକ ରକ୍ତପାନ କଲେ ଏବଂ
 ସେହି ରକ୍ତାକ୍ର ହସ୍ତରେ ଗମନ କରି ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ବେଶୀ ବଳନ
 କରି ଦେଲେ । ଅର୍ଜୁନ ହସ୍ତରେ କର୍ଣ୍ଣପୁତ୍ର ବୃଷସେନା ନିହତ
 ହେବାରୁ କର୍ଣ୍ଣ ପୁତ୍ରଶୋକରେ ସନ୍ତପ୍ତ ହୋଇ ଭୂମଲ ସତ୍ରାମ କରି

ଅର୍ଜୁନ ହସ୍ତରେ ନିଧନ ଯାଏ ହେଲେ । କର୍ଣ୍ଣ ଦୁଇଦିନ ମାତ୍ର ସେନା-
ପତିରୁ କରୁଥିଲେ ।

କର୍ଣ୍ଣଙ୍କ ପତନ ଉତ୍ତରୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ ସେନାପତି କରି ପୁଣି
ଯୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଲେ । ଶତ୍ରୁ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘୋରତର ଯୁଦ୍ଧ
କରି ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ହସ୍ତରେ ନିହତ ହେଲେ । ଶତ୍ରୁ ଉତ୍ତରୁ ସହଦେବଙ୍କ
ହସ୍ତରେ ଶକୁନିଙ୍କ ନିଧନ ହେଲା । ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ରତ୍ନମନୋରଥ ହୋଇ
ରଣ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ପଳାୟନ ପୂର୍ବକ ଏକ ହ୍ରଦ ମଧ୍ୟରେ ଅଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ କଲେ ।
ପାଣ୍ଡବମାନେ ତାହାଙ୍କ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରୁ, ସେହି ହ୍ରଦ ନିକଟରେ ଉପ-
ସ୍ଥିତ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଅନ୍ତରାଜ କରିବାରୁ, ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ
ଭୀମ ସହ ଗଦାଯୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଲେ । ଭୀମ ଧୂବ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ରକ୍ଷାର୍ଥ
ଗଦାଘାତରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ଉତ୍ତରଙ୍ଗ କରିବାରୁ ସେ ଭୂପତିତ
ହୋଇ ସଙ୍ଗାମୁନି ହେଲେ । ତଦନନ୍ତର ଭୀମ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ଶିରରେ
ଚରଣ ପ୍ରହାର କଲେ । ଭୀମଙ୍କ ଏହି ନିଷ୍ଠୁରକାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର
ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର ଶୋକାକୁଳିତ ହୋଇ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ସ୍ବକାଣ୍ଡେ ବହୁବିଳାପ
କଲେ । ଏହା ଉତ୍ତରୁ କୁଷ୍ଠ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଓ ଯାତ୍ୟକଙ୍କୁ ଘେନି
ଶିବରକୁ ନ ଯାଇ ସ୍ଥାନାନ୍ତରରେ ଯାଇ ଗୁପ୍ତିବାସ କଲେ ।

କୌରବ ପକ୍ଷରେ ଅଭ୍ୟାସୀ, କୃତବର୍ମା ଓ କୃପାଗୃହ୍ୟ ଏହି ରଥ-
ହସ୍ତ ଜୀବିତ ଥିଲେ । ଏମାନେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ସହିତ କଟରେ ଉପସ୍ଥିତ
ହୋଇ ଏବଂ ଗୁଜ୍ଜଗଜେନ୍ଦ୍ରର ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ଏହି ଶୋଚନୀୟ ଅବସ୍ଥା
ଦର୍ଶନ କରି ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର ସନ୍ତପ୍ତ ହେଲେ । ଅଭ୍ୟାସୀ ସେନାପତିରୁ ଗ୍ରହଣ
କରି ‘ଅତି ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ସହାର କରିବ’ ଏହି ପ୍ରତିଜ୍ଞାଦ୍ୱାରା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋ-
ଧନଙ୍କୁ ଅଭ୍ୟାସିତ କରି ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେ ।

କିଛି ଏବଂ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତି କାଳରେ ଅଭ୍ୟାସୀ ପାଣ୍ଡବ-

ଶିବରରେ ପ୍ରବେଶ କରି ସୁଷ୍ପାବସ୍ଥାରେ ଧୃଷ୍ଣଦୁଃମ, ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ପଞ୍ଚସୁତ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ପ୍ରାଣ ନାଶ କଲେ । ଅଭ୍ୟାସୀ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ପଞ୍ଚସୁତଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଜ୍ଞାନରେ, ଭଗ୍ନଭରୁ ମୁମୂର୍ଷୁ ପ୍ରାୟ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ଦେଖାଇ କହିଲେ, — ‘ଏହି ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ, ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ବନାଶ କରିଅଛି ।’ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଏହା ଶ୍ରବଣ କରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ କଲେ; ମାତ୍ର ପଞ୍ଚାତ୍ସେମାନଙ୍କୁ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କ ପଞ୍ଚସୁତଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ବୋଲି ଜାଣି ପାଇ, ବଶଲେପ ହେଲା ବୋଲି ବିଷାଦିତ ହୋଇ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ । ପରଦିବସ ଅର୍ଜୁନ ଅଭ୍ୟାସୀଙ୍କ ଶିଖେ ମଣି ହରଣ କରି ତାହାଙ୍କୁ ନିର୍ଜୀର୍ଯ୍ୟ କଲେ । କୁରୁପାଣ୍ଡବଙ୍କ ମହାସମର ଅସ୍ତ୍ରାଦଶ ଦିବସରେ ନିଶ୍ଚେଷିତ ହେଲା । ଉଭୟପକ୍ଷର ଅସ୍ତ୍ରାଦଶ ଅଶୌହିଣୀ ହୈନ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ, କୌରବପକ୍ଷରୁ ଅଭ୍ୟାସୀ, କୃପାର୍ଚ୍ଯ୍ୟ ଓ କୃତବର୍ମା ଏହି ତିନିଜଣ, ଏବଂ ପାଣ୍ଡବପକ୍ଷରୁ ପାଣ୍ଡବ ପାଞ୍ଚଭାଇ, କୃଷ୍ଣ, ସାତ୍ୟକି, ଓ ଯୁୟୁୟୁ ଏହି ଅଠଜଣ ଜୀବିତ ଥିଲେ । ଯେଉଁ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଅନ୍ତଦିନପୁର୍ବେ ବୀରମାନଙ୍କ ଶଙ୍ଖନାଦ ଓ ଅଟ୍ଟାଳନ, ପଦାତିମାନଙ୍କ କୋଳାହଳ, ରଥର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ, ଅଶ୍ବର ହେଷାରବ, ମାତଙ୍ଗର ଘନଘୋର ଗର୍ଜନରେ ଦଶଦିଗ କ୍ଷମିତ କରୁଥିଲା, ତାହା ମହାଶୁଷ୍କାନ୍ତରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଶୃଗାଳ, କୁକୁର ଶବ୍ଦ ଓ କାକର ବିକଟରବଦ୍ବାସ ଥପାଳର ଅନିତ୍ୟତା ଘୋଷଣା କଲା ।

ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ଏବଂ କୁରୁମଣୀମାନେ ଏହି ଶୋକସଂବାଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ବଳାପ କରୁ, କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅସି ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ନାରୀମାନେ କେହି ସ୍ବାମୀର, କେହି ଭ୍ରାତାର, କେହି ଜନକର, କେହି ଅବା ଅନ୍ୟ ଅସ୍ବାୟଶବ କୋଳରେ ଘେନି ହୃଦୟବଦାରକ ସ୍ଵରରେ ବଳାପ କଲେ ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଶୋକାକୁଳା ରମଣୀମାନଙ୍କୁ ବଳାପ କରିବାର ଦେଖି, ଅପଣାକୁ ଏହି ସମସ୍ତ ଅନର୍ଥର ମୂଲ ଜ୍ଞାନ କରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତପ୍ତ ହେଲେ । କୃଷ୍ଣ ଗାନ୍ଧାରୀ ପ୍ରଭୃତି କୁରୁରମଣୀ ଏବଂ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କୁ ସାନ୍ତୁନା, ଓ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କୁ ଅଶ୍ୱାସିତ କରି, ସମରରେ ନିହତ ବୀରମାନଙ୍କ ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଠୀ କ୍ରିୟା ନିବାହ କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଅସ୍ତ୍ରାୟ-ସ୍ୱଜନ ବରଦ୍ୱିତ ଏବଂ ମୋହ ଓ ଶୋକରେ କାତର ହୋଇ ଗୁଚ୍ୟକ୍ଷାସନ କରିବାକୁ ଅନିଚ୍ଛୁକ ହେବାରୁ, ଭୀଷ୍ମ ବେଦାଦି ଶାସ୍ତ୍ରସମ୍ମତ ନାନାବଧି ଉପଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରି ତାହାଙ୍କର ମୋହାଦି ଅପନୟନ କଲେ । ଏହା ଉତ୍ତରୁ ଭୀଷ୍ମ ଯୋଗାବଲମ୍ବନ କରି ତନୁତ୍ୟାଗ କଲେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଜ୍ଞାତିହତ୍ୟା ପାପରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଶ୍ୱମେଧ ଯଜ୍ଞ କଲେ ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଅଶ୍ୱମେଧ ଯଜ୍ଞରମ୍ଭ କରି ଅଶ୍ୱରକ୍ଷାର୍ଥ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ସୈନ୍ୟ ସହ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ଯଜ୍ଞଶ୍ଚ ତ୍ରିଗର୍ଭ, ପ୍ରାଗ୍ଜ୍ୟୋତିଷ, ସିନ୍ଧୁ ପ୍ରଭୃତି ଗୁଚ୍ୟ ପରତ୍ରମଣ କଲ୍ । ଉକ୍ତ ଦେଶର ରାଜାମାନେ ଅଶ୍ୱ ବନ୍ଧନ କରି ରଖି ପଶ୍ଚାତ୍ ଅର୍ଜୁନକର୍ତ୍ତୃକ ପରାଜିତ ହୋଇ ଅଶ୍ୱତ୍ୟାଗ କରି ଅଧୀନତା ସ୍ୱୀକାର କଲେ । ମଣିପୁରରେ ଅଶ୍ୱ ଉପସ୍ଥିତ ହେବାରୁ ମଣିପୁରରାଜା ଅର୍ଜୁନସ୍ତତ ବତ୍ରୁବାହନ ପ୍ରଥମେ ଅଶ୍ୱକୁ ବନ୍ଧନ କରି ରଖିଥିଲେ । ପଶ୍ଚାତ୍ ମାତାଙ୍କ ଅଦେଶରେ ଅଶ୍ୱ ଘେନି ଅର୍ଜୁନ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବାରୁ, ଅର୍ଜୁନ ଅସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରି ତାହାଙ୍କୁ ସ୍ତ୍ରୀୟ ପୁତ୍ର ବୋଲି ଅସ୍ତ୍ରୀକାର କଲେ । ବତ୍ରୁବାହନ କ୍ରନ୍ଦ ହୋଇ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାଜିତ କରି ହୃତପ୍ରାୟ କଲେ । ପଶ୍ଚାତ୍ ପିତା ପୁତ୍ରଙ୍କ ମିଳନ ହେଲା । ବତ୍ରୁବାହନମାତା ଚିତ୍ରାଙ୍ଗଦା ଯଜ୍ଞଦର୍ଶନାର୍ଥ ହସ୍ତିନାକୁ ଏବଂ ବତ୍ରୁବାହନ ଅଶ୍ୱରକ୍ଷାର୍ଥ ଅର୍ଜୁନ ସମରବ୍ୟାହାରରେ

ଯିବା କଲେ । ଯଜ୍ଞର ମଗଧାଦି ଦେଶ ଭ୍ରମଣ କରି ପଶ୍ଚାତ୍ ହସ୍ତିନାକୁ
ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କଲେ । ଏହାଉତ୍ତରୁ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ସମାଗତ ଗଜାମାନଙ୍କୁ
ସଥାଯୋଗ୍ୟ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଏବଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ଦରଦ୍ରମାନଙ୍କୁ ଧନଦାନ
କରି ଯଜ୍ଞକାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ କଲେ ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ଗଜ୍ୟଶାସନର ପଞ୍ଚଦଶବର୍ଷ ଉତ୍ତରୁ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର, ଗାନ୍ଧାରୀ,
କୁନ୍ତୀ, ବିଦୁର, ଓ ଗନ୍ଧର୍ବ ବାନପ୍ରସ୍ରାଣମ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଏମାନଙ୍କର
ଅରଣ୍ୟରେ ବାସ କରିବାର ଅଳ୍ପଦିନ ଉତ୍ତରୁ ବିଦୁର ଯୋଗଦ୍ୱାରା
ଜନ୍ମଦାଗ କଲେ । ଏହା ଉତ୍ତରୁ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର, ଗାନ୍ଧାରୀ, ଓ କୁନ୍ତୀ
ଦ୍ୱାବାନଲରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ । ପାଣ୍ଡବମାନେ ଏମାନଙ୍କ ଶ୍ରାଦ୍ଧାଦି
କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ କରି ଶୋକସନ୍ତପ୍ତ ହୃଦୟରେ କାଳସ ପନ କଲେ ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ଷଷ୍ଠିଂଶ ବର୍ଷ ଗଜ୍ୟଶାସନ ଉତ୍ତରୁ, କୃଷ୍ଣକର୍ତ୍ତୃକ ଅଦୃତ
ହୋଇ ଅର୍ଜୁନ ଦ୍ୱାରକା ନଗରକୁ ଗମନ କରି ଦେଖିଲେ, ସଦୃ-
ଶଶୀୟମାନେ ପରସ୍ପର ବିବାଦ କରି ନିହତ ହୋଇଅଛନ୍ତି, ଏବଂ ବଳ-
ରାମ ଯୋଗବଳରେ ଓ କୃଷ୍ଣ ବ୍ୟାଧର ଶରୀରାତରେ ଦେହ ତ୍ୟାଗ କରି-
ଅଛନ୍ତି । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଅର୍ଜୁନଠାରୁ ଏହି ସବାଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ, କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପୌତ୍ର
ବଳଙ୍କୁ ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥରେ ଏବଂ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ପୌତ୍ର ପରୀକ୍ଷିତଙ୍କୁ ହସ୍ତିନାର
ସିଂହାସନରେ ଅବସିକ୍ତ କରି, ଦ୍ରୌପଦୀ ଏବଂ ଭ୍ରାତାମାନଙ୍କ ସହ
ମହାପ୍ରସ୍ରାବ କଲେ । ହିମାଳୟବାଟେ ଗମନ କରୁ, ପ୍ରଥମ ଦ୍ରୌପଦୀ,
ତଦନନ୍ତର ସହଦେବ, ନକୁଳ, ଅର୍ଜୁନ, ଏବଂ ଭ୍ରମ ଋମରେ ଦେହ-
ତ୍ୟାଗ କଲେ । ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଏକାକୀ ସ୍ୱର୍ଗରୀରରେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଗମନ କରି
ଥବାର ମହାଭାରତରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଛି ।”

ଲୀଳାବତୀ—ଅରି, ମହାଭାରତରେ ପରୀକ୍ଷିତଙ୍କ କଥା କିଛି
ଅଛି ?

ଅଜ୍ଞ—ହଁ ଅଛି । ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ମହାପ୍ରସ୍ଥାନ ଉତ୍ତାରୁ, ପରୀକ୍ଷିତ ଦୁଷ୍ଟାଦମନ ଓ ଶିଷ୍ଟପାଳନ କରି କେତେକ ବର୍ଷ ରାଜତ୍ବ କଲେ । ତଦନନ୍ତର ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅଭିଶାପଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ, ତକ୍ଷକନାଗ ଦଂଶନରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ । ପରୀକ୍ଷିତଙ୍କ ଉତ୍ତାରୁ ତାହାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଜନ୍ମେଇଥିବି ହିଂସାସନାରୋହଣ କରି ପିତୃବଧର ପ୍ରତିଶୋଧଗ୍ରହଣ ମାନସରେ ଏକ ମହାସପ୍ତପିଞ୍ଜର ଅନୁଷ୍ଠାନ କଲେ । ଏହି ଯଜ୍ଞରେ ଅସ୍ରଂଶ୍ୟ ସପ୍ତ ନିହତ ହେଲେହେଁ, ଦୈବ ପ୍ରତିକୂଳ ହେବାରୁ, ପିତୃବିରୀ ତକ୍ଷକକୁ ବିନାଶ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେଲେ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତବର୍ଷର କୌଶସ୍ତିଃ ରାଜା ଅପଣାକୁ ଜନ୍ମେଇଥିବି ବଂଶଧର ଅବା ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ବୋରି ପରିଚୟ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ପଦ୍ମାବତୀ— ଅଜ୍ଞ, ମହାଭାରତ କଥାତ ଶେଷ ହେଲା, କାଲି କି କଥା କହିବ ?

ଅଜ୍ଞ—କାଲି କହିବା ବେଳତ ଅଛି, ଆଜି ଶୁଦିହେଲାଣି ଶୋଇବା ଚାଲି ।

ପଞ୍ଚମ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ସଂସ୍କୃତ ।

ଲଳାବତୀ—ଅଛି, ପୁରୀ ରାଜକନ୍ୟାମାନଙ୍କର ସେପରି ସ୍ୱୟମ୍ବର ହେଉଥିଲା, ଏବେ କଥାଟି ଯେହୁଁପରି ହୁଏ ?

ଅଛି—ସ୍ୱୟମ୍ବର ପ୍ରଥା ଭାରତବର୍ଷରେ ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା, ଅନ୍ୟ ଦେଶରେ ସ୍ୱୟମ୍ବର କଥା ଶୁଣା ଯାଏ ନାହିଁ । ପ୍ରାୟ ୮ ଶତ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଭାରତବର୍ଷରେ ଥରେ ସ୍ୱୟମ୍ବର ହୋଇଥିଲା । ଯେହୁଁ ସ୍ୱୟମ୍ବର ଉତ୍ସରୁ ଭାରତବର୍ଷରୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଛାଡ଼ି ଗଲେ, ଆଉ ସ୍ୱୟମ୍ବର କାହୁଁ ହେବ ?

ନିଶାମଣି—ଅଛି, ଆଜି ଯେହୁଁ ସ୍ୱୟମ୍ବର କଥା କହୁ ।

ଅଛି—“ପ୍ରାୟ ଅଠଶତବର୍ଷ ହେବ ଅର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତରେ ଦୁଇ ଜଣ ପଣ୍ଡିତାନ୍ତ ନରପତି ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିଲେ । ଜଣଙ୍କ ନାମ ପୃଥ୍ୱୀରାଜ, ସେ ଚୌହାନବୃନ୍ଦରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରି ଅଜମୀନ ଓ ଦାହିରେ ଏବଂ ଅପରଙ୍କ ନାମ ଶ୍ରୀଠୋରବଂଶଜ ଜୟଚନ୍ଦ୍ର, ସେ କାନିନ୍ଦୁରରେ ରାଜପୁତ୍ର କରୁଥିଲେ । ମହାବୀର ପୃଥ୍ୱୀରାଜ ଅନ୍ତଃକରଣ ରାଜୋଚିତ ଗୁଣରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ତାହାଙ୍କ ଯଶୋଗାନିରେ ସମସ୍ତ ଅର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତ ପରିପୁରଣ ହୋଇ, କପଟୀ ପରଶ୍ରୀକାନ୍ତର ଜୟଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ହୃଦୟରେ ବହେଷବନ୍ଧି ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ କରି ଦେଲା । ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ଅର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତରେ ସାବାରୋମିକ ଯମତା ସ୍ତାପନ କରି ପୃଥ୍ୱୀରାଜ ଯଶୋରାଣିର ବଲ୍ଲେପସାଧନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରାଜସୁୟ ଯଜ୍ଞର ଆୟୋଜନ କଲେ । ଜୟଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସମୁଦ୍ରାନାମ୍ନୀ ଏକ ପରମରୂପବତୀ ଅଲୋକସାମାନ୍ୟା କନ୍ୟା ଥିଲେ । ତାହାଙ୍କ ରୂପ ଓ ଗୁଣ କଥା ଶ୍ରବଣ କରି ଭାରତର ତାବଜୟ ନରପତି ତାହାଙ୍କ ପାଣିଗ୍ରହଣାରାଗୀ ହୋଇଥିଲେ । ରାଜସୁୟ ଯଜ୍ଞର ଅବ୍ୟବହିତ

ମରେ ସୟକ୍ରାନ୍ତ ସ୍ବୟମ୍ବର କଥା ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହେଲା । ଲକ୍ଷ୍ମଣେ ଦୂତ ହସ୍ତରେ ପତ୍ର ପ୍ରେରଣ କରି ଅର୍ଯ୍ୟବର୍ତ୍ତର ସମସ୍ତ ନରପତିଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲେ । ନରପତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ମିତ୍ରଭାବରେ, କେହି ଜୟ-ନନ୍ଦଙ୍କ ପରାକ୍ରମରେ ଭୀତ ହୋଇ, କେହି ସୟକ୍ରାନ୍ତର ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷରେ କାନ୍ଦୁଛନ୍ତିରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ରାଜହସ୍ତ ଯଜ୍ଞରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ଜୟଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ ମନେ କରି ପୁଅ ଏବଂ ତାହାଙ୍କ ରଚିତପତି ଚତୋରରାଜ ଅମର୍ଷା ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଗ୍ରହଣ କଲେ ନାହିଁ । ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ପୁଅଙ୍କୁ ଅପମାନିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାହାଙ୍କର ଏକ କାଞ୍ଚନମୟ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ନିର୍ମାଣ କରାଇ ଦ୍ବାରପାଳସ୍ବରୂପ ଯଜ୍ଞଶାଳାର ଦ୍ବାରଦେଶରେ ପ୍ରାପ୍ତି କଲେ ।

ଏଥିପୂର୍ବେ ସୟକ୍ରା ପୁଅଙ୍କୁ ଅଲୌକିକ ବୀରତ୍ବ ବବରଣ ଶ୍ରବଣ କରି, ମନେ ମନେ ତାହାଙ୍କୁ ପତିବ୍ରତେ ବରଣ କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ସ୍ତ୍ରୀର ଜନକଗହ୍ବ ପୁଅଙ୍କୁ ସମ୍ପ୍ରୀତି ନ ଥିବାରୁ ଭୟରେ ସେହି ବସୟ କାହାର ଠାରେ ପ୍ରକାଶ କରି ନ ଥିଲେ । ସ୍ବୟମ୍ବରପଣକୁ ପୁଅ ଅଗମନ କରିବେ ନାହିଁ, ସଂଯୁକ୍ତା ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବଗତ ହୋଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୀତା ଓ ଚିନ୍ତିତା ହେଲେ । ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନ ଦେଖି ଏକ ବିଶ୍ବାସୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହସ୍ତରେ ପୁଅଙ୍କୁ ନିକଟକୁ ଏକ ପତ୍ର ପ୍ରେରଣ କଲେ । ତାହାର ମର୍ମ ଏହି—

“କ୍ଷତ୍ରିୟକୁମାରୀ ଯେଉଁ ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠଙ୍କ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ହୃଦୟମନ୍ଦିରରେ ପ୍ରାପନ କରି ପୂଜା କରୁଅଛନ୍ତି, ତାହାଙ୍କ ବ୍ୟତିତ ତାହାର ଗତ୍ୟନ୍ତର ନାହିଁ । ବୀରପୁରାବଳ ଆସନ ସେ ଅନ୍ୟକୁ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଦିଶାବରଙ୍କ ମମ୍ମୁର୍ତ୍ତି ଅନ୍ତପୟକ୍ରା ହେଲେହେଁ ଏ ଦାମୀ ବୀରକୁଳ-କେଶରୀଙ୍କ ଚରଣାବୃତ୍ତ ଭକ୍ତା କରୁଅଛନ୍ତି । ସ୍ବୟମ୍ବର ପଣ୍ଡାରେ ଉପସ୍ଥିତ

ହୋଇ ଏ ଦାମୀକୁ ଚରଣାଶ୍ରୟ ଦାନ ନ କଲେ, ଦାମୀ ଅମ୍ଭାଳ-
ବଦନରେ ପ୍ରାଣବଗର୍ଜନ କରି ସ୍ତ୍ରୀୟ ସ୍ବଭାବ ରକ୍ଷା କରନ୍ତା ।

ଅପରାଧର

ଶ୍ରୀଚରଣାଶ୍ରିତା

ସଂସ୍କୃତ ।”

ପୃଥୁ ପତ୍ରପାଠ ଉତ୍ତରୁ , ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ବହୁଧନ ଦାନ କରି ବିଦାୟ
କାଳରେ ତାଙ୍କୁ ସ୍ବହର୍ଷବଦନରେ କହିଲେ—“ଅପରା ଶାସ୍ତ୍ର ଗମନ
କରି ସଂସ୍କୃତାଙ୍କୁ କହିବେ ପୃଥୁଙ୍କ ଧମନୀରେ ବନ୍ଧୁମାତ୍ର ରକ୍ତ ପ୍ରବା-
ହିତ ହେବା ଯାଏ ତାହା ସଂସ୍କୃତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବ ।” ।

ରାଜହସ୍ୟ ଯଜ୍ଞ ଏବଂ ସ୍ବୟମ୍ବର ସଭାକୁ ଦିଗଦିଗନ୍ତରସ୍ଥ ସଙ୍ଗୀତା-
ଶୂର୍ଯ୍ୟ, ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞପଣ୍ଡିତ, କବି ପ୍ରଭୃତି ଗୁଣବ୍ୟକ୍ରମାନେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ-
ଥିଲେ । ପୃଥୁଙ୍କ ରାଜକବି ଗୁରୁ ଜୟଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ନିମନ୍ତ୍ରଣାପତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରି
କାନ୍ୟକୁବ୍ଜକୁ ଯାତ୍ରା କଲେ । ତାହାଙ୍କ ସମରବ୍ୟାହାରରେ ପଞ୍ଚଶତ
ଶ୍ରେଷ୍ଠାନ ବୀର ସଙ୍ଗୀତ ବର୍ମାଜ୍ଞାଦିତ ଓ ବହୁ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରରେ ସଜ୍ଜିତ
ହୋଇ, ରାଜକବିଙ୍କ ଶରୀରରକ୍ଷକସ୍ବରୂପେ ଯାତ୍ରା କଲେ ।

ରାଜହସ୍ୟ ଯଜ୍ଞ ପଞ୍ଚମ ହେଲେ ସଂସ୍କୃତାଙ୍କ ସ୍ବୟମ୍ବର ସଭା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ
ହେଲା । ସମାଗତ ନରପତିମାନେ ସ୍ତ୍ରୀୟ ବରବ ଓ ବୌଦ୍ଧର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଦ-
ର୍ଶନ ମାନସରେ ବହୁମୂଲ୍ୟ ବ୍ୟାଜରୂପ ଓ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରରେ ରୁଷିତ ଏବଂ
ସ୍ବଃ ପାରମ୍ପରାମଣ୍ଡଳରେ ବେଷ୍ଟିତ ହୋଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମଞ୍ଚରେ ଉପବିଷ୍ଟ
ହେଲେ । ସଂସ୍କୃତା ବରମାଲ୍ୟହସ୍ତରେ ସଙ୍ଗୀତସ୍ବ ଗୋଟିଏ ମଞ୍ଚଠାରେ
ଉପସ୍ଥିତ ହେଲାକ୍ଷଣ, ରାଜରକ୍ଷ ମଞ୍ଚାଧିଷ୍ଠିତ ନରପତିଙ୍କ କୁଳମାହାତ୍ମ୍ୟ
ଓ ଦୈବର୍ଯ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ । ରକ୍ଷିତ ବର୍ଣ୍ଣନା ଶ୍ରବଣାନନ୍ତର ସଂସ୍କୃତା
ସେହି ମଞ୍ଚ ଉପାଗପୂର୍ବକ ମଞ୍ଚାନ୍ତରକୁ ଗମନ କରି ଶେଷୋକ୍ତ ମଞ୍ଚରେ

ଅଧର୍ଷିତ ନରପତିଙ୍କ କୁଳଖ୍ୟାତି ଓ ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ ବିବରଣ ରଞ୍ଜିତମୁଖରୁ ଶ୍ରବଣ କଲେ । ଏହିପରି ସଭାର ସଦସ୍ୟ ଏକ ମଞ୍ଚରୁ ମହାନାୟକଙ୍କୁ ପ୍ରମୋଦ କରି କୌଣସିଠାରେ ପୃଥୁରାଜଙ୍କ ଦର୍ଶନ ନ ପାଇ ଅବଶେଷରେ ସଭାର ଦ୍ବାରଦେଶରେ ସ୍ଥାପିତ ପୃଥୁରାଜ ପ୍ରତିମୁର୍ତ୍ତି ଗଳାରେ ବରମାଳା ଅର୍ପଣ କଲେ ।

ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ଏହା ଦର୍ଶନ କରି କ୍ରୋଧରେ ଅଧୀର ହୋଇ ଉଠିଲେ । ତାହାଙ୍କ ମୁଖରୁ ସଂଯୁକ୍ତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କଟୁକ୍ତ ନିର୍ଗତ ନ ହେଉଣୁ, ସଦାଙ୍କ ବମ୍ପାଜ୍ଜାଦିତ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରରେ ସ୍ବସନ୍ନିତ ଏକ ମହାନ ବାରପୁରୁଷ, ବୀରଜନୋତ୍ତମ ଗର୍ବିତପାଦବିଶେଷରେ ସଭାମଧ୍ୟ ଦେଇ ଗମନ କରି ସଂଯୁକ୍ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ସହ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜନ୍ୟବର୍ଗ ଓ ସଭାରକ୍ଷକ ଅଗଣ୍ୟ ବୀରମଣ୍ଡଳୀ ସମସ୍ତେ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ନିର୍ନିମେଷ ନୟନରେ ତାହାଙ୍କୁ ଅବଲୋକନ କଲେ, ମାତ୍ର କେହି ତାହାଙ୍କ ଗମନରେ ବ୍ୟାପାତ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ସାହସୀ ହେଲେ ନାହିଁ । ବୀରପୁରୁଷ ହସ୍ତପ୍ରସାରଣ କଲକ୍ଷଣୀ ସଂଯୁକ୍ତା ସ୍ବାୟ କୋମଳକରମଲ୍ଲବ ତାହାଙ୍କ ବମ୍ପାବୃତ କରୋପର ନ୍ୟସ୍ତ କଲେ । ସଂଯୁକ୍ତା ଏକ ବୀରପୁରୁଷଙ୍କର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଦର୍ଶନ କରି, ସଭାସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ବୀରପୁରୁଷଙ୍କୁ ପୃଥୁରାଜ ବୋଲି ଉପଲବ୍ଧି କରିବାକୁ ଅଧିକ ବିଲମ୍ବ ହେଲା ନାହିଁ ।

ପୃଥୁରାଜ ସ୍ବାୟ ରାଜକବି ଗୁନ୍ଦଙ୍କ ପରଗୁରୁଙ୍କ ବେଶରେ କାନିଏ-କୁଳ ରାଜପଣକୁ ଅଗମନ କରିଥିଲେ । ପ୍ରତିଷ୍ଠ ପଟ୍ଟପତ ଚୌହାନ ବୀର ସେମାନଙ୍କ ସମଭିବ୍ୟାହାରୀ ହୋଇଥିଲେ । ସଂଯୁକ୍ତା ବମ୍ପାବୃତ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ପୃଥୁରାଜ ବୋଲି ଜାଣି ପାର ସହସ୍ରରେ ତାହାଙ୍କ ହସ୍ତ ଧାରଣ କଲେ । ଜୟଚନ୍ଦ୍ର କ୍ରୋଧାନ୍ନ ହୋଇ କହିଲେ—‘ଚୌହାନ ଶୁଗାଳକୁ

ପ୍ରାଣରେ ବଧ କର ।’ ସେହି ମହର୍ଷିରେ କେତେକଜଣ ରକ୍ଷିତ୍ୱେନୟ ଉଦ୍ଧୱ ଚରବାରୀ ହସ୍ତରେ ପୃଥକ୍ ଅରମ୍ଭଣରେ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ । ପୃଥୁ, ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ଅରମ୍ଭଣାର୍ଥେ ଅଗ୍ରସର ରକ୍ଷିତ୍ୱେନୟଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୃଶ୍ୟ-ବ୍ୟଞ୍ଜକ ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ କର, ସ୍ୱୀୟ କୋଷରୁ ଅସ୍ତ୍ର ନିସ୍ତାପିତ କଲେ ; ଏବଂ ପୁରମହର୍ଷିରେ ଭୂର୍ଯ୍ୟନାଦ କଲେ । ପଞ୍ଚମ ବର୍ମାବୃତ୍ତ ପଞ୍ଚଶତ ଚୌହାନ ବୀର ସନ୍ଧ୍ୟାଦୀଦେଶରେ ସେହି ସଙ୍କେତାପେକ୍ଷାରେ ଥିଲେ ; ସେମାନେ ସେହିକ୍ଷଣି ସନ୍ଧ୍ୟା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କର, ପୃଥକ୍ ବେଷ୍ଟନ କଲେ । ଏହା ଦର୍ଶନ କର ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ୱୀୟ ଅଗଣ୍ୟ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ କହିଲେ—‘ହିନ୍ଦୁ ଗୁହ୍ୟରୁ ଶୃଗାଳ ଲୁହାଟ ନ ଯାଉ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବେଢ଼ି ମାର ।’

ସେହିକ୍ଷଣି ସହସ୍ରଂ ରାଠୋର ସୈନ୍ୟ ଚୌହାନମାନଙ୍କୁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରୁ ଅରମ୍ଭଣ କରିବାକୁ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ । ପୃଥୁ ଏକ ହସ୍ତରେ ସମୁଦ୍ରାଙ୍କ ହସ୍ତ ଧରି ଅନ୍ୟ ହସ୍ତରେ ଅମ୍ବରକ୍ଷା କରୁ, ଚୌହାନ ବୀରମାନଙ୍କ ସହ ସନ୍ଧ୍ୟା ବର୍ଦ୍ଧିକେଶକୁ ଅଗମନ କଲେ । ସେହିଠାରେ ଅଭ୍ୟବର ସନ୍ଧିତ ଥିଲା, ପୃଥୁ ସମୁଦ୍ରା ସହ ସେହି ଅଭ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତିରେ ଉପବେଶନ କର ଦିକ୍ଷୀ ଅରମ୍ଭଣରେ ଯାତ୍ରା କଲେ । ପଞ୍ଚଶତ ଚୌହାନ ବୀର ବହୁ ସହସ୍ର ରାଠୋର ସୈନ୍ୟଙ୍କ ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ପୃଥୁ ଓ ସମୁଦ୍ରାଙ୍କ ଶରୀର ରକ୍ଷା କରୁ, କ୍ରମରେ ପଶ୍ଚାତ୍ପଦ ହେଲେ । ପଞ୍ଚଦିବ୍ୟ କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ଏହିପରି ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । କାନ୍ୟକୁବ୍ଜରୁ ଦିକ୍ଷୀମାର୍ଗର ବହୁ ଯୋଦ୍ଧା, ରାଠୋର ସୈନ୍ୟର ଶବରାଶିରେ ସମାବୃତ୍ତ ହେଲା । ଏକଦଳ ରାଠୋର ସୈନ୍ୟ ନିହତ ହେଲାକ୍ଷଣି ଅନ୍ୟଦଳ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ଚୌହାନମାନଙ୍କୁ ଅରମ୍ଭଣ କଲେ, ଏବଂ ସେହି ଦଳର ବକ୍ରାଶ ଉତ୍ତରୁ ଭୃଗୁଦଳ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି

ବିନଷ୍ଟ ହେଲେ । ଏହିପରି ବହୁ ଗହସ୍ତ ରାଠୋର ବିନଷ୍ଟ ହେଲେହେଁ
 ସେହି ଅନ୍ଧସଖ୍ୟକ ଚୌହାନ ବୀରଙ୍କୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ପୃଥୁଙ୍କୁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି
 ପାରିଲେ ନାହିଁ । ପୃଥୁ ସସୁକ୍ତା ସହ ନିଶ୍ଚୟରେ ଦିଶାରେ ଉପନୀତ
 ହେଲେ, ମାତ୍ର ତାହାଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପଞ୍ଚଶତ ବୀରରୁ ଜଣେ ସୁଦ୍ଧା ଦିଶାକୁ
 ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କଲେ ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ସ୍ତ୍ରୀୟ ପ୍ରାଣଦାନ କରି ପ୍ରତି
 ଓ ପ୍ରଭୁପତ୍ନୀଙ୍କ ଶରୀର ରକ୍ଷା କଲେ । ପୃଥୁ ସସୁକ୍ତାଙ୍କୁ ସ୍ତ୍ରୀୟ ମହିଷୀ
 କରି ପରମ ସୁଖରେ ରାଜ୍ୟଶାସନ କଲେ । ମାତ୍ର ଏହି ସୁଖ ବହୁକାଳ
 ସ୍ଥାୟୀ ହେଲା ନାହିଁ ।

ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ଅପଣାକୁ ଏକାନ୍ତ ଅପମାନିତ ଓ ଉପହାସାସିଦ୍ଧ ଜ୍ଞାନ
 କରି ପୃଥୁଙ୍କୁ ପ୍ରତିଫଳଦାନ ମାନସରେ ବହୁ ଗହସ୍ତ ସୈନ୍ୟ ଘେନି
 ପୃଥୁରାଜ୍ୟ ଅକ୍ରମଣ କଲେ । ପୃଥୁ ସୁଦ୍ଧାର୍ଥ ସୈନ୍ୟରେ ଯାତ୍ରା କଲେ ।
 ଯୁଦ୍ଧଯାତ୍ରାକାଳରେ ସସୁକ୍ତା ସାଗ୍ରନ୍ୟସନରେ ପୃଥୁଙ୍କୁ କହିଲେ—“ତୁମ୍ଭର
 ଭରବେରୀ ହେଲେହେଁ ମୋର ଜନ୍ମଦାତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ ରକ୍ଷା କରିବ ।”
 ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ପୃଥୁଙ୍କୁ କହିବ ପୁନଃ ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାଜିତ ହୋଇ ଭଗ୍ନହୃଦ-
 ଯରେ ସ୍ତ୍ରୀୟ ରାଜଧାନୀକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କଲେ । ପୁରୀଶେଷରେ ଘରତ
 କୁଳାଙ୍ଗାର ଜୟଚନ୍ଦ୍ର, ପୃଥୁଙ୍କୁ ପ୍ରତିଶୋଧଦାନ ମାନସରେ, ଅସ୍ତ୍ରଶାଳ
 ଯତିଯବନରାଜ ମହାଶବ୍ଦଦୋରକୁ ଆହ୍ୱାନ କଲେ । ପ୍ରଥମେ ଯବନ-
 ରାଜ ଘୋରୀ ପବଳ ପରାକ୍ରମୀ ପୃଥୁଙ୍କୁ ସହ ବଦାଦରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବା
 ଅନଗତ ଜ୍ଞାନରେ ଜୟଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ସମ୍ମତି ଦାନ କଲେ
 ନାହିଁ । ମାତ୍ର “ହିନ୍ଦୁ ନରପତିମାନେ ଅଭବିଶ୍ୱେଧରେ ଘନବଳ ହୋଇ
 ପଛକୁ ଘରତରେ ମୁଠାମାନମାନଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ବସ୍ତ୍ରାର ମାର୍ଗ ପ୍ରଶସ୍ତ
 କରି ଦେବେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ଅଭବିଶ୍ୱେଧାଗ୍ନିରେ ଅହୁତି ଦାନ
 କରୁବୁ” ଚିନ୍ତା କରି ସମ୍ମତି ଦାନ କଲେ ।

ସବନଦୈନିକ ଶୁଦ୍ଧ୍ୟାମାରେ ଉପନୀତ ହୋଇଅଛନ୍ତି ଅବଗତ ହୋଇ ବୀରକେଶରୀ ପୁଅ ଅମର୍ଷାଗନ୍ଧ୍ୟ ନଦୈନିକରେ ଯାହା କର ତିଶେରୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ଏହିଠାରେ ସବନମାନେ ଜୟତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ତାହାଙ୍କ ପକ୍ଷୀୟ ରାଜନ୍ୟମଣ୍ଡଳଙ୍କ ଦୈନିକ୍ୟସହ ଶିବର ସନ୍ଦେଶ କର ପୁଅଙ୍କ ଦୈନିକ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ଦିକ୍ଷା-ପତିଙ୍କ ଦୈନିକ ଏବଂ ସବନ ଦୈନିକ, ପରସ୍ପରର ପାଞ୍ଚାଙ୍ଗ ହେଲା ଯାହା, ସେନାପତିମାନଙ୍କ ଅବେଶାପେକ୍ଷା ନ କର, ବହୁଳ ଉତ୍ସାହରେ ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ଅନୁମୋଦନ କଲେ । ଦାରୁଣ ପ୍ରତିଫିତ୍ତା ଗ୍ରହଣାର-ଲାକ୍ଷୀ ଜୟତନ୍ତ୍ର ହିଁ କେଶରୀ ତୁଳ୍ୟ ଗ୍ରାମ ପରାକ୍ରମରେ ପୁଅଙ୍କ ଅନୁ-ମୋଦନ କଲେ । ଉତ୍ତରାଧିକାର ଏହି ଦ୍ଵୟଙ୍କ ଦର୍ଶନ ମାନବରେ ଉତ୍ତରା-ମୋଦନ କରୁଥିବା ସୁବେଳେ ବରତ ହୋଇ ନିଷିଦ୍ଧ ସ୍ଵରୂପ ବ୍ୟାପ୍ତ-ମାନ ହେଲେ । ପରଶେଷରେ ପୁଅଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ଥାପନରେ ଜୟତନ୍ତ୍ର ନିରାଶ ହୋଇ ବୃଥା ହେଲେ । ପୁଅ ଜୟତନ୍ତ୍ରକୁ କହିଲେ— ‘ବୃଦ୍ଧ ଶତୋରଶଙ୍କ ଉଠିବା ହେଉଛି, ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଅପଣଙ୍କ ପ୍ରାଣବ୍ୟ-କରବାକୁ ନିଷେଧ କରଅଛନ୍ତି ।’ ପରମ୍ପରାରେ ସବନରାଜ ଘୋର ‘ମୋର ପ୍ରାଣବ୍ୟ କରବାକୁ ନିଷେଧ କର ନାହାନ୍ତି,’ ବ୍ୟଙ୍ଗସ୍ଵରରେ କହି ପୁଅଙ୍କ ଦ୍ଵୟଙ୍କରେ ଅହ୍ଵାନ କଲେ । ସୁଶିକ୍ଷିତ ବୀରବ୍ୟ ଘୋର ଜିଦ୍ଦାଗାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ପ୍ରମତମାନଙ୍କ ତୁଳ୍ୟ ଘୋରତର ସୁବେଳେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଲେ । ଅବଶେଷରେ ପୁଅଙ୍କ ଅବ୍ୟର୍ଥ ଅହ୍ଵାନ-ରେ ଘୋର ହୃତତେଜନ ହୋଇ ବୃଥା ହେଲେ । ସବନ ଦୈନିକ-ମାନେ ଘୋରକୁ ଘେନି ପଳାୟନ କଲେ ।

ଏହାର ଦୁଇବର୍ଷ ଉତ୍ତରୁ ଘୋର ପୁଣି ଶୁରତାକ୍ରମଣ କଲେ । ପୁଅ ପୁରୀପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଦୈନିକ ସଂଗ୍ରହ କରି ବହୁଳ ଉତ୍ସାହରେ

ଯୁଦ୍ଧଯାତ୍ରା କଲେ । ପୁଅ ତିରୋରୀ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଆନେଶ୍ୱର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସୈନ୍ୟାପେକ୍ଷା ଯବନମାନଙ୍କୁ ନ୍ୟୁନସଂଖ୍ୟକ ଦେଖି, କରୁଣାଦ୍ରୁତଦୟରେ ଯବନଗଜ ଘୋରଙ୍କୁ ସ୍ପଦେଶ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନରେ ଉପଦେଶ ଦେଲେ । ଘୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ନିମନ୍ତେ କେତେକଦିନ ଅବସର ଗ୍ରହଣ କଲେ । ତଦନନ୍ତର ଅବଶ୍ୟସ୍ତ୍ରୀ ଯବନଗଜ ଦିନେ ଘୋର ଅଳଙ୍କାର ଗୁଡ଼ିରେ ହଠାତ୍ ହିନ୍ଦୁ ଶିବର ଅରମ୍ଭଣ କରି ପୁଅ ଏବଂ ତାହାଙ୍କ ସୈନ୍ୟର ବନାଶ ସାଧନ କଲେ । ସମୁକ୍ତା ଏହି ସଂବାଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ପୁଅଙ୍କ ଶବ ଅଣାଇ, ସେହି ଶବଗହ୍ୱ ଚିତାଶ୍ରେଷ୍ଠଣ କରି ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ ।”

ନିଶାମଣି—ଅଉ, ପୁଅଙ୍କ ପରେ ଦୀହିରେ କେ ଗଜା ହୋଇଥିଲେ ?

ଅଉ—ପୁଅଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁରେ ଭାରତରୁ ହିନ୍ଦୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଏକାବେଳକେ ଅନ୍ତର୍ହିତା ହେଲା । ଯବନମାନେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଦେଶ ଅଧିକାର କରି କ୍ରମେ ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷ ଶାସନାଧୀନ କଲେ । ପ୍ରାୟ ଗୁପ୍ତଶତବର୍ଷ ଦିକ୍ଷାଦ୍ୱିତ୍ୱାସନ ମୁଲମାନମାନଙ୍କ ଅଧିକାରରେ ଥିଲା । ତାହା ଉତ୍ତର ଇଂରାଜମାନଙ୍କ ଅଧିକୃତ ହେଲା ।

ଲାଲାବଜା—ଝିଅଜଙ୍ଗର ଗବନାଶ ରାଆଇ ଜୟଚନ୍ଦ୍ର କେତେ ବର୍ଷ ରାଜତ୍ୱ କଲେ ?

ଅଉ—ଘୋର ଯେଉଁ ବର୍ଷ ପୁଅଙ୍କୁ ପରାଜିତ କଲେ, ତହିଁର ପରବର୍ଷ କାନ୍ୟକୁଳ ଅରମ୍ଭଣ କରି ଜୟଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ପରାଜିତ କଲେ । ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ଏହି ଅପମାନ ସହି୍ୟ କରି ନ ପାରି, ଗଙ୍ଗାଗର୍ଭରେ ନିମଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଅମୃତହତ୍ୟା କଲେ ।

ପଦ୍ମାବତୀ—ସ୍ପଦେଶ ଦ୍ରୋହିତାର ଉପସ୍ଥାପନା ଦଣ୍ଡ ।

ନିଶାମଣି—ଆଉ, ଆନେଶ୍ୱର କେଉଁଠାରେ ?

ଆଉ—ପୁରୁଷ ଯେଉଁଠାରେ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଯୁଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲା, ଆନେଶ୍ୱର ତାହାର ନିକଟକରୁ ଅଟେ । ଏହିଠାରେ ଆଉ ଦୁଇଥର ଯୁଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲା ।

ଲୀଳାବତୀ—ଆଉ, ପୃଥ୍ୱୀ ଏବଂ ଜୟଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବଂଶୀୟ କି କେହି ଏବେ ଅଛନ୍ତି ?

ଆଉ—ପୃଥ୍ୱୀ ଚୌହାନବଂଶୀୟ ଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତର କେତେକ ନରପତି ଏହି ଚୌହାନବଂଶୀୟ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦିଅନ୍ତି । ଜୟଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବଂଶୀୟମାନେ ମାରବାଡ଼କୁ ଗମନ କରି ନବଗୁଜରା ପ୍ରାପନ କଲେ । ଯୋଧପୁରଗଜ ହେଉଁ ଗଠୋର ବଂଶୀୟ ଅଟନ୍ତି ।

ଆଜି ଏତିକି ହେଉ । ଶୋଇବା ଚାଲ ।

ଶଶୁ ଗନ୍ଧା ।

କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପଶୁଙ୍କ ବିବରଣ ।

ଅଜ୍ଞ—ଅଗି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପଶୁଙ୍କ କଥା କହୁବ ।

ପଞ୍ଚାବତୀ—ଅଜ୍ଞ, ସିନ୍ଧୁକୁ ପଶୁଗୁଡ଼ିକ ବୋଲି କାହିଁକି କହନ୍ତି ?

ଅଜ୍ଞ—ସିନ୍ଧୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଶୁଙ୍କୁ ମାରି ପାରେ ବୋଲି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସିନ୍ଧୁକୁ ପଶୁରୂପ ଆଶୟ ଦେଇଅଛନ୍ତି ।

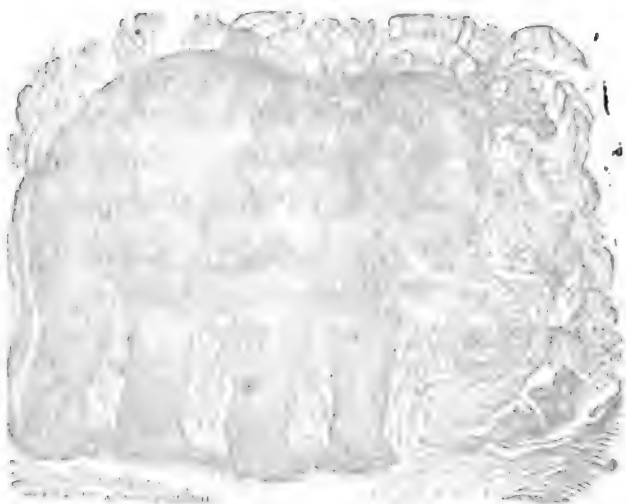
ଲଳାବତୀ—ମହାବଳ ବାଘଠୁଁ କଥଣ ସିନ୍ଧୁର ବଳ ଅଧିକ ?

ଅଜ୍ଞ—ନା, ପ୍ରାୟ ସମାନ ହେବ । ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟାଏ ମହାବଳ ବାଘ ଏବଂ ଗୋଟାଏ ସିନ୍ଧୁ ଯୁଦ୍ଧ କରି ଦୁହେଁଯାକ ମରି ଗଲେ ।

ନିଶାମଣି—ଅଜ୍ଞା ଅଜ୍ଞ, ଏମାନଙ୍କ ବଳ କଥଣ ହାତୀର ବଳଠାରୁ ଅଧିକ ହେବ ?

ଅଜ୍ଞ—ନା, ପଶୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହାତୀର ଦେହଟା ଯେପରି ବୃହତ୍, ବଳ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଅଧିକ । ସିନ୍ଧୁ କିମ୍ବା ବାଘ ହାତୀ ପାଖକୁ ଚଲି ଯିବାକୁ ଚିତ୍ତ ନାହିଁ । ତାହା ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଢେଳି ବସି ତାହାର କର୍ଣ୍ଣମୂଳ, ବେକ, ଆଖି ପ୍ରଭୃତିକୁ ବଦୀର୍ଣ୍ଣ କରି ପକାନ୍ତି । ହାତୀ ଯଦ୍ବଶା ଓ ରସ୍ତାରେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡ଼ି ଯାଏ । ମାତ୍ର ଗୋଟାଏ ହାତୀ ମହାବଳ ବାଘକୁ ମଧ୍ୟ ମାରି ପକାଏ ।

ପୁଣ୍ୟ ଏଦେଶର ବୀରମାନେ ହାତୀରେ ଚଢ଼ିଯୁଦ୍ଧ କରୁଥିଲେ । ଏ ଦେଶର ହାତୀଠାରୁ ଅନାମ ଦେଶ ଓ ଅର୍ଥିକାର ହାତୀ ବଢ଼ି ହୁଅନ୍ତି । ହାତୀର କେହି ଅନିଷ୍ଟା କଲେ ମନେ ରଖିଥାଏ ଏବଂ ସମସ୍ତ ବଢ଼ି ତାହାର ପ୍ରତିଫଳ ଦିଏ । ହାତୀ ଆପଣାର ମାତୃତ୍ବକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଲ

ଯାଏ । ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦେଖ ମାହୁନ୍ତର ପିଲକୁ ହାତ ଖଣ୍ଡିଏ ପଖା ଘେନି
ଚଢ଼ୁଅଛି । ମାହୁନ୍ତର ଶ୍ରୀ ସେତେବେଳେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଯାଏ
ପିଲକୁ ହାତ ପାଖରେ ରଖିଯାଏ । ହାତ ପିଲ ଦେହରେ ମଣ୍ଡା ଇମ୍ବା
ମାଡ଼ କରିବାକୁ ଦିଏ ନାହିଁ ।

ଭୂମ୍ପମାନେ ଗଣ୍ଡା ଦେଖି ନାହିଁ; ଗଣ୍ଡା ଦେଖିବାକୁ ଗୋଟିଏ

ସାନ ହାତ ପର । ଗଣ୍ଡାର ନାକ
ଉପରେ ଗୋଟିଏ ଖଲ୍ଲ ଥାଏ ।
ଏହି ଖଲ୍ଲ ରସ୍ତାରେ ଏମାନଙ୍କ
ପାଖକୁ ହିଁ ସ୍ତ୍ରୀ ପଶୁମାନେ ଆସି
ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଗଣ୍ଡାର ଚର୍ମ

ଏପରି ଖଲ୍ଲ ଯେ ବର୍ତ୍ତା ଇମ୍ବା ଖଣ୍ଡାରେ ହାଣିଲେ ଏହାର କିଛି ହୁଏ

ନାହିଁ । ବଙ୍ଗଦେଶର ଦକ୍ଷିଣ ସୁନ୍ଦରବନ, ହିମାଳୟପର୍ବତର ନିମ୍ନ
ପ୍ରଦେଶରେ ଅନେକ ଗଣ୍ଡା ଅଛନ୍ତି । ଅଫ୍ରିକାରେ ଶ୍ଵେତ ଓ କୃଷ୍ଣ ଦୁଇ
ଜାତିର ଗଣ୍ଡା ଅଛନ୍ତି । ଏକ ଜାତିର ଗଣ୍ଡାର ନାକ ଉପରେ ଦୁଇ
ଏବଂ ଏକ ଜାତିର ଗଣ୍ଡାର ନାକ ଉପରେ ତିନି ଗୋଟି ଖଣ୍ଡ ଥାଏ ।

ତୁମ୍ଭେମାନେ ଓଠ ଦେଖିଅଛ । ଅମ୍ଭେମାନେ ଗୋରୁକୁ ଯେପରି
ଉପକାରୀ ଜନ୍ତୁ ବୋଲି ଜ୍ଞାନ କରୁଁ, ଅରବ ଦେଶର ଲୋକେ ଓଠକୁ

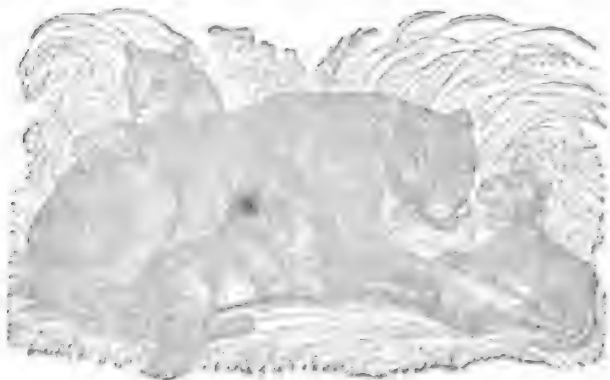
ସେହିପରି ଜ୍ଞାନ କରନ୍ତି । ଅରବମାନେ
ଓଠ ପିଟିରେ ଚଢ଼ି ମରୁଭୂମିର ଏକ
ପ୍ରାନ୍ତରୁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରାନ୍ତକୁ ଯାନ୍ତି । ଅରବ-
ମାନେ ଓଠର ଦୁଗ୍ଧପାନ, ଓଠ ଚର୍ମରେ
ତମ୍ବା ଓ ଲୋମରେ ଲୁଗା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର-

ନ୍ତି । ମୁସଲମାନମାନେ ଓଠ ମାଂସକୁ ଅଭ୍ୟନ୍ତ ପଦ୍ଧତି ଜ୍ଞାନ କରନ୍ତି ।
ଓଠ ସ୍ଥାନ ଅଠ ଦିନ ଜଳପାନ ନ କର କମ୍ବା କିଛି ନ ଖାଇ ରହି
ପାରେ । ମଧ୍ୟ-ଅଗ୍ନି ଅରେ ଏକ ଜାତିର ଓଠ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ପିଠି-
ରେ ଯୋଡ଼ିଏ ବୁଲ ଥାଏ । ଓଠର ପାକସ୍ତଳରେ ଗୋଟାଏ ଅଳ ଅଛି
ତାହା ସବଦା ଜଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥାଏ । ପଥକମାନେ ମରୁଭୂମିରେ ଯାଉଁ
ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଜଳ ନ ପାନ୍ତି, ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟାଏ ଓଠକୁ
ମାରି, ତାହାର ପାକସ୍ତଳରୁ ଜଳ ନେଇ ପାନ କରନ୍ତି ।

ତୁମ୍ଭେମାନେ ବୋଧ
ହୁଏ ଗୟଳ ଦେଖି ନାହିଁ ।
ଗୟଳ ମହିଷ ଜାତୀୟ ଅର-
ଣ୍ୟ ପଶୁ । ଅଫ୍ରିକା
ଏବଂ ଅମେରିକାରେ ଏକ

ଜାତିର ଅରଣ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରିଷ ଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ବାଇସନ କହନ୍ତି । ଏମାନେ ସହସ୍ର ଧନ୍ୟାରେ ଦଳବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହନ୍ତି । ଅମେରିକାବାସୀ କେବଳ ତମ୍ଭ ସନ୍ତତ୍ କରବା ସକାଶେ ଯୁଦ୍ଧ ବର୍ଷ ବହୁ ସହସ୍ର ବାଇସନ ନିହତ କରନ୍ତି ।

ଭାରତବର୍ଷର ଗଜଗଣ ଯଦେଶରେ, ଆରବ ଏବଂ ପାରସ୍ୟରେ ସିଂହ ଅଛନ୍ତି । ଆଫ୍ରିକାର ସିଂହ ସେପରି ବୃହତ୍ ଏବଂ ଦେଖିବାକୁ ସୁନ୍ଦର ହୁଅନ୍ତି, ଆସିଆର ସିଂହ ସେପରି ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସିଂହପରି ସିଂହାର କେଶର, କମ୍ପା ଆକାର ବୃହତ୍ ହୁଏ ନାହିଁ । ସିଂହାର ଏକା-ବେଳେକେ ତିନି ଗୁଣ ଗୋଟି ପିଲା ହୁଏ । ସିଂହକୁ ପୋଷିଲେ ପୋଷମାନେ । ସିଂହର ଏପରି ବଳ ଯେ ଗୋଟାଏ ଗୁପୁଡ଼ା ମାରିଲେ ଚକ୍ର ମନ୍ତ୍ରିଷ କମ୍ପା ଶରୀର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ । ସିଂହ ଗୋରୁ କମ୍ପା ଘୋଡ଼ାକୁ ମାର ଦାନ୍ତରେ କାମୁଡ଼ି ଦୁଇ ତିନି ଜୋଣ ଦୁରକୁ ଘେନି ଯାଇ ପାରେ । ଉପରେ ଦେଖି ସିଂହ ଏବଂ ତିନିଗୋଟି ଛଅର ଚକ୍ର ଯଦନ୍ତ ହୋଇଅଛି ।

ଏହିଠାରେ ଯେଉଁ ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖୁଅଛ ତାହାର ଗୋଟିଏ ଚକ୍ର ଅଛି
 ଶୁଣ । ପୃଥ୍ବୀ ଗ୍ରେହ ନଗରର ଜଣେ ଦାସ ଅପଣାର ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଘରୁ
 ପଳାଇ ଗଲା । କୌଣସି ଦାସ ପଳାଇ ଗଲେ ତାହାକୁ ସେହି ସମୟରେ
 କେହି ଅଶ୍ରୟ ଦେଉ ନ ଥିଲେ । ଦାସ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଅଶ୍ରୟ ନ
 ପାଇ ବନମଧ୍ୟରେ ଏକ ଗମ୍ଭୀର ଯାନ ଲୁଚ ରହିଲା । ସେହି ଗମ୍ଭୀ
 ଗୋଟିଏ ସିଂହର ବୋଲି ତାକୁ ଜଣା ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଗମ୍ଭୀର
 ସିଂହ କେହି ଗମ୍ଭୀର ଅଟେ । ସିଂହକୁ ଦେଖି ରାୟରେ ଦାସଟା କଣ
 ଓ ତାଲ ଖୁଣି ଗଲା । ମାତ୍ର ସିଂହ ତାହାକୁ କିଛି ନ କହି, ତାହା ପାଖକୁ
 ଯାଇ ଗୋଟିଏ ପାଦ ଦେଖାଇ ଠିଆ ହେଲା । ଦାସ ଦେଖିଲା ସିଂହ
 ପାଦରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କଣ୍ଠା ଧରି ରହିଅଛି ; ଏଣୁ ସିଂହର ଗୁଲି-

ବାକୁ କଷ୍ଟ ହେଉଥିଲା । ଦାସ ସେହି କଥା ଜାଣି ଦେଲେ ସିଂହ ତାହାଠାରେ କେତେ ଅନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ କଲା । ତାହାଉତ୍ତରୁ ସିଂହ ଶିକାର କରିବାକୁ ଯାଇ ଦାସ ସକାଶେ ଖଣ୍ଡିଏ ମାଂସ ଅଣି ଦେଲା । ସିଂହ ଏହିପରି ପ୍ରତିଦିନ ଦାସକୁ ମାଂସ ଅଣି ଦେଉଥିଲା । ଦାସ ଅନେକ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସିଂହ ସଙ୍ଗେ ସେହି ଗୁମ୍ଫାରେ ରହିଲା । ଦିନେ ବାଣୀ-ମାନେ ଜାଲ ବସାଇ ସିଂହକୁ ଧରି ଘେନି ଗଲେ । ଖାଇବାକୁ ନ ମିଳିବାରୁ ଦାସ ବଣରୁ ବାହାର ଗ୍ରାମକୁ ଆସିଲା ଶଣି, ଗୁଜାନୁରମାନେ ତାହାକୁ ବନ୍ଦୀ କରି ଗୁଜାବ ପାଖକୁ ଘେନି ଗଲେ । କୌଣସି ପଳା-ତକ ଦାସ ଧୃତ ହେଲେ ତାହାର ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡର ବିଧାନ ହେଉଥିଲା । ଏଣୁ ଗୁଜା ଆଦେଶ ଦେଲେ—“ଏହାକୁ ପଶୁଖାଲାର ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ସିଂହକୁ ଦିଅ ।”

ସେହିକ୍ଷଣି ଗୁଜବର୍ମଗୁରମାନେ ପଶୁଖାଲାକୁ ଗୋଟିଏ ବୃହତ୍ କ୍ଷୁଦ୍ର ସିଂହକୁ ପିଞ୍ଜରରେ ଘେନି ଆସିଲେ, ଏବଂ ପିଞ୍ଜରଦ୍ୱାର ଫିଟାଇ ଦେଇ ଦାସକୁ ତାହା ମଧ୍ୟକୁ ପୁରାଇ ଦେଲେ । ସିଂହ ଦାସକୁ ଦେଖି ରାଗର ଗର୍ଜନ କରି ତାହା ପାଖକୁ ଜେଇଁ ପଡ଼ିଲା, ମାତ୍ର ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଅନନ୍ଦସୂଚକ ଶବ୍ଦ କରି ଦାସର ହାତ ଚାଟିଲା । ଗୁଜା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦର୍ଶକମାନେ ଏହା ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ ହୋଇ, ଦାସକୁ ତାହାର କାରଣ ପଚାରିବାରୁ, ଦାସ କହିଲା—“ଏହି ସିଂହର ମୁଁ ଉପକାର କରି ଏହା ସଙ୍ଗେ ଅନେକ ଦିନ ଏକ ଗୁମ୍ଫାରେ ଥିଲି । ସିଂହ ପ୍ରଥମ ମୋତେ ନ ଚିହ୍ନି ଖାଇବାକୁ ଆସିଥିଲା, ମାତ୍ର ପଛକୁ ଚିହ୍ନି ପାରି ଅନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲା ।”

ଗୁଜା ଏହା ଶୁଣି ସିଂହକୁ ଏବଂ ଦାସକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଲେ । ଦାସ ସେହି ସିଂହ ସଙ୍ଗେ ଅନେକ ଦିନ ଗ୍ରେମ ନଗରରେ ବାସ କରୁଥିଲା ।

ଅସିଅ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟ କୌଣସି ମହାଦେଶରେ ମହାବଳ ବାଘ ନାହାନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦେଖା ଗୋଟାଏ ମହାବଳ ଗୋରୁମାର କେମନ୍ତ ଘେନି ଯାଉଥିଲା । ବାଘ କୌଣସି ପଶୁକୁ ଅନ୍ୟମଣ କଲ୍ଲ ଶର୍ଣ୍ଣ ଦାହାର ତହିଁ କଣା କର ରକ୍ତ ପିଏ, ତାହା ଉତ୍ତରୁ ମରକୁ ଘେନି ଯାଏ । ବାଘ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହିଂସ୍ର ପଶୁ । ଏମାନେ ପୋଷ ମାନନ୍ତି ନାହିଁ । ଏ ପ୍ରଦେଶରେ ହିଂସ୍ର ନାହାନ୍ତି । ମହାବଳ ବାଘକୁ ଏ ପ୍ରଦେଶର ପଶୁକୁଳ ବୋଲିଯାଇ ପାରେ ।

ଭୁମ୍ବେମାନେ ଭଲ ଦେଖିଥାନ୍ତି । ଭନ୍ନା ଦେଶରେ ଭନ୍ନା ଜାତିର ଭଲୁ ଅଛନ୍ତି । ହିମାଳୟରେ ଧୂସର ବର୍ଣ୍ଣର ଭଲୁ ଅଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କୁ ଅକୃତି ବୃହତ୍ ହୁଏ । କଲା ଭଲୁ ଗଛରେ ଚଢ଼ି ପାରେ । ଏକ ସାହେବ ପାଞ୍ଚଜଣ ମନୁଷ୍ୟ ଘେନି ଏକ ବନମଧ୍ୟରେ ଯାଉଥିବାବେଳେ ତାଙ୍କର ଖାନସାମାକୁ ଗୋଟାଏ ଭଲୁ ଗୋଟାଇଲା । ସାହେବ ତାହା ଦେଖି ଭଲୁକୁ ଗଲ ମାରବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ । ତାହା ଦେଖି ଖାନସାମା ସାହେବଙ୍କୁ କହିଲା,—“ଅପଣ ଗଲ ମାରବେ ନାହିଁ, ମୁଁ ଏହାକୁ ଘେନି ବସର କୌତୁକ କରିବ ଦେଖନ୍ତୁ ।” ଏହା କହି ଖାନସାମା ଦୁଇଖଣ୍ଡ ବଡ଼ ଦଉଡ଼ି ଘେନି, ଭଲୁକୁ ଗୋଟାଏ ଟେକାମାର ଉଡ଼େ-

ଜିତ କରି, ଗୋଟାଏ ଗଛ ଉପରକୁ ଉଠି ଗଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ତାହାକୁ ମାରିବା ସକାଶେ ତାହା ପଛେ ଗଛରେ ଚଢ଼ିଲା । ଖାନସାମା ଗୋଟାଏ ଜାଲର ଅଗରେ ଦଉଡ଼ି ବାନ୍ଧି ସଙ୍ଗିମାନଙ୍କୁ କହିଲା—
 “ଢ଼ୋରେ ଓଠାର ନେଇ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଗଛରେ ବାନ୍ଧି ଦିଅ ।” ସ୍ତ୍ରୀ ସେହି ଜାଲକୁ ଗଲ୍ଲା ଶୁଣି, ଖାନସାମା ଆଉ ଖଣ୍ଡିଏ ଦଉଡ଼ି ଜାଲରେ ବାନ୍ଧି ତଳକୁ ଖସି ଆସି, ଓଠାର ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ଦଉଡ଼ି କାଟି ଦେଲା । କାଟି ଦେଲାକ୍ଷଣି, ଜାଲ ହୁଟାଇ ଉପରକୁ ଉଠିଯିବାକୁ, ସ୍ତ୍ରୀ ଶୁନିବକୁ ଉଠି ପାଇ, ଅତି ଦେଗରେ ତଳେ ପଡ଼ି ମରି ଗଲା ।

ଶାଫିଆନ ଦେଶରେ ଥିଲା ସ୍ତ୍ରୀ ଅଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ପାଦର ନିମ୍ନଭାଗ ଲୋମାବୃତ ବୋଲି ଏମାନେ ବରଷ ଉପରେ ଅନାୟାସରେ ପାଇ ଅଛି ପାରନ୍ତି । ଏମାନେ ଅତି ଦୁର୍ଦ୍ଦେଗରେ ପହଞ୍ଚି ପାରନ୍ତି, ଏବଂ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ଶିକାର କରନ୍ତି । ବଲ୍ଲାହରଣ, ଲିଙ୍ଗୁ, ସିନ୍ଧୁ

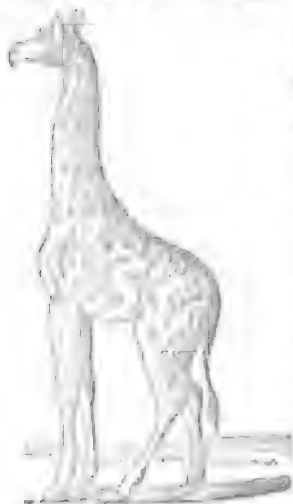
ଦୋଷକ ପ୍ରଭୃତି ଏମା-
ନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଖାଦ୍ୟ ।
ଚକ୍ରରେ ଦେଖ ଗୋ-
ଟାଏ ଧଳା ଘୁଲ ଗୋ-
ଟାଏ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀକୁ
କେମନ୍ତ କୁଣ୍ଡାଳ ଧରି
ଅଛୁ । ଯୁବଧା ପାଇଲେ
ଏମାନେ ମନଷ୍ୟକୁ
ମଧ୍ୟ ମାର ଗାନ୍ତି ।
ଯେଉଁ ଘୁଲୁ ଅରେ
ମନଷ୍ୟ ମାଂସର ସ୍ବାଦ
ପାଏ ସେ ସବୁବେଳେ

ମନଷ୍ୟ ମାରବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ ।

ଅମେରକାରେ ଛିଜ୍ଜି ବୋଲି ଏକ ଜାତିର ଘୁଲୁ ଅଛନ୍ତି ସେମା-
ନଙ୍କ ଅଦୃତି ଯେପରି ବୃହତ୍ ସ୍ଵରୂପ ମଧ୍ୟ ଯେହ୍ନିପରି ରସଜର । ଏହି
ଜାତିର ଗୋଟାଏ ଘୁଲୁ ଓଜନରେ ଦଶ ବାର ମହଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ।

ଭୁମ୍ବେମାନେ ଜିଘ୍ରଷ ଦେଖି ନାହିଁ, କଲିକତାକୁ ଗଲେ ପଶୁ-
ସାଲରେ ଦେଖି ପାରିବ । ଜିଘ୍ରଷର ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ଉଚ୍ଚରେ ଏଗାର
କି ବାର ହାତ ଏକ ପଶୁରୂପ ଛଅ ପାଦ ହାତ ହୁଏ । ଜିଘ୍ରଷ
ଅଧିକା ମହାଦେଶର ଜନ୍ମ । ଏମାନେ ଦଳବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହନ୍ତି ।
ହରିଣ କମ୍ପା ଗୋରୁ ପରି ଜିରାଫ କୁମିର ଚୂଣାଦି ଖାଇ ପାରେ ନାହିଁ ।
ଗୋରୁ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ପରି ଏମାନଙ୍କ ବେକ ତଳକୁ ନିଜ ହୁଏ ନାହିଁ ।
ଏମାନେ ଜଳ ପିଇଲାବେଳେ ନଦୀ ପ୍ରଭୃତିକୁ ଯାଇ, ସମ୍ମୁଖର ଦୁଇ

ଗୋଡ଼କୁ ଧରୁଣ୍ଡ ବେର ଏବଂ ବେକକୁ ଡାଗ୍ ପରି ନଠା କର ଜଳ ପାନ କରନ୍ତି । ଏମାନେ ବୃକ୍ଷପତ୍ର ଏବଂ କୋମଳ ଶାଖାଦି ଖାଇ ପ୍ରାଣଧାରଣ କରନ୍ତି । ହାତ ଖୁଣ୍ଟଦ୍ୱାରା ଯେପରି ବୃକ୍ଷର ଶାଖା ଓ ପତ୍ରାଦି ଅଣି ଖାଏ, ଜିରାଫ ଯେହିପରି ଅପଣାର ଜିହ୍ୱାଦ୍ୱାରା ବୃକ୍ଷପତ୍ରାଦି ଚୁଡ଼ାଇ ଅଣି ଖାଏ । କୌଣସି ପଶୁ ଜିରାଫକୁ ଅନୁମଣ କଲେ, ଜିରାଫ ପଛ ଗୋଡ଼ରେ ଏପରି ଅଘାତ କରେ ଯେ ଅନୁମଣକାରୀ ଅପ୍ରେ ହୋଇ

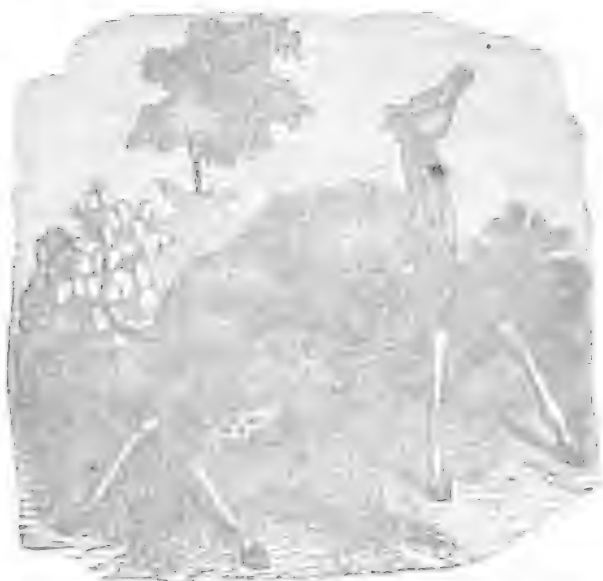

ପଳାଇ ଯାଏ । ମାତ୍ର ହିଂସ୍ର ଜିରାଫ ପାଖକୁ ଗଲ୍ଲକ୍ଷଣୀ, ତାହାର ପିଠି ଉପରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼େ ଏବଂ ତାହା ଦେହରେ ନିଖ ଦାବ ଦେଇ ବେକକୁ ଡାମୁଡ଼ି ଧରେ । ଜିରାଫର ଦେହର ଚର୍ମ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମୋଟ ବୋଲି ହିଂସ୍ରର ନଖ ଓ ଦାନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ଅନିଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ । ହିଂସ୍ର ପିଠି ଉପରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲ୍ଲକ୍ଷଣୀ ଜିରାଫ ଭୟରେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବେଗରେ ଦଉଡ଼ି ଯାଏ । ଜିରାଫ ହିଂସ୍ରକୁ ପିଠିରେ ଘେନି କିଛି ଦୂର

ଗଲେ, ହିଂସ୍ରର ବଳ ଓ ଶ୍ୱର ହେତୁ ଜିରାଫର ପାଦ ଓ ବେକର ଶକ୍ତିମାନ ଶକ୍ତିଯାଏ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ଜିରାଫ ଭୂମିରେ ପଡ଼ି ହିଂସ୍ରର ଭକ୍ଷ୍ୟ ହୁଏ ।

ଲଲାବଜା—ଅଉ, ଅଉ କେଉଁ ପଶୁର ବଳ ଅଧିକ ?

ଅଉ—ପଶୁମାନଙ୍କୁ କାରେ ଗରଲ ବୋଲି ବାନର ଜାତୀୟ ଯେଉଁ ପଶୁଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ପରାକ୍ରମ ହିଂସ୍ରଠାରୁ ଉଣା ନୁହେଁ । କେହି ଏମାନଙ୍କୁ ବନମନୁଷ୍ୟ ବୋଲି କହନ୍ତି । ଏମାନେ ମନୁଷ୍ୟ ପରି ଦୁଇ

ପାଦରେ ଚାଲି ପାରନ୍ତି । ଗରଲ୍ଲମାନେ ଦୁଃଖିକାଳରେ ବୃକ୍ଷଶାଖା-
ରେ ବୃକ୍ଷପତ୍ର ଲତା ପ୍ରଭୃତିଦ୍ୱାରା ଚୁକ୍ତ ନିର୍ମାଣ କରି ବାସ କରନ୍ତି । ଅନ୍ୟ
କୌଣସି ପଶୁ ଚୁକ୍ତ ନିର୍ମାଣ କରି ବାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଗରଲ୍ଲା
ଅଦର୍ଶ ପିତା ଏବଂ ଅଦର୍ଶ ସ୍ତ୍ରୀମାନ । ସ୍ତ୍ରୀଗରଲ୍ଲା ବିମ୍ବା ଗରଲ୍ଲାଶିଶୁ
ବିପଦରେ ପଡିତ ହେଲେ ସୁଗରଲ୍ଲା ଅପ୍ରଣାବ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କୁ
ରକ୍ଷା କରେ । ଏମାନଙ୍କର ଏପରି ବଳ ଯେ ଥରେ ଗୋଟାଏ ଗରଲ୍ଲା
ଗୋଟାଏ ବଳୁକର ନଳକୁ ଦୁଇ ହାତରେ ଧରି କାଣ୍ଡ ପରି ନୁଆଁଇ
ଦେଇଥାନ୍ତା । ଭଲ ଶିକାରୀ ନ ହେଲେ ଗରଲ୍ଲା ଶିକାର କରି ପାରନ୍ତି
ନାହିଁ । ଶିକାରର ପ୍ରଥମ ଗୁଳ ବ୍ୟର୍ଥ ହେଲେ, ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଗରଲ୍ଲା
ଘୋର ବିକଟ ଶବ୍ଦକରି, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବେଗରେ ଆସି, ଏକ ଗୁପ୍ତଜାଗେ

ଶିକାରର ପ୍ରାଣନାଶ କରେ । ଏମାନେ ଯେଉଁ ବନରେ ରହନ୍ତି, ଏମାନଙ୍କ
 ବୟସରେ ଯେଉଁ ବନରେ ହାତୀ, ଗଜା ପ୍ରଭୃତି ପରାକ୍ରମୀ ପଶୁମାନେ ରହି
 ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏମାନେ କେବେହେଁ ପୋଷ ମାନନ୍ତି ନାହିଁ । ଚନ୍ଦ୍ର-
 ରେ ଦେଖ ଗୋଟିଏ ଗରଲ୍ ଏକ ହାତରେ ବାନ୍ଧର ବେଳ ଏବଂ ଅନ୍ୟ
 ହାତରେ ବାନ୍ଧର ଗୋଟାଏ ଗୋଡ଼କୁ ଧରି କେମନ୍ତ ଅକ୍ରେଷ୍ଟରେ
 ମାରୁଅଛି ।

ଅଜି ରାତି ହେଲାଣି, ଆଉ ଗୋଟିଏ ଅସ୍ପର୍ଶ୍ୟ ପଶୁର କଥା କହି
 କଥା ଶେଷ କରିବ । ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆରେ ଏକଜାତୀୟ ପଶୁ ଅଛନ୍ତି
 ଯେମାନଙ୍କୁ ଦୁଗର୍ଭପଶୁ କହନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ ହୋଇ, ଦ୍ଵିତୀୟ-
 ଗର୍ଭରେ ରହି ପାଳିତ ହୁଏ । ଦୁଗର୍ଭ ପଶୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କଙ୍ଗାରୁ

ଅକୃତିରେ ସବା-
ପେଷା ବୃହତ୍ତମ
ଅଟେ । ଗୋଟିଏ
କଙ୍ଗାରୁ ହୁଅ ତା-
ହାର ମାତାର
ଦ୍ବିତୀୟ ଗର୍ଭରୁ
ମଣ୍ଡ ଓ ଗୋଡ଼
କାଢ଼ି ରହିଥିବାର
ଚନ୍ଦ୍ର ଏଠାରେ

ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଅଛି ଦେଖ । ଅଜ୍ଞା, ଭୁମ୍ବେମାନେ କହିଲେ, ପଶୁମାନଙ୍କ
ମଧ୍ୟରେ ସବାପେଷା ବୃହତ୍ତମ ଏବଂ ସବାପେଷା କ୍ଷୁଦ୍ରତମ କିଏ ?

ପଦ୍ମାବତୀ—ପଶୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହାତୀ ସବାପେଷା ବୃହତ୍ତମ
ଏବଂ ମୁଷା ସବାପେଷା କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ଅଟେ ।

ଅଜ୍ଞ—ମୁଷା କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ପଶୁ ହେଲେହେଁ ଏମାନଙ୍କ ବୁଦ୍ଧି ସାମାନ୍ୟ
ନୁହଇ । ନିମ୍ନଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦେଖ, ଏମାନେ ବୁଦ୍ଧିବଳରେ ଅଣ୍ଡା ଚୋରି
କରି ଗାଡ଼ି ଭିତରକୁ କେମନ୍ତ ଘେନି ଯାଉଅଛନ୍ତି । ଚାଲ ଅଜ୍ଞି ଶୁଣି
ହେଲାଣି ।

ସପ୍ତମ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ଶୈବ୍ୟା ।

ପଦ୍ମାବତୀ—ଅରି, ଅଜି ଚିତ୍ତ କହ ।

ଅରି—ଅଜି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଶୈବ୍ୟାଙ୍କ କଥା କହିବ ।

ନିଶାମଣି—ହଉ, ଅରି କହ ତେବେ ।

ଅରି—ମୁଁ ଏହି ଘୋଷରେ ଶୈବ୍ୟାଙ୍କ କଥା ଲେଖି ରଖିଥିଲି । ପଢ଼ୁଅଛୁ ଶୁଣ । “ଶୈବ୍ୟା ଅଯୋଧ୍ୟାର ନରପତି ଦାନବୀର ହରିଷ୍ଟୟଙ୍କ ମହିଷୀ ଥିଲେ । ଭୃଷ୍ଟାକ୍ଷମାନ ବ୍ୟାମିତ୍ରଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ହରିଷ୍ଟୟଙ୍କ କୌଣସି କାରଣରୁ ମନାନ୍ତର ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲା । ବ୍ୟାମିତ୍ର ହରିଷ୍ଟୟଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦିନେ ତାହାଙ୍କ ଗୁପ୍ତସ୍ଥାନକୁ ଅସ୍ତ୍ର କହିଲେ—‘ମହାରାଜ, ଅପଣଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ଦାନବୀର କହିନ୍ତି, ଅପଣଙ୍କୁ ଯେ ଯାହା ପ୍ରାର୍ଥନା କରେ ଅପଣ ତାହାକୁ ତାହା ଦିଅନ୍ତି । ମୁଁ ଅପଣଙ୍କୁ ଚିତ୍ତ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାକୁ ଅସ୍ତିଅଛି । ଅପଣ ସତ୍ୟପାଳନ କରିବାକୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ହେଲେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ ।

ହରିଷ୍ଟୟ—ମୁଁ ସତ୍ୟପ୍ରତିଜ୍ଞ ହୋଇ କହୁଅଛି, ଅପଣ ଗୁପ୍ତ ଧନ ଯାହା ପ୍ରାର୍ଥନା କରନ୍ତେ ତାହା ଦେବ । ଅପଣ କହିଲେ ଏହି ପ୍ରାଣ ଦେଇ ସୁଦ୍ଧା ଅପଣଙ୍କର ଭୁକ୍ତିପାଥନ କରିବ ।

ବ୍ୟାମିତ୍ର—ମହାରାଜ ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ ହେଲେ ସତ୍ୟ, ମାତ୍ର ପତ୍ନୀକୁ ଅନୁତାପ ନ କଲେ ହୁଏ ।

ହରି—ମୁଁ ସତ୍ୟ କର କହୁଅଛି ମୋର ବାକ୍ୟ ଅନୁସାରେ ହେବ

ନାହିଁ । ଶେଷସକାଶେ ମୋର ପ୍ରାଣ କମ୍ପା ପ୍ରିୟତମାପତ୍ନୀକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ଲବେମାତ୍ର ଦୁଃଖିତ ହେବ ନାହିଁ ।

ବୟା—ଅହେ ସନ୍ନିବଦ୍ଧବର୍ଗ ତୁମ୍ଭେମାନେ ସାକ୍ଷୀ, ମୁଁ ପାତ୍ରା ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବ ଗୁଜା ମତେ ତାହା ଦେବେ । ମହାଗୁଜ, ମୁଁ ଅପଣଙ୍କୁ ଧନରହୁ ସହ ଅପଣଙ୍କର ଏହି ଗୁଜ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଅଛୁ, ମତେ ତାହା ଦାନ କରି ସ୍ତ୍ରୀୟ ଅଙ୍ଗୀକାର ପାଳନ କରନ୍ତୁ ।

ହର—(ସହର୍ଷବଦନରେ) ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ ଏହି ଗୁଜ୍ୟ ଏବଂ ଗୁଜ୍ୟସ୍ତୁ ଧନରହୁ ଓ ପ୍ରଜାଦି ଅପଣଙ୍କର ହେଲା । ଏଥରେ ମୋର କମ୍ପା ମୋର ଉତ୍ତରାଧିକାରମାନଙ୍କର ଅଜିଠାରୁ କୌଣସି ସବୁ କମ୍ପା ସମ୍ପଦ ରହିଲା ନାହିଁ ।

ବୟା—ମହାଗୁଜ ଦାନ କରି ଦାନର ଉପପନ୍ନ ଦକ୍ଷିଣା ନ ଦେଲେ ଦାନ ନିଷ୍ଫଳ ହୁଏ ।

ହର—କୋଷାଧ୍ୟକ୍ଷ, ମୁନିବରଙ୍କୁ ସପ୍ତକୋଃ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦିଅ ।

ବୟା—ମହାଗୁଜ, ଦାନ କରି, ପୁଣି ତାହା ଗ୍ରହଣ କଲେ ମହା-ପାପ ହୁଏ । ଅପଣ ମତେ ଧନରହାଦି ସହ ଏହି ଗୁଜ୍ୟ ଦାନ କରି-ଅଛନ୍ତି । ଏହି ଗୁଜ୍ୟ ଏବଂ ଗୁଜ୍ଜରପ୍ରାୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋର । ମୁଁ ଅଦେଶ କରୁଅଛୁ, ଅପଣ ମୋର ଗୁଜ୍ୟ ତ୍ୟାଗକରି ଗୁଜ୍ୟାନ୍ତରକୁ ଯାଇ ବାସ କରନ୍ତୁ । ଅପଣ ଦକ୍ଷିଣା ଦେବାକୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ହୋଇ, ମତେ ପ୍ରତାରଣା କଲେ ମୁଁ ଅପଣଙ୍କୁ ଅଭିଶାପ ଦେବ ।

ହର—(କରଯୋଡ଼ିରେ) ମୁଁ ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଏହି ଗୁଜ୍ୟ ତ୍ୟାଗକରି, ସ୍ତ୍ରୀପୁତ୍ରସହ ବାରାଣସୀକୁ ଯାଇ ବାସ କରିବି । ଅଜି-ଠାରୁ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ଅପଣଙ୍କର ଦକ୍ଷିଣା ଦେବ । କୃପା କରି ମତେ ଏହି ସମୟ ଦେଉନ୍ତୁ ।

ବନ୍ଧା—ହେଉ, ସ୍ୱାମୀ ପରେ ପୁଣି ସାକ୍ଷାତ୍ କରବ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ହରିଷ୍ଟକ ଅନ୍ତଃପୁର ପ୍ରବେଶ)

ଶୈବ୍ୟା—(ସହର୍ଷରେ) ମହାରାଜ, ମହାରାଜ ମୁଖରୁ ମୁଁ ସବୁ ଶୁଣିଅଛି । ଅପଣ ଆଜି ଗତ୍ୟପାଳନ କରି ବ୍ୟାପିତଙ୍କୁ ଭୁଲ୍ଲ କରିଅଛନ୍ତି । ଆଜି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଶୁଭଦିନ ।

ହରି—କାଲି ତୁମ୍ଭେ ରାଜରାଜେନ୍ଦ୍ରବରୀ ଥିଲୁ ଆଜି ଦରିଦ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀ ହେଲୁ । ମୁଁ ମନେ କରୁଥିଲି ହଠାତ୍ ଏହିପରି ଭାଗ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉ ତୁମ୍ଭ ମନରେ ବଡ଼ ଦୁଃଖ ହୋଇଥିବ । ଏହି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ରାଜପୁତ୍ର, ଧନ, ମାନ, ରାଜପ୍ରାସାଦ ସବୁ ଶୁଦ୍ଧି ଯିବାକୁ ହେବ ଏଥିରେ କି ତୁମ୍ଭର ଦୁଃଖ ହେଉ ନାହିଁ ?

ଶୈବ୍ୟା—ମହାରାଜ, ଏହି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ରାଜଭୋଗ, ରାଜମାନ, ରାଜପ୍ରାସାଦରେ ମୋର ସୁଖ ନାହିଁ । ମୋର ସୁଖ ଅପଣଙ୍କଠାରେ । ଅପଣ ସମାଗର ଧରଣ ଅଧୀର ହେଉଛନ୍ତି ଅବା ଦରିଦ୍ର ଭକ୍ଷକ ହେଉଛନ୍ତି, ଅପଣ ରାଜପ୍ରାସାଦରେ ବାସ କରନ୍ତି କିମ୍ବା ନିର୍ଜନ ଅରଣ୍ୟରେ ବାସ କରନ୍ତି, ମୁଁ ଅପଣଙ୍କର ସେବା କଲେ ସୁଖୀ ହେବ । ଅପଣଙ୍କ ସୁଖରେ ମୋର ସୁଖ ଅପଣଙ୍କ ଦୁଃଖରେ ମୋର ଦୁଃଖ ।

ହରି—ତୁମ୍ଭପରି ସ୍ତ୍ରୀ ଯାହାର ଅଛି, ତାହାପରି ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ଆଉ କିଏ ? ଗୁଲ୍ ଏହିକ୍ଷଣି ଏହି ରାଜ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧି ଯିବାକୁ ହେବ ।

(ପୁତ୍ର ଶେଷିତାଙ୍କ ଓ ଭାସ୍ୟା ଶୈବ୍ୟାଙ୍କୁ ଘେନି ହରିଷ୍ଟକ ବାରାଣସୀକୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ)

(ବାରାଣସୀ ।)

ଶୈବ୍ୟା—ମହାରାଜ, ଅଜି ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ହେଲେ ଦକ୍ଷିଣା ଦେବାର ସ୍ତ୍ରୀହୁ ଅଜ୍ଞତ ହେବ । ମତେ କିଛି ଉପାୟ ଦିଅ ନାହିଁ ।

ହରି—ଜଗଦୀଶ୍ଵର ମତେ ଏହି ବସଦରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବେ । ତାହାଙ୍କ ବ୍ୟଜ୍ଞତ ମୋର ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନାହିଁ । ଏହି ଦେଶ ବୟା-ମିତ୍ର ଅସୁଅଛନ୍ତି ।

ବୟା—ମହାରାଜ, ଅଜି ସ୍ତ୍ରୀହୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା, ମୋର ଦକ୍ଷିଣା ଦେଉଛି ।

ହରି—ମହାରାଜ, ଅଜି ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ହେଲେ ସ୍ତ୍ରୀହୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ ।

ବୟା—ମିଥବାବାଦୀ ହରିଷ୍ଠୟ । ଅଉ ମିଛରେ କାହିଁକି ପ୍ରତାପଣା କରୁଅଛୁ ? ସାତ ଦିନରେ ଯାହା ହୋଇ ନାହିଁ, ତାହା ଅଜି ଦିନମାନରେ ବସଇ ହେବ ? ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ଯାଉଅଛି, ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ପୂର୍ବେ ଅଛିବ । ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ପୂର୍ବେ ଦକ୍ଷିଣା ନ ଦେଲେ ଅଭିଶାପ ଦେବ ।

(ଏହା କହି ବୟାମିତ୍ର ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ)

ସ୍ଵାମିଙ୍କୁ ଏହିପରି ନିରୁପାତ ହେବାର ଦେଖି ପତିପରାୟଣା ଶୈବ୍ୟା ଦାରୁଣ ମର୍ମପୀଡ଼ିତା ହେଲେହେଁ ଅଧୀରା ଅବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣରୁ ବରତା ହେଲେ ନାହିଁ । ଶୈବ୍ୟା ପତିଙ୍କ ବସଦ ଉଦ୍ଧାରର ଉପାୟ ଉଦ୍ଧାବନ କରି କହିଲେ—‘ମହାରାଜ, ଚନ୍ଦ୍ରା ତ୍ୟାଗକରି ସତ୍ୟ-ପାଳନ କରନ୍ତୁ । ସେ ସତ୍ୟ ଲଢ଼ନ କରେ ତାହାକୁ ସମସ୍ତେ ତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି । ମିଥବାବାଦୀ ପୁରୁଷର ଦାନ ଧର୍ମାଦି ସବୁ ବର୍ଜନ ହୁଏ । ସତ୍ୟପାଳନର ଉପାୟ ଆଉଁ, ଅପଣ କାହିଁକି ଏତେ ନିରାଶ ଓ ଅପମାନ ସହ୍ୟ କରୁଅଛନ୍ତି ?’

ହରି—ପ୍ରିୟେ, ଦେବ ମତେ ପ୍ରତିକୂଳ, ମୁଁ ଏହି ଘୋର ସଙ୍କଟରୁ

ଉଦ୍ଧାର ହେତାର କୌଣସି ଉପାୟ ଦେଖୁ ନାହିଁ । ଉପାୟ ଥିଲେ ମୁଁ କାହିଁକି ଏତେ ଲକ୍ଷ୍ମୀନା ସହ୍ୟ କରିବି ?

ଶୈବ୍ୟା—(ସଜ୍ଜଳନୟନ ଓ ଗହ୍ୱଦକ୍ଷରେ) ମହାରାଜ, ଲୋକେ ପୁରସ୍କାଶନେ ଦାରଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ମୋର ପୁତ୍ର ଜନ୍ମିଅଛି, ଏଣୁ ବବାହର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସଫଳ ହୋଇଅଛି । ମତେ ବହୁତ୍ କର, ସେହି ମୂଲ୍ୟ ବ୍ୟାପ୍ତିକୁ ଦେଇ ସନ୍ତ୍ୟାସୀନ କରନ୍ତୁ ।

ଶୁଭାଧରାଜ ହରିଷ୍ଟ ଧନ, ମାନ, ଖ୍ୟାତି, ଗୌରବ ଓ ସୁବହୁତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ, ସମସ୍ତରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ କାନ୍ଦିବା ହୋଇ ନ ଥିଲେ । ଶୁଭ-
ରାଜେଶ୍ୱର ହୋଇ ସ୍ୱାନତମ ରାଜକଦଶାରେ ପବିତ୍ର ହେଲେହେଁ କଷ୍ଟାନରବ କରି ନ ଥିଲେ । ମାତ୍ର ଶୈବ୍ୟାଙ୍କ ଶେଷୋକ୍ତ ବାକ୍ୟ ଶ୍ରବଣ କରି ସେ ଶୋକରେ ଅଭରୁତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ସମ୍ପଦର ଅନନ୍ଦ, ବିପଦର ବନ୍ଧୁ, ପ୍ରାଣାଧିକା ଶୈବ୍ୟାଙ୍କୁ ବହୁତ୍ କରି ଅର୍ଥ-
ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ହେବ, ରାଜକ ଓ ପ୍ରତିପାଳକ ସ୍ୱାମୀ ହୋଇ ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ପରହସ୍ତରେ ଅର୍ପଣ କରିବାକୁ ହେବ; ଶୁଭରାଜେଶ୍ୱରୀଙ୍କୁ ପରର ଦାସୀତ୍ୱରେ ନିୟନ୍ତ୍ର କରିବାକୁ ହେବ, ତିନ୍ତା କରି ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଉଦନନ୍ତର ଚେତନା ଲାଭ କରି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ବହୁ ବଳାପ କଲେ ।

ଦିବା ବୃକ୍ଷସ୍ତମ୍ଭର ଉତ୍ତରୁ ବ୍ୟାପ୍ତି ହରିଷ୍ଟଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ଦକ୍ଷିଣା ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ତାହାଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ରତ୍ନନା କଲେ । ହରିଷ୍ଟଙ୍କ ଅର୍ଦ୍ଧନାଦ, ଶୈବ୍ୟାଙ୍କ ସକରୁଣ ବଳାପ, ବାଳକ ଶ୍ରେଷ୍ଠତାଣର କାନ୍ଦରତା, ବ୍ୟାପ୍ତିଙ୍କ ଦୁଃସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦରୁ ତିଳମାତ୍ର ବତ୍ତଳିତ କରି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଏଥିରେ ଶୈବ୍ୟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟଥିତା ଏବଂ ଉଦ୍ବେଜିତା ହେଲେ । ସେ ହରିଷ୍ଟଙ୍କୁ ପାଦତଳେ ପତିତା ହୋଇ

କହିଲେ—‘ମହାରାଜ, ତୁମ୍ଭ ସ୍ତ୍ରୀପୁତ୍ରର ସ୍ନେହମମତାରେ ଅଶେଷ ସତ୍ୟ-
ବ୍ରତ ହେବେ ଏହା ମନେ କରି ମୋର ହୃଦୟ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଯାଉ-
ଅଛି; ଅପଣ ମତେ ବିକ୍ରୟ କରି ସତ୍ୟପାଳନ କରନ୍ତୁ ।

ବିଶ୍ଵାମିତ୍ରଙ୍କ ରକ୍ଷିତା ଏବଂ ଶୈବ୍ୟାଙ୍କ ପୁନଃ ଉଦ୍ଧେୟନାରେ
ହରିଷ୍ଠେନ୍ଦ୍ର ପତ୍ନୀ-ପ୍ରସାଦିତ ଦାରୁଣକାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଗତ୍ୟା ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଲେ ।
ହରିଷ୍ଠେନ୍ଦ୍ର ହାତକୁ ଯାଇ ଶୈବ୍ୟାଙ୍କୁ ଏକ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ବିକ୍ରୟ କଲେ ।
ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗୁରୁକୋଟି ସ୍ପର୍ଶମୁଦ୍ରା ଦେଇ ଶୈବ୍ୟାଙ୍କୁ ଦାସୀଭାବେ କ୍ରୟ କରି
ଘେନି ଯିବାବେଳେ, ବାଳକ ଶ୍ଵେତାବର୍ଣ୍ଣ ମାତାଙ୍କ ଅନଗମନରେ
ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବାରୁ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶୈବ୍ୟାଙ୍କୁ କହିଲେ—‘ମୋର ଜଣେ
ଦାସୀର ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା, ଏଣୁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ କ୍ରୟ କଲି, ତୁମ୍ଭର ପୁତ୍ରକୁ
ନେବାର ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ, ମୁଁ ଜଣକୁ ବିଣି ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ
ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।’

‘ଶୈବ୍ୟା—ମହାପ୍ରଭୁ, ଅପଣ ମତେ ଯାହା ଖାଇବାକୁ ଦେବେ
ମୁଁ ସ୍ଵେଚ୍ଛାରୁ ଏହାକୁ ଖାଆଇବି । ଏହା ସକାଶେ ଅପଣଙ୍କୁ ସ୍ମରନ୍ତୁ
କିନ୍ତୁ ଦେବାକୁ ହେବ ନାହିଁ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ—(ବରକୁ ହୋଇ) ମୁଁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟହ ସେରେ ଗୁଡ଼ଳ
ଦେବି ।

ଶୈବ୍ୟା—ମହାପ୍ରଭୁ, ସେହିତା ଆମ୍ଭ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ ତାହା ଶୁଣି ଶୈବ୍ୟା ଏବଂ ଶ୍ଵେତାବର୍ଣ୍ଣଙ୍କୁ ଘେନି ପ୍ରସ୍ଥାନ
କଲେ । ହରିଷ୍ଠେନ୍ଦ୍ର ଗୁରୁକୋଟି ମୁଦ୍ରା ବିଶ୍ଵାମିତ୍ରଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କଲେ ।
ବିଶ୍ଵାମିତ୍ର ତାହା ଗ୍ରହଣ କରି ଅବଶିଷ୍ଟା ତିନିକୋଟି ମୁଦ୍ରା ସକାଶେ
ରକ୍ଷିତା କଲେ । ହରିଷ୍ଠେନ୍ଦ୍ର ବିଶ୍ଵାମିତ୍ରଙ୍କ ବାକ୍ୟବାଣରେ ଜର୍ଜରିତ ଓ
ନିରୁପାୟ ହୋଇ ଅଭବକ୍ରୟଦ୍ଵାରା ସତ୍ୟପାଳନ କରିବାକୁ ନୃତ୍ୟ-

ସଙ୍କଳ୍ପ ହେଲେ । ଶୁଣାନର ଅଧୀରର ଜଣେ ଚଣ୍ଡାଳ, ଶୁଣାନର ଶବ-
ଦାହକାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୁକ୍ତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହରିଷ୍ଟୟକୁ ଛଦ୍ମ କରି-
ବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ । ଏହିପରି ନୀତି ଏବଂ ନୃଶଂସକାର୍ଯ୍ୟରେ
ନିୟୁକ୍ତ ହେବାକୁ ହେବ ବୋଲି ହରିଷ୍ଟୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ କାତରତା ପ୍ରକାଶ
କଲେ, ମାତ୍ର କୁଟବନ୍ଧି ବିରାମିତ୍ରଙ୍କ କଠିନହୃଦୟ ଏଥିରେ ଲେଖମାତ୍ର
ବିଚଳିତ ହେଲା ନାହିଁ । ଅବଶେଷରେ ଅଯୋଧ୍ୟାର ଗୁଜଗୁଜ୍ଜେର
ହରିଷ୍ଟୟ ଚଣ୍ଡାଳର ଜୀବଦାସ ହୋଇ ବିରାମିତ୍ରଙ୍କୁ ଅବଶିଷ୍ଟ ଦକ୍ଷିଣା
ପ୍ରଦାନ କରି ସତ୍ୟପାଳନ କଲେ ।

ମହାରାଜ ହରିଷ୍ଟୟ ଚଣ୍ଡାଳଦାସ ହୋଇ ଶୁକ୍ରରପାଳନ, ଶବ-
ଦାହ, ମୃତର ବସ୍ତ୍ରାଦି ସଂଗ୍ରହକାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୁକ୍ତ ହେଲେ । ହରିଷ୍ଟୟ
ନୀତି ଚଣ୍ଡାଳକାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୁକ୍ତ ହୋଇ ଅଳ୍ପଦିନରେ ଚଣ୍ଡାଳାକୃତି
ଧାରଣ କଲେ । ମହାରାଣୀ ଶୈବ୍ୟା ବ୍ରାହ୍ମଣଗୃହରେ ଦାସୀକାର୍ଯ୍ୟରେ
ନିୟୁକ୍ତା ରହି ସେହି ଏକ ସେର ଗୃହଳ ପାଉଥିଲେ ତାହାର ଡିନିପା
ଶ୍ରେଣ୍ଡିତାଣ୍ଡ ଡିନି ଅଟରେ ଶ୍ରେଜନ କରୁଥିଲେ । ଅବଶିଷ୍ଟ ଏକ ପା
ଶୈବ୍ୟା ଶ୍ରେଜନ କରି ଅତି କଷ୍ଟରେ କାଳଯାପନ କରୁଥିଲେ । ଦିନେ
ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶୈବ୍ୟାଙ୍କୁ କହିଲେ—‘ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରତ୍ୟହ ଅର୍ହାଗନ କରି ଦୁର୍ଗଳ
ହେଉଅଛ, ତୁମ୍ଭର ପୁତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟହ ମୋ ସକାଶେ ଫୁଲ ତୋଳି ଆଣିଲେ
ମୁଁ ତାହାକୁ ପ୍ରତ୍ୟହ ସେରେ ଗୃହଳ ଦେବ ।’

ଶୈବ୍ୟା ବ୍ରାହ୍ମଣପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆଦେଶାନୁସାରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ପୁତ୍ରକୁ ଫୁଲ-
ତୋଳି ଆଣିବାକୁ କହିଲେ । ଦିନେ ଶ୍ରେଣ୍ଡିତାଣ୍ଡ ଫୁଲ ତୋଳିବାକୁ
ଯାଇ ଗୃହ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ ନ କରିବାରୁ ଶୈବ୍ୟା ଚିନ୍ତିତା ହୋଇ ପୁତ୍ରର
ଅନ୍ୱେଷଣ କରିବାକୁ ଗଲେ । ଉଦ୍ୟାନ ମଧ୍ୟରେ ଜାନାସ୍ଥାନ ଅନ୍ୱେଷଣ
କରୁ ଶୈବ୍ୟା ଦେଖିଲେ ପ୍ରିୟତମ ପୁତ୍ର ସର୍ପଦଂଶନରେ ଜୀବନ-

ଶୁନ୍ୟ ହୋଇ ଏକ ବୃକ୍ଷମୂଳରେ ପଡ଼ିତ ହୋଇଅଛି । ଯାହାକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ସେ ଏହି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାରେ ମଧ୍ୟ ଶାନ୍ତିଲାଭ କରୁଥିଲେ, ଯାହାର ମଣ୍ଡାବଲୋକନ କଲେ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ମନସ୍ତାପ ବଦୂରିତ ହେଉଥିଲା, ସେହି ଅସ୍ଥଳନିଧି ହିଁ ଶୈବ୍ୟା ମୂର୍ତ୍ତିତା ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ତଦନନ୍ତର ତେଜନା ପାଇ ମୃତପୁତ୍ରକୁ ଜୋଡ଼ିରେ ଘେନି ବହୁବଳାପ କଲେ । ବାହୁଶସ୍ତ୍ରର ଅଦେଶ ଦେବାରୁ ଶୈବ୍ୟା ଘଟାର କରିବାକୁ ଏକାକୀ ପୁତ୍ରର ଶବ ଘେନି ଶ୍ମଶାନକୁ ଗଲେ । ଶ୍ମଶାନରେ ଏକ ଚଣ୍ଡାଳର ଭାଷଣରୂପ ଦେଖି ଶୈବ୍ୟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୀତା ହେଲେ । ସେହି ଚଣ୍ଡାଳ, ଯେଉଁମାନେ ଶ୍ମଶାନକୁ ଶବ ଘେନି ଘଟାର କରିବାକୁ ଆସୁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଶୁଲ୍ଵଧୃଷ୍ଣ ହୁଏ । ଚଣ୍ଡାଳ ଶୈବ୍ୟାଙ୍କୁ କହିଲା— ‘ତୁ ଏହି ପିଲାଟା ପୋତିବୁ, ଅଛା ତେବେ କୋଡ଼ିଏ କାହାଣ କଉଡ଼ି ଦେ’ ।

ଶୈବ୍ୟା—(କରୁଣସ୍ଵରରେ) ମୁଁ ବଡ଼ ଦୁଃଖିନୀ । ମୁଁ ପର ଘରେ ଦାସୀ କାମ କରି ଦିନ କଟାଉଅଛି, ମୁଁ କୋଡ଼ିଏ କାହାଣ କାହ୍ନୁ ଅଣ୍ଟିବ ।

ଚଣ୍ଡାଳ—କଅଁଳ କଥାରେ ମତ୍ତ ପୋଡ଼ା ହେଉଥିଲେ ଲୋକେ କଉଡ଼ି କାହିଁ ଦିଅନ୍ତେ ? ବଡ଼ ମଣିଷକୁ ପଶୁଣ କାହାଣ, ତୁ ପିଲାଟାଏ ଅଣ୍ଟିରୁ ବୋଲି କୋଡ଼ିଏ କାହାଣ କହିଲି । ଯେବେ ଦେବୁତ କହ, ନ ଦେବୁତ ସିଧା ବାଟ ପଡ଼ିଛି ଶୁଲିଯା ।

ଶୈବ୍ୟା—ମୁଁ ବଡ଼ ଦୁଃଖିନୀ, ମୋ ଦୁଃଖ ଶୁଣିଲେ ପାଷାଣ ଭରଲ ଯିବ । ମତେ ଦୟା କର, ନ ହେଲେ ମୋର ଏହି ପିଲିବା ଲୁଗାକୁ ଅଧେ ଚରି ଦେଉଅଛି ନିଅ ।

ଚଣ୍ଡାଳ—ଅରେ ନା ସେକଥା ହୁଏ ନାହିଁ । ମୋର ଯେଉଁ ମୁନବ

କରୁଛି କହାଏ ଶୁଭିବ ନାହିଁ । ଅଉ ତୁ ପିଲାଟାକୁ ଏକା କାଶେଇ
 ଘେନି ଆସିଛୁ; କହା, କହଣ, କି କନା ଶୁଣିବ ଅଣି ନାହିଁ । ଅଛା
 ତୁମ୍ଭେ କହିଲୁ, ମୁଁ ମୋର ମନିବରୁ କି ହିସାବ ଦେବ ?

ଶୈବ୍ୟା—ଦୈବ । ମୋ କପାଳରେ ପୁଣି ଏହା ଥିଲା ? ଏହି
 ହାତରେ କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ କେତେ ସମ୍ପଦ ଦେଇ ଥିଲି, ଅଜି ସାମାନ୍ୟ
 କରୁଛି ଲାଗି ପୁଅର ଗତି କର ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୋ ପର ଗୁଣକପାଳୀ
 ସଂସାରରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି କି ହେବେ ନାହିଁ ।

ଚଣ୍ଡାଳ—ସମ୍ଭାରରେ ଅନେକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ପାଇଛୁ ବୋଲି ଏପରି
 କହୁଛୁ । ତୁ ମୋତେ କହ, ମୋ ଦୁଃଖକୁ ତୋ ଦୁଃଖ ବଳବ ନାହିଁ ।

ଶୈବ୍ୟା—ତୁମ୍ଭେ ଚଣ୍ଡାଳଘରେ ଜନ୍ମି ଚଣ୍ଡାଳକାର୍ଯ୍ୟ କରୁଅଛୁ,
 ଏହା ବଡ଼ ଦୁଃଖ, ନା, ଗୁଜ୍ଜବନୀ ହୋଇ, ଦାନବୀର ଶୂରଶ୍ରେଷ୍ଠ
 ଗୁଜ୍ଜବନୀଙ୍କ ସହଧର୍ମିଣୀ ହୋଇ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟସୁଖଭୋଗ ଓ ପତିସହବାସରୁ
 ବଞ୍ଚିତା ହୋଇ ପରର ଦାସୀପଣ କରି ଦିନ କଟାଉଅଛୁ, ଏହା ବଡ଼
 ଦୁଃଖ ? ଦୈବ ମତେ ଏତେ ସରି କରି ନିରସୁ ହେଲା ନାହିଁ; ମୋର
 ପ୍ରାଣର ପ୍ରାଣ, ମୋର ଜୀବନର ଜୀବନ, ରଜର ସଙ୍ଗାଳକୁ ଘେନି
 ଗଲା । ହରିଷ୍ଟକ୍ତ ! କେଉଁଠାରେ ରହିଲ ! ତୁମ୍ଭର ପ୍ରିୟତମା ଶୈବ୍ୟାର
 ଏହି ଦଶା ଥରେ ଆଖିରେ ଦେଖିଲ ନାହିଁ ।

(ଶୈବ୍ୟା ଏହିପରି ବଳାପ କରି ମୂର୍ଚ୍ଛିତା ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।)

ଚଣ୍ଡାଳ—(ଶୈବ୍ୟାଙ୍କୁ ଛୋଟରେ ଘେନି ଗହ୍ମଦବତନରେ,)
 ଦେବୀ ! ପ୍ରିୟତମେ । ଉଠ, ଦେଖ ତୁମ୍ଭର ଅଧମସ୍ଥାମୀ ହରିଷ୍ଟକ୍ତ ତୁମ୍ଭକୁ
 ଜାଣୁଅଛି ।

ଶୈବ୍ୟା—(ଚେତନା ଲାଭ କରି ଏବଂ ଦୃଶ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନଧୂଙ୍କ ଚଣ୍ଡାଳ-
 ଛୋଟ ଉଦ୍ଧାର କରି) ଦୈବ । (କପାଳରେ କରାଯାଇ କର) କପାଳ-

ରେ ଏହା ଲେଖିଥିଲୁ । ଚଣ୍ଡାଳଟା ମତେ ଏତେସର ଅବସ୍ଥା କରୁ-
ଅଛି । ଆଉ ଏ ଶୁର ଜୀବନ ରଖିବ ନାହିଁ ।

ଚଣ୍ଡାଳ—ଦେବ । ଚଣ୍ଡାଳ କାର୍ଯ୍ୟ, ଚଣ୍ଡାଳ ବେଶ, ଏବଂ ଚଣ୍ଡାଳ
ସହବାସ ମତେ ଚଣ୍ଡାଳ କରିଅଛି । ଯେଉଁ ହରିଷ୍ଟକ୍ତ ଅପଣାକୁ ରାଣ-
ମୁକ୍ତ କରିବା ସକାଶେ, ରକ୍ଷକ ଓ ରକ୍ଷି ହୋଇ ସଜା ସ୍ଥାପୀ ପୁରବଜା
ପତ୍ନୀକୁ ଅନ୍ୟକୁ ବନ୍ଧୁ କରୁଥିଲା, ମୁଁ ସେହି ନାଗଧମ ହରିଷ୍ଟକ୍ତ ।
(ଲମ୍ବଟରେ ପତିତ କେଶୋତ୍ତୋଳନ କରି) ଦେବ । ଦେଖ ଏହି ଚନ୍ଦ୍ର
ଦେଖିଲେ ତୁମ୍ଭର ଆଉ ସନ୍ଦେହ ରହିବ ନାହିଁ ।

ଶୈବ୍ୟା—ମହାରାଜ ! (ହରିଷ୍ଟକ୍ତଙ୍କ ପଦତଳେ ମୁଣ୍ଡିତା ହୋଇ
ପଡ଼ନ ।)

ହରି—(ଶୈବ୍ୟାଙ୍କୁ ସଚେତନ କରାଇ) ଏହି ଦୁଃଖର ଜୀବନ
ଆଉ ରଖିବା ନାହିଁ । ଆସ ପୁତ୍ର ଚିତାରେ ଦୁଇଜଣ ପ୍ରାଣ ବସୁକ୍ତିନ
କରିବା ।

(ହରିଷ୍ଟକ୍ତ ଏହା କହି ଚିତା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ ।)

ଶୈବ୍ୟା—ମହାରାଜ, ଦେଖନ୍ତୁ, ମୋର ବ୍ରାହ୍ମଣପ୍ରଭୁ, ମୋର ବଳମ୍ବ
ହେଉ ଏଠାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ—ସଜା ଶୈବ୍ୟା, ତୁମ୍ଭେ ମୋର ରାଣରୁ ମୁକ୍ତହେଲ । ମୁଁ
ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଦାସୀହରୁ ମୁକ୍ତଦାନ କଲି ।

(ଶୁଣାନ ଅଧୀର ଚଣ୍ଡାଳର ପ୍ରବେଶ ।)

ଚଣ୍ଡାଳ—(କରଯୋଡ଼ରେ) ରାଜାଧିରାଜ ହରିଷ୍ଟକ୍ତ ଅପଣ ମୋ
ରାଣରୁ ମୁକ୍ତ ହେଲେ । ଅପଣ ଯଥେଚ୍ଛା ଗମନ କରି ପାରନ୍ତି ।

(ବିରାମିତ୍ରଙ୍କ ପ୍ରବେଶ ।)

ବିରାମିତ୍ର—ଦାନବୀର ସତ୍ୟପ୍ରିୟ ମହାରାଜ ହରିଷ୍ଟକ୍ତ, ତୁମ୍ଭର ରାଜ୍ୟ

ତୁମ୍ଭେ ଗ୍ରହଣକର, ମୁଁ ତୁମ୍ଭକୁ ପ୍ରତିଦାନ କଲି । ଶୁଦ୍ଧ୍ୟଶାସନରେ ନିଶ୍ଚୟ
ରହି ତପସ୍ୟା କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୋର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟାପାର ହେଉଅଛି ।

ହରି—ମହାଶ୍ଵରଜ ଅଦେଶ ମୋର ଶିଶୁଧାର୍ଯ୍ୟ ।

ଦୈବୋପାୟରେ ଶ୍ଵେତାଶ୍ଵ ପ୍ରାଣଲଭ କରିବାରୁ, ହରିଷ୍ଠମୁଖୀ
ପୁଅ ସହ ଅଯୋଧ୍ୟାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କରି ପରମପୁଣ୍ୟରେ ଶୁଦ୍ଧ୍ୟଶାସନ
କଲେ ।

ଅଷ୍ଟମ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ପ୍ରକଟ ଗୃହିଣୀ ।

ଲୀଳାବତୀ—ଅଛି, ଅଜି କହ କହ ।

ନିଶାମଣି—ଅଛି ଅଜି କାହା କଥା କହିବ ?

ଅଛି—ତୁମ୍ଭେମାନେ ବଡ଼ ହେଲଣି, ଆଉ ଅଳ୍ପଦିନରେ ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମ କରିବ । ତୁମ୍ଭେମାନେ ଅଜନ୍ମ ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମର କାର୍ଯ୍ୟ ସବୁ ଶିଖ । ଅଜି ଏକ ଗୃହିଣୀଙ୍କ କାହାଣୀ କହିବି ମନ ଦେଇ ଶୁଣ ।

ପଦ୍ମାବତୀ—ହଉ, ତେବେ କହ ।

ଅଛି—ଶିବ ଦେଶରେ ଏକ ଧନବାନ୍ ବଣିକ ଥିଲେ । ପତ୍ନୀ ଏବଂ କନ୍ୟା ବ୍ୟତୀତ ତାହାଙ୍କର ସଂସାରରେ ଅନ୍ୟ ଆତ୍ମୀୟ କେହି ନ ଥିଲେ । ତାହାଙ୍କ କନ୍ୟା ଗୋମିନୀ ସେପରି ଭୃଷବତୀ ସେହିପରି ଗଣବତୀ ଥିଲେ । ଦୈବ ପ୍ରତିକୂଳ ହେବାରୁ ବଣିକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁରବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ିତ ହେଲେ । ଜୀର୍ଣ୍ଣଗୃହ ବ୍ୟତୀତ ତାହାଙ୍କର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ହୋଇ ଗଲା । ଗୋମିନୀ ସୁତାକାଃ ଏବଂ ଅନାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ପିତାମାତାଙ୍କୁ ପାଳନ କଲେ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାରେ ପଡ଼ିତ ହେଲେହେଁ ବଣିକ ଏବଂ ବଣିକପତ୍ନୀ ଗୋମିନୀଙ୍କ ସେବାଶୁଶ୍ରୁଷା ହେତୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର କଷ୍ଟାନୁଭବ କଲେ ନାହିଁ ।

ଦିନେ ଗୋମିନୀ ଗୃହକାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ପିତୃମାରୁ ସେବା ସାରି, ସ୍ୱା-ଦେଶରେ ବୃଦ୍ଧାଦାସୀସହ ଉପବସ୍ଥା ହୋଇ କଥୋପକଥନ କରୁ ଅଛନ୍ତି; ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ଏକ ଦୈବଜ୍ଞ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ, ଏବଂ ସ୍ୱାୟଂ ବସ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନରେ ଆବଦ୍ଧ ଧାନ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଦେଇ ଗୋମିନୀଙ୍କୁ କହିଲେ—

‘ମୁଁ ବଡ଼ ଶ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଅଛି, ତୁମ୍ଭେ ଏହି ଧ୍ୟାନଗୁଡ଼ିକ ନେଇ ମତେ ଇହମ ଅନ୍ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଭୋଜନ କରାଇ ପାରିବ ?’

ଗୋମିନୀ ଦୈବଜ୍ଞଙ୍କୁ ଅସନ ପ୍ରଦାନ କରି, ଦାସୀକୁ ସଙ୍କେତ କରିବାରୁ, ଦାସୀ ଦୈବଜ୍ଞ ହସ୍ତରୁ ଧ୍ୟାନଗୁଡ଼ିକ ଘେନି ଗୋମିନୀଙ୍କୁ ଦେଲା । ଗୋମିନୀ ଧ୍ୟାନଗୁଡ଼ିକୁ ଖଣ୍ଡରେ ଶୁଖାଇ ବୁଝି, ତତ୍ତ୍ୱ କାହିଁ ସେହି ତତ୍ତ୍ୱ ଦାସୀ ହସ୍ତରେ ଦେଇ କହିଲେ—‘ବଞ୍ଚିଥାମାନେ ଅଳଙ୍କାର ପରିଷ୍କାର କରିବା ସକାଶେ ତତ୍ତ୍ୱ ବିଶାଳ । ତୁମ୍ଭେ ଏହାକୁ ବଡ଼ ଯାହା ପାଇବ ସେଥରେ ଖବ ଶୁଖିଲା ନୁହେଁ କି ଖବ ଓଦା ନୁହେଁ ଏହିପରି କେତେଗୁଡ଼ି କାଠ, ଗୋଟିଏ ସାନ ହାଣ୍ଡି ଏବଂ ଦୁଇଗୁଡ଼ି ଶଗ୍ଗ ଘେନି ଆସିବ ।’

ଦାସୀ ସେହିପରି କରିବାରୁ, ଗୋମିନୀ ଗୁଡ଼ଲକୁ କାଣ୍ଡି ବାଛି, ଗୁଡ଼ଲ, କୁଣ୍ଡା, ଓ ଖୁଦକୁ ପୃଥକ୍ କରି ରଖିଲେ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ଗୁଡ଼ଲକୁ ବାରମ୍ବାର ପରିଷ୍କୃତ ଜଳରେ ଧୋଇ ରଖିଲେ । ଗୁଡ଼ଲର ପାଣିଗୁଣ ଜଳ ହାଣ୍ଡିରେ ଦେଇ ଚୁଞ୍ଚିରେ ବସାଇଲେ । ଜଳ ଇଷ୍ଟ ହେଲା ଉତ୍ତରୁ ସେଥରେ ଗୁଡ଼ଲ ପକାଇ ଦେଲେ । ଗୁଡ଼ଲ ପୃଷ୍ଠାଫଳରୁ କରତୁଳରେ ତାହାକୁ ଘାଣ୍ଟି ଦେଇ ଖଣ୍ଡିଏ ଶଗ୍ଗ ଘୋଡ଼ାଇ ଦେଲେ । ଗୁଡ଼ଲ-ଗୁଡ଼ିକ ସମସ୍ତବରେ ସୁସିଦ୍ଧ ହେଲା ଖଣ୍ଡିଏ ଶଗ୍ଗରେ ପେଜି ଗାଳ ରଖି, ଶୁଦ୍ଧହାଣ୍ଡିକୁ ଚୁଞ୍ଚିରୁ ଓଢ଼ାଇ ଶରା ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିଲେ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ଜଳୁଥିବା କାଠ ପାଣିପକାଇ ନିଶ୍ଚୟ ରଖି ଜ୍ୱଳନ୍ତା ଅଙ୍ଗାରକୁ ପାଣି ଛୁଷି ନିଶ୍ଚୟ ଦେଲେ । ଗୋମିନୀ ଦାସୀକୁ ଖଦ, କୁଣ୍ଡା, ଓ ଅଙ୍ଗାରମାନ ଦେଇ କହିଲେ, ଏସବୁ ବଡ଼ ସେହି ମୂଲ୍ୟରେ ଶାଗ, ଘିଅ, ତେଲ, ଲୁଣ, ତେଲ ଯାହା ମିଳିବ ଘେନି ଆସ । ଦାସୀ ସେହିପରି କିଛିରୁ ଗୋମିନୀ ଦୁଇ ତିନି ପ୍ରକାର ସାଗଭାଜି ଏବଂ ଚଟନି ପ୍ରସ୍ତୁତ

କଲେ । ଶରୀରର ଥିବା ପେଜ ଗଙ୍ଗେ ଲୁଣ ପ୍ରଭୃତି ଦେଇ ଏକପ୍ରକାର
ଉଲ୍ଲାସ ପେସ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ଅତିଥିଙ୍କୁ ଘନ କର
ଅନ୍ନିବା ସକାଶେ ଗୋଟିଏ ପାତ୍ରରେ ଦେଲେ ଦେଲେ । ଅତିଥି ଘନ
କର ଅନ୍ନିରୁ, ଉପବେଶନ କରିବା ସକାଶେ ତାହାଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡିଏ ପିତା
ଦେଲେ । ଗୋମିନୀ ତାହାଙ୍କ ଗନ୍ତଣରେ ଶରୀରର ଥିବା ପେସ୍ ଦ୍ରବ୍ୟ
ଏବଂ ଖଣ୍ଡିଏ କଦଳୀପତ୍ରରେ ଘୃତଯୁକ୍ତ ଅନ୍ନ, ଶାଗଭାଜି, ଚଟୁନି
ଦେଲେ । ଅତିଥି ତାହା ଚୂଷି ଧୂଙ୍କି ଶ୍ରେୟାଜନ କଲେ, ଗୋମିନୀ
ହାତ୍ତିରେ ଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟ ଅନ୍ନ ଦଧିମିଶ୍ରିତ କରି ପ୍ରଦାନ କଲେ । ତଦ-
ନନ୍ତର ଅତିଥିଙ୍କୁ ଜଳପାନ କରାଇ, ଅତମନ କରିବାକୁ ଜଳ ପ୍ରଦାନ
କଲେ । ଅତିଥି ଗୋମିନୀଙ୍କ ଜନକସହ ନିର୍ଜନରେ କଥୋପକଥନ
କରି ପରଶେଷରେ ଗୋମିନୀଙ୍କ ପାଣିଗ୍ରହଣାକଳାଷୀ ହେଲେ । ବୃଦ୍ଧ
ବଣିକ ଗୋମିନୀଙ୍କୁ ବହୁ ସଦୃଶଦେଶ ଦେଇ, ଯଥା ବିଧାନରେ ଅତି-
ଥିଙ୍କ ସହ ବିବାହ ପ୍ରଦାନ କଲେ । ଅତିଥି ଗୋମିନୀସହ ଗୃହ ପ୍ରତ୍ୟା-
ଗମନ କଲେ । ବାଟରେ ଅସୁଅ ଅତିଥି ଗୋମିନୀଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ—
‘ମତେ ବିବାହ କରି ତୁମ୍ଭ ମନରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଦୁଃଖ ହୋଇ-
ଅଛି କି ?’

ଗୋମିନୀ କହିଲେ—ଅପଣ ମୋର ପରିଚିତ ନୁହନ୍ତି, ବାପା
ସବୁବେଳେ ମୋର ମଙ୍ଗଳଚିନ୍ତା କରନ୍ତି, ସେ ନ ବଢ଼ି ଅପଣଙ୍କୁ ଦେଇ
ନାହାନ୍ତି । ସେ ଯାହା କରିଅଛନ୍ତି ସେଥିରେ ମୋର ମଙ୍ଗଳ ବିଧାନ
ଅମଙ୍ଗଳ ହେବ ନାହିଁ । ଏଣୁ ମୁଁ ଦୁଃଖର କୌଣସି କାରଣ ଦେଖ
ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—ତୁମ୍ଭେ କୌଣସି ଧନବାନ୍ ବଣିକ

ଘରକୁ ଯାଇଥିଲେ ସୁଖରେ ରହିଥାନ୍ତୁ, ମୁଁ ବଡ଼ ଦରିଦ୍ର, ମୋର ଗୃହିଣୀ ହୋଇ ତୁମକୁ କଷ୍ଟ ପାଇବାକୁ ହେବ ।

ଗୋମିନୀ କହିଲେ—ଅପଣ ସୁଖରେ ରହିଲେ ମୋର ସୁଖ, ମୋ ସକାଶେ ଅପଣ ଚନ୍ଦ୍ରା କରିବେ ନାହିଁ । ମୁଁ ନିଜେ ପରିଶ୍ରମ କରି ମୋର ଅନ୍ନବସ୍ତ୍ରର ସମ୍ମାନ କରି ପାରିବି ।

ସେମାନେ ଏହି ପରି କେତେକ ଦିନ ଗମନ କରି କାଶୀନଗରରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ଗୋମିନୀଙ୍କ ସ୍ବାମୀ କହିଲେ—ଏହି ନଗରରେ ମୋର ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ଅଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ନାମ ଶକ୍ତିକୁମାର । ସେ ବହୁ-କୋଟୀ ଧନର ଅଧୀଶ୍ବର ଅଛନ୍ତି, ଗୁଲ୍ ଅଜି ତାଙ୍କ ଘରେ ଅତିଥି ହେବା ।

ଗୋମିନୀ କହିଲେ—ଅପଣ ଯାହା ଅଜ୍ଞା କରିବେ ମୁଁ ତାହା ପାଳନ କରିବି । ସେ ଅପଣଙ୍କର ବନ୍ଧୁ, ଅପଣ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ପାରନ୍ତି, ବନା ଅମରାଣରେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ମୋର ଯିବା ଉଚିତ ବ ନା ଅପଣ ବରୁଣ କରି ଦେଖନ୍ତୁ ।

ତାଙ୍କ ସ୍ବାମୀ କହିଲେ—ଶକ୍ତିକୁମାର ଏବଂ ମୋର ଶରୀର ବନ୍ଧ ହେଲେହେଁ, ଅମ୍ଭ ଏକ କହିଲେ ହୁଏ । ମୁଁ ତାଙ୍କ ମନ କଥା ଜାଣି ନ ଥିଲେ ତୁମକୁ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଘେନି ଯାନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଗୋମିନୀ ସ୍ବାମୀସହ ଶକ୍ତିକୁମାରଙ୍କ ଘରଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ଦେଖିଲେ, ଶକ୍ତିସ୍ବାସାଦତୁଲ୍ୟ ସୁବୁଦ୍ଧ ଅଟ୍ଟାଳକାର ଦ୍ବାରଦେଶରେ ବହୁସଖ୍ୟକ ସମସ୍ତ ପ୍ରହରୀ ଦଗ୍ରାୟମାନ ରହି ଅଛନ୍ତି, ଏବଂ ଅଟ୍ଟାଳକା ପାର୍ବତୀରେ ପ୍ରାଚୀର ବେଶ୍ଟିତ ସୁବସ୍ତ୍ରର ମଣୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ବହୁ ଫଳ ଫୁଲରେ ସୁଶୋଭିତ ହୋଇଅଛି । ସ୍ବାମୀସହ ଅଟ୍ଟାଳକାରେ ପ୍ରବେଶ କଲରେ ଗୋମିନୀଙ୍କୁ କେହି ବାରଣ କଲ ନାହିଁ । ଗୋମିନୀ ଅଟ୍ଟା-

ଲକାର ନାନାସ୍ଥାନ ପରିଦର୍ଶନ କରି, ଶକ୍ତିକୁମାରଙ୍କୁ ଅତୁଳ ବନ୍ଧବର ଅଧିକାରୀ ବୋଲି ହୃଦୟଙ୍ଗମ କଲେ । ଅବଶେଷରେ ଏକ ପ୍ରଶସ୍ତ କକ୍ଷରେ ପ୍ରବନ୍ଧ ହୋଇ ଦେଖିଲେ ସେହି କକ୍ଷ ସୁବର୍ଣ୍ଣମୁଦ୍ରା ଏବଂ ଅମୂଲ୍ୟରତ୍ନଗୁଚ୍ଛିରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ସେ ଏହିପରି ବନ୍ଧବ ଦର୍ଶନ କରି ବସ୍ତିତା ହୋଇ ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ କହିଲେ—‘ସଦ୍‌ବ୍ୟୟ ବ୍ୟଞ୍ଜିତ କେବଳ ଧନ ବୃଦ୍ଧି ସକାଶେ ଧନ ସଞ୍ଚୟ କଲେ ଜୀବନ ବୃଥା ହୁଏ । ଶକ୍ତିକୁମାର ବୋଧ ହୁଏ ଧନର ସଦ୍‌ବ୍ୟୟ କରୁଥିବେ ।’

ତାଙ୍କର ସ୍ବାମୀ କହିଲେ—ତୁମ୍ଭର ଏହିପରି ଧନ ଥିଲେ ତୁମ୍ଭେ କଅଣ କରନ୍ତି ?

ଗୋମିନୀ କହିଲେ—ଧନ ବିପତ୍ତି ବୃଦ୍ଧି ହୁଅନ୍ତା ତାହାର ଉପାୟ କରନ୍ତି, ଏବଂ ପ୍ରଭୃତ ଧନବ୍ୟୟ କରି ଦେଶର ଉପକାର କରନ୍ତି ।

ତାହାଙ୍କ ସ୍ବାମୀ ହସି କହିଲେ—ଅଜିଠାରୁ ଏହି ଅଞ୍ଜଳିକା, ଧନ ଗହାତି ତୁମ୍ଭର ହେଲା । ମୁଁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା ସକାଶେ ଏହି ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିଥିଲି । ମୋର ନାମ ଶକ୍ତିକୁମାର, ମୁଁ ଏହି ସମସ୍ତ ସମ୍ପଦର ଅଧିକାରୀ । ସୁଲକ୍ଷଣା ଗଣବଞ୍ଚ ସ୍ତ୍ରୀ ଅନ୍ୟେଷଣ କରିବା ସକାଶେ ଦୈବଜ୍ଞ ବେଶ ଧରି, ଲୁଗା କାନ୍ଥରେ ଧାନ ବାନ୍ଧି ମୁଁ ନାନାସ୍ଥାନ ଭ୍ରମଣ କରିଥାନ୍ତି । ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଯେପରି ଭୋଜନ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲି ସେହି ପରି ନାନାସ୍ଥାନରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି, କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଉପହାସାପଦ, କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଭିକ୍ଷୁତ, କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଅବା ଉଦ୍‌ବାଦାଶ୍ୟା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲି । ତୁମ୍ଭଠାରେ ମୋ ଅଶା ସଫଳ ହେବାକୁ, ତୁମ୍ଭର ପିତାଙ୍କୁ ଅମ୍ଭ ପରିଚୟ ଦେଇ, ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲି । ମାତ୍ର ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ମୋର ପରିଚୟ ଦେବାକୁ ତାଙ୍କୁ ନିଷେଧ କରିଥିବାରୁ, ତୁମ୍ଭେ ତାଙ୍କଠାରୁ ମୋର ପରିଚୟ ପାଇ ନାହିଁ । ଏସ୍ଥାନକୁ ଅସିବା ପୂର୍ବେ

ପତ୍ରଦ୍ଵାରା ମୋର କର୍ମଗୁଣମାନଙ୍କୁ ଗାବଧାନ କରି ଦେଇଥିଲି । ଏଣୁ ସେମାନେ, ଅଞ୍ଚଳକାଳେ ପ୍ରବେଶ କାଳରେ ମତେ ଚନ୍ଦ୍ରି ଚନ୍ଦ୍ରିଲେ ନାହିଁ । ତୁମ୍ଭେ ଯେପରି ଗୁଣବତ୍ତା ତାହାର ପୁରସ୍କାରସ୍ଵରୂପ ଅଜି ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଏହି ସମସ୍ତ ଦାନ କରି, ତୁମ୍ଭେ ଇଚ୍ଛାନୁସ୍ଵ ଏହି ଧନ ବ୍ୟୟ କର ।

ନିଶାମଣି—ଅଇ, ଅଜି ଗୁଣି ହୋଇ ନାହିଁ, ଅଇ କହ କହ ?

ଅଇ—ତୁମ୍ଭେମାନେ ଏହି ପରି ଗାମାନ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଅବଜ୍ଞା ନ କଲେ ପ୍ରକୃତ ଗୃହିଣୀ ହୋଇ ଘର କରି ଶିଖିବ । ଯେଉଁ ଘରେ ପ୍ରକୃତ ଗୃହିଣୀ ନାହାନ୍ତି ସେହି ଘରୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଶୁଦ୍ଧି ପଳାନ୍ତି । ଗୃହିଣୀ ଗୁଣରୁ ଦରିଦ୍ର ଘର ଗୁଜନଅରଠାରୁ ଅଧିକ ଶୋଭିତ ହୁଏ । ଗୃହିଣୀ ଘରେ କୌଣସି କଥାର ଅଗ୍ରବ ନ ଥାଏ । ଅଧିକ କଥଣ କହିବ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବାବୁ ଓ ଗୁମଦାସ ଘରକଥା ଦେଖ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବାବୁ ଘରେ ଗୁମଦାସ ୨୦ ଟଙ୍କା ବେତନରେ ଚାକରୀ କରନ୍ତି । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ବର୍ଷରେ ଲକ୍ଷ ୨ ଟଙ୍କା ଆସେ । ମାତ୍ର ତାଙ୍କୁ ୩ ରଲ ଗୃହିଣୀ ନୁହନ୍ତି । ସେଦିନ ହରି ବେହେରା, ସୁଅକୁ ଔଷଧ ଖୁଆଇବ ବୋଲି ଟୋପାଏ ମହୁ ମାଗି ତାଙ୍କ ଘରୁ ପାଇଲ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଗୁମଦାସଙ୍କୁ ୩ଙ୍କୁ ମାଗିଲକ୍ଷଣୀ ସେ ଦେଲେ । ସେଦିନ ଗୁଣିରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବାବୁ ଔଷଧ ଖାଇବା ସକାଶେ ଘରେ ଶୁଣି ଶୁଣିଏ ଖୋଜି ପାଇଲେ ନାହିଁ, ରାମଦାସ ଆପଣା ଘରୁ ଆଣି ଦେଲୁ ଔଷଧ ଖାଇଲେ ।

ଗୁମଦାସଙ୍କୁ ୩ ପ୍ରତିଦିନ ଅତି ପ୍ରଭୁଷରେ ଉଠି ବଛଣା ଉଠାଇ ରଖି, ଘରର ସମସ୍ତ ସ୍ଥାନ ପରିଷ୍କାର କରନ୍ତି । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ଶୌରୁଦି ସାରି ପିଲମାନଙ୍କୁ ଉଠାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଶୌରୁଦି କରନ୍ତି । ତାହା ସାରି ଗାଧୋଇ ଆସି ପିଲମାନଙ୍କୁ କିଛି ଖୁଆଇ ଶୁଖୁର ଓ ଶାଗୁଙ୍କ ଦାନୁ-କାଠି ପାଣି, ଓ ଗାଧୋଇବା ସକାଶେ ତେଲ ଦିଅନ୍ତି । ପିଲମାନେ

ସ୍କୁଲକୁ ଯିବେ ବୋଲି ସ୍ୱେମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଯଥା ସମୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠେଇ
 କରନ୍ତି । ପିଲାମାନେ ଶ୍ରେଜନ କରି ସ୍କୁଲକୁ ଗଲେ ଶ୍ରେଣୀର, ଏବଂ
 ସ୍ଥାନକୁ ପରିବେଷଣ କରନ୍ତି । ସ୍ଥାନକୁ ଶ୍ରେଜନ ପରେ ଶାଶୁଙ୍କୁ ଖୁଆଇ
 ଅପେ ଶ୍ରେଜନ କରନ୍ତି । ଶ୍ରେଜନ ଉତ୍ତରୁ ହାଣ୍ଡି ଥୋଇ, ବାସନା
 ମାଜି ସେସବୁକୁ ଯଥାସ୍ଥାନରେ ରଖି, ଅଳ୍ପକ୍ଷଣ ବନ୍ଧାମ ଉତ୍ତରୁ ରତ୍ନାର-
 ଗୁଡ଼ ପ୍ରଭୃତି ସଜ୍ଜିତ କରି ରଖନ୍ତି । ସେ ସମୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଶୁଖିଲାପୁରାକ
 କରନ୍ତି । ଏପରି ଅନେକ ଗୃହଣୀ ଅଛନ୍ତି ଯେ ସ୍ୱେମାନେ ରତ୍ନାର-
 ଘରକୁ ଲୁଗା ଅଣିବାକୁ ଯାଇ ଗୁଡ଼ଲହାଣ୍ଡି, ଜାଲିହାଣ୍ଡି ପ୍ରଭୃତି ଦଗଣ୍ଡି
 ହୁଅନ୍ତି । ଗାଧୋଇ ଆସି ପିନ୍ଧିବା ଲୁଗା ଖଣ୍ଡିକ ସକାଶେ ସବୁ ଘରଯାକ
 ଖୋଜି ବୁଲନ୍ତି । ପେଟରା ଅବା ପିନ୍ଧୁକରେ ରଖିଥିବା ଖଣ୍ଡିଏ ଲୁଗା
 ସକାଶେ, ପେଟରା ଅବା ପିନ୍ଧୁକର ସମସ୍ତ ଲୁଗା ନ କାନ୍ଧି ଖୋଜିଲେ
 ଲୁଗା ପାନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଗୃହଣୀମାନେ ହାଣ୍ଡି ରଖିଥିବା
 ସ୍ଥାନରେ ଟୋକାଇ, ଟୋକାଇ ରଖିବା ସ୍ଥାନରେ ପିତା, ଲୁଗା ରଖିବା
 ସ୍ଥାନରେ ମଣିଷା, ଲୁଗାପାତ୍ରରେ ତେଲ, ଜାଲିହାଣ୍ଡିରେ ଗୁଡ଼ଲ,
 ଗୁଡ଼ଲହାଣ୍ଡିରେ ପରବା, ମଞ୍ଜଲ ରଖିବା ପାତ୍ରରେ ଲୁଗା ପ୍ରଭୃତି
 ବିଶୁଦ୍ଧଲଗ୍ନବରେ ରଖି ପଛକୁ ମହାହରବର ହୁଅନ୍ତି । ମାତ୍ର ରାମ-
 ଦାସଙ୍କ ଘରେ ଏପରି ଅନିୟମ ଦେଖିବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଘର,
 ଅଗଣା, ହାଣ୍ଡିଶାଲ, ଗୁଡ଼ାଲ ପ୍ରଭୃତି ସବୁସ୍ଥାନ, ପରିଷ୍କାର ଓ ଶୁଖିଲା-
 ମୟ ଦେଖିବ । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ରଖିବା
 ଉଚିତ ତାହାକୁ ସେହିସ୍ଥାନରେ ରଖନ୍ତି । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ସାମାନ୍ୟ
 ପଦାର୍ଥ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ, ତାହାଙ୍କ ଘରୁ ମିଳଇ, ସେଥି ସକାଶେ
 ବଜାରକୁ ଦଉଡ଼ି ଯିବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ରାମଦାସଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରେଣୀର ଶାଶୁଙ୍କର ଯେପରି ସେବା କରନ୍ତି ସ୍ୱେମାନଙ୍କ

କନକ ଥିଲେ ସେ ସେପରି ସେବା କରନ୍ତା ଯେ ନାହିଁ ସନ୍ଦେହ । ସେ-
ମାନେ ମଧ୍ୟ ବୋହୂଙ୍କୁ ଅପଣା କନ୍ୟା ଭୁଲ୍ ସ୍ନେହ କରନ୍ତି । ତାଙ୍କର
ସ୍ଥାମିରକୁ ଦେଖିଲେ ତୁମ୍ଭେମାନେ ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଯିବ । ଗୁମଦାସଙ୍କ
ପିଲାମାନେ ଅପଣା ମାତାଙ୍କଠାରୁ ଏପରି ଶିକ୍ଷା ପାଇଅଛନ୍ତି ଯେ
ସେମାନେ ଗ୍ରାମରେ ସୁଦ୍ଧା ମିଥ୍ୟା କହନ୍ତି ନାହିଁ, କି କାହାରକ କହୁଛନ୍ତି
କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମାତାଙ୍କ ଶିକ୍ଷାଗୁଣରୁ ଗୁମଦାସଙ୍କ ପିଲାମାନେ ସବୁ
ବେଳେ ପରସ୍ପର ପରଜ୍ଞାନ ଥାନ୍ତି । ଏହି ଅଳ୍ପବୟସରୁ ସେମାନେ
ସତ୍ୟନିଷ୍ଠ, ସୁଶୀଳ, ଓ ବନସୀ ହୋଇଅଛନ୍ତି । କୌଣସି ବଳବାନବ
ଗୁମଦାସଙ୍କ ଗୃହକୁ ଆସିଲେ ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ସେମାନଙ୍କ ସକାଶେ ନାନା
ପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ନିଜେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି । ସେଥୁ ସକାଶେ ଗୁମ୍ଫିଆଦରକୁ
ଯିବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ । କେହି ଭକ୍ଷା କରିବାକୁ ଆସିଲେ ଗୁମଦାସଙ୍କ
ଘରୁ ଲେଉଟି ଯାଏ ନାହିଁ । ଗ୍ରାମର ସମସ୍ତେ ଗୁମଦାସଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ
ମ୍ନେହ କରନ୍ତି । ଗୁମଦାସଙ୍କ କନ୍ୟାର ବବାହୁ ସମୟରେ ଟଙ୍କା ଅଭାବ
ହେବାରୁ ଗୁମଦାସ ଏକଶତ ଟଙ୍କା ଭଣ୍ଡା କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ ।
ମାତ୍ର ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ଥାମିଙ୍କୁ ଭଣ୍ଡା କରିବାକୁ ନିଷେଧ କରି, ଏକଶତ
ଟଙ୍କା ଦେଲେ । ଏତେ ଟଙ୍କା କେଉଁଠାରୁ ଆସିଲା, ଗୁମଦାସ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ
ପଚାରବାରୁ ସେ କହିଲେ ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟହ ଖରଚରୁ ଯୋଡ଼ାଏ, ଭିନିଟା
କରି ପଇସା ବଢ଼ାଇ ସେ ଏହି କେତେ ବର୍ଷରେ ପ୍ରାୟ ଭିନିଶତ ଟଙ୍କା
ସଂଗ୍ରହ କରିଅଛନ୍ତି ।

ଆଜି ଏତକ ହେଉ, ଶୁଭ ଯିବା ।

ନବମ ସ୍କନ୍ଧ ।

କେତେକଗୁଡ଼ିଏ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ବବରଣ ।

ଅଜ୍ଞ—ଅଜ୍ଞି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପକ୍ଷୀଙ୍କ କଥା କହୁବ ।

ଲୀଳାବତୀ—ଅଜ୍ଞ, ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କିଏ ?

ଅଜ୍ଞ—ପଶୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହାତୀ ସେପରି ବୃହତ୍ତମ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଓଠପକ୍ଷୀ ସେହିପରି ବୃହତ୍ତମ ଅଟେ । ଓଠର ବେଳ ପରି, ଏହାର ବେଳ ଲମ୍ବ ବୋଲି ଏହାକୁ ଓଠପକ୍ଷୀ କହନ୍ତି । ଅରବ ଓ ଅଧିକା ଓଠପକ୍ଷୀର ଜନ୍ମସ୍ଥାନ । ଏମାନେ ଚାରି ପାଞ୍ଚହାତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ଦଳବଦ୍ଧ ହୋଇ ବାମ କରନ୍ତି । ଓଠପକ୍ଷୀର ପକ୍ଷ ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷୁଦ୍ର ହେତୁ ଏମାନେ ଉଡ଼ି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ମାତ୍ର ଅତ୍ୟନ୍ତ ବେଗରେ ଦଉଡ଼ି ପାରନ୍ତି ।

ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦେଖି ଗୋଟାଏ ପୋଷା ଓଷପକ୍ଷୀ ଗୋଟିଏ ପିଲାକୁ ଦେଖି କେମନ୍ତ ବେଗରେ ଦଉଡ଼ୁଅଛି । ଇଉରୋପର ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଓଷପକ୍ଷୀର ପର ଅଧକ ମୂଲ୍ୟରେ କିଣି ଖୋପିରେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଆଫ୍ରିକାରେ କେହି ଓଷପକ୍ଷୀ ପାଳି ବ୍ୟବସାୟ କରନ୍ତି । ଆଫ୍ରିକାର ଅସରାଲୋକେ ଓଷପକ୍ଷୀର ଅଣ୍ଡାକୁ ଛୁଦ୍ର କରି ଜଳପାତ୍ରସ୍ବରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଅଣ୍ଡାରେ ସେତେ ଜଳ ଥାଏ ପାରେ ।

ଇଗଲକୁ ପକ୍ଷିଗ୍ରଜ କହନ୍ତି । ଡିଜିତ ଦେଶରେ, ଇଉରୋପରେ, ଏବଂ ଆମେରିକାରେ ଇଗଲ ଅଛନ୍ତି । ଏମାନେ ବଡ଼ ସ୍ବରଣକୁ ମାରି ପାରନ୍ତି । ଠେକୁଆ, ସାନ ବାହୁରୀ, ମେଣ୍ଟା ପ୍ରଭୃତିକୁ ଇଗଲ

ଘେନି ଯାଏ । ପାଷାଣର ବର୍ଷର ମନୁଷ୍ୟପିଲାକୁ ମଧ୍ୟ ଏମାନେ ଘେନିଯାନ୍ତି । ଇଗଲମାନେ ପକ୍ଷୀଗଣର ଉପରେ ବସା ନିର୍ମାଣ

କରନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଖର । ଏମାନେ ବହୁଦୂରରୁ
ଅପଣାର ଶିକାର ଦେଖି ପାରନ୍ତି ।

ଭଗଲ ପରି ଛପାଣ ଶିକାରୀ ପକ୍ଷୀ ଅଟେ ।
ନାନା ଶ୍ରେଣୀର ଛପାଣ ଅଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟ-
ମାନେ କୁକୁର ଏବଂ ଚିତାବାଘ ପାଳି ଯେ-
ପରି ପଶୁ ଶିକାର କରନ୍ତି, ଛପାଣ ପାଳି
ସେହିପରି ପକ୍ଷୀ ଶିକାର କରନ୍ତି । ଶ୍ରୀରାମଙ୍କୁ
ଦେଶରେ ଛପାଣ ଅଛନ୍ତି । ଛପାଣମାନେ
ପକ୍ଷୀ ବ୍ୟଞ୍ଜିତ, ଠେକୁଆ, ମୁଷା, ବେଙ୍ଗ,
ଗାନା, ଗାଈ ପ୍ରଭୃତି ମାରି ଖାନ୍ତି ।

ଅମ୍ଭ ଦେଶରେ ବଢ଼ିଆକାଙ୍କ ଅବା ହାତୀ-
ଗିଲା ବୃହତ୍ତମ ପକ୍ଷୀ ଅଟେ । ଏମାନେ ଗୋଷ,
ଗାଈ, ମୁଷା, ବେଙ୍ଗ, ସାମୁକା, ମଠା ପ୍ରଭୃତି
ଖାନ୍ତି । ଏମାନେ ଗୋଟାଏ ଗୋଡ଼ରେ ବହୁ-
କ୍ଷଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଠିଆ ହୋଇ ରହି ପାରନ୍ତି ।
ବଢ଼ିଆକାଙ୍କର ଗଳାରେ ଗୋଟାଏ ଅଳୀ ଅଛି ।
ଏମାନେ ଯାହା ଖାନ୍ତି ତାହା ପ୍ରଥମ ଏହି
ଅଳୀରେ ପଡ଼ି ଦିଅ ହେଲେ ପରି ହୋଇଯାଏ;

ତହିଁ ଉପରୁ ଯେତେ ମଧ୍ୟକୁ ଯାଇ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ।

ଅସ୍ତ୍ରକା ମହାଦେଶରେ ଏକଜାତିର ପକ୍ଷୀ ଅଛନ୍ତି ଯେମାନଙ୍କୁ
ବରଣପକ୍ଷୀ କହନ୍ତି । ଏମାନେ ଚାରି ପାଖ ହାତ ଦୀର୍ଘର ଗାପକୁ
ସୁଦ୍ଧ କରି ମାରି ଖାନ୍ତି । ଗୋଷର ପରି ବସାକୁ ଗାପକୁ ଏମାନେ

ଅନାୟୁଗେ ମାର
ପାରିନ୍ତି । ଏମା-
ନଙ୍କ ପରି ଅନ୍ୟ
କୌଣସି ପକ୍ଷୀ
ଗାପ ପକେ ପୁର
କରିନ୍ତି ନାହିଁ ।
କରଣମାନେ
ପେପରି କାନ-

ରେ କଲମ ଖୋଳି ରଖିଥାନ୍ତି, ଗେହ୍ଲିପରି ଏହି ପକ୍ଷୀ ମୃତ୍ୟୁରେ କେତେ-
ଗୁଡ଼ିଏ ପରି ଥିବାରୁ, ଏମାନଙ୍କୁ କରଣପକ୍ଷୀ କହନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ
ପକ୍ଷ ଏପରି ଶକ୍ତି ଯେ ଏମାନେ ପକ୍ଷ ଅଭାବରେ ସ୍ଥାପର ମେରୁଦଣ୍ଡ
ଏବଂ କଇଁଛର ପୁଷ୍ପ ଅବରଣ ଘୁଙ୍ଗି ପକାନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦେଖ, ଗୋଟିଏ
କରଣପକ୍ଷୀ ଗୋଟାଏ ଗାପକୁ କେମନ୍ତେ ଗୋଡ଼ରେ ମାଡ଼ିଧରି ମାରୁଅଛି ।

ଦକ୍ଷିଣାମହାନମନ୍ଦିର ଉପକୂଳରେ ଏକଜାଖସ୍ ପକ୍ଷୀ ଅଛନ୍ତି,
ସେମାନଙ୍କୁ ଦୟାପକ୍ଷୀ କହନ୍ତି । ଏମାନେ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷୀ ବଗାରୁ ପକ୍ଷୀ-
ଶାବକମାନଙ୍କୁ ଧରି ଖାନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଖର ।

ଏମାନେ ଅଦୃଶ୍ୟାକା-
ଶରୁ ବିଦ୍ୟୁତବେଗରେ
ପଡ଼ିତ ହୋଇ ସମୁଦ୍ର-
ବନ୍ଧରୁ ଶୁଦ୍ଧମାନ ମୟ
ଘେନିଯାନ୍ତି । ସମୁଦ୍ର-
ରେ ଝଟିକା ଉପସ୍ଥିତ

ହେଲେ, ଏମାନେ ସ୍ୱପ୍ନର ଅକାଶପ୍ରଦେଶକୁ ଗମନ କରି ଝଟିକା ପ୍ରଦେଶର ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଅତିକ୍ରମ କରନ୍ତି ।

ମୟୂର, କୁକୁଡ଼ା, ଘିରି ପ୍ରଭୃତିକୁ ଘର୍ଷକପଦୀ ପକ୍ଷୀ କହନ୍ତି । ଘର୍ଷକପଦୀ ପକ୍ଷୀମାନେ ମାଂସ ଓ ଉଦ୍ଭିଦ ଉଭୟହାଜୀ ଅଟନ୍ତି । ମୟୂର ଯେ ସୁନ୍ଦର ପକ୍ଷୀ ପୃଥିବୀରେ ଅଧିକ ନାହାନ୍ତି । ମୟୂରମାନେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗାପମାନଙ୍କୁ ଧରି ଖାନ୍ତି । ଜଣେ ଗାହେବ ଗୁରୁତବର୍ଷରୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ମୟୂର ଘେନି ଯାଇ ଇଷୁଗେଷରେ ଛଡ଼ି ଦେଇଥାନ୍ତେ । ମାତ୍ର ଇଉଗେଷର ଶୀତଳ ଜଳବାୟୁ ଗୁଣରୁ, ଉକ୍ତ ମୟୂରମାନଙ୍କ ଶାବକମାନଙ୍କ ପକ୍ଷ ଶେତବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଗଲେ । ଏଣୁ ଇଉଗେଷର ଦେତେକ ଗ୍ରାମରେ ଶେତମୟୂର ଦେଖାଯାନ୍ତି ।

ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକା ଏବଂ ପ୍ରଶାନ୍ତ-ମହାସାଗରର କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀପରେ ଏକଜାତିର ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦର ପକ୍ଷୀ ଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ନନ୍ଦନ ପକ୍ଷୀ ଅବା ସୁର୍ଗୀୟ ପକ୍ଷୀ କହନ୍ତି । ଏମାନେ ନିବିଡ଼ ଅରଣ୍ୟର ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ଜନ ପ୍ରଦେଶରେ ବହୁସଖ୍ୟାରେ ଦଳବଦ୍ଧ ହୋଇ ବାସ କରନ୍ତି । ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଦେଖା ଗୋଟିଏ

ନନ୍ଦନପକ୍ଷୀର ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଇଉଗ୍ରେପର ଗଙ୍ଗା-
ସମ୍ପନ୍ନାରମଣୀମାନେ ସ୍ତ୍ରୀ ଥିବାର ଶୋଭାବର୍ଦ୍ଧନ ନିମନ୍ତେ ହେମମୂଲ୍ୟ-
ରେ ଏହି ପକ୍ଷୀର ପର ଛଦ୍ମ କରି ପରିଧାନ କରନ୍ତି ।

ଏଦେଶରେ ଚନ୍ଦନା, କାକରୁଆ, ଗାଗ, ଭ୍ରମ-
ଶୁକ୍ଳ ପ୍ରଭୃତି ପାଳ ସେମାନଙ୍କୁ କଥା କହିବାକୁ
ଶିକ୍ଷା ଦିଅନ୍ତି । ଅମେରିକାରେ ଏକ ଜାତିର ପକ୍ଷୀ
ଅଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ହରବୋଲ୍ କହନ୍ତି । ନିମ୍ନରେ
ହରବୋଲ୍ ପକ୍ଷୀର ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।
ଏମାନଙ୍କ ଅକୃତି କାଉଠାରୁ
ବୃହତ୍ତର ହୁଏ ନାହିଁ । ଏ-
ମାନେ ଯେ କୌଣସି ପଶୁ
ଅବା ପକ୍ଷୀର ଶବ୍ଦ ଶୁଣନ୍ତି
ଅବକଳ ଜାହା ଅନୁକରଣ

କରନ୍ତି । ଥରେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଗଛରେ କେତେ-
ଗୁଡ଼ିଏ ବାନର ବସିଥିଲେ । ହରବୋଲ୍ ସେହି ଗଛକୁ ଉଡ଼ି ଆସି
ବାସ ପରି ଗର୍ଜନ କଲେ କ୍ଷଣି, ବାନରମାନେ ଭୟରେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ
ଇତସ୍ତତଃ ଘୁଲାଇ ଗଲେ ।

ଭୁମ୍ପୋନେ କୋଚଲାଖାଇ ଦେଖିଥାଏ ।
ଏକଜାତିର କୋଚଲାଖାଇ ଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ
ଅଞ୍ଚ ଗ୍ରାସ୍ ଏକ ହାତ ଦୀର୍ଘ ହୁଏ । ଦକ୍ଷିଣ
ଅମେରିକାରେ ଏକଜାତିର ପକ୍ଷୀ ଅଛନ୍ତି
ସେମାନଙ୍କୁ ଛତ୍ରପକ୍ଷୀ କହନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ
ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ପକ୍ଷ

ଥାଏ, ଏମାନେ ଇଚ୍ଛାନିଆରେ ଘେଡ଼ି ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଛତୁପରି ଅକୁଣ୍ଠିତ
ଅବା ବହୁତ କର ପାରନ୍ତି ।

ପେଶୁ ପ୍ରକୃତି କେତେଗୁଡ଼ିଏ
ପକ୍ଷୀ ଗୁଡ଼ିକର ଅଛି । ଏମାନେ
ମାଂସାଶୀ ପକ୍ଷୀ । ପେଶୁମାନେ ମୂଷା,
ବେଙ୍ଗ, ଚେମଣି, କ୍ଷୁଦ୍ର ପକ୍ଷୀ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ
ମାର ଖାନ୍ତି । ଘେଡ଼ି, ପେଶୁର
ତାଙ୍କୁ ଅମଙ୍ଗଳସୂଚକ ଜ୍ଞାନ
କରନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏହା ସେମାନଙ୍କର
ଗମ୍ଭୀର୍ଣ୍ଣ ରୂପ ଅଟେ ।

ପଶୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୂଷା ଯେପରି କ୍ଷୁଦ୍ରତମ
ପଶୁ ପକ୍ଷିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମଧୁପାୟୀ ପକ୍ଷୀ
ଘେଡ଼ିପରି କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ପକ୍ଷୀ । ଅମେରିକାରେ ନାନା-
ଜାତିର ମଧୁପାୟୀ ପକ୍ଷୀ ଅଛନ୍ତି । କୌଣସି ମଧୁ-
ପାୟୀ ପକ୍ଷୀର ଅକୃତି ବହୁତ ପରି, କୌଣସି
ମଧୁପାୟୀ ପକ୍ଷୀର ଅକୃତି ବହୁତଠାରୁ ଅଳ୍ପ ବୃହତ୍ତର ହୁଏ । ଏମା-
ନେ ଋତୁପରିବର୍ତ୍ତନ ସଙ୍ଗେ ଏକ ପ୍ରଦେଶରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶାନ୍ତରକୁ
ଦଳବଦ୍ଧ ହୋଇ ଗମନ କରନ୍ତି । ପକ୍ଷିଜାତିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏମାନେ ସୁନ୍ଦ-
ରତମ ପକ୍ଷୀ ଅଛନ୍ତି । ମଧୁପାୟୀ ପକ୍ଷୀ ବହୁଦିନ ବେଗରେ ଏକ
ସ୍ଥାନରୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ଉଡ଼ିଯାନ୍ତି । ଏମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାହସୀ । ଏମାନେ
ପ୍ରାଣପଣେ ଶାବକମାନଙ୍କ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ।

ଦଶମ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ଗୃହ ଏବଂ ଗୃହଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଅଉ—ଅଛି ଭୂମିମାନଙ୍କୁ ଗୃହ ଏବଂ ଗୃହର ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ସମ୍ବନ୍ଧରେ କେତେକ କଥା କହିବୁଁ । ଗୃହ ଏପରି ହେବାର ଉଚିତ ଯେମନ୍ତ କ ତାହା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ପବନ ଯାଇ ଆସି ପାରିବ । ଗୃହକୁ ସ୍ବଦା ପୁରୁଷାର ରଖିବ । ଅପରିଷ୍କାର ଗୃହ ଦେଖିବାକୁ ଅସୁନ୍ଦର ଏବଂ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ଅନିଷ୍ଟକର ହୁଏ । ଘରତଳ, ପିଣ୍ଡା ଓ ଅଗଣା ପ୍ରଭୃତି ଦୁଇ ଓଲ ଓଲେଇ ଦେବ । ଶ୍ରେଷ୍ଠେଇଘର ଓ ଶ୍ରେଷ୍ଠନିସ୍ଥାନ ପ୍ରତ୍ୟହ ଲିପି ଦେବ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଘର ୨୩ ଦିନ ଅନ୍ତରରେ ଅରେ ଲିପି ଦେଲେ ଚଳେ । ପକା ଘର ହେଲେ ଧୋଇ ଦେବ । ସମସ୍ତେ ଘରତଳ ଓଲେଇ ଦେଇ ମନେ କରନ୍ତି ଘର ପରିଷ୍କାର ହେଲା । ଘରକାନ୍ଥରେ କେତେ ବର୍ଷର ଧୂଳି, ଅଳକ, ବୁଡ଼ିଆଣୀଦିଆ ପ୍ରଭୃତି ଲାଗିଥାଏ, ପରିଷ୍କାର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଦୁଇ ଦିନ ଦିନ ଅନ୍ତରରେ ଅରେ ଘରକାନ୍ଥ, ଛତା ଝାଜିଦେବା ଉଚିତ । ଏପରି ଅନେକ ଗୃହେଣୀ ଅଛନ୍ତି ଯେ ଅରେ ଅଗଣା ପ୍ରଭୃତି ପରିଷ୍କାର କଲା ପରେ ଯେବେ ଦେଖନ୍ତି ସେ, ପିଲାମାନେ ଖେଳିବା ଶକାଶେ କାଗଜ, ପତ୍ର, ଲତା, କନା ପ୍ରଭୃତି ଅଗଣାରେ ପକାଇ ଅଛନ୍ତି, ପୁଣି ଅଗଣା ପରିଷ୍କାରର ଗମୟ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହା ପରିଷ୍କାର କରିବାର ଆବଶ୍ୟକ ବୋଧ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେହିପରି ଅପରିଷ୍କାର ହେଲେ ତାହା ସେହିକ୍ଷଣି ପରିଷ୍କାର କରି ଦେବ । ପିଲାମାନେ ମୁହଁ ଧୋଇବାକୁ ଅଣି ଲେଟା ଅଗଣାରେ, ଜଳ ପିଇିସାରି ଗିଲାସ ପିଣ୍ଡାରେ, ଲୁଗା ଛୁଡ଼ି ଘରମଝିରେ ପକାଇ ରଖିଲେ ସେ

ସବୁକୁ ସେହିକ୍ଷଣି ସଥାସ୍ଥାନରେ ରଖିବ । ପିଲାମାନେ-ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟ
ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ ଅଣନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ପୁଣି ସେହି ଦ୍ରବ୍ୟ ସେହି ସ୍ଥାନରେ
ରଖିବାକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ, କୌଣସି ବଶ୍ୟତା ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଏପରି ଅନେକ ଗୁଣିଣୀ ଅଛନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ମନେ କରନ୍ତି
ସଙ୍କଳ୍ପ ଓ ମଳମୂତ୍ରଦ୍ୱାରା ଗୃହ ଅପରିଷ୍କାର ହୁଏ, ସେଥିରୁ ଗୃହକୁ
ପରିଷ୍କାର ରଖିଲେ ଗୃହ ପରିଷ୍କାର ହେଲା । ସେପରି ମନେ ନ କରି
ଯାହା ଦେଖିବାକୁ ଅସୁନ୍ଦର, ତାହାକୁ ଅପରିଷ୍କାର ବୋଲି ମନେ କରି-
ବା ଉଚିତ । ସେହିପରି ମନେ କରି କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ଗୃହ ସବଦା
ପରିଷ୍କାର ରହେ । ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ରଖିଲେ ସୁନ୍ଦର
ଦିଶିବ ତାହାକୁ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ରଖିବ । କଂସା ଓ ପିତଳ ବାଗନ
ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟାଏ କି ଯୋଡ଼ାଏ ମାଃ ହାତ୍ରୀ, କିମ୍ବା ରଙ୍ଗା ଟୋକାର
ରଖିଲେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶିବ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଅଲଗାରେ ଭଲ ଲୁଗା
ଅଛି ସେହି ଅଲଗାରେ ଖଣ୍ଡିଏ ମସିଆ ଛୁଟାଇ ରଖିଲେ ସୁନ୍ଦର
ଦିଶିବ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ କାଚର ବୋତଲ ଗ୍ରାସ ପ୍ରଭୃତି ଅଛି
ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଶଗ୍ଗ କି ପଥର ରଖିଲେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶିବ ନାହିଁ ।
କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ କେଉଁ ପଦାର୍ଥ ରଖିଲେ ଭଲ ଦିଶିବ ତାହା ବବେ-
ଚନା କରି ଦେଖିବ ଏବଂ ଶିକ୍ଷା କରିବ । ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ସଥାସ୍ଥାନରେ
ରଖିଲେ କାର୍ଯ୍ୟର ସୁବିଧା ହୁଏ ଏବଂ ଗୃହ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ । ଗୃହ
ସୁନ୍ଦର ହେଲେ ମନ ପ୍ରସନ୍ନ ହୁଏ ।

କୌଣସି ଘରେ ଦେଖିବ ଦୀପ, ଦୀପରୁଖା, ଓ ତେଲଦୀପ
ଉପରେ ଅଙ୍ଗୁଳିଏ ବହୁଳରେ ମଳ, ତେଲକାନ୍ଥ ବସିଥାନ୍ତି । ସେଥିରୁ
ତେଲ ଗଢି ଘର ଏପରି ଅପରିଷ୍କାର ହେଉଥାନ୍ତି ଯେ ଦେଖିଲକ୍ଷଣି
ମନରେ ଘୃଣା ହୁଏ । ସେହି ପଦାର୍ଥମାନ ପ୍ରତ୍ୟହ ପରିଷ୍କାର କରୁ-

ସ୍ଥଳେ ଘର ସେପରି ଅପରିଷ୍କାର ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ଅନେକେ ଅଳସ୍ୟ ହେତୁ ଏହି ସାମାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ନାହିଁ । କେହି, ପାନ ସ୍ଥଳିବା ବେଳେ ଅଙ୍ଗୁଳରେ ଲଗିଥିବା ଚୂନ କାନ୍ଥ, କବାଟ, ଖଟ, ଅଳ-ମାରି, ଅବା ସିନ୍ଦରରେ ଘୋଡ଼ ଦିଅନ୍ତି । ସେମାନେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ବସି ପାନ ସ୍ଥଳି, ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥ ଥାଏ ସେଥିରେ ଚୂନ ଲଗାଇ ଅପରିଷ୍କାର କରନ୍ତି । ପାନବଟା ସଙ୍ଗେ ଖଣ୍ଡିଏ କନା ରଖି ହାତ ଘୋଡ଼ିବାର ଅବଶ୍ୟକ ହେଲେ ସେହି କନାରେ ଘୋଡ଼ିଲେ ଗୃହର ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଅପରିଷ୍କାର ହେବ ନାହିଁ । କାହାର ଏପରି ମନ୍ଦ ଅଭ୍ୟାସ ଅଛି ସେ ସେମାନେ ଅଳସ୍ୟ ହେତୁ ଘର ବାହାରକୁ ନ ଯି ଘର କୋଣରେ ଚମ୍ପା କାନ୍ଥରେ ଛେପ, ପାନପିକ ପକାଇ ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର ଅପରିଷ୍କାର କରନ୍ତି । ଏଥିରେ ଘର ଅପରିଷ୍କାର ହୁଏ ଏବଂ ବାୟୁ ଦୂଷିତ ହୋଇ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ହାନି କରେ । ଏହି କାରଣରୁ ଅନେକ ସମୟରେ ପିଞ୍ଜୁଟି ମାଛ ପ୍ରଭୃତି ଘର ମଧ୍ୟକୁ ଅସ୍ତିତ୍ବ ଦ୍ରବ କରନ୍ତି । ଅନେକ ସ୍ତ୍ରୀ ପିଠିରୁ ଲୁଗା କାଢି ଦେଇ କାନ୍ଥକୁ ଅଢ଼ଜି ଗୋଡ଼ା ମେଲାଇ ବସନ୍ତି । ସେହିପରି କଲେ କାନ୍ଥର ନିମ୍ନ ଅଂଶ ମସିଆ ହୋଇଯାଏ । କାନ୍ଥର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ ଅଂଶ ପରିଷ୍କାର ନିମ୍ନାଂଶ ଅପରିଷ୍କାର ହେଲେ ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର ଅସୁନ୍ଦର ଦିଶେ । ମାତ୍ର ପିଠିରେ ଲୁଗା ଦେଇ ବସିଲେ ସେପରି ହୁଏ ନାହିଁ । କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀ ପିତଳପିଲ୍ଲସକ ଅଣ୍ଟା-ବରେ ଠଣାରେ ଦୀପ ରଖି ଗୃହକାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ସେହିପରି କଲେ ଠଣାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ ଅଂଶ କାନ୍ଥରେ କଳା ପଡ଼ି ଏବଂ ନିମ୍ନାଂଶରେ ଛମକି ତେଲ ବହି ଯାଇ ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର ଅସୁନ୍ଦର ଦିଶେ । ଯୋଡ଼ାଏ ପଇସା ବ୍ୟୟ କରି ଗୋଟାଏ ଦୀପରୁଣା କଣିଲେ ଏପରି ଅପରିଷ୍କାର ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ନ ଥାଏ, ମାତ୍ର ତାହା କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ପ୍ରକୃତ ଗୃହିଣୀଙ୍କ ଘରେ ଲୁଗା ରଖିବା ସକାଶେ ଅଳଗୁଣୀ, ଅବ-
ସ୍ଥାନୁସାରେ କାନ୍ଥାର ଘରେ ସିନ୍ଦୂର, ଆଲମାର, କାନ୍ଥାର ଘରେ
ଅବା ପେଡ଼ିର ଅଳ୍ପବ ନ ଥାଏ । ପ୍ରକୃତ ଗୃହିଣୀଙ୍କ ଘରେ ଧାନ,
ଗୁଡ଼ଳ, ଜାଲି, ପରବା, ଲୁଗା, ତେଲ, ଘିଅ, ମଶାଲ ପ୍ରଭୃତି ରଖି-
ବାର ପାତ୍ରର ଅଳ୍ପବ ନ ଥାଏ । ଶିଳ, ଶିଳପୁତା, ଚକ, ହାମାମଦିଆ,
ଦୁଇଖଣ୍ଡି ପନକା, ନିଶିଣୀ, କୁରୁତି, କତା, ଦା, ଖଣ୍ଡି, କୋଜି,
କାନ୍ଥ, ଦଉଡ଼ି, ଟୋକେଇ, ପାଚିଆ, କୁଲ, ଗୁଲୁଣୀ, ଲୋଟା, ତାଣିଆ,
ଗିଲ୍ଲସ, ଆଳି, ଗରୁ ଅଳ୍ପବରେ ମାଠିଆ, କରେଇ, କରହୁଲି,
କେତେଗୁଜିଏ ଖାଲି ବୋତଲ, ଗୁଆକାତି, କୁଅକଖା, ଛୁସ୍, ସୁତା,
କତୁରୀ, ଛୁରୀ, ଟାଙ୍ଗ, ଛୁସ୍, ପିଢ଼ା ପ୍ରଭୃତି ଦ୍ରବ୍ୟ ସାମାନ୍ୟ ହେ-
ଲେହେଁ ପ୍ରକୃତ ଗୃହିଣୀ ସଂଗ୍ରହ କରି ରଖନ୍ତି । ରଲ୍, ପୋଷ, କେ-
ତେକ ଔଷଧ ମଧ୍ୟ ସଜବା ଘରେ ରଖିଥବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ପ୍ରକୃତ
ଗୃହିଣୀଙ୍କ ଘରୁ ତେନ୍ତୁଳ, ଅମୁଳ, ଅଗୁର ପ୍ରଭୃତିର, ଏବଂ ସମସ୍ତ-
ବିଶେଷରେ ବ୍ୟବହାର ସକାଶେ ଗୁଡ଼, ଘିଅ, ନଈଆ ପ୍ରଭୃତିର ଅଳ୍ପବ
ଦେଖିବ ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତ ଗୃହିଣୀ ବଳ୍ବବାଳବ କିମ୍ବା ରତ୍ନ ଅତିଥ
ଅସିଲେ ସେମାନଙ୍କ ସକାଶେ ମଶିଣା, ଅସନ, ପିନ୍ଧିବା ଲୁଗା,
ମଶାରି, ତଳିଆ, ଶ୍ରେଜନ ଓ ଜଳପାତ୍ର ସ୍ବତନ୍ତ୍ର କରି ରଖିଥାନ୍ତି ।

ବର୍ଷାଦିନେ ଅନେକ ଗୃହସ୍ଥ ନାନାପ୍ରକାର ହରବରରେ ପଡ଼ନ୍ତି ।
କେହି ଗୁଡ଼ଳ ସକାଶେ, କେହି କାଠ ସକାଶେ, କେହି ପରବା
ସକାଶେ, କେହି ସମୟରେ ଘରଛଉଣି କରି ନ ଥିବା ହେତୁ, କେହି
ଅବା ଗୋରୁଙ୍କ ନଜା ପ୍ରଭୃତି ସଂଗ୍ରହ କରି ରଖି ନ ଥିବା ହେତୁ ବଡ଼
କଷ୍ଟଭୋଗ କରନ୍ତି । ମାତ୍ର ଗୃହିଣୀ ଯୋଗ୍ୟ ହେଲେ ଏହି ସବୁ ଅସୁବ-
ଧାରେ ପଡ଼ିବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ସାମାନ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରି ରଖିଥିଲେ ତାହା ସମୟରେ ଘରର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆସେ, ସେଥିର ଗୋଟିଏ କାହାଣୀ କହୁଅଛୁ ଶୁଣ । ଏକ ଗଜାଙ୍କ ନଅର ନିକଟରେ ବୈଶ୍ଣବାଦୀସ ବୋଲି ଜଣେ ଦରିଦ୍ର ଗୃହସ୍ଥ ଥିଲେ । ସେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସତ୍ସାମାନ୍ୟ ଯାହା ଉପାର୍ଜନ କରୁ ଥିଲେ ତାହା ଆଣି ଅପଣାର ଗୃହିଣୀଙ୍କଠାରେ ଦେଉଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରକୃତ ଗୃହିଣୀ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଗୃହିଣୀପଣିଆ ହେତୁ ବୈଶ୍ଣବାଦୀସ ପରମପୁଣ୍ୟରେ ସଂସାରଯାତ୍ରା ନିଜାନ୍ତ କରୁଥିଲେ । କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ଅତି ସାମାନ୍ୟ ହେଲେହେଁ ବୈଶ୍ଣବିଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଅତି ସନ୍ତରେ ତାହା ସଞ୍ଚୟ କରି ରଖିଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଏହିପରି ସାମାନ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ସଞ୍ଚୟ କରିବାକୁ ଦେଖି, ବୈଶ୍ଣବା, ଦିନେ ପରିହାସ କରି କହିଲେ—“ଯେ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ସଞ୍ଚୟ କରି ରଖିଲେ କଅଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆସେ ?”

ବୈଶ୍ଣବିଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“ପରମେଶ୍ବର କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ଅକାରଣ ସୃଷ୍ଟି କରି ନାହାନ୍ତି । ଅମୈମାନେ ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟର ବ୍ୟବହାର ଜାଣି ତାହାକୁ ଆଦର କରୁଁ, ମାତ୍ର ଯାହାର ବ୍ୟବହାର ନ ଜାଣି ତାହାକୁ ଅନାଦର କରୁଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନ ଆସିଲା ବୋଲି ରବିବାରରେ ତାହା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ନ ଲାଗିବ ଏହା କେହି କହି ନ ପାରେ ।

ତହିଁ ପରଦିବସ ବୈଶ୍ଣବା ଘରକୁ ଆସୁଂ ବାଟରେ ଗୋଟିଏ ସାପକୁ ଦେଖି, ମାରି ଘରକୁ ଘେନି ଆସି, ପରହାସ କରି ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କହିଲେ—“ଏହି ମଲା ସାପଟା ବହୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆସି ପାରେ, ରଖିଥାଅ ।”

ତାହାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ—“ଧିକା ଉପରକୁ ଫୋପାଡ଼ିଦିଅ, ସମୟରେ ବହୁ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଆସିଲେ, ଆସି ପାରେ ।” “ଅଛା ଦେଖାଯାଉ” —କହି ବୈଶ୍ଣବା ମଲା ସାପକୁ ଧିକା ଉପରକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲେ । ତାହାର

ଅଳ୍ପକ୍ଷଣ ଉତ୍ତରୁ ଗୋଟାଏ ଚନ୍ଦ୍ର କଅଣ ଘେନି ଆସି, ପିତା ଉପରେ ଥୋଇ, ମଲା ସାପକୁ ଘେନି ଉଠିଗଲା । ବୈରାଗୀ କୌତୁହଳପର-ବଣ ହୋଇ ପିତା ଉପରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ଅତିମୂଲ୍‌ବାନ୍ ମୁକ୍ତାହାର ପରିଏ ପଡ଼ିଅଛି ।

ଦୈବଦୟାକୁ ଦେଖ, ସେହି ସମୟରେ ରାଣୀ ଅପଣା କଣ୍ଠରୁ ମୁକ୍ତାହାର ପୋଖରୀଘାଟରେ କାନ୍ଦି ରଖି ସ୍ନାନ କରୁଥିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ର ତାହାକୁ ଖାଇବା ପଦାର୍ଥ ମନେ କରି ଘେନି ଯାଉଥିଲା । ବାଟରେ ଯାଉଁ, ପିତା ଉପରେ ମଲା ସାପକୁ ଦେଖି, ହାରକୁ ରଖି, ସାପକୁ ଘେନି ଗଲା । ଚନ୍ଦ୍ର ହାର ଘେନି ଯାଇଅଛି, ରାଜା ଅବଗତ ହୋଇ ଘୋଷଣା ଦେଲେ ଯେ, କେହି ହାର ପାଇ ଆଣି ଦେଲେ ଏକ ସହସ୍ର ଟଙ୍କା ପୁରସ୍କାର ପାଇବ । ବୈରାଗୀ ସେହି ପୁରସ୍କାର ପାଇ ତାହାକୁ ମୂଲଧନ କରି ବ୍ୟବସାୟ କଲେ ।

ଲଲା—ଆଉ, ଗୁଡ଼ି ହେଲାଣି ଚାଲି ଖାଇ ଶୋଇବା ।

ଏକାଦଶ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ଗ୍ରେଷେଇଘର ।

ଲୀଳାବତୀ—ଅଇ, ଅଜି ବହୁ କହୁ ।

ଅଇ—ଅଜି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ରୋଷେଇଘର କଥା କହିବ ।

ନିଶାମଣି—ରୋଷେଇଘର କାହାଣୀ କହିବ ?

ଅଇ—ନା ତାହା ନୁହେଁ । ଅଛା କହିଲ ରୋଷେଇଘର କେମନ୍ତ ସ୍ତାନରେ ବସର ଘରରେ କରିବା ଉଚିତ ?

ପ୍ରଦ୍ଵାବତୀ—ରୋଷେଇଘର ଏହିପରି ସ୍ତାନରେ ହେବା ଉଚିତ ଯେଉଁ ସ୍ତାନକୁ ବାହାର ଲୋକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିବ ନାହିଁ, ଏବଂ ଗ୍ରେଷେଇଘର ଧୂଆଁ ଅନ୍ୟ ଘରକୁ ଅସ୍ତି ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଅଇ—ତାହା ସତ । ରୋଷେଇଘର ପରିଷ୍କାର ସ୍ତାନରେ କରିବା ଉଚିତ । ରୋଷେଇଘର ପାଖରେ ନାଲୁଆ ରଖିବ ନାହିଁ । ଗ୍ରେଷେଇଘରକୁ ଅତି ସ୍ମୃତ କରିବ ନାହିଁ । ଘର ବୃନ୍ଦରକୁ ସେପରି ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଆଲୋକ ଓ ବାସ୍ତୁ ଅସ୍ତି ପାରିବ ତାହାର ଉପାୟ କରିବ । କେହି, ସୁବଧା ହେବ ବୋଲି ରୋଷେଇଘର ପାଖରେ ନାଲୁଆ ରଖି ଧୂଆଁ ଧୋଇ କରିଥିବା ଅପରିଷ୍କାର ଜଳ, ଗ୍ରେଜ, ଗୁରୁଲ୍ୟଆପାଣି ଓ ନାନାପ୍ରକାର ଅଳିଆ ପକାଇ ଦିଅନ୍ତି । କେହି, ଗ୍ରେଷେଇଘର କାନ୍ଥରେ କଣା କରି ସେହି ବାଟେ ପାରଙ୍ଗ, ଅର୍ଦ୍ଧପାତ୍ରାଦି ବାହାରକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି । ଅପରିଷ୍କାର ସ୍ତାନରେ ନାନାପ୍ରକାର କାଟ, ମାଛ ପ୍ରଭୃତି ଜମାନ୍ତି । ରୋଷେଇଘର ପାଖ ଅପରିଷ୍କାର ହେଲେ ବାସ୍ତୁ ଦୂଷିତ ହୁଏ । ବାସ୍ତୁ ଦୂଷିତ ହେଲେ ଅନ୍ନବ୍ୟଞ୍ଜନାଦି ବକୃତ ହୁଏ । କାଟ ପତଙ୍ଗାଦି ଦ୍ଵାରା ମଧ୍ୟ ଅନ୍ନବ୍ୟଞ୍ଜନାଦି ଦୂଷିତ ହୁଏ ।

ଅପରାଧର ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ଖାଇବାକୁ ବୁଝିକର ହୁଏ ନାହିଁ । ଦୂଷିତ, କାଟିଯିବା ଅବା ଅବୁଝିକର ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟାଦି ଉଦରସ୍ଥ ହେଲେ ନାନାପ୍ରକାର ପୀଡ଼ା ଜନ୍ମେ । ରୋଷେଇଘର ପାଖରେ ଅଳଅ ପ୍ରଭୃତି ନ ପକାଇ ଟିକିଏ ଦୂରକୁ ଯାଇ ପକାଇ ଦେବା ଭଲ । ମାତ୍ର ଏହିପରି ସାମାନ୍ୟ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ କୁଣ୍ଡିତ ହୋଇ ଅନେକେ ନାନାପ୍ରକାର ରୋଗକୁ ଜାଣି ଅଣନ୍ତି । ରୋଷେଇଘର ତଳ ଛାତିଦିନ, ପକା ହେଲେ ଦୁଇଥର ଧୋଇ ଦେବା ଉଚିତ ; ମାତ୍ର ହେଲେ ଦୁଇଥର ଲୁଣି ଦେବା ଉଚିତ । ଦୁଇ ତିନି ଦିନରେ ଥରେ ରୋଷେଇ ଘର କାନ୍ଥ ଓ ଛତାରେ ଲାଗିଥିବା ଧୂଳି, ଅଳଙ୍କାର ପ୍ରଭୃତି ଧୋଇ ଦେବା ଉଚିତ ।

ଏପରି ଅନେକ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଛନ୍ତି ଯେମାନେ ହାତରେ ଲାଗିଥିବା କଳା, ପାଉଁଶ, ତେଲ ପ୍ରଭୃତି ଆପଣା ପିନ୍ଧିଥିବା ଲୁଗାରେ ପୋଛା ଦିଅନ୍ତି । କେହି, ଅବା ପିନ୍ଧିବା ଲୁଗାରେ ପିଙ୍ଗାଣି ପ୍ରଭୃତି ପୋଛନ୍ତି । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଘରେ ଶତ୍ରୀଏ ପିନ୍ଧାରେ ବସି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନ କରି ଅନେକେ ପିନ୍ଧିବା ଲୁଗାକୁ ଅଧିକ ଅପରାଧୀ କରନ୍ତି । ଅପରାଧୀ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଲେ ଆପଣାର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ହାନି ହୁଏ, ତାହା ବୁଝନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଜଣେ, ଏପରି ନିଷ୍ଠା ଅଛନ୍ତି ଯେ, ବାସନା ପ୍ରଭୃତି ଧୋଇ, ଆପଣାର ଅପରାଧୀ ଲୁଗାରେ ପୋଛା, ସେହି ପାତ୍ରରେ ସ୍ନେହନ କରିବାକୁ ଦିଅନ୍ତି ।

ଅନେକେ ପିନ୍ଧିବା ପକାଣେ ପରାଧୀ ଜଳ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି, ମାତ୍ର ରନ୍ଧନ ପକାଣେ ପରାଧୀ ଜଳ ବ୍ୟବହାର ନ କରି ନାନା ରୋଗକୁ ନିମଗ୍ନ କରି ଅଣନ୍ତି । କାରଣ ଦୂଷିତ ଜଳରେ ଅଳ୍ପ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଦୂଷିତ ହୁଏ । ଚାଉଳ, ପରବା, ମାଛ, ଜାଲି ପ୍ରଭୃତି ରନ୍ଧନ କରିବା ପୂର୍ବେ ପରାଧୀ ଜଳରେ ଭଲ ଭଲ ଧୋଇ ନେବ । କୌଣସି,

ହୁଏ ଏଡ଼େ ଅଳସୋଇ ପେ ଭଲ କରି ଧୋଇବା ଦେଖିବ ଆଉ, ମାଛ, ପରବା ପ୍ରଭୃତିରେ ହେବ ପାଣି ଚାଲିଦେଇ, ସେହି ପାଣି ନିଗିଡ଼ି-ଗଲେ ହାଣ୍ଡିରେ ପକାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଜାଲି ଚାଉଳ ପ୍ରଭୃତିରେ ଧୂଳି, ଗୋଡ଼ି, ମଲ୍ଲକୀଃ ପ୍ରଭୃତି ବହୁପରିମାଣରେ ଆଏ । ଏଣୁ ସେହି ପଦାର୍ଥମାନଙ୍କୁ ବୁଲରେ ପାହୁଡ଼ି, ବାଛ, ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ଅଧିକ ଜଳରେ ଦୁଇ ଦିନିଆର ଧୋଇବା ଉଚିତ ।

ଚୁଲୁ ଉପରେ ହାଣ୍ଡି ପ୍ରଭୃତି ଥିଲାବେଳେ ଫଙ୍କିବାର ଅବଶ୍ୟକ ହେଲେ ହାଣ୍ଡି ମହୁଁରେ ପଲମ ପ୍ରଭୃତି ଘୋଡ଼ାଇ ଦେବ । ତାହା ନ କଲେ ପାଉଁଶ ପ୍ରଭୃତି ଉଡ଼ି ହାଣ୍ଡି ଭିତରେ ପଡ଼ି ଖାଦ୍ୟପଦାର୍ଥକୁ ଅପରିଷ୍କାର ଓ ଦୂଷିତ କରିବ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟଞ୍ଜନାଦି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେ ତାହାକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିଲେ ଧୂଳି କାଠ ପ୍ରଭୃତି ପଡ଼ି ପାରେ ନାହିଁ ଏବଂ ଖାଦ୍ୟ-ପଦାର୍ଥ ଶୀଘ୍ର ଶୀତଳ ହୁଏ ନାହିଁ । ଗୁଳିବା ବେଳେ କଅଣ ଆଗେ କଅଣ ପଛେ ଗୁଳିବାକୁ ହେବ ତାହା ବରୁର କରି ଗୁଳିବା ଉଚିତ । ଶୁଦ୍ଧ ଓ ଶୁଦ୍ଧି ପ୍ରଭୃତି ଶୀତଳ ହେଲେ ଖାଇବାକୁ ଚାପିକର ହୁଏ ନାହିଁ । ଆମ୍ବିଲ ଉଷମ ଥିଲେ ଖାଇବାକୁ ପୁଣି ଲାଗେ ନାହିଁ । ଏଣୁ ଆମ୍ବିଲ ପ୍ରଭୃତି ଆଗେ ଏବଂ ଶୁଦ୍ଧି, ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରଭୃତି ପଛେ ଗୁଳିବା ଉଚିତ । ପିତଳ ଅବା ତମ୍ବା ପ୍ରଭୃତି ହାଣ୍ଡି ପରିବର୍ତ୍ତରେ ମାଃହାଣ୍ଡି, ଏବଂ ପିତଳ କରେଇ ପରିବର୍ତ୍ତରେ ଲୁହା କରେଇ ବ୍ୟବହାର କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ପିତଳ ପ୍ରଭୃତି ଧାତୁପାତ୍ରରେ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେ ବମ୍ବା ଅଧିକ କ୍ଷଣ ରଖିଲେ ତାହା ଦୂଷିତ ହୁଏ । ପ୍ରତିଦିନ ଏକ ପ୍ରକାର ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଗୁଳିବା ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟହ ଏକପ୍ରକାର ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଖାଇବାକୁ ପୁଣି ଲାଗେ ନାହିଁ ।

ପରିବେଷଣ ହାତରେ ନ କରି ଶକ୍ତି ଏ ଶକ୍ତି, ତାହା ଅବା କରନ୍ତୁ-ରେ କରିବ । ବ୍ୟଞ୍ଜନାଦି ଅଧିକ ଘାଆଘାସି ହେଲେ ବମ୍ବା ତହିଁରେ ହାତ

ବାଜିଲେ ବକ୍ତୃତ ହୋଇଥାଏ । ଅମୂଳ ଧାରୁପାତ୍ରରେ ଲୋକନ କର-
ବାକୁ ଦେଲେ ଉକ୍ତ ଯାଇ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟହୀନ କରେ । ଅମୂଳ ପରିବେଷଣ
ସକାଶେ ପଥୁରୀ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ । ଯେଉଁ ପାତ୍ରରେ ଜଣେ
ଲୋକନ କରିଅଛି ତାହା ନ ଧୋଇ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସ୍ପେଷି ପାତ୍ରରେ
ଲୋକନ କରିବାକୁ ଦେଲେ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟହୀନ ହୁଏ । ଏକ ପାତ୍ରରେ ଏକ
ସମୟରେ ଏକରୁ ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେବ ନାହିଁ । ଗୃହରେ
ଅଧିକ ଲୋକଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ହୋଇଥିଲେ, ଅଧିକ ସଖ୍ୟାରେ ଏକ ବାହୁଲ୍ୟ-
ଭାବରେ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ହୁଏ । ସେପରି ସ୍ଥଳରେ
ରାନ୍ଧଣୀ ପରିବେଷଣ ଭାର ଆପେ ଗ୍ରହଣ ନ କରି ଅନ୍ୟକୁ ଦେଲେ
ସୁବଧା ହୁଏ । ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ପରିବେଷଣ ଦୋଷରୁ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟର
ଅଭାବ, କୌଣସି ସ୍ଥଳରେ ଅବା ପ୍ରଚରପରିମାଣରେ ନଷ୍ଟ ହୁଏ । ଶିବ ଏ
ବିବେଚନା କରି ପରିବେଷଣ କଲେ ଏହି ଦୁଇପ୍ରକାର ଯିଷ୍ଠ ଘଟି
ପାରିଲ ନାହିଁ । ଲୋକନ ଶେଷ ହେଲେ ହାଣ୍ଡି, କରେଇ, କରତୁଲି
ପ୍ରଭୃତି ଉତ୍ତମରୂପେ ଧୋଇ ପରିଷ୍କାର କରି ରଖିବ ।

ଅଜି ଏତିକି ହେଉ ଶୋଇବା ଗୁଲ ।

ଦ୍ଵାଦଶ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ତୁଳ୍ଲୀ, ପାକପାତ୍ର, ପରବା, ଓ ମଣଲ ।

ନିଶାମଣି—ଅଇ, ମୋଜା ବେମତେ ବୁଣନ୍ତୁ ମତେ ଶିଖାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ?

ଲଲାବତୀ—ମ ଅଗେ କମ୍ପାଟର ବୁଣି ଶିଖିବ ।

ଅଇ—ଅଜ୍ଞି କାଲି ସମସ୍ତେ ବାଳକାମାନଙ୍କୁ ଉଲ୍ଲଜୋଡ଼ା, ମୋଜା, କମ୍ପାଟର ପ୍ରଭୃତି ବୁଣିବାକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଅଛନ୍ତି; ମାତ୍ର ବୟର ଶୁଦ୍ଧି ବାନ୍ଧି ଶିଖିବେ, ବୟର ଘର କରବେ ତାହା ଶିକ୍ଷା ଦେଉ ନାହାନ୍ତି । ରଜନାଦି କାର୍ଯ୍ୟ ଶିକ୍ଷା କରି ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ମୋଜା ପ୍ରଭୃତି ବୁଣି ଶିଖିବା ଉଚିତ । ଜର୍ମାନଦେଶରେ ବାଳକାବଦ୍ୟାଲୟମାନଙ୍କରେ, ବାଳକାମାନଙ୍କୁ ବଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା ସଙ୍ଗେ ରଜନକାର୍ଯ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଅନ୍ତି । ଇଉରୋପରେ ଯେଉଁ ବାଳକା ଗୀତ ବାଦ୍ୟ ଓ ନୃତ୍ୟ ନ ଜାଣେ, ବଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା କରି ନ ଥାଏ, ଚିତ୍ରବଦ୍ୟା, ସୁତୀକାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ରଜନତ୍ତେ ପାରଦଶିଳା ନୁହେଁ ତାହାକୁ ଗୁଣବତ୍ତା ବୋଲି କହନ୍ତି ନାହିଁ । ଇଉରୋପର ସ୍ଵରାଜ୍ୟଦେଶମାନଙ୍କରେ ଅନେକ ଶ୍ରୀ ଭଗ୍ନୀ, ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟର, ଟେଲିଗ୍ରାଫମାଷ୍ଟର, ଜାକ୍ସର, ଉକ୍ସାଲ, ଶିକ୍ଷକ, ଗ୍ରନ୍ଥଲେଖକଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଉଦର ପାଳନ କରନ୍ତି । ଶ୍ରୀ ହେଉ ଅବା ପୁରୁଷ ହେଉ ଅପଣା ପେଟ ପାଳିବା ସକାଶେ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟବସାୟ ଭଲ କରି ଶିକ୍ଷା କରିବା ଉଚିତ । ଏଦେଶରେ କାହାର ଶ୍ଵାସକାର ଚାକରୀ ହେଲେ, ତାଙ୍କର ଶ୍ରୀ ଏକାବେଳକେ ଠାକୁରାଣୀ ପାଲଟି ଯାନ୍ତି । ସେ ଗୃହର ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟର ଭାର ପୂଜାରୀ, ଚାକର, ଏବଂ ଦାସୀ ଉପରେ ଦେଇ, ଅପେକ୍ଷାକୃତ, ବସି, ଗନ୍ତ କରି ଦିନ କଟାନ୍ତି । କୌଣସି ପ୍ରକାର ଶାରୀରିକ

ପରଶମର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଏମାନେ ନିନ୍ଦନାସ୍ ବୋଲି ଜ୍ଞାନ କରନ୍ତି ।
ତୁମ୍ଭେ ଆମ୍ଭେ କେଉଁ ଶର, ଅମ୍ଭମାନଙ୍କ ଗୁଣଗୁଣେରୀ ଅପଣାର
କନ୍ୟାମାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷନକାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଦୁଧରୁ ଲହୁଣୀ କାଢିବା ପ୍ରଭୃତି
ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ ।

ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠେୟର କଥା କହିଅଛୁ, ଅଜ୍ଞି ଚୁଲ୍ଲୀ, ଜାଳ,
ପାତ୍ର ଓ ପରବା ପ୍ରଭୃତିର କଥା କହିବ । ସୁଲବଶେଷରେ ଚୁଲ୍ଲୀ ଓ
ଜାଳ ଦୋଷରୁ ରକ୍ଷନକାର୍ଯ୍ୟ ସୁଗୁରୁସ୍ପେ ହୁଏ ନାହିଁ । ଜାଳ-
ଦୋଷରୁ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ କେତେବେଳେ ଅଭିସ୍ଥିତ, କେତେବେଳେ
ଅର୍ଦ୍ଧସ୍ଥିତ, କେତେବେଳେ ଅବା ପୋଡ଼ି ଯାଇ ବସ୍ତାଦ ହୁଏ । ଏଣୁ ଚୁଲ୍ଲୀ
ଓ ଜାଳପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ । ପ୍ରତ୍ୟହ ଚୁଲ୍ଲୀର
ପାତ୍ରଣ ଓ ଅଙ୍ଗାର ପ୍ରଭୃତି କାଢି ନେଇ, ଗୋବର ଦେଇ ଲିପି ଦେବ;
ଲିପି ନ ଦେଲେ ଚୁଲ୍ଲୀ ପାଟିଯାଏ । ଯେଉଁ ଅଙ୍ଗୁ ପବନ ବହୁଥାଏ,
ସେହି ଅଙ୍ଗୁ ଚୁଲ୍ଲୀମୁହଁ କରିବ ନାହିଁ । ପବନ ଅଙ୍ଗୁ ଚୁଲ୍ଲୀମୁହଁ
ଥିଲେ ଜାଳ ଭଲ ଜଳେ ନାହିଁ । ଚୁଲ୍ଲୀ ଏପରି ଭାବରେ କରିବ
ଯେମନ୍ତ ହାଣ୍ଡିର ଗୁରୁଅଙ୍ଗୁ ସମାନଭାବରେ ଧାସ ଲାଗିବ । ସେପରି
ନ କଲେ ଦ୍ରବ୍ୟର କେତେକାଂଶ ସୁସ୍ଥିତ କେତେକାଂଶ ଅସ୍ଥିତ ହୁଏ ।
ସବୁପ୍ରକାର ରକ୍ଷନରେ ସମାନଭାବରେ ଜାଳ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ନାହିଁ ।
ସୁଲବଶେଷରେ ପ୍ରଥମ ଅଧକ ଜାଳ ଦେଇ, ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ଜାଳ କ୍ରମ-
ରେ ଉଣା କରି ପଛକୁ ଜଳନ୍ତା ଅଙ୍ଗାର ଉପରେ ହାଣ୍ଡି ରଖି କାର୍ଯ୍ୟ
କରିବାକୁ ହୁଏ । ଭୁଜିବା ଅବା ପୋଡ଼ିବା ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଧକ ଜାଳରେ
ଏକାବେଳେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ ।

ଭୁଜିବା ସକାଶେ ସାଧାରଣରେ ମୃତ୍ତିକାପାତ୍ର ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।
ମୃତ୍ତିକାପାତ୍ର ଧାତୁପାତ୍ରଠାରୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଅଟେ; ଏଣୁ ତହିଁରୁ କୌଣସି

ପ୍ରକାର ଅନିଷ୍ଟ ହେବାର ଅଶଙ୍କା ନ ଥାଏ । ପିତଳ କମ୍ପା ତମ୍ବା-
ପାତ୍ରରେ ଖାଦ୍ୟପଦାର୍ଥ ବସାନ୍ତୁ ହୋଇପାରେ; ମାତ୍ର କଲେଇ କର-
ନେଲେ ସେପରି ଅନିଷ୍ଟ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ନ ଥାଏ । ପାକପାତ୍ର
ସବୁବେଳେ ପରିଷ୍କୃତ ରଖିବ । ମାଟିହାଣ୍ଡି ହେଲେ, ରନ୍ଧନ ଉତ୍ତରୁ
ତାହାକୁ ଧୋଇ ତାହାର ଉପରିଭାଗ କଳାକନାଟୁରେ ପୋଛି, ଅଳ୍ପ
ଗରମ କରି ରଖିବ । ଧାତୁପାତ୍ର ହେଲେ ରନ୍ଧନ ଉତ୍ତରୁ ଉତ୍ତମ-
ରୂପେ ଘଷି ମାଜି ରଖିବ । ଲୌହପାତ୍ରକୁ ସେତେ ପରିଷ୍କାର ରଖିବ
ତାହା ଦେତେଦିନ ସ୍ବାଦୀ ହେବ । ମାଟିହାଣ୍ଡିର ମୁହଁ ଘୋଡ଼ାଇବା
ସକାଶେ ଖଣ୍ଡିଏ ପଲମ କମ୍ପା ଶଗ୍ଗ ରଖିଥାଏ ।

ସାଧାରଣରେ ପନିକରେ ପରବୀ କାଟନ୍ତି । ପରବୀ କାଟିପାଇ ପନି-
କକୁ ଧୋଇ ରଖି ଦେବ । ପରବୀ କାଟିବା ବେଳେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜଳପାତ୍ର
ରଖିଥାଏ; ପରବୀ କାଟିଲା ଷଣ୍ଢି ଉକ୍ତ ଜଳପାତ୍ରରେ ଗ୍ରସାଇବ । ପରବୀ
କାଟିପାଇ ଉତ୍ତମରୂପେ ଧୋଇ ଅନ୍ୟ ପାତ୍ରରେ ରଖିବ । ସ୍ନେହପର ନ
କଲେ କେଉଁ ପରବୀ ବସଣ୍ଡି ହୋଇଯାଏ ଏବଂ କେଉଁ ପରବୀ ଅବା ସୁସ୍ଥିତି
ହୁଏ ନାହିଁ । ବାଇଗଣ, କଦଳୀ, କଣାରୁ ପ୍ରଭୃତିର ଗୋଟିଏ ଛତାଇ
କଟିବା ଉଚିତ । ଗୋଟିଏ ଥରେ ତରକାର ସ୍ବାଦୁ ଲାଗେ ନାହିଁ । କୌ-
ଣସି ପ୍ରକାର ପରବୀର ଗୋଟିଏ ପାକପ୍ରକରେ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ନାହିଁ, ଏଣୁ
ପରବୀର ସେହି ଅଂଶ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବା ଉଚିତ । ଶାଗ ପ୍ରଭୃତି
ଉତ୍ତମରୂପେ କଟା ହୋଇ ନ ଥିଲେ ସୁସ୍ଥିତି କମ୍ପା ରୁଚକର ହୁଏ
ନାହିଁ ।

ମଣଲ ହେତୁ ତରକାର ସୁସ୍ବାଦୁ ଏବଂ ଦେଖିବାକୁ ରୁଚକର ହୁଏ ।
ମଣଲ ଉତ୍ତମରୂପେ ହେଲେ ତରକାର ସୁଖାଦ୍ୟ କମ୍ପା ଅଖାଦ୍ୟ ହୁଏ ।
କେହି ମନରେ କରନ୍ତି ମଣଲ ଅଧିକ ଦେଲେ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଅଧିକ ପରି-

ମାଣରେ ସୁସ୍ଥାଦୁ ହୁଏ; ମାତ୍ର ତାହା ସେମାନଙ୍କର ଗ୍ରମ ଅଟେ । ଏକାବେଳକେ ମଣ୍ଡଳ ନ ଦେଲେ ତରକାର ଯେପରି ଭଲ ଲାଗଇ ନାହିଁ, ମଣ୍ଡଳ ଅଧିକ ଦେଲେ ତରକାର ଗେହୃପରି ବସ୍ତାଦୁ ହୋଇଯାଏ । ମଣ୍ଡଳ ଅଧିକ ଖାଇଲେ ପେଟ ଗରମ ହୋଇ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ହାନି କରେ ।

ସ୍ବାଧୀରଣରେ ରଜନକାର୍ଯ୍ୟରେ ହଳଦି, ଅଦା, ଲଙ୍କାମରିଚ, ଜାଗୁ-ମରିଚ, କଳାଜାଗୁ, ଧନିଆ, ଗୋରଷ, ତେଜପତ୍ର, ହାଣ୍ଡିଧୁଆ, ଲବଙ୍ଗ, ଜାଲଚିନି, ଅଲେଇଚ, ଚୁଇରୁତି ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଗୁଳ ବଣେ-ଷରେ ଜାପଗୁନ ଓ ହେଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଲେଇଚ, ଲବଙ୍ଗ, ଚୁଇରୁତି, ଜାଲଚିନିକୁ ଗରମମଣ୍ଡଳ କହନ୍ତି । ରଜନ ଉତ୍ତରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଚିଲୁରୁ ହାଣ୍ଡି ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଅଣି ଗରମମଣ୍ଡଳ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଗରମମଣ୍ଡଳ ଦେଇ ଜାଲ ଦେଲେ ମଣ୍ଡଳର ଗନ୍ଧ ଉଡ଼ିଯାଏ ଏବଂ ତରକାର ବସ୍ତାଦୁ ହୁଏ । ଏଣୁ ଗରମମଣ୍ଡଳ ଦେଇ ତରକାରକୁ ଅରେଘାନ୍ତି ଦେଇ, ହାଣ୍ଡି ମୁହଁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବ ।

ମଣ୍ଡଳ ଚୁର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ କମ୍ବା ବଟା ହୋଇ ତରକାରରେ ପଡ଼େ । ମଣ୍ଡଳ ବାଟ କମ୍ବା ଚୁର୍ଣ୍ଣ କରିବା ପୂର୍ବେ ଉତ୍ତମରୂପେ ବାହୁ ପରିଷ୍କାର କରି ନେବ । ବଟା ମଣ୍ଡଳ ଚନ୍ଦନ ପରି ଚିକ୍କଣ କରି ବାଟବ । ତାହା ନ କଲେ ତରକାର ଯତେ ଭଲ ହୋଇ ମିଶେ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ମଣ୍ଡଳ ଚୁର୍ଣ୍ଣ କରିବାକୁ ହେବ ତାହାକୁ ନିଆଁ ପାଖରେ କମ୍ବା ଖସିରେ ରଖିଲେ ଅନାୟତ୍ତେ ଚୁର୍ଣ୍ଣ ହେବ । ଗରମମଣ୍ଡଳ ବ୍ୟବହାର କରିବାର ଅଧିକ କ୍ଷଣ ଧୂଳରୁ ବାଟ ରଖିଲେ ତାହାର ଗନ୍ଧ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଏ । ଏଣୁ ବ୍ୟବହାରର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବେ ଅଳ୍ପ ଜଳରେ ବାଟ

ବ୍ୟବସ୍ଥାର କରବ । ଗରମମଣିଆ ଅଧିକ ଜଳ ଦେଇ ବାଟବ ନାହିଁ । କାରଣ ରଜନ ଉତ୍ତରୁ ଗରମମଣିଆ ବ୍ୟବସ୍ଥାର କରବାକୁ ହୁଏ, ଏଣୁ ଗରମମଣିଆରେ ଜଳ ଥିଲେ ତରକାର ପାଣିପାନ୍ଥ ଯାଇ ବସ୍ତାଦ ହୁଏ ।

ତରକାରରେ ତିନିଥର ମଣିଆ ବ୍ୟବସ୍ଥାର କରବାକୁ ହୁଏ । ପ୍ରଥମ ତରକାର ଚଣ୍ଡୀରେ ବସାଇଲା ବେଳେ ହୁଲଦି, ଖାଣ୍ଡମରତ, ଏବଂ ଧନିଆ ପ୍ରଭୃତି ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ବସାଇଲା ବେଳେ ହାଣ୍ଡିମଣିଆ*, ମରତ, ତେଜପତ୍ର ପ୍ରଭୃତି ବ୍ୟବସ୍ଥାର କରବାକୁ ହୁଏ । ଶେଷକୁ ହାଣ୍ଡି ଚଣ୍ଡୀରୁ ଓଢ଼ାଇ ଆଣି ଗରମମଣିଆ ଦେଇ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବାକୁ ହୁଏ । ବଟା ମଣିଆଠାରୁ ଗୁଣ୍ଡା ମଣିଆ ବ୍ୟବସ୍ଥାର କଲେ ତରକାର ଅଧିକ ସୁସ୍ୱାଦୁ ହୁଏ ଏବଂ ଅଧିକ କ୍ଷଣ ରଖିଲେ ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଅଜି ଏହିଠାରେ ଆଉ, ଯିବା ଚାଲ ।

* ମେଢ଼, ପାମମଡ଼ର, ଲାଞ୍ଜ, ଓ ବଜାଜାବୁ ହାଣ୍ଡିମଣିଆ ବହୁଳ ।

ହୃଦୟୋଦୟ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ଅନ୍ନ ।

ଅଜ୍ଞ—ଅଜ୍ଞି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଭାତ ଗୁଣିବା କଥା କହିବି ।

ସଦ୍‌ବାଚୀ—ଭାତ କାହାକୁ ଗୁଣି ନି ଅସେ ସେ ଭାତ ଗୁଣିବା
କଥା ଶୁଣିବା ।

ଅଜ୍ଞ—ଅଜ୍ଞା, ଖେଚୁଡ଼ି କପର ଗୁଣନ୍ତି କହିଲ ?

ସଦ୍‌ବା—ମୁଁ ଭାତ କଥା କହୁଥିଲି, ଖେଚୁଡ଼ି କଅଣ ଭାତ ?

ଅଜ୍ଞ—ଖେଚୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ବୃତରେ ଖେଚେନ୍ତି କହନ୍ତି । ଖେଚେନ୍ତି,
ପଲ୍ଲବ, ରଜ୍ଜିତାନ୍ତ ପ୍ରଭୃତି ଅନ୍ନ କମ୍ପା ଭାତର ବ୍ୟାପାର ଅଟେ ।
ପ୍ରଥମ ସାଧାରଣ ଅନ୍ନ କଥା କହି ଦିଅଁ ଉତ୍ତରୁ ଅନ୍ୟପ୍ରକାର ଅନ୍ନର
କଥା କହିବି । ସେତେ ଚାଉଳ ତାହାର ତିନି ଗଣ ଜଳ ଦେଇ ଅନ୍ନ
ପାକ କରିବ । କାରଣ ଜଳ ଅଳ୍ପ ହେଲେ ଭାତ ଲାଗିଯାଏ କମ୍ପା
ଦରପଞ୍ଚା ହୋଇ ଟେଲା ବାନ୍ଧି ଯାଏ । ଏଣୁ ଅଧିକ ଜଳରେ ଅନ୍ନ
ସିଦ୍ଧ କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଭାତ ଗୁଣିଲା ବେଳେ ପ୍ରଥମାବସ୍ଥାରେ
ସେପରି ଘାତ ଜଳ ଅବଶ୍ୟକ ହୁଏ, ଭାତ ଫୁଟି ଆସିଲେ ସେପରି
ଅବଶ୍ୟକ ହୁଏ ନାହିଁ । କାରଣ ଫୁଟି ଆସିଲା ବେଳେ ଅଧିକ ଜଳ
ଦେଲେ ଲାଗିଯାଏ । ଭାତ ଫୁଟୁଥିବାବେଳେ ବାରମ୍ବାର କାଠି କମ୍ପା
କରୁଛନ୍ତି ତୁମ୍ଭଭବ ନାହିଁ । କାରଣ ସେପରି କଲେ ଭାତ କାଦୁଅ ପରି
ହୋଇଯାଏ ।

ନୂଆଠାରୁ ପୁରୁଣା ଚାଉଳର ଅନ୍ନରେ ଅଧିକ ଜଳ ଅବଶ୍ୟକ
ହୁଏ । ହାଣ୍ଡିରୁ ଗୋଟାଏ କମ୍ପା ଯୋଡ଼ାଏ ଭାତ ଘେନି ଚାପି ଦେଖିବ
ସିଦ୍ଧ ହୋଇ ଅଳ୍ପ କି ନାହିଁ । ସିଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲେ ଜଳ କାଠି ପେଜି
ଗାଳି ପକାଇବ । ଯଦ୍ୟପି ଚାଉଳ ଓଢ଼ାଇ ଭୋଜନ କରିବାର ଅବ-

ଶ୍ୟବ ହୁଏ ତାହାହେଲେ ଅନ୍ଧ ନରମ ନ ହେଲେ ଚକ୍ରୀରୁ ଓଢ଼ାଇ-
ଇବ ନାହିଁ । ଭୋଜନର ବଳମ୍ବ ଥିଲେ ଅନ୍ଧ ଅଳ୍ପ ପରମାଣରେ ଟାଣ
ଥବା ଅବସ୍ଥାରେ, ପେଜ ଗାଳ, ହାଣ୍ଡି ଚକ୍ରୀରୁ ଓଢ଼ାଇ ଘୋଡ଼ାଇ
ରଖିବ । ସେହିପରି କଲେ ଗରମ ବାମ୍ଫରେ ହାଣ୍ଡିର ଅନ୍ଧ ନରମ ହୋଇ
ଯିବ ।

ଅନ୍ଧ ଅଳ୍ପ ଉଷ୍ଣ ଥବା ଅବସ୍ଥାରେ ଆହାର କରିବ । ଶୀତଳ ଅନ୍ଧ
ଆହାର କଲେ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ହାନି ହୁଏ । ଚକ୍ରୀରୁ ଓଢ଼ାଇ ଶୁଦ୍ଧହାଣ୍ଡି ମୁହଁରେ
ଖଣ୍ଡିଏ ପଲମ ବମ୍ବା ଶରୀର ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବ । ସେହି ଶରୀରରେ ଅଳ୍ପ
ପରମାଣରେ ଜଳ ଦେଇ ରଖିଲେ, ହାଣ୍ଡିର ଅନ୍ଧ ବହୁକ୍ଷଣ ଉଷ୍ଣ
ରହିବ ।

ଖେଚରୀ ।

କେହି, ଅଳ୍ପାୟୁସରେ ଖେଚକିଶ୍ଚିତ ଗୁଳିନ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ ଡାଲିସ୍ବତ
ଏକତ୍ର କରି ହାଣ୍ଡିରେ ବସାଇ ଦେଇ, ସେଥିରେ ହଳଦି ଓ ଲୁଣ
ପକାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ସିଦ୍ଧ ହେଲେ ଚକ୍ରୀରୁ ଓଢ଼ାଇ ଗରମ . ମଶାଲର
ଗୁଣ୍ଡ ପକାଇ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖନ୍ତୁ । ଖାଇଲା ବେଳେ ଘିଅ ଲଗାଇ
ଖାନ୍ତି, ମାତ୍ର ଏପରି ଖେଚକି ସୁସ୍ଥାବୁ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଖେଚକିର ପ୍ରଧାନ ଗୁଣ ଏହି ଯେ ଏହା ସହଜରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ
ଏବଂ ଡରକାରର ବନା ସାହାଯ୍ୟରେ ଭୋଜନ କରି ହୁଏ । ଶୁଦ୍ଧରୁ
ପେଜ ଗାଳ ପକାଇବା ହେତୁ, ସେଥିରୁ ପୁଷ୍ଟିକର ପଦାର୍ଥର ଅଂଶ
ବହୁପରମାଣରେ ଉଣା ହୋଇଯାଏ; ମାତ୍ର ଖେଚକିରୁ ସେଜ ଗଲା
ହେଉ ନ ଥିବାରୁ, ଏବଂ ଘୃତାଦି ସଂଯୋଗ ହେତୁ ଅଧିକ ପୁଷ୍ଟିକର
ଏବଂ ଶୁଦ୍ଧତାରୁ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଗୁରୁପାକ ହୁଏ । ଖେଚକି ପାକର
ଭନ୍ନ, ସ୍ଥାନରେ ଭନ୍ନ, ନିୟମ ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି । ଭୁବନେଶ୍ୱର ନିମ୍ନ-

ଲକ୍ଷ୍ମୀନରାୟମାନୁଗାରେ ପାକ କଲେ ଉତ୍କଳ ବାଦସାମ୍ରାଟ ଖେଚରୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପାରିବ ।

ସେତେ ଗୁଡ଼ିଆର ଖେଚରୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବ ତାହାର ଗୁରୁଗଣ ଜାଲି ଏବଂ ଜାଲିର ଅଧେ ଘିଅ ନେବ ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁଡ଼ିଆ ପାଏ ହେଲେ, ଜାଲି ସେରେ ଏବଂ ଘିଅ ଅଧସେରେ ନେବ । ଜାଲି ଓ ଗୁଡ଼ିଆ ଉତ୍କଳମୁଖେ ପାହୁଡ଼ି ଗେହରୁ ଖଦ ଓ କଣି ବାହାର କରି ଦେଇ, ଅଧକ ଜଳରେ ଦୁଇ ଦିନିଆର ପରିଷ୍କାର କରି ଧୋଇ ଗୁଡ଼ିଆଧିଆରେ ରଖି ଜଳ ନିଗାଡ଼ି ନେବ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ଆଳା ବମ୍ବା ବଦଳାପତ୍ର ଉପରେ ଜାଲିଗୁଡ଼ିଆକୁ ବଛାଇ ଦେଇ ଶୁଖାଇ ନେବ । ଘାଆ ଏ ଏହିପରି ରଖିଲେ ପବନ ବାଜି ଜାଲିଗୁଡ଼ିଆ ଝୁରୁଝୁରୁଆ ହୋଇଯିବ । ଶୁଖୁଥିଲା ବେଳେ ଥରେ ହାତ ମାରି ଓଲଟପାଲଟ କରି ଦେଲେ ଶୀଘ୍ର ଶୁଖିଯାଏ । କେହି ଅବା ହାତରେ ଜାଲିଗୁଡ଼ିଆ ଗୋଟିଗୋଟି କରି ବାଛି, ନ ଧୋଇ ଖେଚରୀ ପାକ କରନ୍ତି । ପୁରୁଣା ଅଳୁଅ ଗୁଡ଼ିଆ, ଏବଂ ମସୂରଜାଲି ବମ୍ବା ବୁଟଜାଲି ଅବା ହରଡ଼ଜାଲିରେ ଉତ୍କଳ ଖେଚରୀ ହୁଏ ।

ଖେଚରୀ ପାକ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଧନିଆ, ଢେଙ୍କପତ୍ର, ଲଙ୍କାମରିଚ, ଗୋଲମରିଚ, ଜୀରା, ଜାଫରାନ ଅଳୁବରେ ହଳଦି, ଲବଙ୍ଗ, ଚକରାଜି, ଜାଳଜିନି, ପିପ୍ପଳ, ଲୁଣ, ଦହି, ଚିନି, ବସମିସ୍ ଏବଂ ମାଂସ ସହାୟ କରିବ । ତହିଁ ନ ଥିବା ସେରେ ମାଂସ ସ୍ବଦୁ ଖଣ୍ଡ କରି, ଗୁରୁସେର ଜଳ ଦେଇ ଚନ୍ଦ୍ରୀରେ ବସାଇବ । ଜଳ ଧିରେ ଧିରେ ଛେଣ୍ଡ ଧନିଆ ଦୁଇତୋଳା, ଛେଣ୍ଡ ଗୋଲମରିଚ ତୋଳାଏ, ଛେଣ୍ଡ ଅବା ଦୁଇତୋଳା, ଛେଣ୍ଡ ଜୀରା ତୋଳାଏ, ଗୋଟା ଢେଙ୍କପତ୍ର ତୋଳାଏ, ଜାଫରାନ ତୋଳାଏ (ଅଳୁବରେ ବଟା ହଳଦି ଦୁଇତୋଳା) ଦେଇ

ହାଣ୍ଡି ମୁହଁ ଖଣ୍ଡିଏ ଶରୀରେ ଘୋଡ଼ାଇ ମୁହଁ ଉତ୍ତପରେ ସିଦ୍ଧ
 କରିବ । ହାଣ୍ଡିରୁ ସେତେ ଜଳ ମରିଗଲେ ଗୁଳ୍ମଗୁଡ଼ିଦାନା ଦୁଇଅଣା,
 ଜାଳଚିନିଗୁଣ୍ଡ ଗୁରୁଅଣା, ଏବଂ ଲବଙ୍ଗ ଗୁରୁଅଣା ଓଜନର ପକାଇ
 ହାଣ୍ଡିମୁହଁ ଘୋଡ଼ାଇ ଦେବ । ଏହା ଉତ୍ତରୁ ଅଉ ସେତେ ପାଣି ମରି-
 ଗଲେ ହାଣ୍ଡିକୁ ଚନ୍ଦ୍ରୀରୁ ଓଜାଇ ଅନ୍ୟସ୍ଥାନରେ ଘଷାଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
 ରଖିବ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ହାଣ୍ଡିରେ ଥିବା ମାଂସ ଓ ମସଲ ଉତ୍ତମରୂପେ
 ଚକିଟି ଦେଇ, ଖଣ୍ଡିଏ ପରସାର କନାରେ ଛଣି ପିଠାଖଡ଼ିକ ଫୋପାଡ଼ି
 ଦେବ ଏବଂ ଜଳକୁ ଗୋଟିଏ ପାତ୍ରରେ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବ । ଧୂଆଁ ଜାଲି-
 ଗୁଡ଼ିଲ ଗୁଣ୍ଡିଗଲେ ଗୋଟାଏ ଜେକଟି କିମ୍ବା ହାଣ୍ଡିରେ ପାଁଏ ଭଲ
 ଘିଅ ମୁହଁ ଉତ୍ତପରେ ବସାଇବ । ପୁକରୁ ପାଁଏ ପିୟୁଜ ଗୋଟାକୁ ଗୁରୁ-
 ଖଣ୍ଡ କରି, ଏବଂ ବିଲାଘଅଲୁ ଗୋଟାକୁ ଦୁଇଂ ଖଣ୍ଡ କରି ରଖିଥାଏ ।
 ଘିଅ ଧୂଆଁ ଅସିଲେ ସେଥିରେ ପିୟୁଜ, ବିଲାଘଅଲୁ, ଗୁରୁଅଣା ଓଜ-
 ନର ଗୁଳ୍ମଗୁଡ଼ିଦାନା, ଛଅଅଣା ଓଜନ ଜାଳଚିନିଖଣ୍ଡ; ଏବଂ ଗୁରୁ
 ଅଣା ଓଜନର ଲବଙ୍ଗ ଦେଇ, ପିଠାଖଡ଼ିକାରେ ଖରଡ଼ି ଦେବ ।
 ପିୟୁଜ ଅର୍ଦ୍ଧସିଦ୍ଧ ହୋଇ ଅସିଲେ ଏବଂ ଛଟାକି ଓଜନ ଅଦାରସ
 ଦେଇ ଧୂବାପରି ଖରଡ଼ି ଦେବ । ତାହାର ଅନ୍ତଃସଣ ଉତ୍ତରୁ ଜାଲି-
 ଗୁଡ଼ିଲ ଦେଇ ପିଠାଖଡ଼ିକାରେ ଅନବରତ ଓଲଟପାଲଟ କରିବ ।
 ସେହିପରି କରୁଁ ଯେତେବେଳେ ଗୁଡ଼ିଲ ଛାଜି ହୋଇଯାଇ ଚକ୍ରଂ
 ଶବ୍ଦ କରିବ । ସେହି ସମୟରେ ପୁଷ୍ପପ୍ରସୂତ ଜଳ ସେଥିରେ ଛମେଂ
 ତାଳ ଦେବ । ଜଳ ତାଳୁଥାଏ ବେଳେ ଗୁଡ଼ିଲ ପ୍ରଭୃତିକୁ ଓଲଟ
 ପାଲଟ କରୁଥାଏ । ଜଳ ଦେଇ ସାର ଅଡ଼େଇ ତୋଳା ଲୁଣ ଦେବ ।
 ଏହିପରି କରି ହାଣ୍ଡିମୁହଁ ଘୋଡ଼ାଇ ଅନ୍ତଃସଣ ଜାଳ ଦେଲେ ଗୁଡ଼ିଲ
 ଧୂଆଁବାର ଆରମ୍ଭ ହେବ । ଦଣ୍ଡକୁଦଣ୍ଡ କରୁହୁଲି କିମ୍ବା ପିଠାଖଡ଼ିକାରେ

ଦାଘି ଦେବ, ତାହା ନ କଲେ ଖେଚଡ଼ି ଲାଗିଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ।
ଲାଗିଗଲେ ଖେଚଡ଼ି ଅଶାନ୍ତ ହୁଏ ।

ଯେତେବେଳେ ଦେଖିବ ଜାଲିଗୁରୁଲ ସୁସିଦ୍ଧ ହୋଇଅଛି, ତେ-
ବେବେଳେ ଚନ୍ଦ୍ରୀରୁ ଜାଲ କାଟି ପକାଇ, ଜଳନ୍ତା ଅଙ୍ଗାରର ଉତ୍ତ-
ପରେ ହାଣ୍ଡିକୁ ବସାଇ, ଏକଛଟାଙ୍କି ଭଲ ଚନ୍ଦ୍ର ପାଏ ଭଲ ଦହି
ହାଣ୍ଡିରେ ତାଳ ଦେଇ ଦାଘି ଦେବ । ସୁବଧା ହେଲେ ଅଧପାଏ ବସ-
ନ୍ତି ଏକଛଟାଙ୍କି ଘିଅରେ ଭୁଜି ହାଣ୍ଡିରେ ପକାଇ ଦାଘି ଦେଇ ଚନ୍ଦ୍ରୀରୁ
ଓଢ଼ାଇ ରଖିବ । ପରବେକ୍ଷଣ କାଳରେ ଆଉ ଥରେ ଦାଘି ଦେଇ
ପରବେକ୍ଷଣ କରିବ ।

ନିଶାମଣି—ଆଇ, ମୁଁ ମାଂସ ଖାଏ ନାହିଁ । ମୁଁ ଏପରି ଖେଚଡ଼ି
କରି ଶିଖିବି ନାହିଁ ।

ଆଉ—ତୁମ୍ଭେ ଆସେ ନ ଖାଇବ ବୋଲି, ଶୁଖି ନ ଶିଖିବ, ଏପରି
ମନେ କରିବା ଅନ୍ୟାୟ । ଲୋକେ ଅନ୍ୟକୁ ଖୁଆଇବା ସ୍ବକାଶେ ଶୁଖି
ଶିଖନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ମାଂସ ନ ଖାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ସ୍ବକାଶେ ମାଂସ
ଦାଗ କରି, କେବଳ ମଣଲହାରୀ ଜଳ (ଯୁଷ) ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସେହି
ଜଳରେ ପାକ କରିବ । ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ ଏହିପରି ରୀତିରେ ପାକ
କରିବାକୁ ଅଙ୍ଗୁ ଆ ଲାଗିବ; ମାତ୍ର ଥରେ ବ ଦୁଇଥର ପାକ କଲେ
ଚଞ୍ଚି ଉତ୍ତରୁ ସହଜରେ ପାକକାର୍ଯ୍ୟ କରି ପାରିବ । ପଛକୁ ମଣଲ ପ୍ରକୃତି
ଓଢ଼ନ କରି ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହେବ ନାହିଁ, ଅନ୍ତମାନରେ
କାର୍ଯ୍ୟ କରି ପାରିବ । କେହି ଖେଚଡ଼ିରେ ଜାଲି ଗୁରୁଲ ସମାନ୍ତା-
ଶରେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଖେଚଡ଼ିରେ ମୁଗଜାଲି ବ୍ୟବହାର କଲେ
ଘିଅ ଅଳ୍ପ ପରମାଣରେ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ, ମାତ୍ର ଖେଚଡ଼ି ସେପରି ସୁସ୍ବାଦୁ
ହୁଏ ନାହିଁ ।

ପଳାନ୍ତ ।

ପଳାନ୍ତ ପାକ କରିବାକୁ ହେଲେ ଛାଗମାଂସ ଏକ ସେର, ଘିଅ ଅଧସେର, ପୁରୁଣା ସରୁ ଅରୁଅଗୁଡ଼ିଲ ଏକସେର, ଧନିଆ, ଅଦା, ଲବଙ୍ଗ, ଏବଂ ଗୋଲମରିଚ ପ୍ରତ୍ୟେକରୁ ଦୁଇ ତୋଳା; ଜାଲଚନ୍ଦି ଓ ଜାଫରାନ, ପ୍ରତ୍ୟେକରୁ ଏକ ତୋଳା, ଲୁଣ ଅଢେଇ ତୋଳା; ଚକ୍ରଗୁଡ଼ି, କବାବଚନ୍ଦି, ତେଜପତ୍ର, ଓ ରସୁଣ ପ୍ରତ୍ୟେକରୁ ଅଠଅଣା ଓଜନ, ଜୀରାଦୁଇଅଣା ଓଜନ, ଏବଂ ପିୟୂଜ ଅଧପାଞ୍ଚ ସଗ୍ରହ କରିବ ।

ପିୟୂଜ, ରସୁଣ, ଏବଂ ଅଦାର ଗୈଫା ଛତାଇ ଖଣ୍ଡ କରି କାଟି ରଖିବ । ଧନିଆ ଦୁଇ ତୋଳା, ପିଅଜ ଏକଛଟାଙ୍ଗି, ରସୁଣ ଅର୍ଦ୍ଧ ତୋଳା, ଅଦା ଏକ ତୋଳା, ଗୋଲମରିଚ ଏକତୋଳା, କବାବଚନ୍ଦି ଅର୍ଦ୍ଧ ତୋଳା, ଜାଫରାନ ଅଗ୍ରହରେ ବଟା ହଳଦି ଏକତୋଳା, ଖଣ୍ଡି ଏ କନାରେ ବାନ୍ଧି, ଗୋଟିଏ ଡେକ୍ଟର ବମ୍ବା ହାଣ୍ଡିରେ ଜଳ, ମାଂସ ଓ ସେହି କନା ପୁଟଳକୁ ଏକସ ପିନ୍ଧ କରିବ । ହାଣ୍ଡିମୁହଁ ଘୋଡ଼ାର ରଖିବ ଏବଂ ମୁଦୁଣ୍ଡବରେ ଜାଲ ଦେବ । ଜଳ ଧୂଃ ଅଳ୍ପ ଲେହିତବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପୁଗଳି ବାହାରଲେ ଯୁଷ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା ବୋଲି ଜାଣିବ । ଏହି ଜଳରେ ପଳାନ୍ତ ପାକ କରିବାକୁ ହୁଏ । ନିଶ୍ଚୟେ ପଳାନ୍ତରେ ମାଂସ ବ୍ୟବହାର ନ କରି କେବଳ ଉପଶୋକ ମଣ୍ଡଳଦ୍ୱାରା ଯୁଷ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବ ।

ପଳାନ୍ତ ଗୁଡ଼ିଲ ଉତ୍ତମରୂପେ ପାଚୁଛିବାଛନ୍ଦେବ । ଗୁଡ଼ିଲ ଆଳରେ ରଖି ହାତରେ ବାଛିଲେ ଭଲ ହୁଏ । ଗୁଡ଼ିଲ ସଙ୍ଗେ ଯେମନ୍ତ ଖୁଦ ପ୍ରଭୃତି ନ ରହେ । ପଳାନ୍ତରେ ଅଧିକ ଘିଅ ଦେବାର ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲେ, ଗୁଡ଼ିଲ ଧୋଇ ଗୁଣାଇ ନେବ । ଧନିଆଗୁଡ଼ିଲ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଘିଅ ଟାଣି ପାରେ ନାହିଁ । ଧନିଆରୁ ଅଧିକ ଗୁଡ଼ିଲରେ ଅଧିକ ଘିଅ ଦେବାକୁ ହୁଏ । ଧନିଆ ଗୁଡ଼ିଲରେ ବଟା ଅଦା, ବଦାମ, ପେସ୍ତା, ବସମିସ୍ତ,

ଗଜଗତିଦାନା, ଲବଙ୍ଗ ଏବଂ ଅଳ୍ପ ପରମାଣରେ ଘିଅ ମିଶାଇ, ଖେଚଡ଼ି ରାନ୍ଧିଲାପରି ଯୁଷ ଜଳରେ ଅନ୍ନ ପାକ କରିବ । ସେଉଁ ହାଣ୍ଡିରେ ପଳାନ୍ନ ଗୁଳିବ, ସେହି ହାଣ୍ଡିରେ ଅଳ୍ପ ପରମାଣରେ ଘିଅ ତାଳ ଦେଇ, ତେଜ-ପତ୍ର ବସ୍ତ୍ରର ତାହା ଉପରେ ଚାଉଳ ଦେବ । ଅଧିକ ଚାଉଳ ହେଲେ ଘିଅ ଓ ତେଜପତ୍ରର ସଜ୍ଜିତ ସ୍ତର ଉପରେ ଚାଉଳ, ବୈଦ୍ୟ, ପେସ୍ତା, ମାଂସ ପ୍ରଭୃତି ଦେଇ ପୁଣି ତାହା ଉପରେ ଚାଉଳ ଦେବ । ତାହା ଉପରେ ତେଜପତ୍ର ବସ୍ତ୍ରର ପୂର୍ବ ପର ଚାଉଳ ପ୍ରଭୃତି ରଖିବ । ଏହିପରି ସଜ୍ଜାଇ ପତ୍ରକୁ ଯୁଷ ଘିଅ ଓ ଲୁଣ ଦେଇ ହାଣ୍ଡି ମୁହଁ ଘୋଡ଼ାଇ ଦେବ ଏବଂ ଚୁଲ୍ଲୀରେ ବସାଇ ମୁଦୁ ଜାଳ ଦେବ । ଚାଉଳ ସୁସିଦ୍ଧ ନ ହେବା ପୂର୍ବରୁ, ଚୁଲ୍ଲୀରୁ ଜାଳ କାନ୍ଧି ନେବ । ଚୁଲ୍ଲୀରେ ଯେଉଁ ଜ୍ୱଳନ୍ତା ଅଙ୍ଗାର ଥିବ ସେଥିରୁ କେତେକ ନେଇ ହାଣ୍ଡିରେ ଘୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା ଶସ୍ତ୍ରରେ ରଖିବ । ତଳ ଓ ଉପରୁ ଉତ୍ତପ ପାଇ ଅନ୍ନ ସୁସିଦ୍ଧ ହେବ । ଅଧିକ ଚାଉଳ ହେଲେ ତାହାକୁ ଘିଅରେ ଗୁଳିନେବ । ଗୋଟାଏ ବା ଘୋଡ଼ାଏ ଚାଉଳ ଚଢ଼ି ଚଢ଼ି ହୋଇ ଧୂଢ଼ି ଉଠିଲେ ଚୁଲ୍ଲୀରୁ ଓଢ଼ାଇ ଆଣି, ଯୁଷଜଳରେ ଅନ୍ନ ପାକ କରିବ ।

ପଳାନ୍ନରେ ଜାଫରାନ ଦେବାକୁ ହେଲେ ଚାଉଳ ସଙ୍ଗେ ମିଶାଇ ଦେବ ବମ୍ବା ଚାଉଳ ଅବସିଦ୍ଧ ହେଲା ବେଳେ, ଜାଫରାନକୁ ଦୁଧ ସଙ୍ଗେ ମିଶାଇ ହାଣ୍ଡିରେ ତାଳ ଦେବ । ଜାଫରାନ ଅଗ୍ରବରେ ହଳଦି ଦେବ । ପଳାନ୍ନ ଜେକିରେ ପାକ କଲେ ଉତ୍ତମ ହୁଏ । ମାଝିହାଣ୍ଡିରେ ପାକ କରିବାକୁ ହେଲେ, ହାଣ୍ଡିକୁ ଧୋଇ ଚୁଲ୍ଲୀରେ ବସାଇ ଅଳ୍ପ ପରମାଣରେ ଘିଅ ତାଳ ଦେବ ଏବଂ ମୁଦୁଗ୍ରବରେ ଜାଳ ଦେବ । ଘିଅର ଫେଣ ମରି ଥିଲେ ଅଳ୍ପ ଜଳ ତାଳ ଦେଇ ଫୁଟାଇ ନେବ ।

ମାଂସର ପଳାନ୍ତ ପରି ମାଛର ପଳାନ୍ତ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ । ରୋଷି,
ଛାକୁଡ଼ି, କାଳବଂଶୀ ମାଛ ପଳାନ୍ତରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ବଡ଼ମାଛ
ବ୍ୟଞ୍ଜନ ସାନମାଛରେ ପଳାନ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଭର୍ଜିତାନ୍ତ ।

ଭର୍ଜିତାନ୍ତ ଅବା ଭୃତରଜା ପଳାନ୍ତ ପରି ଗୁରୁପାକ ହୁଏ ନାହିଁ ।
ଏହା ଅଳ୍ପବ୍ୟୟ ଏବଂ ଅଳ୍ପସମୟରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ । ଅଧିକ ଜଳରେ
ଅନ୍ଧ ପାକ କରି ସେଇ ଉତ୍ତମରୂପେ ଗାଳି ପକାଇବ । ଗୋଟାଏ କରେ-
ଇରେ କିମ୍ବା ଛେକଟରେ ଘିଅ ଦେଇ ଚୁଲ୍ଲାରେ ବସାଇବ । ଘିଅର
ଫେଣ ମରି ଅସିଲେ ତେଜସନ୍ତ, ଲବଙ୍ଗ, ଗୁଜ୍ଜରାତିଦାନା, ବଦାମ,
କିନ୍ନିସ, ଏବଂ ସେସା ଦେଇ ପିଠାଖଜିକାରେ ଘାଣ୍ଟି ଦେବ । ଘିଅ
ଅଳ୍ପ ଲେହନବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଅସିଲେ ତହିଁରେ ଅନ୍ଧ ତାଳ ଖଣ୍ଡିଏ ସବୁ
କାଠି ଘେନି ଧୀରେ ଶରଜି ଦେବ । ଏହି ସମୟରେ ଖବ୍ରଜାଳ ନ-
ଦେଇ ମୁଦୁ ଉତ୍ତପରେ ପାକ କରିବ । ଅନ୍ଧଗୁଡ଼ିକ ଦୃଢ଼ଯୁକ୍ତ ହେଲେ
ଏବଂ ସେଥିରୁ ପଳାନ୍ତ ଭୁଲ୍ଲ ସୁଗନ୍ଧ ବାହାରିଲେ ଚୁଆରୁ ଓଢ଼ାଇ
ନେବ । ଭର୍ଜିତାନ୍ତରେ ବଦାମ, କିନ୍ନିସ ପ୍ରଭୃତି ନ ଦେଲେ ମଧ୍ୟ
ଚଳି ପାରେ । କେହି ଅନ୍ଧକୁ ଅର୍ଦ୍ଧସିଦ୍ଧ କରି ସେଇ ଗାଳି ନେଇ,
ପଳାନ୍ତ ପାକ କରନ୍ତି । ସେହିପରି କଲେ ଅଳ୍ପ ଘିଅରେ କାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ ।

ନିଶାମଣି—ଅଇ, ଅଜ ଏଭିକ ହେଉ, ଗୁଲ ଯିବା ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ତାଲି, ଭାଜି ପ୍ରଭୃତି ।

ଅଉ—ଅଜି ଭୃମ୍ବମାନଙ୍କୁ ତାଲି ଓ ଭାଜି ପ୍ରଭୃତିର କଥା କହିବ ।
 କଷା ଓ ରଙ୍ଗା ଦୁଇ ପ୍ରକାର ତାଲି ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ନୂଆ ତଟକା
 ରଙ୍ଗା ତାଲି ସୁଖାଦ୍ୟ ଅଟେ । ତାଲି ପାଣିଆ ହେଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ତାଲିରେ
 ଅଧିକ ପାଣି ରହିଲେ ସୁସ୍ବାଦୁ ହୁଏ ନାହିଁ । ବୁଟ ଓ ହରଡ଼ ତାଲି ଘନ
 ହେଲେ ଅଧିକ ସ୍ବାଦୁ ହୁଏ । ଗୁଳିବା ପୁବୋ ଗେଁପା କାଢ଼ି ପରଷାର
 କରିବ । ଗେଁପା ଥିଲେ ତାଲି ସୁସ୍ବାଦୁ ହୁଏ ନାହିଁ ଏବଂ ଗେଁପା ଉଦ-
 ରସ୍ତ ହେଲେ ଶ୍ରେଣ ଜାତ କରେ । ବରତାଲିରେ ଗେଁପା ଥିଲେ,
 ଗୁଳିବାବେଳେ ହାଣ୍ଡିମୁହଁରେ ଖଣିଏ ଶର କି ପଲମ ଘୋଡ଼ାଇ
 ଦେଲେ, ଗେଁପାସବୁ ଶରତଳରେ ଲାଗିଯାଏ । ଅରକୁଥର ଶର କାଢ଼ି
 ସେଥିରୁ ଗେଁପା ପରଷାର କରି ନେଲେ, ତାଲିରୁ ଗେଁପାଯାକ ପର-
 ଷାର ହୋଇଯାଏ । ତାଲିରେ ଅଳ୍ପ ତେଲ ମଶାଇ ଗୁଳିଲେ ଗେଁପା-
 ମାନ ସହଜରେ ବାହାରଯାଏ । ପୁରୁଣା ହରଡ଼ କମ୍ବା ବୁଟ ତାଲି
 ଗୁଳିବାକୁ ହେଲେ, ଗୁଳିବା ପୁବୋ ତେଲ କମ୍ବା ଘିଅ ଦେଇ ଅଳ୍ପ କଷି
 କମ୍ବା ଭାଜି ନେଲେ ସହଜରେ ସିଞ୍ଚ ହେବ । ମୁଦୁ ଜାଲ ଦେଲେ ତାଲି
 ସୁସିଞ୍ଚ ହୁଏ । ତାଲି ଉତର ଉଠିଲେ ଅଳ୍ପ ପରମାଣରେ ଘିଅ କମ୍ବା
 ତେଲ ହାଣ୍ଡିରେ ପକାଇ ଦେବ । ତାଲିରେ ପ୍ରଥମ କୌଣସି ମଶଲ
 ଦିଆ ଯାଏ ନାହିଁ । ଉତର ଉଠିଲେ ହଲଦି ଦେବାକୁ ହୁଏ । ସୁସିଞ୍ଚ
 ହେଲେ ଲୁଣ, ବଟା ଲଙ୍କାମରିଚ ଓ ଜୀରାମରିଚ ଦେଇ ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ
 ବଢ଼ାଇବାକୁ ହୁଏ । ତେଲଠାରୁ ଘିଅ ଦେଇ ରାନ୍ଧିଲେ ତାଲି ଅଧିକ
 ସୁସ୍ବାଦୁ ହୁଏ । ମଗୁର, ହରଡ଼, ଓ ବୁଟ ତାଲିରେ ଘିଅ ନ ଦେଲେ

ସୁସ୍ଥାଦୁ ଲଗେ ନାହିଁ । ସାଧାରଣରେ ତେଜପତ୍ର ଓ ଲଙ୍କାମରତ ଦେଇ
ତାଲି ବଢ଼ାଉନ୍ତି । ମାତ୍ର ଗରମମଣ୍ଡଳ ଦେଲେ ତାଲି ଅଧିକ ପର-
ମାଣରେ ସୁସ୍ଥାଦୁ ହୁଏ । କେହି ବୃକ୍ଷ ତାଲିରେ ଗୋଟି ପ୍ରଭୃତି ମାଛର
ମୁଣ୍ଡ ଦେଇ, କେହି ଅବା ହରଡ଼ ତାଲିରେ ତେନ୍ତୁଳ ଇମ୍ବା ଅମ୍ବୁଲ
ଦେଇ ଗୁଳିନ୍ତି । ତାଲିରେ ତେନ୍ତୁଳ ଇମ୍ବା ଅମ୍ବୁଲ ଦେବାକୁ ହେଲେ
ବଢ଼ାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଦେବ । ବୃକ୍ଷ ତାଲିରେ ଅଳ୍ପ ପରମାଣରେ କନ
ଇମ୍ବା ଚିନି ଦେଇ ଗୁଳିଲେ ଉପାଦେୟ ହୁଏ ।

ମୁଗ ତାଲି ବାଲିରଜା କରି ଗୁଳିଲେ ଅଧିକ ସୁସ୍ଥାଦୁ ହୁଏ । ମୁଗ
ତାଲି ପାକ କରିବାକୁ ହେଲେ, ହାଣ୍ଡିରେ ଜଳ ବସାଇ ଗରମ କରିବ ।
ଜଳ ଫୁଟି ଉଠିଲେ ତାଲିଗୁଳିକ ତାଳ ଦେବ । ଉତ୍ତର ଆଢିଲେ ହଲଦି
ଦେବ । ସୁସ୍ଥିତ ହେଲେ କରୁଛୁଲିରେ ଘାଣ୍ଟି ଦେଇ, ବଟା ଧନିଆ,
ବଟା ଜୀରାମରତ, ବଟା ଲଙ୍କାମରତ ଓ ଲୁଣ ଦେବ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ଘିଅ
ଇମ୍ବା ତେଲରେ ତେଜପତ୍ର ଓ ଲଙ୍କାମରତର ଛୁଙ୍କ ଦେଇ ଅରେ ଫୁଟାଇ
ନେବ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ଘିଅ ଓ ଗରମ ମଣ୍ଡଳ ଦେଇ ଚୁଆରୁ ଓଢ଼ାଇ
ରଖିବ । ମୁଗତାଲି ପର ହରଡ଼ ଏବଂ ବୃକ୍ଷ ତାଲି ମଧ୍ୟ ପାକ
କରିବ । ବୃକ୍ଷତାଲିରେ ଗରମମଣ୍ଡଳ ପ୍ରଭୃତି ଦେଲେ ତାହାର ସ୍ବାଦ
ମାଂସ ପର ହୁଏ ।

ଭଜି ।

ତେଲ ଇମ୍ବା ଘିଅରେ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ଭଜିବାକୁ ହେଲେ, ଘିଅ
ଇମ୍ବା ତେଲକୁ ପାକପାତ୍ରରେ ପକାଇ ମୁଦୁ ଜାଳ ଦେଇ ତାହାର
ଫେଣ ମର ଗଲେ ପାକକାର୍ଯ୍ୟ କରିବ । ଭଜିରେ ସବୁବେଳେ ମୁଦୁ
ଜାଳ ଅବଶ୍ୟକ, ଘାତ୍ର ଜାଲରେ ଭଜି ପୋଡ଼ିଯାଏ । ମାଛ ପ୍ରଭୃତି

ଭାଜିଲା ବେଳେ ଅଧିକ ଘାଣ୍ଟିବ ନାହିଁ । ସେହିପରି କଲେ ତାହା ଭାଜି ଗୁଣ୍ଡା ହୋଇଯାଏ । ଗୋଟିଏ ପିଠି ଭଜା ହେଲେ ତାହାକୁ ଲେଉଟାଇ ଦେବ । ରୋଗିର ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଭାଜିବାକୁ ହେଲେ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ଘିଅ ଦେଇ ଭାଜିବ । ରୋଗିର ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରଥମ ଜଳରେ ସିଦ୍ଧ କରି ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ଭାଜିଲେ ଭଲ ହୁଏ । ଭାଜି ପ୍ରଭୃତି ଅଧିକ ତେଲ କମ୍ପା ଘିଅରେ ଭାଜିଲେ ସେପରି ସୁଖାଦ୍ୟ ହୁଏ ଅଳ୍ପ ଘିଅ କମ୍ପା ତେଲରେ ସେପରି ହୁଏ ନାହିଁ ।

ବାଇଗଣ ଭାଜିବାକୁ ହେଲେ, ଚକ୍ର କରି କାଟି ଧୋଇ ପକାଇବ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ଲୁଣ ଓ ହଳଦି ମଶାଇ ତେଲ କମ୍ପା ଘିଅରେ ଭାଜିନେବ । ବଡ଼ି ଭାଜିବାକୁ ହେଲେ, ତେଲ କମ୍ପା ଘିଅର ଫେଣ ମରି ଅସିଲେ ପାକପାତ୍ରରେ ପକାଇ ଅନବରତ ଖରଟି ଦେବ । ତାହା ନ କଲେ ପୋଡ଼ି ଯିବ । ବଡ଼ି ଲ୍ୟେସିଡବର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ଚୁନୀରୁ ଓହ୍ଲାଇ ରଖିବ । ପଟୋଳ ଭାଜିବାକୁ ହେଲେ, ତାହାର ଗୋପା ତାଣ୍ଡି ପକାଇ ଲମ୍ବଭାବରେ ଦୁଇ ଶାଣ୍ଡ କରି ଏବଂ ଲୁଣ ଓ ହଳଦି ମଶାଇ ଭାଜିବ । ଶାଗଭାଜି କରିବାକୁ ହେଲେ, ଶାଗକୁ ବାଛି, କାଟି ଅଧିକ ଜଳରେ ଭସାଇ ଧୋଇ ନେବ । ପାକପାତ୍ରରେ ତେଲ କମ୍ପା ଘିଅ ଦେଇ ଚୁନୀରେ ବସାଇବ । ଫେଣ ମରି ଅସିଲେ ଲଙ୍କାମରିଚ ଛୁଙ୍କ ଦେଇ ଶାଗଗୁଡ଼ିକ ପକାଇ ଜାଙ୍ଗରେ ଘାଣ୍ଟି ଦେବ । ଶାଗରୁ ପ୍ରଚୁର ଜଳ ବାହାରେ, ଏଣୁ ଜଳ ଦେବାର ଅବଶ୍ୟକ ହୁଏ ନାହିଁ । ଶାଗ ଅବସିଦ୍ଧ ହୋଇ ଅସିଲେ ଲୁଣ ପକାଇବ । ସୁସିଦ୍ଧ ହେଲେ ଚୁନୀରୁ ଓହ୍ଲାଇ ରଖିବ ।

ବାଇଗଣ, ପଟୋଳ, ବଲ୍ଲଭ ଅଳୁ, କାଙ୍କଡ଼ ପ୍ରଭୃତି ଭାତରେ ଦେଇ ଚଟୁଣି କରି ଖାନ୍ତି । ଜାଲି ଭାତରେ ଦେବାକୁ ହେଲେ, ଖଣ୍ଡିଏ

କନାରେ ବାନ୍ଧି ଶୁଭରେ ଦେବ । ଭାଗ୍ୟବାଣୀ ଚୁଣୁ ଓଢ଼ାଇ, କନା-
ପୁଟଳି କାଢ଼ି, ଲୁଗା, ଲଙ୍କାମରତ, ତେଲ କିମ୍ବା ଘିଅ ଦେଇ ଚଟୁଣି
କରିବ । କଢ଼ି ଶୁଭରେ ଦେବାକୁ ହେଲେ, ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ି ନେଇ
ଶୁଭ ପୁରୁଷଲ ବେଳେ ଦେବ ।

କୌଣସି ପରବା ପୋଡ଼ିବାକୁ ହେଲେ ଜୁଲନ୍ତି ଅଙ୍ଗାରରେ ପୋତି
ଦେଇ ପୋଡ଼ିବ । ବାଇଗଣରେ ତେଲ ଲଗାଇ ପୋଡ଼ିଲେ ଶୀଘ୍ର
ସିଝି ହୁଏ । ପୋଡ଼ିବା ଦ୍ରବ୍ୟ ନିଆଁରୁ କାଢ଼ି ଚୋପା ଶୁଭୁତି ଛଡ଼ାଇ
ପରିଷ୍କାର କରି ଚକଟିବ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ତେଲ କିମ୍ବା ଘିଅ, ଲୁଗା ଏବଂ
ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ଲଙ୍କାମରତ ଶୁଭୁତି ଦେବ । ବାଇଗଣପୋଡ଼ା ଲୁଗା
ଦେଇ ଚକଟି ଘିଅ, ଲଙ୍କାମରତ ଓ ପିୟୁଜ ଦେଇ ହୁଏ ନେଲେ
ଅଧିକ ସୁଚକର ହୁଏ ।

ବ୍ୟଞ୍ଜନ ।

କେହି ଏପରି ମନରେ କରନ୍ତି ଯେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଘିଅ
ଏବଂ ମଣ୍ଡଲ ଦେଇ ଶୁଖିଲେ ତରକାର ଉତ୍ତମ ହୁଏ । ମାଛ ତାହା
ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭ୍ରମ ଅଟେ । ଯେ ଅଳ୍ପ ଘିଅ ଓ ମଣ୍ଡଲରେ ଭଲ
ତରକାର ଶୁଖି ପାରନ୍ତି ତାହାକୁ ଉତ୍ତମ ଶୁଖଣୀ ବୋଲି ଜାଣିବ ।
ବ୍ୟଞ୍ଜନରେ ପରିମିତ ପରିମାଣରେ ଲୁଗା ଓ ମଣ୍ଡଲ ଦେଲେ ସୁସ୍ୱାଦୁ
ହୁଏ । ପରିବାକୁ ପ୍ରଥମେ ଅଳ୍ପ ଘିଅ କିମ୍ବା ତେଲ ଦେଇ କଟି ନେଇ
ଶୁଖିଲେ ସ୍ୱାଧାରଣତଃ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଭଲ ହୁଏ । ବ୍ୟଞ୍ଜନରେ ଜଳଭାଗ
ଅଧିକ ହେଲେ ପାଣିଚିଆ ଲାଗେ । ବ୍ୟଞ୍ଜନ ପାଣିଚିଆ ହେଲେ ପିଠଉ
କିମ୍ବା ମୟୂଦା ଗୋଲ ମିଶାଇ ଦେଇ ପୁଛାଇ ନେଲେ ବ୍ୟଞ୍ଜନର ଜଳ
ମରି ଯାଏ । ମାଛ ତାହା ପରିମିତ ଜଳରେ ପାକ ହୋଇଥିବା
ବ୍ୟଞ୍ଜନ ପରି ସୁସ୍ୱାଦୁ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ବ୍ୟଞ୍ଜନରେ ପରିମିତ ପରିମାଣରେ ଗରମମଣ୍ଡଳ ଦେବ । ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଗରମମଣ୍ଡଳ ଦେଲେ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବସ୍ତାଦ ହୁଏ । ବ୍ୟଞ୍ଜନରେ ଗରମମଣ୍ଡଳ ଦେଇ ଜାଳ ଦେଲେ ମଣ୍ଡଳର ଗନ୍ଧ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ଏବଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନର ସ୍ବାଦ ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧ ହୁଏ । ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଗୁଣିପାରି ଘୃତା-ଘୃତ କରବ ନାହିଁ । ଗେହ୍ରିପର କଲେ ପାଣିପାଣି ବୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଯାଏ । ବ୍ୟଞ୍ଜନ ପାକ ଉତ୍ତରୁ ପୃଥକ୍ ପାତ୍ରରେ ଘୋଡ଼ାର ରଖିଲେ ବହୁମ୍ଭାଗ ଉତ୍ତମ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିବ । କୌଣସି ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଅତ୍ୟଧିକ ରଖିବ ନାହିଁ । ବ୍ୟଞ୍ଜନ ରନ୍ଧା ହେଲା ଉତ୍ତରୁ ପାକପାତ୍ର ଧୋଇ ରଖିବ ।

ମାଛଝୋଳ ।

ମାଛ ଝୋଳରେ ବାଲଗଣ, ପଟୋଳ, କଦଳୀ, ବଲ୍ଲଭ ଆଳୁ, ପଣସମଞ୍ଜି, ଓଲକୋବ ପ୍ରଭୃତି ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଝୋଳ କରବା ମାଛ କାଟି ଧୋଇ, ଲୁଣ ହଳଦି ମାଖି ଢାଳିବ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ଝୋଳ ଗୁଣିବ ।

ହଳଦି, ଜୀରାମରିଚ, ଧନିଆ, ଲଙ୍କାମରିଚ, ପିଆଜ ଦେଇ ମାଛର ଝୋଳ ଗୁଣନ୍ତି । କେହି ଯୋରଷ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଘିଅ ଏବଂ ଗରମମଣ୍ଡଳ ଦେଇ ବଲ୍ଲଭ ଆଳୁ ସଙ୍ଗେ ମାଛର ଝୋଳ ଗୁଣି ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ଝୋଳ ରଖିଲେ ତାହାକୁ କାଲିଆ କହନ୍ତି ।

ମାଛର ଝୋଳ ଗୁଣିବାକୁ ହେଲେ, କଷ୍ଟା ପରିବାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ ଘିଅ ବମ୍ବା ତେଲରେ କଷି ନେବ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ବଟା ହଳଦି, ବଟା ଜୀରାମରିଚ, ବଟା ଧନିଆ, ଓ ବଟା ଲଙ୍କାମରିଚ ଜଳରେ ଗୋଳ

ହାଣ୍ଡିରେ ଦେଇ ଚୁଆଁରେ ବସାଇବ । ଧୃଷ୍ଟ ଅସିଲେ ପରିବାଗ୍ନତିକ ଦେବ । କିନ୍ତୁକ୍ଷଣ ଉତ୍ତରୁ ରଜା ମାଛ ଓ ଲୁଣ ଦେଇ ହାଣ୍ଡି ମୁହଁ ଘୋଡ଼ାଇ ଦେବ । ପରବା ସୁସ୍ତି ହୋଇ ଜଳ ମର ଅସିଲେ, ଚୁଆଁରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଅନ୍ୟ ପାତ୍ରରେ ଛାଳ ରଖିବ । ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପାତ୍ରରେ ତେଲ ଦେଇ ଚୁଆଁରେ ବସାଇବ । ତେଲର ଫେଣ ମର ଅସିଲେ ଲଙ୍କାମରତ, ତେଜପତ୍ର, ଓ ପିଆଜ ଦେଇ ଖରଡ଼ି ଦେବ । ତାହା ପୋତିଗଲା ପରିହେଲେ ହାଣ୍ଡି ଫୁଟା ଦେଇ ବ୍ୟଞ୍ଜନକୁ ଛୁଙ୍କି ନେବ । ଏହି ସମୟରେ ଜାଙ୍ଗ ମାରି ବ୍ୟଞ୍ଜନକୁ ଘାନ୍ଧି ଦେବ । ଅଟେ କି ଦୁଇ ଥର ଫୁଟୁ ଅସିଲେ ଚୁଆଁରୁ ଓହ୍ଲାଇ ରଖିବ । ଝୋଳର ପରିମାଣ ଅଧିକ ହେଲେ ଧିଠଉ କମ୍ବା ମସୂଦା ଗୋଳ ଘାନ୍ଧି ଦେବ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ଗରମ ମଗଲର ଗୁଣ୍ଡ ଥିଲେ ପକାଇ ଘାନ୍ଧି ଦେଇ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବ ।

ମାଂସଝୋଳ ।

ଉଦ୍ଭିଦ ଦ୍ରବ୍ୟଠାରୁ ମାଂସ ସହଜରେ ଜାଣି ହୁଏ । ପାକ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ମାଂସ ଉତ୍ତମ କି ନା ବର୍ଗର କରି ଦେଖିବ । ମାଂସର ବର୍ଣ୍ଣ ଫକା ଲାଲ୍ ହେଲେ ଜାଣିବ ଯେ ପଶୁର କୌଣସି ପ୍ରକାର ରୋଗ ଥିଲା । ବର୍ଣ୍ଣ ବାଇଗଣୀ ହେଲେ ଜାଣିବ ସବୁ ଜ୍ୱର ପ୍ରଭୃତି ରୋଗରେ ମରିଅଛି । ଉତ୍ତମ ମାଂସର ଉପରିଭାଗର ବର୍ଣ୍ଣ ଧଳା ହୁଏ । ଉତ୍ତମ ମାଂସରେ ହାତ ଦେଲେ ହାତକୁ ରବର ପରି ଲାଗିବ ଏବଂ ହାତରେ ଜଳ ଲାଗିବ ନାହିଁ । ଦୁଷ୍ଟ ମାଂସରୁ ଏକପ୍ରକାର ଅଗ୍ରୀତିକର ଗନ୍ଧ ବାହାରେ, ମାତ୍ର ଉତ୍ତମ ମାଂସରୁ ସେପରି ବାହାରେ ନାହିଁ । ଦିନେ ଦୁଇ ଦିନ ରଖିଦେଲେ ଉତ୍ତମ ମାଂସରୁ ପାଣି ନିର୍ଗତି ହୁଏ ଶୁଖିଯାଏ । ପାକ କଲେ ଉତ୍ତମ ମାଂସ ଅଧିକ ଉଷା ହୁଏ ନାହିଁ ।

ପାକ କରବା ପୁଣି ମାଂସକୁ ଉତ୍ତମରୂପେ ଥୋଇ ଚୁପୁଡ଼ି ଗୋଟିଏ ପାତ୍ରରେ ରଖିବ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ପରମାଣ ଅନନ୍ତରେ ଦହି, ବଟା ଅଦା, ବଟା ପିୟୂଜ, ବଟା ଧନିଆ ଏବଂ ହଳଦି ଗୋଲାଇ ଦେବ । ପାକପାତ୍ରରେ ଘିଅ ଦେଇ ଚୁନୀରେ ବସାଇ ତେଜପତ୍ର ଓ ଲଙ୍କାମରିଚର ଛୁଙ୍କ ଦେଇ ମାଂସ ତାଳି ଦେବ । ଏହି ସମୟରେ ମାଂସକୁ ଅନବରତ ଖରଟି ଦେଉଥିବ । ଏହିପରି କଲେ ମାଂସ ଦେହରୁ ସେଉଁ ଜଳ ବାହାରିବ, ମୁଦୁଜାଳ ଦେଇ ସେହି ଜଳକୁ ମାଂସ ଦେହରେ ମାରି ଦେବ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ପରମାଣାନିଆରେ ଜଳ ଦେଇ ପାକପାତ୍ରର ମୁହଁ ଘୋଡ଼ାଇ ଦେବ । ଏହିପରି ହିଁ ହେଲେ ଉତ୍ତରୁ ପାତ୍ରରୁ ଖଣିଏ ମାଂସ ଆଣି, ଜଳରେ ପକାଇ ଶୀତଳ ହେଲେ କଷ୍ଟା ଦେହରୁ ମାଂସ ସହଜରେ ଫିଟି ଯାଉଥିବ କି ନାହିଁ ତିପ୍ପି ଦେଖିବ । ସେହିପରି ହେଲେ ଜାଣିବ ମାଂସ ହିଁ ହୋଇଥିବ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ବଟା ଜୀରା-ମରିଚ ଏବଂ ଲୁଣ ଦେଇ ଚୁନୀରୁ ଓଢ଼ାଇ ରଖିବ ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ ପାକପାତ୍ରରେ ଘିଅ ଦେଇ ଚୁନୀରେ ବସାଇ ତେଜ-ପତ୍ର, ଗୁଜୁଗୁଡ଼ିଦାନା, ଜାଳଚନ୍ଦିଖଣ୍ଡ, ଲଙ୍କାମରିଚ ଏବଂ ଲବଙ୍ଗ ଦେଇ ମାଂସକୁ ବଦାରି ନେବ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ଫୁଟାଏ କି ଦୁଇଫୁଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୁନୀ ଉପରେ ରଖି ଓଢ଼ାଇ ଆଣି ଗରମମଶାଲ ଦେବ ।

ପଦ୍ମାବତୀ—ଆଇ, ଆଜି ଏତିକି ହେଉ, ଚାଲି ଶୋଇବା ।

ପଞ୍ଚଦଶ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ଦୁଗ୍ଧ ।

ଲୀଳାବତୀ—ଅଇ, ଶବ୍ଦ କିପରି କରନ୍ତି ?

ଅଇ—ଅଜ୍ଞା, ଅଜ୍ଞି ଭୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଦୁଧ କଥା କହିବ । ସେଥିପାଇଁ ଦୁଧରୁ ଶବ୍ଦ ଗ୍ରହଣ ଯାହା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ତାହା ମଧ୍ୟ କହିବି, ଶୁଣ । ଅମ୍ଭମାନଙ୍କର ଯେତେପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଅଛି, ତଦୁପରେ ଦୁଧ ସବୁଠାରୁ ପୁଣିକର ଅଟେ । ତଟକା ନିର୍ଜଳା ଦୁଧ ପାନ କଲେ ବଶେଷ ଉପକାର ହୁଏ । ଦୁଗ୍ଧପାତ୍ର ସବାଦା ପରିଷ୍କାର ନ ରଖିଲେ, ଦୁଗ୍ଧ ନଷ୍ଟ ଅବା ବକୃତ ହୁଏ । ବକୃତ ଦୁଗ୍ଧ ପାନ କଲେ ଶରୀରର ଅପକାର ହୁଏ । ଜଳ ମିଶିଥିବା ଦୁଧରେ ସର ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଦୁଧରେ ଜଳ ମିଶି ନ ଥାଏ ସେଥିରେ ଅଧିକପରିମାଣରେ ସର ପଡ଼େ ।

ଅଉଟବ । ପୂର୍ବେ ଦୁଧକୁ ଲୁଗାରେ ଶୁଣି କଣ୍ଠରେ ଅବା ହାଣ୍ଡିରେ ଡାଳ ଦେବ । ମୁଦୁଜାଳ ଦେଇ ଦୁଧ ଅଉଟବ । ଅଉଟିଲାବେଳେ ସବାଦା ଦୁଧରେ କରୁଛି ମାରୁଥିବ । ଘିଲା ଅବା ଶ୍ଵେତମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଅଉଟା ଦୁଧ ଦେବ ନାହିଁ । ଦୁଧ ଥରେ କି ଦୁଇଥର ଉତ୍ତର ଆସିଲେ ଘିଲା ଓ ଶ୍ଵେତମାନଙ୍କ ସକାଶେ କାନ୍ଦି ରଖିବ । ଦୁଧ ଅଧିକ ଅଉଟା ହେଲେ ଘନ ହୋଇ ଗରୁପାକ ହୁଏ । ଦୁଧ ଅଉଟି ସାରି ଅନ୍ୟ ପାତ୍ରରେ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବ ।

ଦହି ।

ଦୁଧ ଅଳ୍ପ ଗରମ ଥିବା ବେଳେ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ଦହି, ଛେନା-ପାଣି ଅବା ତେନ୍ତୁଳ ମିଶାଇ ରଖିଲେ ତାହା ଘନ ହୋଇ ଦହି ହୁଏ । ଯେଉଁ ଅମ୍ଳରସଦ୍ଵାରା ଦହି ହୁଏ ତାହାକୁ ମହି କହନ୍ତି । ଦୁଧରେ ଚିନି

ଅବା କିନ୍ତୁ ଦେଇ ଅଭିଷେକ ଦେଇ କଲେ ତାହାକୁ ମିଳାଦେଇ କହନ୍ତି ।
 ଦୁଧକୁ ଯେତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଅଭିଷେକ ଦେଇ କରବ ତାହା ସେହି
 ପରିମାଣରେ ପ୍ରସାଦ ହେବ । ଅବସ୍ଥାନୁସାରେ ଦେଇ ନାମ ଦୋଳ,
 ଛେଦା, ଏବଂ ବସ୍ତା ହୁଏ ।

ଛେନା ।

ଦୁଧ ଅଭିଷେକବେଳେ ସେଥିରେ ଛେନାପାଣି କିମ୍ବା ଚେନୁଳ ପ୍ରସାଦ
 ଦେଇ ସାଧାରଣରେ ଛେନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି । ମାତ୍ର ତାହା ସେପରି
 ଉତ୍ତମ ହୁଏ ନାହିଁ । ଛେନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ଗୋଟିଏ ଉପାୟ କହୁ-
 ଅଛି ଶୁଣ । ଦୁଧ ଅଭିଷେକ ଅଳ୍ପପରିମାଣରେ ଘନ ହୋଇ ଆସିଲେ
 ଚୁଲିରୁ ଓଢ଼ାଇ ରଖିବ । ଗୋଟିଏ ହାଣ୍ଡି ମୁହଁରେ ଖଣିଏ ପରିଷ୍କୃତ
 ମୋଟ ଲୁଗା କୋହଳ କରି ବାନ୍ଧି ଦେବ । ହାଣ୍ଡି ମୁହଁରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ-
 ଥିବା ଲୁଗା ଉପରେ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ଛେନାପାଣି ଛୁଟିଦେଇ, ତାହା
 ଉପରେ କେତେକ ପରିମାଣରେ ଗରମ ଦୁଧ ଢାଳି ଦେବ । ପୁଣି
 ସେହି ଦୁଧ ଉପରେ ଛେନାପାଣି ଛୁଟି ଦେଇ ପୁଣି କେତେକ ପରି-
 ମାଣରେ ଦୁଧ ଢାଳି ଦେବ । ଏହିପରି ସବୁ ଦୁଧଯାକ ଢାଳିଦେଲେ
 ତାହା ବସିଯାଇ ଘନ ହେବ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ତାହାକୁ ସେହି ଲୁଗା-
 ରେ ଭିଲ କରି ପଟଳ ବାନ୍ଧି ଗୋଟିଏ ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ହାଣ୍ଡିରେ ବୁଡ଼ାଇ
 ରଖିବ । ଏହିପରି ଦିନ ଚାରିପାଖା ରଖି ଜଳରୁ ଆଣି ଦେଖିବ ତାହା
 ଫୁଲିଯାଇ ଟେକାଏ ଉଲ୍ଲୁଖ ଛେନା ହୋଇଅଛି । ଏହି ଉପାୟରେ
 ଦୁଧରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଛେନା ନାହାରେ । କେହି, ଦେଖିବୁ ମଧ୍ୟ
 ଛେନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି, ମାତ୍ର ତାହା ଉତ୍ତମ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ସର ।

ଦୁଧ ଅଭିଷେକ ବେଳେ ପିଠାଖଜିକାରେ ଅନବରତ ଘାଣ୍ଡି

ଦେଉଁ, ଯେତେବେଳେ ଦେଖିବ ଦୁଧ ଘନ ହୋଇ ଅସୁଅଛୁ ତେଣେ-
ବେଳେ ଚନ୍ଦ୍ରୀରୁ ଜାଳ କାଢି ଦେଇ, କେବଳ ନିଆଁ ଧାସରେ ବସାଇ
ରଖିବ । ଏହା ଉତ୍ତରୁ ଅତି ଘାଣ୍ଟିବ ନାହିଁ । ଏହିପରି ବହୁକ୍ଷଣ
ରଖିଲେ ଦୁଧ ଉପରେ ଖଣ୍ଡିଏ ମୋଟ ସର ପଡ଼ିବ । ଏହାକୁ ଧୀରେ,
ଉଠାଇ ନେଲେ ସର ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା ।

କ୍ଷୀର ।

ଦୁଧକୁ ମାରି ଘନ କଲେ କ୍ଷୀର ହୁଏ । କ୍ଷୀର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁପାକ
ଦ୍ରବ୍ୟ । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଉଦରଗ୍ରେଷ୍ଠ ଅଛି ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କ୍ଷୀର
ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ଥିତିକାରୀ । ଦୁଧରେ ଚିନି ଦେଇ କ୍ଷୀର ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେ ଅଧିକ
ସ୍ବାଦୁ ହୁଏ । କେହି, ଦୁଧରେ ଚିନି ଏବଂ ଅଗ୍ରଭୂଷ ଦେଇ ଅଭିଷି-
କ୍ଷୀରପରି ଘନ କରି ଉପାଦେୟ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି ।

ଗୁରୁତି ।

ଅଉଟା ହେଲା ବେଳେ ଦୁଧକୁ ପତାରେ ଅନବରତ ବହଲେ ଦୁଧ-
ରେ ସର ପଡ଼ିଯାଏ । ଖଣ୍ଡିଏ ସରୁ କାଠି ଘେନି ସରକୁ ଉଠାଇ
କରେଇ ଗୁରୁପାଖରେ ଲଗାଇ ରଖିବ । ବେଳେ, ପିଠାଖଜିକାରେ
ଦୁଧକୁ ଘାଞ୍ଜି ଦେଉଥିବ । ଏହିପରି ସରୁପାକ ଦୁଧର ସର ଉଠାଇ
ନେଇ କରେଇରେ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣ ଦୁଧ ଆଉଁ, କରେଇକୁ ଚନ୍ଦ୍ରୀରୁ
ଓଢ଼ାଇ ରଖିବ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ପିଠାଖଜିକାରେ ତାଣ୍ଡି, ସରୁ ସର,
ଦୁଧ, ଏବଂ ପରିମାଣାନୁସାରେ ଚିନି ମିଶାଇ ଘାଞ୍ଜିଦେଲେ ଗୁରୁତି
ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା ।

ଲକ୍ଷ୍ମଣୀ ।

ଦୁଧ ଅବା ଦହି ମନ୍ତ୍ରଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ । ଲକ୍ଷ୍ମଣୀ କାଢି

ତାହାକୁ ଉତ୍ତମରୂପେ ଧୋଇ ଓ ଫେଣି ନେଲେ ତଟବା ରହେ ଏବଂ ବସ୍ତ୍ରାଦି ହୁଏ ନାହିଁ । ଲୁଣ ମିଶାଇ ରଖିଲେ ଲହୁଣୀ ଅଧିକ ଶୁଣ ତଟକା ରହେ । ପବନ ନ ଲାଗିବ ଏପରି ସ୍ଥାନରେ ପାତ୍ରରେ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିଲେ ମଧ୍ୟ ଲହୁଣୀ ତଟକା ରହେ ।

ଘୃତ ।

ଲହୁଣୀ ମାରି ଘିଅ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି । ଗୁଅ ଓ ମଇଁଷୀ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଘିଅ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ମଇଁଷୀ ଘିଅଠାରୁ ଗୁଅ ଘିଅ ଅଧିକ ଉପାଦେୟ ଅଟେ । ଲେମ୍ବୁଗୁଡ଼ା କମ୍ପା ପାନ ଦେଇ ଧୂଆଇ ନେଲେ ବହୁତ ଘିଅ ଶୋଧିତ ହୁଏ । ଧୂଆଇ ଘିଅରେ ଦହି ପକାଇ ଧୂଆଇ ନେଲେ ମଧ୍ୟ ଶୋଧିତ ହୁଏ ।

ପାୟସ ।

ଲୀଳାବତୀ—ଅଇ, ପାୟସ କିପରି କରନ୍ତି ?

ଅଇ—ପାୟସ ଅବା ପରମାନ୍ନ ଦୁଧରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ । ପାୟସ ପାକ କରିବାକୁ ହେଲେ ନିର୍ଜଳା ଦୁଧରେ କରିବ । ପାଣିମିଶା ଦୁଧରେ ପାୟସ କଲେ ସେପରି ସୁସ୍ୱାଦୁ ହୁଏ ନାହିଁ । ଦାନାଦାର ସବୁ ଅରୁ-ଅ ଗୁଡ଼ାଳ ପାୟସରେ ପକାଇବ । ଗୁଡ଼ାଳକୁ ଉତ୍ତମରୂପେ ବାଛି, ଘିଅରେ ଛାଜି ଦୁଧରେ ପକାଇବ । ଗୁଡ଼ାଳ ସିଦ୍ଧ ହେଲେ ତିନି ଅବା କିନ୍ଦ ଏବଂ ଅଳାଇତଦାନା, କର୍ପୁର ପକାଇ ଚୁଲୁରୁ ଓଢ଼ାଇ ରଖିବ । ପାୟସରେ ବଦାମ, କିସ୍ମିସ୍, ଏବଂ ପେସ୍ତା ଦେଲେ ଅଧିକ ଉପାଦେୟ ହୁଏ । ପାୟସ ପାକ କଲାବେଳେ ଅନବରତ କରନ୍ତୁରୁ ଘେନି ଘାଣ୍ଟି ଦେଉଥିବ । ତାହା ନ କଲେ ଲାଗିଯାଇ ପାୟସ ଅଖାଦ୍ୟ ହୁଏ । ଗୁଡ଼ାଳ ବ୍ୟତୀତ ଚୁଡ଼ା, ସୁଜି, ଲୁଗ, କସି ପାଣିକଣାରୁ ପ୍ରଭୃତି ହେଇ ମଧ୍ୟ ପରମାନ୍ନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି ।

ସୁଜିର ପାୟସ କରିବାକୁ ହେଲେ, ସୁଜିକୁ ଘିଅରେ ଭାଜି ନେଇ ଦୁଧକୁ ଅଧଃ ଅଧେ ମାରି, ସେଥିରେ ସୁଜି ଓ ଚନ ପକାଇ ଅନବରତ ଘାଣ୍ଟିବ । ତାହା ନ କଲେ ସୁଜି ବସି ଯାଇ ଲାଗିଯିବ । ଘନ ହୋଇ ଅସିଲେ ଅଲେଇଚରୁଣ୍ଡି ଏବଂ କର୍ପୁର ଦେଇ ଓଞ୍ଛାଇ ରଖିବ ।

ଲାଉର ପାୟସ କରିବାକୁ ହେଲେ, କଷିଲାଉ ଅଣି ରଲ କରି ତାହାର ଗୋପା ଛତାଇ କାଟି, ତାହାର ଅନ୍ତ କାଟି ଦେବ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ଖୁବ୍ ସରୁ କରି କାଟି, ଲୁଗାରେ ଚୁପୁଡ଼ି ପାଣି ନିଗାଳିନେବ । ଚୁଣୀରେ ଦୁଧ ବସାଇ ଅଧେ ମାରି, ସେହି ଲାଉ ଏବଂ ଚନ ପକାଇବ । ବହୁଳଥ ହୋଇ ଅସିଲେ ଚୁଣୀରୁ ଓଞ୍ଛାଇ ଅଲେଇଚରୁଣ୍ଡି ଏବଂ କର୍ପୁର ଦେଇ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବ ।

ଅଜି ଏତିକି ହେଉ, ଚାଲ ଯିବା ।

ସେ ଡ଼ାଣ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ଗୋଟି ପୁର ପିଠା ପ୍ରଭୃତି ।

ଅଉ—ତୁମ୍ଭେମାନେ ପୁର କରି ଜାଣ ।

ପଦ୍ମାବତୀ—ମୁଁ ପିଠା କରି ଜାଣେ, ପୁର କରି ଜାଣେ ନାହିଁ ।

ଅଉ—ତେବେ ଆଗେ ଗୋଟି କଥା ଶୁଣ । ଗୋଟି ଅବା ପୁରର ମୟଦା ଜଳରେ ଗୋଲ ଖୁବ୍ ଦଳବ । ଦଳବା ଯେତେ ଅଧିକ ହେବ ଗୋଟି ତେତିକି ଧୁଲିବ । ମୟଦାରେ ଅଳ୍ପ କର ଜଳ ମିଶାଇବ, କାରଣ ପାଣିଅ ହେଲେ ଗୋଟି ଭଲ ହୁଏ ନାହିଁ । ମୟଦାରେ ପ୍ରଥମ ଅଳ୍ପ ପରମାଣରେ ଘିଅ ମଶାଇ ଜଳ ଦେଇ ଚକଟିଲେ ଗୋଟି ଭୟା ପୁର ଅଧିକ ସୁଖାଦ୍ୟ ହୁଏ । ମୟଦା ଖୁବ୍ ଦଳ ଗୋଲ୍ ବାନ୍ଧବ । ଗୋଲା ଅଧିକ ବଡ଼ କରିବ ନାହିଁ କି ଅଧିକ ଶ୍ଳେଷ କରିବ ନାହିଁ । ଶୁଖିଲା ମୟଦାରେ ବେଳି ଗୋଲକୁ ଗୋଟି କରିବ । ବେଳିଲାବେଳେ ଗୋଟି ଯେମନ୍ତ ଗୋଲ୍ ହୁଏ, ଗୋଟିଏ ପାଖ ମୋଟ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ପାଖ ପାତଳ ନ ହୋଇ ସମାନ ଭାବରେ ମୋଟ ହୁଏ, ତହିଁ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖିବ । ତାହା ଉପରୁ ମୁଦୁଜାଳରେ ତାବା ଅବା କରେଇ ଗରମ କରି ତାହା ଉପରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଗୋଟି ଦେବ । ଗୋଟିର ଗୋଟିଏ ପିଠି ଗରମ ହେଲେ ଓଲଟାଇ ଦେବ । ସ୍ବାଦଧାନ ଥିବ ଯେମନ୍ତ ଯୋଡ଼ି ଅବା ଲୁଗି ନ ଯାଏ । ତାବା ଉପରେ ଗୋଟି ଧୁଲି ଉଠିଲା ପର ହେଲେ, ଗୋଟିକି ତାବାରୁ ନେଇ ଜଳନ୍ତା ଅଙ୍ଗାର ଉପରେ ରଖିବ । ଅଙ୍ଗାର ଉପରେ ରଖିଲା କ୍ଷଣି ଧୁଲି ଉଠିଲେ, ନିଆଁରୁ କାନ୍ଦି ଗୋଟିଏ ପାତ୍ରରେ ରଖିବ । ଗୋଟି ସେକା ହେଲେ, ଦୁଇ ଖଣ୍ଡି ଗୋଟି ଦୈନି ପରଷରକୁ ଧୀରେ ଘଷିଲେ, ରୋଟିରେ ଲାଗିଥିବା ମୟଦାଗୁଣ୍ଡ

ଖଣି ପଡ଼ିବ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ତହିଁରେ ଘିଅ ମାଣି ଦେବ । ରୋଗିକୁ ଅଧିକ ଘିଅ ଲାଗିଥିବା ରୋଷ ଖାଇବାକୁ ଦେବ ନାହିଁ । ଏଣୁ ରୋଗୀ ସକାଶେ, ରୋଷକୁ ନିଆଁରୁ ଉଠାଇଲା କ୍ଷଣି ଜଳରେ ବଜାଇ ନେଇ ନିଆଁଧାସ୍ତରେ ରଖି ଶୁଖାଇ ନେବ ଏବଂ ଘିଅହୀନ ମାଣି ଖାଇବାକୁ ଦେବ ।

ପୁର ।

ପୁରମୟଦାର ପ୍ରତିସେରରେ ଅଧପାଏ ବ ତିନିଛଟାକି ଘିଅ ମାଣି ପାଣି ଦେଇ ଦଳବ । ଖୁବ ଦଳ ଗୋଲା ବାଜିବ । ଏହି ଗୋଲାକୁ ଶୁଖିଲା ମୟଦାରେ ନ ବେଲି ଘିଅ ଦେଇ ବେଲିବ । କରେଇରେ ଘିଅ ଦେଇ ପୁର ଛାକିବ । କରେଇରେ ଘିଅର ପରମାଣ ଅଧିକ ଥିଲେ ପୁର ଅଧିକ ଫଲେ । କରେଇର ଘିଅ ଅଧିକ କଟା କମ୍ବା ଅଳ୍ପ ଗରମ ହେଲେ ପୁର ଭଲ ହୁଏ ନାହିଁ ।

କଚ୍ଚରି ।

ବର, ମୁଗ, କମ୍ବା ବୁଟ ପ୍ରଭୃତିର ଗୈଫା ଛତାଇ ପାଣିରେ ଉଜାଇ ଦେବ । ଭଜି ଗଲେ ଝିଲରେ ବାଟି ନେବ । ଚନ୍ଦନ ପର ଚକ୍ରଣ କରି ନ ବାଟି ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡିଆ କରି ବାଟିବ କମ୍ବା ଜଳରେ ଛିଞ୍ଚି କରି ହାତରେ ଚକଟ ନେବ । ଏହି ବଟା କମ୍ବା ଚକଟା ଦାନା ଘିଅରେ ଅଳ୍ପ ଘୁଞ୍ଚି ନେବ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ଲୁଣ, ମରିଚଗୁଣ୍ଡ, ଛେଚ୍ ପାନମହୁରି ମିଶାଇବ । ଇଚ୍ଛା ହେଲେ ଲଙ୍କାମରିଚ ଗୁଣ୍ଡ କରି ମିଶାଇବ । ଚକଟା ହେଲା ଉତ୍ତରୁ ଏହି ଦାନା କାଦୁଅ ପରି ହୁଏ ।

ମୟଦାରେ ଘିଅ ମାଣି ପାଣି ଦେଇ ଚକଟି ଗୋଲ ବାଜିବ । ଏହି ଗୋଲ ମଝିରେ ଚକଟାଦାନାର ପୁର ଦେଇ, ହାତରେ ଝିପି କଚ୍ଚରି ପରି କରି ଘିଅରେ ଘୁଞ୍ଚି ନେବ ।

ମାଲପା ।

ମାଲପା କରିବାକୁ ହେଲେ, ମୟୂଦା ଜଳରେ ଗୋଳ ପରମାଣା-
ନୁଗାରେ ଭଜି, ଅଗ୍ରବରେ ଗୁଡ଼ ମିଶାଇ ଝାବ ଫେଣିବ । ମୟୂଦା
ଜଳରେ ନ ଗୋଳ ଦୁଧରେ ଗୋଳଲେ ଅଦୃଶ ଉଦମ ହୁଏ । ତାହା
ଉତ୍ତରୁ ଏହାକୁ ୧୨ ଘଣ୍ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବ । ସ୍ୱଦ୍ୟା ହେଲେ
ଅଳେଇଚଦାନା, ବଦାମ, ସେସ୍ତା ଛେଚ ମିଶାଇ ଦେଇ ଭଲ କରି
ଫେଣିବ ।

କରେଇରେ ଘିଅ ଦେଇ ଜାଳଦେବ । ଘିଅର ଫେଣ ମର ଅଛି
ଲେ, ଗୋଟିଏ ଗିନାରେ ନେଇ, କରେଇରେ ଛାଳ ମାଲପା ଛାଡ଼ି
ନେବ । ପୁରଠାରୁ ମାଲପାରେ ଅଧିକ ଘିଅ ଅବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ମାଲପା
ପାତଳ ହେଲେ ସୁସ୍ୱାଦୁ ହୁଏ ।

ମୋହନଭୋଗ ।

କରେଇରେ ଘିଅ ଦେଇ ସୁଜି ଛାଡ଼ିବ । ଅଳ୍ପ ଲେହେନବର୍ଣ୍ଣ
ହେବାପାଏ ସୁଜିକୁ ଅନବରତ ପିଠାଖଜିକାରେ ଖରଜୁଧିବ । ସୁଜିର
ବର୍ଣ୍ଣ ଗେହ୍ଲିପରି ହେଲେ ଦୁଧ, ଅଗ୍ରବରେ ଜଳ ଛାଳ ଦେବ । ଥରେ କି
ଦୁଇଥର ଧୃଷ୍ଟ ଅଛିଲେ, ଭଜି ପକାଇ ଘାଣ୍ଟି ଦେବ । ଝାବ ବହୁଳଅ
ହେଲେ ଚୁଲ୍ଲୀରୁ ଓହ୍ଲାଇ ରଖିବ ।

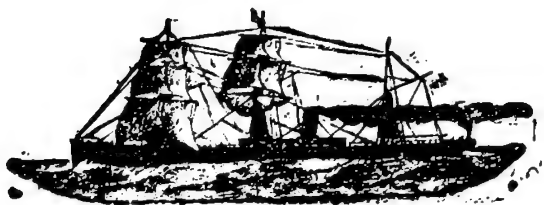
ସର ଚକଳି ।

ବରକ ଛାଣି ପାଣିରେ ପକାଇ ଗୈଷା ବାନ୍ଧି ନେଇ, ପାଣିରେ
ପଡ଼ିଥିବା ବରର ଦୁଇଗୁଣ ଅରୁଅଗୁଡ଼ଲ ସହିତ ମିଶାଇ ଶିଳରେ
ବାଟବ । ସେହି ପିଠିକୁ ଜଳ ମିଶାଇ ପାତଳ କରିବ । ଖଣ୍ଡିଏ
ପିଠାପଲମ ବା ପିଠାପଥୁରୀ କମ୍ପା ତାବା ମୁଦୁଜାଳରେ ଗରମ କରି,

ତାହା ଉପରେ ଝିବ ଏ ଦିଅ ବନ୍ଦା ଦେଲ ବୁଲଇ ନେବ । ସେହି ପିଠଉକୁ ତାବା ଉପରେ ଅଳ୍ପ ପରମାଣରେ ଗାଲ ଦେଇ ସେହିସଙ୍ଗେ ଶକ୍ତି ଏ ସାନ ତାଳପତ୍ରରେ ସେହି ପିଠଉକୁ, ଘୋଷ ଅକାରରେ ଗୁରୁଅଡ଼କୁ ମେଲଇ ଦେବ । ପିଠାଖଡ଼ିକାରେ ଲେଉଟାଇ ଅରପିଠି ସିଦ୍ଧ କରି ନେଇ ପାତ୍ରରେ ରଖିବ । ବଟା ପିଠଉ ଅତି ଚକ୍ଷୁ ଏବଂ ଜଳର ପରମାଣ ଅଳ୍ପ ଅଧିକ ହେଲେ, କାଗଜପତ୍ର ପାତଳ ଚକ୍ର କରି ପାରିବ । ଉଷୁନା ଗୁରୁଲର ପିଠା ନରମ ଏବଂ ଅଳ୍ପ ଗୁରୁଲର ପିଠା ଶକ୍ତ ହୁଏ । ଏକସ୍ଥାନ ଅଳ୍ପ ଗୁରୁଲ ତିନିସ୍ଥାନ ଉଷୁନା ଗୁରୁଲ ମିଶାଇ ପିଠା କଲେ ପିଠା ଭଲ ହୁଏ । ଗୋଟା ବର ଶିଳରେ ଘୁର୍ଜି ପାଣିରେ ଭଜାଇ ଅଧିକ ଜଳରେ ଥୋଇଲେ ସହଜରେ ଗୋପା ଶୁଦ୍ଧି ଯାଏ ।

ନିଶାମଣି—ଅଇ, ଅଜି ଏତିକି ହୁଅ, ଏକା ଦିନରେ ଏତେ କଥା ମନେ ରହିବ ନାହିଁ ।

ଅଇ—ହଉ ତେବେ, ଗୁଲ ଯିବା ।

ସ୍ୱସ୍ତଦଶ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଜଳଜନ୍ତୁଙ୍କ ବିବରଣ ।

ପଦ୍ମାବତୀ—ଅଇ, ଅଜି ବି କଥା କହୁବ ?

ଅଇ—ଅଜି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଜଳଜନ୍ତୁଙ୍କ କଥା କହିବ ।

ତୁମ୍ଭେମାନେ ପୋଖରୀ ଏବଂ ନଦୀର କଇଁଛ ଦେଖିଅଛ, ମାତ୍ର ସମୁଦ୍ରରେ କେତେ ବଡ଼ କଇଁଛ ଅଛନ୍ତି ଦେଖି ନାହିଁ । ସମୁଦ୍ରରେ ଏପରି ବଡ଼ କଇଁଛ ଅଛନ୍ତି ଯେ ତୁମ୍ଭେମାନେ ଭିନିଜଣ ଯାକ ତାହା ଘିଠି ଉପରେ ବସିଲେ, ସେ ଅନାୟୁସରେ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ଘେନି ଯିବ । ବୃହତ୍ ଗାମୁଦ୍ରିକ କଜ୍ଜପର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ଛଅଫୁଟ ଏବଂ ଓଜନ ୨୨ ମହଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୁଏ । ବଡ଼ ରୁମ୍ବାର ମଧ୍ୟ ଏତେ ଓଜନ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସମୁଦ୍ରରେ ସାନ ବଡ଼ କେତେ ଜାତିର ମାଛ ଅଛନ୍ତି, ତାହା ସଖା କରବା ସହଜ ନୁହେଁ ।

କୁମ୍ଭୀରମାନେ

ଅଦ୍ୟନ୍ତ ରକ୍ଷକର

ଜୀବ । ସମୁଦ୍ରକୁ

ଲଗ୍ନ ନଦୀ ମୁହାଣ

ମାନଙ୍କରେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ କୁମ୍ଭୀର ଦେଖାଯାନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ହେତୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଅନେକ ଗୋରୁ, ମଝିଷ, ଓ ମନୁଷ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି । ବୟସ ବୃଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ କୁମ୍ଭୀରର ଆକାର କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ । ଅଣ୍ଡାକୁ ଜନ୍ମ ହେଲାବେଳେ କୁମ୍ଭୀରର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ଏକ ଗୁଣାଣୁ ଅଧିକ ନୁହେଁ । ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ଖାଦ୍ୟ କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ୧୫୨୦ ହାତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ହୁଅନ୍ତି । ପୁଲକଶେଷରେ ୩୦୪୦ ହାତ ଦୀର୍ଘର କୁମ୍ଭୀର ଦେଖା ଯାଇଅଛି । ଏମାନେ ବହୁକ୍ଷତବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୀବନ୍ତ ଅନ୍ତି ।

କେହି ୨ ତିମିରୁ ମସ୍ତକ ବୋଲି କହନ୍ତି, ମାତ୍ର ତିମି ମସ୍ତକ ନହେ, ତିମି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷାଦି ଜନ୍ତୁ । ତିମି ଅଣ୍ଡ ପ୍ରସବ ନ କରି ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବ

କରେ । ତିମି ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ ହୋଇ ମାତାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷାଦି କରେ । ପୁଅ-ବୀରେ ସେତେ ଜୀବ ଅଛନ୍ତି ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ତିମି ସବାପେକ୍ଷା ବୃହତ୍ତମ

ଅଟେ । ସାଧାରଣତଃ ତିମି ୫୦୦୦ ହାତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ହୁଏ ।
 ସ୍ତଳବୃକ୍ଷେଷରେ ୧୦୦ ହୁଏତୁ ଦୀର୍ଘ ତିମି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭଗୋଚର ହୋଇଥାଏ ।
 ତିମି ପୃଥ୍ବୀର ବୃହତ୍ତମ ଜନ୍ତୁ ହେଲେହେଁ, ଏମାନେ ଅତିମୃଦୁ ସାମୁଦ୍ରିକ
 କାଟ ଶ୍ରେଜନ କରି ପ୍ରାଣଧାରଣ କରନ୍ତି । ଏ ଦେଶରେ ଯେଉଁ
 ଚର୍ଚ୍ଚିତ ପ୍ରଚର ପରମାଶରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ତାହା ଏହି ତିମି ଚର୍ଚ୍ଚି
 ରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

ସମୁଦ୍ରରେ ଖଜୁମୟ, କରତମୟ ପ୍ରଭୃତି କେତେଗୁଡ଼ିଏ ରକ୍ତ-

କର ଚନ୍ଦ୍ର ଅଛନ୍ତି ।
 ଖଜୁମୟ ୧୮ ହାତ
 ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ହୁ-
 ଅନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ
 ଖଜୁ ୩୨ ହାତ ପ-
 ଣ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ହୁଏ ।
 ଏମାନେ ତିମିର ପ-
 ରମଣକୁ ଅଛନ୍ତି ।

ଯୋଡ଼ାଏ ଖଜୁମୟ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ଗୋଟାଏ ତିମିକୁ ଅନାୟାସେ
 ମାରି ପାରନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦେଖ ଗୋଟାଏ ଖଜୁମୟ ଗୋଟାଏ ତିମିକୁ
 ଖଜୁରେ କେମନ୍ତ ବନ୍ଧୁଥାଏ ।

ସମୁଦ୍ରରେ ଷ୍ଟ୍ରୁ ବୃହତ୍ ନାନାପ୍ରକାର ସର୍ପ ଅଛନ୍ତି । କୌଣସି
 ସାମୁଦ୍ରିକ ସର୍ପ ଏପରି ବୃକ୍ଷାନ୍ତ ଯେ ଦଂଶନର ଅବ୍ୟବହୃତ ପରେ
 ଦଂଶିତ ପ୍ରାଣୀ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରେ । ସ୍ତଳଚର ସର୍ପଠାରୁ ସାମୁଦ୍ରିକ
 ସର୍ପର ଆକୃତି ବୃହତ୍ତର ଅଟେ । ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦେଖ ଗୋଟାଏ ସାମୁଦ୍ରିକ
 ସର୍ପ ଗୋଟାଏ ତିମିକୁ କେମନ୍ତ ଗୁଡ଼ାଇ ଧରିଥାଏ । ସର୍ପ ହୁଠାନ୍ ତିମି

ଦେହରେ ଗୁଡ଼ାଇ ହୋଇ, ସ୍ତ୍ରୀୟ ଶରୀରକୁ ଆବୁଷିତ କଲେ ତିମ୍ବି

ସାମୁଦ୍ରିକ ସର୍ପ ଓ ତିମ୍ବି ।

ପ୍ରଣେ ପେଷଣରେ ପିଣ୍ଡ ହୋଇ ଅଳ୍ପକ୍ଷଣ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରେ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ସର୍ପ ତିମ୍ବିକୁ ଘେନି ସମୁଦ୍ରର ଅତଳଜଳରେ ନିମଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଅବୃଣ୍ୟ ହୁଏ । ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦେଖା ତିମ୍ବିର ଲକ୍ଷ ପାଖରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ସର୍ପ ଉପରକୁ ଅଳ୍ପ ମଣ୍ଡ ଟେକି ରହିଥାଏ ।

ଅସ୍ତ୍ରକାର ନଦୀମାନଙ୍କରେ ଏକଜାଗର ପ୍ରାଣୀ ଅଛନ୍ତି, କେହି

ଏମାନଙ୍କୁ ଜଳହସ୍ତୀ, କେହି

ଅବା ପାମୁଦ୍ରିକ ଗୋ

ଅଣ୍ୟା ପ୍ରଦାନ କରିଅଛନ୍ତି ।

ଏମାନେ ଗଣ୍ଡାର ଭୁଲ୍ଲ

ବୃହଦାକୃତି ହୁଅନ୍ତି । ଶିକାରୀ

ମାନେ କେହି ଶୂଳ ମାର,

କେହି ବିଷାକୁ ଚାଣ୍ଡ ମାର, କେହି ଅବା ତେନ୍ଦା ମାର, ଏମାନଙ୍କୁ

ବଧ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଜଳହସ୍ତୀ ଗମ୍ଭୀରରେ ନୌକା ପତିତ ହେଲେ,

ଜଳହସ୍ତୀ ନୌକାକୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବସର୍ଯ୍ୟସ୍ତ କରିଦିଏ; ତଥା ଅବା

ମନୁଷ୍ୟ ଗମ୍ଭୀରରେ ପତିତ ହେଲେ ଜଳହସ୍ତୀ ତାହାକୁ ମୁଖରେ ଦ୍ଵିଶଣ୍ଡ

କରିଦିଏ ।

ଜଳହସ୍ତୀ ଅପଣାର ଛୁଅକୁ

ପିଠିରେ ଘେନି ବୁଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦେଖ, ଗୋଟାଏ

ଜଳହସ୍ତୀ ଅପଣାର ଛୁଅକୁ ପିଠିରେ ଘେନି କେମନ୍ତ ଜଳରେ ପହଁର

ଯାଉଅଛି ।

ଲଲାବତୀ—ଏ କଅଣମ । ପିଠିଟାରେ ଘେନି ଯାଉଅଛି, ଛୁଅଟା
ପଡ଼ି ଯାଉ ନାହିଁ ?

ଅଉ—ଏଥିରେ ଅଭ୍ୟର୍ଥ୍ୟ ହେଲ କାହିଁକି ? ତୁମ୍ଭେ କି ଦେଖି ନାହିଁ
ହନୁମାଙ୍କର ଅପଣାର ଛୁଅକୁ ପେଟରେ ଘେନି ଏକ ଗଛରୁ ଅନ୍ୟ
ଗଛକୁ କେମନ୍ତ ଜେଲିଯାଏ ? ପାଣିମାଙ୍କର ଅପଣାର ଛୁଅକୁ ପିଠିରେ

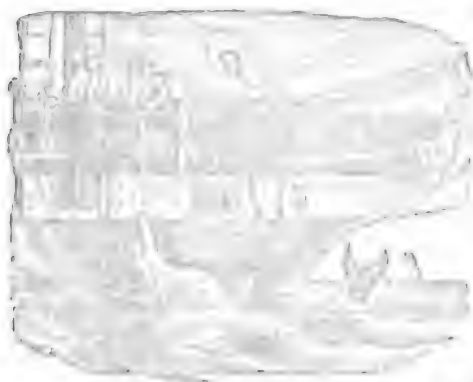
ଘେନି କେମନ୍ତ ଭଜ ଓ ନୀର ପ୍ରାଣକୁ ଯାନ୍ତି ? ନମ୍ମରେ ଗୋଟିଏ
ଦ୍ଵିଗର୍ଭ ପଶୁର ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖ । ଏମାନଙ୍କୁ ଅପୋଜମ କହନ୍ତି । ମା ପିଠି
ଦେଖାଇଲାଣି ଛୁଅଗୁଡ଼ିକ ଚଢ଼ି ଅପଣା, ଲଙ୍ଗୁଳକୁ ମା ଲଙ୍ଗୁଳରେ

ଗୁଡ଼ିଆର ଦେଇ ପିଠି ଉପ-
ରେ ବସି ରହନ୍ତି । ତତ୍ତ୍ଵ
ଅପୋଜମ ଛୁଅମାନଙ୍କୁ
ଘେନି ଦୃଢ଼ଗତିରେ ଅନ୍ୟ
ପ୍ରାଣକୁ ଚାଲିଯାଏ । ଏମା-
ନେ ଏକ ବୃକ୍ଷରୁ ଅନ୍ୟ
ବୃକ୍ଷକୁ ଲମ୍ପ ଦେଲେ ମଧ୍ୟ

ଛୁଅମାନେ ପଡ଼ିଯାନ୍ତି ନାହିଁ । ତୁମ୍ଭେ ପଶୁମାନଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଅସ୍ମର୍ୟ୍ୟ
ହେଉଅଛି, ମାତ୍ର ସୁଲକ୍ଷଣେଷରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଛୁଅ ଘେନି-
ବାର କବଳ ପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି । ଅସ୍ତିତ୍ଵ ମହାଦେଶର ଲୋକେ
ପିଲାଙ୍କୁ କାଶରେ ଘେନନ୍ତି । ଇଉରୋପ ମହାଦେଶର ଲୋକେ ପିଲାଙ୍କୁ
ବାହୁଉପରେ ଘେନନ୍ତି । ଅଧିକା ମହାଦେଶର ଲୋକେ ପିଠିରେ,
ଏବଂ ଅମେରିକାର ଅଦିମ ନିବାସିଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଜାତି ପିଲାଙ୍କୁ
ହଳରେ ଘେନି ବୁଲନ୍ତି ।

ତୁମ୍ଭେମାନେ ବୋଧ ହୁଏ ମଗର ଦେଖି ନାହିଁ । ମଗର ବଡ଼
ରକ୍ଷକର ଜନ୍ତୁ । ସମୁଦ୍ରରେ ନାନାଜାତିର ମଗର ଅଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ
ମଧ୍ୟରୁ ଶ୍ଵେତମଗରର ଅକୃତି ବୃହତ୍ତମ ହୁଏ । ଏମାନେ ମନୁଷ୍ୟ
ଖାଇବା ପକାଣେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଜାହାଜର ପଛେ, ଗୋଡ଼ାଉଥାନ୍ତି ।
ଏଣୁ ଏମାନଙ୍କୁ କେହି ଜଳବ୍ୟାଘ୍ର ଅଖ୍ୟା ଦେଇଅଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ

ମୁହଁରେ ପୁଷ୍ପ
ଛଅ ପଂକ୍ତ ଦନ୍ତ
ଅଛି । ଏମାନଙ୍କ
ଇଛାନୁସାରେ ଏ-
ହି ଦନ୍ତ ପଂକ୍ତ
ଉଦ୍ଧୃତ କଲା
ପଢ଼ିବ ହୁଏ ।
ମଗରମାନେ ମ-
ହର୍ଷମଧ୍ୟରେ ମ-

ନିଷ୍ୟକୁ ଦ୍ଵିଶସ୍ତ୍ର କରି ପକାନ୍ତି ।

ଥରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଜାହାଜ ଇଂଲଣ୍ଡରୁ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଅପୃଥକ୍ ବେଳେ
ଗୋଟିଏ ଘିଲ ସମୁଦ୍ରରେ ପଡ଼ି ଯିବାକୁ, ଜଣେ ସାହେବ, ସେହିଘିଲକୁ
ଉଠାଇବା ପକାଣେ ଜାହାଜରୁ ସମୁଦ୍ରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ । ସାହେବ
ଘିଲକୁ ଧରି ଜାହାଜ ଉପରକୁ ନ ଉଠିବ, ଗୋଟିଏ ଶ୍ଵେତମଗର
ସାହେବଙ୍କୁ ଖାଇବା ସକାଶେ ଭାରି ଉଠିଲା । ତାହା ଦେଖି ବେକନର
କାମରେ ସାହେବଙ୍କର ସ୍ଵତଃ ଖଣ୍ଡିଏ ତରବାର ଘେନି ସମୁଦ୍ରକୁ ଡେଇଁ
ପଡ଼ିଲା ଏବଂ ମଗର ପାଖକୁ ଅଗ୍ନିଶସ୍ତ୍ରୀ ତରବାରକୁ ମଠା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ମଗର ଦେହରେ ବୁଦ୍ଧି ଦେଲା । ମଗର ଗେହେଷ୍ଠୀ ବୁଦ୍ଧିଗଲା ଏବଂ
ସାହେବ ଘିଲକୁ ଘେନି ଦଉଡ଼ି ଧରି ଜାହାଜ ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିଲେ ।
ଏହା ଉତ୍ତରୁ ବେକନର ଦଉଡ଼ି ଧରି ଜାହାଜ ଉପରକୁ ଉଠିଲା ବେ-
ଳକୁ ମଗର ଭାସି ଉଠି ଏବଂ ବେକନରର ଅସ୍ତ୍ରା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗିଳି ଯାଇ,
ଅସ୍ତ୍ରା ପାଖକୁ କାଟି ନେଇ ବୁଦ୍ଧି ଗଲା । ସ୍ଵତଃ ହେତୁ ସାହେବଙ୍କର ପ୍ରାଣ-
ରକ୍ଷା ହେଲା । ମାତ୍ର ଜାହାଜରେ ଏତେ ଲୋକ ଆଉଁସ ବେକନରର

ପ୍ରାଣ ରକ୍ଷା ହେଲା ନାହିଁ । ବଡ଼ ମରାଜ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଅବେ-
ଶରେ ଗିଳି ଦିଏ ।

ସମୁଦ୍ରରେ ଅତି ଏକ ଜାତିର ରାକ୍ଷସର ଜନ୍ତୁ ଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ
ଅଷ୍ଟପଦୀ କହନ୍ତି । ମାକଡ଼ିଆ ପରି ଏମାନଙ୍କର ଅଠଗୋଟି ପଦ

ଅଛି । ଚନ୍ଦ୍ରରେ ବେଶ, ଏମାନଙ୍କ ପଦରେ କେତେଗଢ଼ିଏ ରଜୁଅଛି ।
ଏମାନେ ଏହି ରଜୁବାଟେ, ଅକାନ୍ତ ଖାବଦେହରୁ ରକ୍ତ ଶୋଷଣ
କରନ୍ତି । ଥରେ ଏକ ପାହେବ ସମୁଦ୍ରରେ ଖିନି କରୁଥିଲାବେଳେ
ଗୋଟାଏ ଅଷ୍ଟପଦୀ ତାହାଙ୍କ ଗୋଡ଼ରେ ଆପଣାର ଦୀର୍ଘ ପଦକୁ
ବେଷ୍ଟନ କରି ଦେଲା । ପଦରେ କଅଣ ଲାଗିଅଛି ମନେ କରି ପାହେବ
ଅପର ପଦଦ୍ୱାରା ପ୍ରଥମ ପଦକୁ ମୁକ୍ତ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବାକୁ,

ଅଷ୍ଟପଦୀ ତାହାଙ୍କର ଦ୍ଵିଜୟ ପଦକୁ ଅବଦ୍ଧ କରି ରଖିଲା । ତହିଁ ଉପରୁ
 ସାହେବ ଦୁଇ ହସ୍ତଦ୍ଵାରା ଦୁଇ ପଦକୁ ମୁକ୍ତ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରି-
 ବାରୁ, ଅଷ୍ଟପଦୀ ତାଙ୍କର ଦୁଇ ହସ୍ତକୁ ଅବଦ୍ଧ କରି ରକ୍ତ ଶୋଷଣ
 କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ହସ୍ତ ପଦାଦିରେ ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କଲେ
 ଯେପରି ଯନ୍ତ୍ରଣା ହୁଏ, ସାହେବ ସେହିପରି ଅସହ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁ-
 ଭବ କରି, ଉଦ୍ଧାରର ଉପାୟ ନ ଦେଖି, ବ୍ୟାକୁଳରେ ଚିନ୍ତାର କରି
 ଜାଣିବାରୁ, କୁଳରେ ଥିବା ଲୋକମାନେ ଦଉଡ଼ି ଆସି, ହରିରେ ଅଷ୍ଟପ-
 ଦିର ପଦମାନ କାଟି ଦେଇ ସାହେବଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କଲେ । ଅଉ ଅରେ
 ଏକ ସାହେବ ନୌକାରେ ରହି ସମୁଦ୍ରରେ ଥିବା ଏକ ଜାହା-
 ଜରେ ରଙ୍ଗ ଲଗାଇଥିଲେ । ଗୋଟାଏ ଅଷ୍ଟପଦୀ ଗୋଟାଏ ଗୋଡ଼
 ବଢ଼ାଇ ସାହେବଙ୍କର ଏକ ହସ୍ତକୁ ଗୁଡ଼ାଇ ଥରି ରକ୍ତ ଶୋଷଣ
 କରିବାକୁ ଏବଂ ସମୁଦ୍ର ମଧ୍ୟକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଘେନି ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ।
 ସାହେବ ଛୁରି ଘେନି ତାହାର ସେହି ପଦକୁ କାଟି ପକାଇଲା । ସ୍ତ୍ରୀ,
 ଅଷ୍ଟପଦୀ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପଦ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ସାହେବଙ୍କୁ ପୁଣି
 ନୌକାରୁ ଓହ୍ଲାଇ ନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । ସାହେବ ତାହାର ସେହି
 ପଦକୁ ମଧ୍ୟ କାଟି ପକାଇଲେ । ଅଷ୍ଟପଦୀ ଭୂଜୟ ଥର ସେହିପରି
 ଚେଷ୍ଟା କରିବାରୁ ସାହେବ ଭୂଜୟ ଥର ମଧ୍ୟ ତାହାର ପଦକୁ କାଟି
 ପକାଇଲେ । ଅଷ୍ଟପଦୀ ଏହିପରି ତିନି ଗୋଟି ପଦଶୂନ୍ୟ ହୋଇ
 ନୌକା ପାଖରୁ ପଳାଇ ଗଲା ।

ଅନ୍ୟ ପୁଷ୍ପାଚର ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦେଖ ଗୋଟାଏ ଅଷ୍ଟପଦୀ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟକୁ
 କେମନ୍ତ ଆକ୍ରମଣ କରିଅଛି । ମନୁଷ୍ୟ ଖଣ୍ଡିଏ ହରି ଘେନି, ଆପଣାକୁ
 ରକ୍ଷା କରିବା ପକାଶେ ଉଦୟତ ହୋଇଅଛି । ବୃହତ୍‌କାୟ ଅଷ୍ଟ-
 ପଦୀର ଗୋଟିଏ ପଦ ୧୦।୧୨ ହାତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ହୁଏ ।

ଏମାନେ ପଦ-
ମାନଙ୍କୁ ସଜ୍ଜି-
ତ କରି ଅତି
ଅଳ୍ପ ସ୍ଥାନରେ
ରହି ପାରନ୍ତି ।
ଏହି ରତ୍ନବର
ଜନ୍ତୁ କର୍ତ୍ତୃକ
ନାନାସ୍ଥାନରେ
ଅନେକ ମନଷ୍ୟ

ନଷ୍ଟ ହୋଇଅଛନ୍ତି ।

ନିମ୍ନରେ ଯାହାର ଚିତ୍ର ଦେଖିଅଛ ତାହାକୁ ସ୍ତ୍ରୀଲ ଜନ୍ତୁ କହନ୍ତି ।
ଭାର୍ବର ମହାସମୁଦ୍ରରେ ଥିବାର ପରିମାଣରେ ଏହି ଜନ୍ତୁ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର
ହୁଅନ୍ତି । ଏମାନେ ମସ୍ତକ

ଶ୍ରେଜନ କରି ଯାଣଧାରଣ
କରନ୍ତି । ମନଷ୍ୟମାନେ
ମାଂସ ଭକ୍ଷଣ ଏବଂ ତୈଳ
ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଗଢାଣେ

ପ୍ରତିବର୍ଷ ବହୁ ସହସ୍ର ସ୍ତ୍ରୀଲ ବଧ କରନ୍ତି । ମନଷ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ଭେଦ-
ଭେଦକ୍ରାନ୍ତ ପ୍ରତିବର୍ଷ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ସ୍ତ୍ରୀଲ ନଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ।

ଏହାପୂର୍ବେ ଶିଳ୍ପଯୋଗକର ଚିତ୍ର ଦେଖିଅଛ । ଶିଳ୍ପଯୋଗକର
ମୁଖରେ ଯୋଡ଼ିଏ ଦୀର୍ଘଦନ୍ତ ଥାଏ । ଏମାନେ ବେଳେ
ଏକତ୍ର ହୋଇ ନୌକାରେ ଥିବା ମନଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତମଣ କରନ୍ତି ।
ଭେଦଭକ୍ଷକ ଅଳ୍ପବୟସ ଶିଳ୍ପଯୋଗକକୁ ଅନାୟୁସେ ମାରି ଖାଏ

ମାତ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣବୟସ ହିନ୍ଦୁଦୋଷକୁ ମାରବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ, ହିନ୍ଦୁ
ଦୋଷକ ରକ୍ଷୁକ ଗଙ୍ଗେ ଘୋରତର ଯୁଦ୍ଧ କରେ ।

ସମୁଦ୍ରରେ ଏକଜାତିର ମୟା ଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ଉଚ୍ଚାୟମାନ ମୟା
କହନ୍ତି । ଏମାନେ ସମୁଦ୍ରରୁ ଗହ୍ୱସ୍ତ୍ର ଘଣ୍ଟାରେ ଉଠି, କେତେକଦୂର

ଉଡ଼ିଯାଇ ପୁଣି ସମୁଦ୍ରରେ
ପଡ଼ିତ ହୁଅନ୍ତି । ଏମାନେ
ଶତ ହସ୍ତରୁ ଅଧିକ ଦୂର
ଉଡ଼ି ଯାଇ ପାରନ୍ତି ।
କୌଣସି ସମୟରେ ସମୁ-
ଦ୍ରରେ ଯାଉଥିବା ଜାହାଜ
ଉପରେ ବହୁସଂଖ୍ୟକ
ଉଚ୍ଚାୟମାନ ମୟା ପଡ଼ିତ

ହୋଇ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ରକ୍ଷା ହୁଅନ୍ତି । ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଉଚ୍ଚାୟମାନ ମୟାର
ଚିତ୍ର ପ୍ରଦର୍ଶ ହୋଇଅଛି ।

ଏକଜାତିୟ ମୟା ଅଛନ୍ତି ତାହାକୁ ଇଂରାଜୀରେ ଇଲ୍ କହନ୍ତି ।
ଇଂଲଣ୍ଡର ଉପକୂଳରେ ବୃହଦାକୃତିର ଇଲ୍ ମାଛ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର
ହୁଏ । ବୃହତ୍ ଇଲ୍ ଦୈର୍ଘ୍ୟରେ ୬୦ ହାତ ଏବଂ ଓଜନରେ ତିନି
ମହଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ଏମାନେ ବେଳେ ବାଲିରେ ଘୋଡ଼ିହୋଇ
ଲୁଚି ରହନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟମାନେ କୁକୁର ସାହାଯ୍ୟରେ ଏମାନଙ୍କୁ ମାରନ୍ତି ।
କୁକୁର ଅପ୍ରାଣଶକ୍ତିଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଇଲ୍ ଥାଏ ଜାଣି ପାଇ,
ଅପଣାର ପ୍ରଭୁକୁ ଦେଖାଇ ଦିଏ । ଦକ୍ଷିଣ-ଅମେରିକାର ନଦୀମାନ-
ଙ୍କରେ ଯେଉଁ ଇଲ୍ମାଛ ଅଛନ୍ତି, ପୂର୍ବପୃଷ୍ଠାରେ ତାହାର ଚିତ୍ର ପ୍ରଦର୍ଶ
ହୋଇଅଛି ।

ଏମାନଙ୍କ ଦେହରୁ ବୈଦ୍ୟୁତିକ ପ୍ରବାହ ନିର୍ଗତ ହୁଏ । ଏମାନେ କୌଣସି ପଶୁକୁ ଷର୍ମା କଲକ୍ଷଣୀ ଭକ୍ତ ପଶୁ ବୈଦ୍ୟୁତିକ ପ୍ରବାହର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ମୁହଁତ ହୁଏ ଏବଂ ସ୍ତୁଳବଶେଷରେ କୌଣସି ପଶୁ ପ୍ରାଣାତ୍ୟାଗ କରେ । ଯେଉଁମାନେ ବଡ଼ସିରେ ମାଛ ଧରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ବଡ଼ସିର ସୁତାରେ ଏହି ମୟୂର ସଂଲଗ୍ନ ହେଲେ, ଓଦାସୁତାଦ୍ୱାରା ବୈଦ୍ୟୁତିକ ପ୍ରବାହ ଗୁଲିତ ହୋଇ, ମାଛ ଧରୁଥିବା ଲୋକକୁ ଗ୍ରସ୍ତିତ କରେ ।

ପକ୍ଷିମାନଙ୍କୁ ବୃଷ ଶାଖାରେ ବସା କରିବାକୁ ଦେଖିଥାନ୍ତୁ । ମାଛ କୌଣସି ଜାତିର ମାଛ ପକ୍ଷିମାନଙ୍କୁ ବୁଲ୍ ବସା ନିର୍ମାଣ କରନ୍ତି ଖୁଣ୍ଟି ନାହିଁ । ଏହି ଜାତିର ଗୋଟିଏ ମାଛ ଜଳଜ ଗନ୍ତବ୍ଧାର ଜଳ ମଧ୍ୟରେ ବସା ନିର୍ମାଣ କରି, କେମନ୍ତ ସେହି ବସା ମଧ୍ୟରେ ରହିଥାନ୍ତୁ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦେଖ ।

ଲୀଳାବତୀ—ଅଇ, ନିଶାମଣି ଓ ପଦ୍ମାବତୀ ଚୁଲେଇଲେଣୀ ଅତି ଏତିକି ହୋଇଥାଉ ।

ଅଷ୍ଟାଦଶ ସନ୍ଧ୍ୟା । ଗ୍ରେଟର ପଥ୍ୟ ।

ଅଉ—ଗ୍ରେଟର ପଥ୍ୟ କପର ଗନ୍ଧନ୍ତି ତାହା ସମସ୍ତଙ୍କର ଜାଣିବା ଉଚିତ । ଔଷଧଦ୍ଵାରା ଗ୍ରେଟର ସେପର ଉପକାର ହୁଏ, ସୁପଥ୍ୟ ହେତୁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଉପକାର ହୁଏ । ସାଧାନୁସାରେ ଗ୍ରେଟର ପଥ୍ୟରେ ଘିଅ ଓ ମଶଲର ପରିମାଣ ଉଣା କରିବ । ଚକ୍ରସ୍ଥଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଗ୍ରେଟରେ ଚନ୍ଦ୍ର ପଥ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତି । ଏଣୁ ଚକ୍ରସ୍ଥଳଙ୍କ ବ୍ୟବସ୍ଥାନୁସାରେ ପଥ୍ୟ ରଚନା କରିବ । ଖାଦ୍ୟମାତ୍ରକୁ ବାହୁ, ପରିଷ୍କାର କରି ପାକ କରିବା ଉଚିତ । ବଶେଷତଃ ଗ୍ରେଟର ପଥ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏହି ବିଷୟରେ ଅଧିକ ସତର୍କ ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ।

ସାଗୁଦାନା ।

କୌଣସି ଧାତୁପାତ୍ରରେ ନ ଗୁଣି ପରିଷ୍କାର ମାତ୍ର ହାଣ୍ଡିରେ ସାଗୁଦାନା ପାକ କରିବା ଉଚିତ । ଦେଇ ତୋଳା ସାଗୁଦାନାକୁ ପା ଏ ଅଗ୍ରୀତଳରେ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଢ଼ାଇ ରଖିବ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ଯେହି ଜଳ ଓ ସାଗୁଦାନାକୁ ହାଣ୍ଡିରେ ଦେଇ ଅଉ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ଜଳ ମିଶାଇ, ଜାଲ ଦେବ । ଉତ୍ତମଗୁଣେ ସିଞ୍ଚି ହେଲେ ଚୁଆରୁ ଓଢ଼ାଇ ପରିଷ୍କୃତ ପାତଳ ଲୁଗାରେ ଛଣି ନେବ । ଯେହି ଛଣା ଜଳ ସଙ୍ଗେ କାଗଜି ଲେମ୍ବୁରସ, ଲୁଣ, କମ୍ପା ମିଶ୍ରିଗୁଣ୍ଡ ମିଶାଇ ଗ୍ରେଟକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେବ । ଚକ୍ରସ୍ଥଳ କହିଲେ, ଲୁଣ ନ ମିଶାଇ, ଅଳ୍ପ ଅଉଟା ଦୁଧ ଓ ମିଶ୍ରିଗୁଣ୍ଡ ମିଶାଇ ଖାଇବାକୁ ଦେବ ।

ଆରୁଟ ।

ଅଳ୍ପ ଅଣ୍ଡା ପାଣିରେ ଦେଇତୋଳା ଅରୁଟ ଗୋଳ ଦେଇ, ତାହା

ସଙ୍ଗେ ଫୁଟୁଥିଲା ଭଲ ଗରମ ଜଳ ଅଳ୍ପ ପରମାଣୁରେ ମିଶାଇବ ।
ତାହା ଉତ୍ତରୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ବସାଇ ଫୁଟାଇ ନେଇ, ଓଢ଼ାଇ ରଖିବ ।
ଲୁଣ ଓ କାଗଜିଲେମ୍ବୁରସ ଦେଇ, କିମ୍ବା ଦୁଧ ଓ ମିଶ୍ରାଗୁଣ୍ଡ ଦେଇ
ଶ୍ରେଣିକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେବ ।

ସୁଜି ।

ଦେଉଡୋଲା ସୁଜି ପାଏ ଜଳରେ ମିଶାଇ ଉତ୍ତମରୂପେ ସିଦ୍ଧ କରିବ ।
ସିଦ୍ଧ ହେଲେ ପରଷ୍ଟୁ ତ ଲୁଗାରେ ଛୁଣି ନେବ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ କାଗଜି
ଲେମ୍ବୁରସ ଓ ଲୁଣ କିମ୍ବା ମିଶ୍ରାଗୁଣ୍ଡ ଦେଇ ଶ୍ରେଣିକୁ ଦେବ । ଚକସକ
କହିଲେ, ଅଳ୍ପ ଅଞ୍ଚଳ ଦୁଧ ମିଶାଇ ଦେବ ।

ବାଲି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ନାନାସ୍ଥାନରେ ଶ୍ରେଣିଙ୍କୁ ବାଲି ଖାଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତି ।
ଇଂରାଜିରେ ଯବକୁ ବାଲି କହନ୍ତି । ଏ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ କବରାଜ-
ମାନେ ଶ୍ରେଣିଙ୍କୁ ଯବମଣ୍ଡ ଖାଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତି । ପରଷ୍ଟୁ ତ ଦାନାଦାର
ଦେଉଡୋଲା ଯବକୁ ଉତ୍ତମରୂପେ ଧୋଇ ନେବ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ଅଧ-
ସ୍ତେରେ ଅଣ୍ଟାପାଣିରେ ପକାଇ ଚୁଛିରେ ବସାଇବ । ଉତ୍ତମରୂପେ ସିଦ୍ଧ
ହେଲେ ଚୁଛିରୁ ଓଢ଼ାଇ ଆଣି ଲୁଗାରେ ଛୁଣି ନେବ ଏବଂ ଲୁଣ ଓ
କାଗଜିଲେମ୍ବୁରସ ଦେଇ ଶ୍ରେଣିକୁ ଦେବ । ଏହାକୁ ଯବମଣ୍ଡ କହନ୍ତି ।

ଦେଉଡୋଲା ବାଲି ପାଏ ଜଳରେ ଗୋଲ ଉତ୍ତମରୂପେ ସିଦ୍ଧ
କରିବ । ସୁସିଦ୍ଧ ହେଲେ ଓଢ଼ାଇ କାଗଜିଲେମ୍ବୁରସ ଓ ଲୁଣ କିମ୍ବା
ଦୁଧ ଓ ମିଶ୍ରାଗୁଣ୍ଡ ମିଶାଇ ଶ୍ରେଣିକୁ ଦେବ ।

ଖଇମଣ୍ଡ ।

ଭଲ ତିଆରି ଖଇ ଅଳ୍ପ ଗରମଜଳରେ ଭଜାଇ ଦେବ । ତାହା

ଉତ୍ତରୁ ତାହାକୁ ଚକଟି ପାତଳ ଲୁଗାରେ ଛୁଣି ନେଇ ବାଗଜି ଲେମ୍ବୁ-
ରସ ଓ ଲୁଗା କମ୍ପା ମିଶ୍ରି ଦେଇ ଶ୍ରେଣିକୁ ପଥ କରାଇବ ।

ମାଂସର କ୍ଷାଧ ।

ଅଧସ୍ତେରେ ଚର୍ବି ନ ଥିବା ଶୁଗମାଂସ ଉତ୍ତମରୂପେ ବୁଟି ନେଇ, ଏହି
କୁଟା ମାଂସକୁ ଗେରେ ଅଣ୍ଟା ଜଳରେ ତିନିଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଜାଇ
ରଖିବ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ଗେଡ଼ି ଜଳ ଓ ମାଂସକୁ ମୁଦୁଜାଳରେ ସିଞ୍ଚି
କରିବ । ପାଏ ଜଳ ଅବଶେଷ ଥାଉଁ ଓଢ଼ାଇ, ପାତଳ ଲୁଗାରେ ଛୁଣି
ନେଇ, ଗେଡ଼ି ଝୋଳରେ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣ ଲୁଗା ଓ ଗୋଲମରିଚରୁଣୁ
ମିଶାଇ ଶ୍ରେଣିକୁ ପଥ୍ୟ ଦେବ । ଏହାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟାୟୁ କରିବାକୁ ହେଲେ
ତିନିହୋପା ଘିଅରେ ଖଣ୍ଡିଏ ତେଜପତ୍ର ଦେଇ ବଦାରି ନେବ । ଶ୍ରେଣିର
ଅରୁଚ ହୋଇଥିଲେ, ମାଂସ ସିଞ୍ଚି ହେଲା ବେଳେ ଦୁଇ ତିନିଖଣ୍ଡ ତାଳ-
ଚନ୍ଦି ଦେଇ ପାକ କରିବ । ଏପରି ପଥ୍ୟ ଶ୍ରେଣିପକ୍ଷରେ ଅଭ୍ୟନ୍ତ୍ର ଲଘୁ-
ପାକ ଏବଂ ବଳକାରକ ହୁଏ ।

ଅଜି ଏହି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହେଉ, ମୁଁ ଯାଉଅଛି କାର୍ଯ୍ୟ ଅଛି ।

ଉନବଂଶ ସମ୍ପା ।

ବିବିଧ ପ୍ରସଙ୍ଗ ।

ନିଶାମଣି—ଅଛି, ଶୁଭଦର୍ଶରେ ମୁସଲମାନମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା
ଅଧିକ କି ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ?

ଅଛି—ଶୁଭଦର୍ଶର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୩୦ କୋଟି । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ
ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୨୨ କୋଟି, ମୁସଲମାନମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ
୭ କୋଟି, ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଧର୍ମାବଲମ୍ବିଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଏକ କୋଟିରୁ ଅଧିକ
ଅଟେ; ଅର୍ଥାତ୍ ଶୁଭଦର୍ଶର ଲୋକସଂଖ୍ୟାରୁ ୧୭ ପଣ ଧରିଲେ ହିନ୍ଦୁ
୧୧ ପଣ, ମୁସଲମାନ ୩ ପଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ୨ ପଣ
ହେବେ ।

ଲୀଳାବତୀ—ଅଛି, ପୃଥିବୀରେ କେଉଁ ଧର୍ମର ଲୋକ ଅଧିକ ?

ଅଛି—ପୃଥିବୀରେ ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ।
ଏମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୪୩ କୋଟିରୁ ଅଧିକ । ଚୀନସାମ୍ରାଜ୍ୟ, ଜାପାନ-
ସାମ୍ରାଜ୍ୟ, ପୂର୍ବଭାରତୀୟ, ବ୍ରହ୍ମଦେଶ, ଲଙ୍କା ପ୍ରଭୃତିର ଅଧିବାସୀ ବୌଦ୍ଧ-
ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ଅଟନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଉତ୍ତରୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ସର୍ବା-
ପେକ୍ଷା ଅଧିକ । ପୃଥିବୀରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୩୭୫ କୋଟି । ଭୁବନ-
ବ୍ୟାପୀ ସମଗ୍ର ଇଉରୋପ ମହାଦେଶରେ, ଆମେରିକାରେ, ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ
ମହାଦେଶରେ, ଏବଂ ଆଫ୍ରିକାର କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ପ୍ରଚ-
ଳିତ । ଏମାନଙ୍କ ଉତ୍ତରୁ ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ।
ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୨୨ କୋଟି । ଶୁଭଦର୍ଶ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌ-
ଣସି ଦେଶରେ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମ ପ୍ରଚଳିତ ନାହିଁ । ଶୁଭଦର୍ଶର କେତେକ
ଅଧିବାସୀ, ଆଫ୍ରିକାନସ୍ଥାନ, ପାରସ୍ୟ, ଭୁବନ, ଆରବ, ତାଜିକ, ଆଫ୍ରି-

କାର ଉଚ୍ଚିଷ୍ଠର ଅଧିବାସୀ ମୁସଲମାନ ଅଟନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ମୁସଲ-
ମାନମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୨୦ କୋଟି ।

ପଚ୍ଚାବଜା—ଅଜ୍ଞ, ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ ଧର୍ମ ସବୁଠାରୁ
ପ୍ରାଚୀନ ?

ଅଜ୍ଞ—ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ ସର୍ବାପେକ୍ଷା ପ୍ରାଚୀନତମ
ଅଟେ । ବହୁସହସ୍ର ବର୍ଷ ହେଲା ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇଅଛି ।
ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଅନିବାନ୍ୟ ଧର୍ମଠାରୁ ପ୍ରାଚୀନତମ । ବୁଦ୍ଧସହସ୍ର ପଞ୍ଚଶତ
ବର୍ଷ ହେଲା ଶାକ୍ୟସିଂହ ନାମରେ ଭାରତବର୍ଷର ଏକ କ୍ଷତ୍ରିୟ ଗଜପତି
ସନ୍ନ୍ୟାସୀବଳମୁନି କର ଏହି ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ । ଶାକ୍ୟସିଂହଙ୍କ
ବୁଦ୍ଧ (ଅର୍ଥାତ୍ ଜ୍ଞାନ) ବୋଲି ଅନ୍ୟ ନାମ ଥିଲା । ଏଣୁ ତାହାଙ୍କ
ପ୍ରଚାରିତ ଧର୍ମର ନାମ ବୌଦ୍ଧ ହୋଇଅଛି । ଭାରତବର୍ଷରେ ଏହି
ଧର୍ମ ପ୍ରଥମ ପ୍ରଚାରଣ ହୋଇଥିଲେହେଁ, ଭାରତବର୍ଷରୁ ଏହି ଧର୍ମ
ବଲୁପ୍ତ ହୋଇ ଅନିବାନ୍ୟ ଦେଶରେ ପ୍ରଚଳିତ ରହିଅଛି । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ
ଉତ୍ଥରୁ, ୧୯ ଶତ ବର୍ଷ ହେଲା ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇଅଛି ।
ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ପ୍ରଚାରକର୍ତ୍ତା ଯିଶୁଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଭୁବନର ଅନ୍ତର୍ଗତ ସିରିଆ ପ୍ରଦେଶ-
ରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ତେରଶତବର୍ଷ ହେଲା ମୁସଲମାନଧର୍ମ-
ପ୍ରଚାରକର୍ତ୍ତା ମହମ୍ମଦ ଆରବଦେଶର ମକ୍କାଜଗରରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରି-
ଥିଲେ ।

ଲୀଲାବଜା—ଅଜ୍ଞା ଆଜି, ଏହି ପ୍ରଧାନ ଚାରୁ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ହିନ୍ଦୁ-
ଧର୍ମ ସବୁଠାରୁ ପ୍ରାଚୀନତମ ହେଲେହେଁ, ଅନ୍ତର୍ଦିନର ମୁସଲମାନ-
ଧର୍ମର ଲୋକମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ସମାନ ବସର
ହେଲା ?

ଅଜ୍ଞ—ହିନ୍ଦୁମାନେ କାହାର ବଳପୁରୀକ ଅପଣା ଧର୍ମରେ

ଦୀକ୍ଷିତ କରାଉ ନ ଥିଲେ । ହିନ୍ଦୁମାନେ ସ୍ଵରତବର୍ଷ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଦେଶକୁ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କରିବାକୁ ଯାଉ ନ ଥିଲେ । ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ସ୍ଵରତବର୍ଷ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଦେଶକୁ ଗଲେ ଜାତିଗୁଣ୍ଠ ହେଉ ଥିଲେ । ମାତ୍ର ମୁସଲମାନମାନେ ଧର୍ମସୂକ୍ଷ୍ମ ଘୋଷଣା କରି, ଯେଉଁ ଦେଶ ଜୟ କରିଥିଲେ ତାହାର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କ ବଳପୂର୍ବକ ମୁସଲମାନ କରାଇଥିଲେ । ଯେଉଁମାନେ ମୁସଲମାନଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଅସମ୍ମତ ହେଉଥିଲେ ମୁସଲମାନମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ନିହତ କରୁ ଥିଲେ । ମହମ୍ମଦଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର ଅଳ୍ପଦିନ ଉତ୍ତରୁ ମୁସଲମାନମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ନାନାଦେଶରେ ମୁସଲମାନଧର୍ମ ପ୍ରାପନ କରିଥିଲେ ।

ନିଶାମଣି—ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନମାନେ ବି ଏହିପରି ବଳପୂର୍ବକ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କରିଅଛନ୍ତି ?

ଅଉ—ନା, ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନମାନେ ବଳପୂର୍ବକ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଧର୍ମବଲ୍ଲମ୍ବୀମାନଙ୍କଠାରୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନମାନେ ପସ୍ତକ୍ରମ ଓ ଅର୍ଥବଳରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଟନ୍ତି । ଏମାନେ ନାନାଦେଶ ଜୟ କରି, ପ୍ରଚାରକମାନଙ୍କ ପ୍ରେରଣପୂର୍ବକ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାରଦ୍ଵାରା ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷକୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ କରିଅଛନ୍ତି । ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ପ୍ରଚାର ନିମନ୍ତେ ଇଉରୋପ ଏବଂ ଆମେରିକାର ଲୋକମାନେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ବ୍ୟୟ କରୁଅଛନ୍ତି ।

ଲଲା—ଆଉ କଣମ, ଦେଖି ନାହିଁ, ପାଦରସାହେବମାନେତ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କରୁଅଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମେମମାନେ ସୁଦ୍ଧା ଘରେ, ପଣି ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କରୁଅଛନ୍ତି । ସ୍ଵରତବର୍ଷର କେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ କେବେ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲା ?

ଅଉ—ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ଵାଧିକାରୀ ହୋଇଅଛୁ ସତ୍ୟ, ମାତ୍ର ଧୂଳିକାଳରେ

ଭରତବର୍ଷର ଏପରି ଅବସ୍ଥା ନ ଥିଲା । ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମର ମୃତ୍ତିର କେତେକ ଶତବର୍ଷ ଶୁଦ୍ଧରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟଜ୍ଞାନ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣର ପ୍ରାୟ ଛଅଶତ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରେ, ପ୍ରଗ୍ଠରକମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଧର୍ମପ୍ରଗ୍ଠର ପ୍ରଥା ଭରତବର୍ଷରେ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇଥିଲା । ଯେଉଁ ସମୟରେ ବୁଦ୍ଧଦେବ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଘେନି ଅର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତର ନାନା ପ୍ରଦେଶରେ ଧର୍ମପ୍ରଗ୍ଠର କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇଥିଲେ, ସେହି ସମୟରେ ତାହାଙ୍କ ଧର୍ମଶାଳା ପଢ଼ା ଗୋପା ସ୍ଵାୟ ପଢ଼ିବ ନବଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତା ହୋଇ, କେତେକ ଜଣ ରମଣୀ ସମଭବ୍ୟାହାରରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ପ୍ରଗ୍ଠର କରି ଅର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତର ନାନାପ୍ରଦେଶର ବହୁ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ରମଣୀଙ୍କୁ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତା କରାଇଥିଲେ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟଜନ୍ମର ଦିନଶତ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଗୁଜ୍ଜାଧିରାଜ ଅଶୋକ କୋଟ୍ଟଃ ମୁଦ୍ରା ବ୍ୟୟ କରି ବହୁସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଗ୍ଠରକଙ୍କୁ ନାନା ସ୍ଥାନକୁ ପ୍ରେରଣ ପୂର୍ବକ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ପ୍ରଗ୍ଠର କରାଇଥିଲେ । ତାହାଙ୍କ ପ୍ରେରିତ ପ୍ରଗ୍ଠରକମାନେ ତିବ୍ବତ, ତାତାର, ମଙ୍ଗୋଲିଆ, ଚୀନ, ବ୍ରହ୍ମଦେଶ, ଅନାମ, ସିଂହଳ, ଏବଂ ଅସିଆର ପଶ୍ଚିମସୀମା ଭୂରଞ୍ଚ ଦେଇ ମିଶର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗମନ କରି ଧର୍ମପ୍ରଗ୍ଠର କରିଥିଲେ । ଅଶୋକଙ୍କ ପୁତ୍ର ମହେନ୍ଦ୍ର ଏବଂ କନ୍ୟା ସଙ୍ଗମିତ୍ରା ସନ୍ନ୍ୟାସାବଲମ୍ବନ କରି ସିଂହଳରେ ଧର୍ମପ୍ରଗ୍ଠର କରିଥିଲେ ।

ପଦ୍ମାବତୀ—ଆଜ୍ଞା, ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀ ପ୍ରତି କୌଣସି ହିନ୍ଦୁ ଗୁଜ୍ଜକନ୍ୟା ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀ ହୋଇଥିଲେ ?

ଅଜ୍ଞ—ଭରତବର୍ଷର ଇତିହାସରେ ସେପରି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତର ଅଭାବ ନାହିଁ । ମୀରାବାଇ, ଗୁଜ୍ଜକନ୍ୟା ହୋଇ, ମହାଗୁଜ୍ଜଙ୍କ ପତ୍ନୀ ହୋଇ, କଠୋର ସନ୍ନ୍ୟାସବ୍ରତ ଅବଲମ୍ବନ କରିଥିଲେ । ଧର୍ମାଲୋଚନା ବ୍ୟଞ୍ଜିତ ଗୁଜ୍ଜ୍ୟଶାସନ ଏବଂ ସମରକାର୍ଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଭରତରମଣୀ ଅସାଧାରଣ ପାରଦର୍ଶିତା ଦେଖାଇ ଯାଇଅଛନ୍ତି । ମହାଗୁଣୀ ଅସ୍ତଲ୍ଲା-

ବାଣୀ ଯେପରି. ନିୟମିତା ଗହ୍ମ ରାଜ୍ୟଶାସନ କରିଥିଲେ, ସେପରି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଅନ୍ୟଦେଶର ଇତିହାସରେ ବିରଳ ଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଗଜ-ରାଜ୍ୟର ରାଣୀ ଦୁର୍ଗାବତ୍ସ ଯେପରି ଅସାଧାରଣ ବୀରତ୍ବ ପ୍ରଦର୍ଶନ-ପୂର୍ବକ ପ୍ରବଳପ୍ରତାପୀ ସମ୍ରାଟ୍ ଅକବରଙ୍କ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ କେତେକଥର ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାଜିତ କରି, ପଶ୍ଚାତ୍ ମୁଗଲମାନସେନାପତିଙ୍କ କୌଶ-ଲରେ ପରାଜିତ ହୋଇ ଅମୃତଦ୍ୱୀପ କରିଥିଲେ, ସେପରି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଭଲଦେଶୀୟ ଇତିହାସରେ ଅଧିକ ସଖ୍ୟାରେ ଲକ୍ଷିତ ହେବ ନାହିଁ ।

ଜଣେ କ୍ଷତ୍ରିୟରମଣୀର ଅଭୁତ ବିବରଣ କହୁଅଛୁ ମନ ଦେଇ ଶୁଣ । ଏହି ଅଲୋକନାମାନଙ୍କ ରମଣୀଙ୍କ ନାମ ପଦ୍ମିନୀ । ଅଭୁଲନାୟୁ ବୃଷବତ୍ସ ପଦ୍ମିନୀ ଚତୋରରାଜ ଶ୍ରୀମତ୍ତ୍ବେ ମହିଷୀ ଥିଲେ । ଦିକ୍ଷୀର ମୁଗଲମାନସମ୍ରାଟ୍ ଆଲ୍ଲାଉଦ୍ଦୀନ, ପଦ୍ମିନୀଙ୍କ ଅଲୌକିକ ବୃଷବାଣିର କଥା ଶ୍ରବଣ କରି, ଦୂତହସ୍ତରେ ଶ୍ରୀମତ୍ତ୍ବେ କହି ପଠାଇଲେ ଯେ, ଆଲ୍ଲାଉଦ୍ଦୀନଙ୍କୁ ପଦ୍ମିନୀ ପ୍ରଦାନ କଲେ ବିପ୍ରୀର୍ଣ୍ଣ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ବହୁ ଧନ ରହୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବେ; ତାହାର ଅନ୍ୟଥା କଲେ ଅଳ୍ପଦିନ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ତ୍ରୀୟ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ପଦରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବେ । ଶ୍ରୀମତ୍ତ୍ବେ ଏହି ଦୃଶିତ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ସମ୍ମତି ଦାନ ନ କରିବାକୁ ଆଲ୍ଲାଉଦ୍ଦୀନ ବହୁସୈନ୍ୟ ସହ ଆଗମନ କରି ଚତୋର ଆକ୍ରମଣ କଲେ । ମାତ୍ର ରାଜପୁତମାନେ ବିପୁଲ ଉତ୍ସାହରେ ଦୁର୍ଗ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଦୁର୍ଗ ଗ୍ରହଣରେ ଅକ୍ଷମ ହେଲେ । କେତେକ ମାସ ଦୁର୍ଗାବରୋଧ କରି ରହି ଶେଷକୁ ବିଫଳମନୋରଥ ହୋଇ ସୈନ୍ୟସହ ଦିକ୍ଷୀ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କରିବାକୁ ସଜ୍ଜ ହେଲେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନପୂର୍ବକ, ଶ୍ରୀମତ୍ତ୍ବେ ସଙ୍ଗେ ସାକ୍ଷାତ୍ କରି ମିତ୍ରତା-ସୂତ୍ରରେ ଅବଦ୍ଧ ହେବାପାଇଁ ଦୂତ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ଅକାରଣ ଲୋକ-

କ୍ଷୟକର ଯୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବାଠାରୁ ମିତ୍ରତାମୁଦ୍ଧରେ ଅବଦ୍ଧ ହେବା
 ବାଞ୍ଛନୀୟ ମନେ କର, ଭ୍ରମସିଂହ ଅଲ୍ଲାଉଦ୍ଦୀନଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ସମ୍ମତ
 ହେଲେ । ଅଲ୍ଲାଉଦ୍ଦୀନ କତିପୟ ଅନୁଚରସହ ଦୁର୍ଗ ଦୁଆରରେ ଉପସ୍ଥିତ
 ହେଲାକ୍ଷଣି ଭ୍ରମସିଂହ ସମ୍ମତ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରି ସମ୍ରାଟଙ୍କୁ ଦୁର୍ଗ ମଧ୍ୟକୁ
 ଘେନି ଗଲେ । ଉତ୍ତରଦିଗରେ କେତେକ କ୍ଷଣ କୁଣ୍ଡଳାଦି ସମ୍ଭାଷଣ ଉତ୍ତରୁ
 ଉତ୍ତରଦିଗ ମଧ୍ୟରେ ସନ୍ଧି ସ୍ଥାପିତ ହେଲା । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ଅଲ୍ଲାଉଦ୍ଦୀନ
 ଭ୍ରମସିଂହଙ୍କୁ କହିଲେ—“ପଦ୍ମିନୀଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟାଶାରେ ମୁଁ ପ୍ରବୃତ୍ତ ଅର୍ଥ-
 ବ୍ୟୟ, ସୈନ୍ୟସମ୍ବଳ ଏବଂ ଅମାନୁଷିକ ପରଶ୍ରମ କରି ବର୍ତ୍ତମାନନୋରଥ
 ହେଲି । ଅପଣଙ୍କର ମଧ୍ୟ ପ୍ରବୃତ୍ତ ସୈନ୍ୟସମ୍ବଳ ହୋଇଅଛି । ଅମ୍ଭମାନଙ୍କ
 ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ସନ୍ଧି ସ୍ଥାପିତ ହେଲା ଏହାକୁ ଚରସ୍ଥାୟୀ କରିବାର
 ଇଚ୍ଛା ଥିଲେ, କୃପା କରି ମତେ ଥରେ ପଦ୍ମିନୀଙ୍କୁ ଦେଖାନ୍ତୁ । ମୁଁ ସେହି
 ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଅପ୍ତବରୀଙ୍କ ଥରେ ମାତ୍ର ଦୃଷ୍ଟି କରି ଅପଣଙ୍କ ସହ ଚରବନ୍ଧୁ
 ତାମ୍ରହରେ ଅବଦ୍ଧ ହୋଇ ଦିଲ୍ଲୀକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କରିବି । ଭ୍ରମସିଂହ
 କହିଲେ—ସାକ୍ଷାତ୍ସମ୍ବେଦରେ ଅପଣ ପଦ୍ମିନୀଙ୍କୁ ଦେଖି ପାରବେ ନାହିଁ,
 ଦର୍ପଣରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ପଦ୍ମିନୀଙ୍କ ପ୍ରତିରୂପ ଦେଖାଇ ପାରବି । ଅଲ୍ଲା-
 ଉଦ୍ଦୀନ ସମ୍ମତ ହେବାରୁ, ଭ୍ରମସିଂହ ଦର୍ପଣରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ପଦ୍ମିନୀଙ୍କ
 ପ୍ରତିରୂପ ତାହାଙ୍କୁ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଇଲେ । ଅଲ୍ଲାଉଦ୍ଦୀନ ଭ୍ରମସିଂହଙ୍କୁ
 ଶତଶତ ଧନ୍ୟବାଦ ପ୍ରଦାନ କରି ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ତ୍ରୀବରକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କଲେ ।
 ଏହା ଉତ୍ତରୁ ଭ୍ରମସିଂହ ଶ୍ଵେତଜନ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନାର୍ଥ କତିପୟ ଅନୁଚର
 ସହ ସାକ୍ଷାତ୍ କରିବା ସକାଶେ ଅଲ୍ଲାଉଦ୍ଦୀନଙ୍କ ଶିବରକୁ ଗମନ
 କଲେ । ମାତ୍ର ବ୍ୟାସଘାତକ ଅଲ୍ଲାଉଦ୍ଦୀନ ତାହାଙ୍କୁ ଲୌହଶୃଙ୍ଗଳରେ
 ଅବଦ୍ଧ ଏବଂ ବନ୍ଦୀ କରି ଚତୋରବାସିଙ୍କୁ କହି ପଠାଇଲେ ଯେ, ପଦ୍ମି-
 ନୀଙ୍କୁ ସମର୍ପଣ ନ କଲେ, ଭ୍ରମସିଂହଙ୍କୁ ମୁକ୍ତିଦାନ କରିବେ ନାହିଁ ।

ପଦ୍ମିନୀ ଏହି ସଂବାଦ ପାଇ କେତେକ ଦିନ ଶୋକରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ରହିଲେ । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ ଶୋକସମ୍ବରଣ କରି ସ୍ତ୍ରୀ ପିତୃବ୍ୟ ସିଂହଲଗ୍ନ ଗୋରୁ ଏବଂ ତାହାଙ୍କ ପୁତ୍ର ବିଶୋରବୟସ ବାଦଲଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯତ୍ନସର୍ଗ କରି, ଗୋରୁଙ୍କୁ ଅନ୍ଧାରଦାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଦୂତରୂପେ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ଦୂତ ଅନ୍ଧାରଦାନଙ୍କ କହିଲେ, “ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ମାନସରେ, ପଦ୍ମିନୀ ଅମୃତସର୍ପଣ କରିବାକୁ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଅଛନ୍ତି ।” ଅନ୍ଧାରଦାନ ଏହି ସଂବାଦ ପ୍ରାପ୍ତିରେ ଅନନ୍ଦସାଗରରେ ନିମଗ୍ନ ହୋଇ ଦୂତଙ୍କୁ ବହୁଧନରତ୍ନ ଦାନ କରି କହିଲେ,—“ଦୂତବର ତୁମ୍ଭେ ଅବଲମ୍ବେ, ଯାଇ ପଦ୍ମିନୀଙ୍କୁ ଘେନି ଆସ, ସେ ଯେପରି ଅଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିବେ, ମୁଁ ସେହିଷଣି ତାହା ପାଳନ କରିବି, ତୁମ୍ଭେ ପଦ୍ମିନୀଙ୍କୁ ମୋ ହୃଦ୍ରେ ସମର୍ପଣ କଲେ, ମୁଁ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଶୁଦ୍ଧେୟର କରିବି ।”

ଗୋରୁ ବାହ୍ୟିକ ଅନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ—“ପଦ୍ମିନୀଙ୍କର ବହୁଶତ ସଖୀ ଏବଂ ପରଗୃହକା ଅଛନ୍ତି । ପଦ୍ମିନୀ ଅପଣଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସିଲେ, ସେମାନେ ତାହାଙ୍କ ସମ୍ବରଣଦ୍ୱାରାରେ ଆସି ଏହିଠାରୁ ଚିରଦିନ ସକାଶେ ବିଦାୟଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ମାନସ କରିଅଛନ୍ତି । ପଦ୍ମିନୀ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ସମ୍ବରଣଦ୍ୱାରାରେ ଅଣିବାକୁ ସମ୍ମତ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ଏଥିରେ ଅପଣଙ୍କର ଅଭିମତ ଜାଣିଲେ ମୁଁ ତଦନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବି ।”

ଅନ୍ଧାରଦାନ କହିଲେ—“ପଦ୍ମିନୀଙ୍କ ଯେପରି ଅଭିଭୂତ ମୁଁ ତଦନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବି । ଆଉ ଦିକ୍ଷୀଣ୍ଡରୀଙ୍କ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ପରିଗୃହିକା ସହ ଆଗମନ କରୁଥିବେ । ସେମାନଙ୍କୁ ବଶେଷ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ହୈନ୍ୟମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ବହିତ ଅଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିବି ।”

ଗୋରୁ କହିଲେ—“କାଳେ ଅପଣଙ୍କର ହୈନ୍ୟମାନେ କୌତୁ-

ହୁଳାଜାନ୍ତୁ ହୋଇ, ପଦ୍ମିନୀଙ୍କ ପରଶୁରକାମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କୌଣସିପ୍ରକାର ଅପମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାବେ, ଏଥୁ ଘଟଣା କେତେକଜଣ ରକ୍ଷାସୈନ୍ୟ ଅସିଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ କି ?”

ଅହାଉଦୀନ କହିଲେ—“ନା ତାହା ହେବ ନାହିଁ । ମୋର ଶିବର ମଧ୍ୟକୁ ଶତ୍ରୁସୈନ୍ୟର ଅଗମନ ନଷ୍ଟ । ମୁଁ ମୋର ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବଶେଷରୂପେ ସାବଧାନ ଓ ସତର୍କ କରି ଦେବି ; ସେମାନେ ମୋର ଅଦେଶ ଲଙ୍ଘନ କରିବାକୁ ସାହସୀ ହେବେ ନାହିଁ । ମୁଁ ଶୁଦ୍ଧବାକ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରି କହୁଅଛି, ପଦ୍ମିନୀଙ୍କ ପରିଶୁରିକାବର୍ଗ ସ୍ବପ୍ନମାନରେ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କରିବେ ।”

ଗୋରା ବନାଦଗ୍ରାସରେ ସମ୍ରାଟଙ୍କୁ ଅଭିବାଦନ କରି ଚତୋରଦୁର୍ଗକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କଲେ । ଅହାଉଦୀନ ପଦ୍ମିନୀଙ୍କ ମହାସମାଗ୍ନେଷୁ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିବେ ବୋଲି ସ୍ବେଧର ଅଧ୍ୟୁଜ୍ଜନରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଲେ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିବସରେ ପଦ୍ମିନୀ ସପ୍ତଶତ ଶିବକାରେ ସପ୍ତଶତ ପରଶୁରକାଙ୍କ ଘେରି, ଅହାଉଦୀନଙ୍କ ଶିବରକୁ ଅମ୍ବସମର୍ପଣ କରିବାକୁ ଯାତ୍ରା କଲେ । ପ୍ରତି ଶିବକା ଛଅଜଣ ବାହୁକଦ୍ବାଗ ବାହୁଡ ହେଉଥିଲା । ଶିବକାମାନ ଅହାଉଦୀନଙ୍କ ବସ୍ତ୍ରାବାସ ସ୍ଥଳିକଟରେ ରକ୍ଷିତ ହେଲାକ୍ଷଣି, ପଦ୍ମିନୀ ଗୋରାଙ୍କଦ୍ବାଗ ସମ୍ରାଟଙ୍କୁ କହି ପଠାଇଲେ—“ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଅମ୍ବସମର୍ପଣ କରିବାକୁ ଅପଣଙ୍କ ଶିବର ମଧ୍ୟକୁ ଅସି ଅଛି, ତେତେବେଳେ ଅପଣଙ୍କ ଅଦେଶ ଏବଂ ଅନୁମତି ନ ନେଇ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବି ନାହିଁ । ଭ୍ରମସିଂହ ଏଠାରୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କରିବା ପୂର୍ବେ ମୁଁ ନିର୍ଦ୍ଦିନରେ ତାହାଙ୍କ ନିକଟରୁ ଚରବଦାୟ ଗ୍ରହଣ କରିବି । ଅପଣ ମୋର ଏହି ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରି ମତେ କୃତାର୍ଥ କରିବା ହେବେ ।”

ପଦ୍ମିନୀଙ୍କୁ ପ୍ରୀତି କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଲ୍ଲାଉଦ୍ଦୀନ ଅନୁଚର-
ମାନଙ୍କୁ ଅଦେଶ ଦେବାକୁ, ଭ୍ରାମସିଂହ ବମ୍ବୁକୁଳାଙ୍କ ହୋଇ ସମ୍ରାଟ୍
ସମୀପକୁ ଅନାତ ହେଲେ । ଭ୍ରାମସିଂହ ସମ୍ରାଟ୍ ସମୀପରେ ଉପସ୍ଥିତ
ହୋଇ ସମ୍ରାଟ୍ଙ୍କ ସନ୍ନିକଟରେ ଗୋରାଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡାସ୍ପର୍ଶନ ଦେଖି କ୍ରୋଧରେ
ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ହୋଇ—“ତୁ କ୍ଷତ୍ରିୟକୁଳାଙ୍ଗାର, ତୁ ପବିତ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶକୁ *
କଲଙ୍କିତ କଲୁ”, କହି, ସିଂହବିଜୟରେ ଲକ୍ଷ ପ୍ରଦାନପୂର୍ବକ ଦୂର-
ମୁଖରେ ଗୋରାଙ୍କ କଣ୍ଠ ଧାରଣ କରି ପେଷଣ କଲେ । “ମତେ
ଯାହା ଶୁଭଅଛି, ମୁଁ ତାହା କହେ, ଭ୍ରାମସିଂହଙ୍କ କର୍ଣ୍ଣରେ କହି, ଅମେ-
ପରାଜୟ ଗୋରା, ଭ୍ରାମସିଂହଙ୍କ ବଜ୍ରମୁଖରୁ ଅପଣାକୁ ମୁକ୍ତ କଲେ ।
ଯେଉଁ ବଞ୍ଚାବାସ ମଧ୍ୟରେ ପଦ୍ମିନୀ ବିଶ୍ରାମ କରୁଥିଲେ, ଭ୍ରାମସିଂହ ଚର-
ବଦାୟତ୍ରୀଙ୍କ ମାନସରେ ତନ୍ମୟକୁ ଗମନ କଲେ । ବିଷୟକ୍ଷଣ ଉତ୍ତରୁ
ଅଲ୍ଲାଉଦ୍ଦୀନ ମନେ ଚିନ୍ତା କଲେ—“ଭ୍ରାମସିଂହ ଯେତେ ଦିନ
ଜୀବିତ ରହିବେ ପଦ୍ମିନୀ ତାହାଙ୍କୁ ବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ।
ଭ୍ରାମସିଂହ ବମ୍ବୁ ହେଲେ ସବଦା ମୋର ଅବିଷ୍ଟା ଚିନ୍ତାରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ
ହେବେ । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଭ୍ରାମସିଂହଙ୍କ ମୁଣ୍ଡପ୍ରଦାନ କରିବା ଉଚିତ
ହେଉ ନାହିଁ ।” ବିଶ୍ୱାସପାତକ ସମ୍ରାଟ୍ ଏହା ଚିନ୍ତା କରି, ଏବଂ
ପଦ୍ମିନୀଙ୍କ ବଞ୍ଚାବାସକୁ ଭ୍ରାମସିଂହଙ୍କ ପ୍ରତିବାଗମନର ବିଳମ୍ବ ଦେଖି,
ସନ୍ନିଗ୍ରହରେ ଉକ୍ତ ବଞ୍ଚାବାସ ମଧ୍ୟକୁ ଗମନ କଲେ । ସମ୍ରାଟ୍
ବଞ୍ଚାବାସ ମଧ୍ୟରେ ଭ୍ରାମସିଂହ ଏବଂ ପଦ୍ମିନୀଙ୍କ ପରବର୍ତ୍ତରେ ଏକ
ଭ୍ରାମକାୟ ଗୁଳିପୁତ ଗରବାଳକକୁ ଉପବିଷ୍ଟା ଥିବାର ଦେଖି କ୍ରୋଧ ହୋଇ
ରକ୍ଷିବର୍ଗଙ୍କୁ ଅହ୍ୱାନ କଲେ । ପଦ୍ମିନୀଙ୍କ ଶୁଭିଚ୍ଛାପୂର୍ବକ ପ୍ରକାଶ୍ୟକାୟ
ଗରବାଳକ ବାଦଲ ସିଂହବିଜୟରେ ସେହିକ୍ଷଣ ସମ୍ରାଟ୍ଙ୍କୁ ଅନୁମୋଦନ

* ତିନୋଇର ବରପତମାନେ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ଅର୍ଥାତ୍ ବମ୍ବୁକୁଳା ବଂଶର ପଃତ୍ର ।

କଲେ । ରକ୍ଷିମାନେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ପ୍ରତିଶ୍ରେୟ କରି ନ ଥିଲେ
 ଅଲ୍ଲାଉଦ୍ଦୀନ ସେହିଠାରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଲୀଳା ସମ୍ବରଣ କରଥାନ୍ତେ । ରକ୍ଷି-
 ମାନେ ବହୁକଷ୍ଟରେ ସେହି କାଳରୂପୀ ଗୁଜପୁତ୍ରବାଳକଙ୍କୁ କବଳରୁ
 ଶତବକ୍ଷତାଙ୍ଗ ସମ୍ରାଟଙ୍କ ଉଦ୍ଧାରପାଥନ କଲେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ
 ପାଞ୍ଚଜଣ ରକ୍ଷୀ ସୈନ୍ୟ ବାଦଲହସ୍ତରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ । ପ୍ରତି
 ଶିବକାରେ ଚତୋରର ଜଣେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୀର ଛଦ୍ମବେଶରେ ଅଗମନ
 କରିଥିଲେ ଏବଂ ସମରନିପୁଣ ଗୁଜପୁତ୍ର ଯୋଦ୍ଧାମାନେ ଶିବକା
 ମଧ୍ୟରେ ଅସ୍ତ୍ରାଦି ଗୋପନ କରି ରଖି, ବାହୁକବେଶରେ ଅସ୍ଥିଥିଲେ ।
 ଏହି ଗୁଜପୁତ୍ର ଗରମାନେ ଏହି ସମୟରେ ସ୍ୱା ପ୍ରକୃତରୂପ ଧାରଣ
 କରି ବିପୁଳବିହମରେ ମୁସଲମାନସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ଅନ୍ତମଣ କଲେ । ଏହି
 ସୁଯୋଗରେ ଭ୍ରମସିଂହ ଏବଂ ପଦ୍ମିନୀ ଅଗ୍ନିଶ୍ରେୟଶରେ ଚତୋର ଦୁର୍ଗକୁ
 ପଳାୟନ କଲେ । ସମ୍ରାଟସୈନ୍ୟ ଗୁଜପୁତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଅତିକ୍ରମ କରି
 ସେମାନଙ୍କୁ ଧରି କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଏହି କେତେକ ସହସ୍ର
 ଗୁଜପୁତ୍ର ବହୁସହସ୍ର ମୁସଲମାନସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ନିହତ କରି ମହାସମରରେ
 ସମସ୍ତେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ । ଏହି କାରଣରୁ ଚତୋର ଦୁର୍ଗ ଗର-
 ଶୂନ୍ୟ ହେଲା ।

ଅଲ୍ଲାଉଦ୍ଦୀନ ରତ୍ନମନୋରଥ ହୋଇ ଦିକ୍ଷୀକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କଲେ ।
 ମାତ୍ର ଏକବର୍ଷ ଉତ୍ତରୁ ବିପୁଳ ଅସୌଜନ କରି, ପୂଜାପେକ୍ଷା
 ଅଧିକସଖ୍ୟକ ସୈନ୍ୟସହ ଅଗମନପୂର୍ବକ ପୁଣି ଚତୋର ଅବଲୋଧ
 କଲେ । ଚତୋରର ଗରସଖ୍ୟାର ନୂନତା ହେତୁ ଚତୋରବାସୀ
 ଦୁର୍ଗରକ୍ଷା କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେଲେ ନାହିଁ । ପଦ୍ମିନୀ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗୁଜ-
 ପୁତ୍ରରମଣୀମାନଙ୍କ ସହ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡରେ ଅମ୍ବବିପର୍ଜନ କଲେ ।
 ଭ୍ରମସିଂହ ଚତୋରର ଅବଶିଷ୍ଟ ବୀରମାନଙ୍କ ସହ ମୁସଲମାନମାନଙ୍କ

ଗଙ୍ଗେ ଘୋରତର ସମର କରି ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କଲେ । ଏହି ସମୟରେ କେତେକଜଣ ଶୁଦ୍ରପୁତ୍ରରମଣୀ, ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବର୍ମାକ୍ରାନ୍ତି କରି ଘୋରତର ସମର କରିଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କ ହୃଦରେ ବହୁସଖ୍ୟକ ଯବନମୁଣ୍ଡ ଭୂଲୁଣ୍ଡିତ ହୋଇଥିଲା । ପରଶେଷରେ ଏହି ରମଣୀମାନେ ଯବନମାନଙ୍କ ଅସ୍ତ୍ରାଘାତରେ କ୍ଷତବିକ୍ଷତାଙ୍ଗ ହୋଇ ସମ୍ମୁଖସମରରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ ।

ନିର୍ଦ୍ଦାମଣୀ — ଅଇ, ସେଇଠୁ ଅଳ୍ପାଭିଦାନ କଅଣ କଲୁ ?

ଅଭି — ଅଳ୍ପାଭିଦାନ ଯୁଦ୍ଧରେ ଜୟଲାଭ କରି, ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ହୃଦୟଗତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ମହାହର୍ଷରେ ଦୁର୍ଗମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଦେଖିଲେ, ଅଗ୍ନିଦେବତା ପତ୍ନୀଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ର ସୁଦ୍ଧା ରଖି ନାହାନ୍ତି । ଏହା ଦେଖି ଅଳ୍ପାଭିଦାନ ମହା ଅନ୍ତୋଶରେ ଚିତୋର ନଗରର ଧୂସପାଥନ କରି ଦିଲ୍ଲୀକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କଲେ ।

ଅଭି ଜଣେ ଶୁଦ୍ରପୁତ୍ର ରମଣୀଙ୍କ ଅଭୂତ ପ୍ରଭୁରକ୍ତିର କଥା କହୁଅଛି ଶୁଣି । ସେହି ସମୟରେ ଚିତୋରଶୁଦ୍ଧ ଉଦୟସିନ୍ଧୁ ପଞ୍ଚମବର୍ଷୀୟ ବାଳକ ଥିଲେ, ସେହି ସମୟରେ ଚିତୋରବାସିମାନେ, ଉଦୟସିନ୍ଧୁଙ୍କ ବୟଃପ୍ରାପ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବନବୀର ନାମକ ଏକବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଶୁଦ୍ରପ୍ରତିନିଧି ପଦରେ ନିଯୁକ୍ତ କଲେ । ସେହି ସମୟରେ ଉଦୟସିନ୍ଧୁ ଏବଂ ବହୁମଜ୍ଜିତ ନାମକ ଶୁଦ୍ରବଂଶୀୟ ଅପର ଏକବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟଞ୍ଜିତ ରାଜସିଂହାସନର ଅନ୍ୟ କେହି ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ନ ଥିଲେ । ବନବୀର ଦୁରାକାଂକ୍ଷୀଭାବେ ବଂଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଏହି ଦୁଇଜଣଙ୍କ ନିହତ କରି ସିଂହାସନ ଅଧିକାର କରିବାକୁ ସଜ୍ଜ ହେଲେ । ଉଦୟସିନ୍ଧୁଙ୍କ ଧାନ୍ତୀ ପାନ୍ଥା, ବନବୀରଙ୍କ ଦୁଷ୍ଟାଭିପ୍ରାୟ ଅବଗତ ହୋଇ, ନିମେଷମାତ୍ର ଉଦୟସିନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଚକ୍ଷର ଅନ୍ତରାଳ କରୁ ନ ଥିଲେ । ଏକ ରାତ୍ରରେ ବାଳକ ଉଦୟସିନ୍ଧୁ ଶ୍ରେ-

ନାଲେ ନିହିତ ହୋଇଅଛନ୍ତି, ଏମନ୍ତ ସମୟରେ ଅନ୍ତଃପୁର ମଧ୍ୟରେ
 କୋଳାହଳ ଶ୍ରବଣ କରି ପାନ୍ଥା ଅନ୍ତ୍ୟନ୍ତ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନା ହେଲେ । ସେହି ସମ-
 ଯରେ ଉଦୟସିନ୍ଧୁଙ୍କ ବୃତ୍ୟ ଶ୍ରେକ୍ଷଣପାତ୍ର ପରସ୍ପର କରିବାକୁ ଅସ୍ତି,
 ପାନ୍ଥାଙ୍କୁ ବନବୀରକର୍ତ୍ତୃକ ବନ୍ଧମଜ୍ଜିତଙ୍କ ନିଧନସଦାକ ପ୍ରଦାନ କଲେ ।
 ବନ୍ଧମଜ୍ଜିତଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରି ବନବୀର ଉଦୟସିନ୍ଧୁଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବାକୁ
 ଅସ୍ତିବେ, ଏଥରେ ଧାତ୍ରୀର ଲବମାତ୍ର ସନ୍ଦେହ ରହିଲ ନାହିଁ । ପାନ୍ଥା
 ଉଦୟସିନ୍ଧୁଙ୍କ ରକ୍ଷାର ଉପାୟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରି, ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଫୁଲ-
 ଗୁଙ୍ଗୁଳିରେ ଉଦୟସିନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଶୁଆଇ ତାହାଙ୍କ ଉପରେ ବେଲପତ୍ର,
 ଫଲ, ଏବଂ ଗୁଡ଼ାଳ ପ୍ରଭୃତି ଥୋଇ, ଶ୍ରାଦ୍ଧ୍ୟଙ୍କୁ କହିଲେ, ତୁମ୍ଭେ ଏହି
 ଗୁଙ୍ଗୁଳି ଘେନି ଦୁର୍ଗ ବାହାରେ ନଦୀକୂଳରେ ଅପେକ୍ଷା କରିବ, ମୁଁ
 ଅଳ୍ପକ୍ଷଣ ଉତ୍ତରୁ ଯାଉଅଛି । ବନ୍ଧାସୀ ବୃତ୍ୟ ଗୁଙ୍ଗୁଳି ଘେନି ଗୃହରୁ
 ନିର୍ଗତ ହେଲା ଯାଣି, ପାନ୍ଥା ଉଦୟସିନ୍ଧୁଙ୍କ ଶଯ୍ୟାରେ ସ୍ଥାୟ ଶିଶୁପୁତ୍ରକୁ
 ଶୁଆଇ ଶଯ୍ୟାଦିବାଗ ନ କରୁଣ, ବନବୀର ପିଣ୍ଡାତମୁର୍ତ୍ତିରେ ହସ୍ତ-
 ରେ ସୁଖସ୍ଥ ଛୁରିକା ଘେନି ଗୃହମଧ୍ୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ବନବୀର
 ଗୃହମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରି, ଉଦୟସିନ୍ଧୁ କାହାନ୍ତି, ଧାତ୍ରୀଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ
 ଯାଣି, ଧାତ୍ରୀ ନିଶ୍ଚୟରେ ଅଙ୍ଗୁଳ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ନିଦ୍ରାଭରୁଣ ସ୍ଥାୟ ପୁତ୍ରକୁ
 ଦେଖାଇ ଦେଲେ । ବନବୀର ସେହିକ୍ଷଣି ନିହିତ ବାଳକର ହୃଦୟ-
 ରେ ହସ୍ତସ୍ଥିତ ଛୁରିକା ଅମୂଳ ବନ୍ଧ କରି ଦେଇ ପ୍ରସ୍ତାନ କଲେ । ଧାତ୍ରୀ
 ଏହି ହୃଦୟବଦାରକ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି, ପ୍ରକାଶ ହେବା ଭୟରେ ଜନନ
 ସୁଦ୍ଧା କଲେ ନାହିଁ । ପାନ୍ଥା ଶୋକସନ୍ତପ୍ତ ହୃଦୟରେ ଦୁର୍ଗରୁ ନିର୍ଗତା
 ହେଲେ ଏବଂ ବୃତ୍ୟସହ ମିଳିତା ହୋଇ ଉଦୟସିନ୍ଧୁଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚପଦସ୍ଥାନ-
 ରେ ରଖି ଅସ୍ତିଲେ । ପାନ୍ଥା ସେହିପରି କରି ନ ଥିଲେ ସେହି ପବିତ୍ର
 ଶ୍ରଦ୍ଧାବଶ ସେହିଦିନ ବଲ୍ଲୁସ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତା । ପାନ୍ଥା ତତୋରଦୁର୍ଗରୁ

ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କରି ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପୁଅର ପତ୍ନୀଙ୍କ କଲେ । ଏଣେ ଉଦୟ
 ହିନ୍ଦୁ ଭଦ୍ର ନାମରେ ଏକ ଗୁଜୁରାଟୀ ପଦ୍ମାବତୀ ଅଗ୍ରସ୍ଥରେ ରହି ପାଳନ
 ଦେଲେ । ଉଦୟ ହିନ୍ଦୁ ବୟଃପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପୈତୃକ ହିନ୍ଦୁଗଣ
 ଅଧିକାର ଏବଂ ବନବୀରଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟରୁ ନିର୍ବାସିତ କରି ଦେଲେ ।

ଗୁଜୁରାଟୀ ଗୁଜୁରାଟୀ ଶୋଇବା ।

ବଂଶ ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ବିବିଧ-ପ୍ରସଙ୍ଗ । (୨)

ଅଛି—ତୁମ୍ଭେମାନେ ଦାସଦାସୀଙ୍କ ପ୍ରତି ସ୍ବଦ୍ବ୍ୟବହାର କରିବ । ସେମାନଙ୍କୁ ଅଗ୍ରବ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖିବ ଏବଂ ସେମାନେ ପାତ୍ରିତ ହେଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ରାମ କରିବାକୁ ଅବସର ଦେଇ ଔଷଧ ଓ ସୁପଥ୍ୟ ଦେବ । ସ୍ନେହ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ଦାସଦାସୀମାନେ ପ୍ରଭୁଗୃହକୁ ଅପଣାର ଗୃହ, ପ୍ରଭୁଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଅପଣା ଦ୍ରବ୍ୟ, ପ୍ରଭୁଙ୍କ ନିନ୍ଦା ପ୍ରଶଂସାକୁ ଅପଣାର ନିନ୍ଦା ପ୍ରଶଂସା ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି । ସ୍ବଦ୍ବ୍ୟବହାର କଲେ ମନ୍ଦପ୍ରକୃତି ଦାସଦାସୀ ମଧ୍ୟ ଗନ୍ଧପ୍ରକୃତି ହୁଅନ୍ତି । ସେମାନେ ଅପସ୍ତ୍ରାୟ କଲେ କ୍ଷମା କରିବ, ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ମନ୍ଦସ୍ବଭାବ ସଂଶୋଧନ କରିବା ସକାଶେ ମଧ୍ୟର ବଚନରେ ଉପଦେଶ ଦେବ । ଯେଉଁ ମାନେ ଦାସଦାସୀଙ୍କ ପ୍ରତି ଅସ୍ବଦ୍ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ପରିଶ୍ରାମରେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେବାକୁ ହୁଏ । ସେପରି ସ୍ଥଳରେ ଦାସ ଦାସୀମାନେ ମମତାଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ପ୍ରଭୁଗୃହରୁ ନାନାଦ୍ରବ୍ୟ ହସ୍ତାନ୍ତର କରନ୍ତି । ପ୍ରଭୁଙ୍କ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ ଅପତୟ କିମ୍ବା ନିଷ୍ଠା ହେଉଥିବାର ଦେଖିଲେ ମୁକ୍ତା ନିବାରଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ କଥା ତେଣିକି ଥାଉ ପ୍ରଭୁ କିମ୍ବା ପ୍ରଭୁପତ୍ନୀ ପାତ୍ରିତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେବା ଶୁଣ୍ଠିଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଦାସଦାସୀର ସ୍ବଭାବ ଏପରି ଦୁଷ୍ଟ ଯେ କ୍ଷମା ଏବଂ ସଂଶୋଧନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ମଧ୍ୟ ସଂଶୋଧିତ ହୁଏ ନାହିଁ, ସେପରି ଦାସଦାସୀଙ୍କୁ ଗୃହରୁ ବଢ଼ିଷ୍ଠ କର ଦେବ । କାରଣ ସେପରି ଲୋକର ସ୍ବଦ୍ବ୍ୟବହାରରେ ଅନ୍ୟର ସ୍ବଭାବ ମନ୍ଦ ହୁଏ । ଏକ ଧନୀ ମହାଜନଙ୍କର ଅନେକ

ଗୁଡ଼ିଏ ଦାମଦାସୀ ଥିଲେ । ମହାଜନଙ୍କର କେତେକ ଶତ୍ରିବାଣିଜ୍ୟ ଜାହାଜ ଥିଲା । ମହାଜନ ନାନାଦେଶକୁ ବାଣିଜ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରେରଣ ଏବଂ ନାନା ଦେଶରୁ ବାଣିଜ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଅଣାଇ ବାଣିଜ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଦୂରଦେଶରୁ ଦିନେ ସଂବାଦ ଅସିଲା ମହାଜନଙ୍କ ସମସ୍ତ ଜାହାଜ ଗୁଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ମହାଜନ ଏହି ସଂବାଦରେ ମର୍ମାନ୍ତକ ବେଦନା ପାଇ ପାରିତ ହେଲେ । ଯାହା କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ମହାଜନଙ୍କୁ ଇହଲୋକରୁ ବିଦାୟ ଦେଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଶିଶୁପୁତ୍ର ବ୍ୟତୀତ ମହାଜନଙ୍କର ଅନ୍ୟ କେହି ନ ଥିଲେ । ମହାଜନଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଯଥାସକ୍ଷ୍ୟ ବହୁତ କରି ସ୍ତ୍ରୀମିତ୍ତ ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଠିକିୟା ସମ୍ପନ୍ନ ଏବଂ ଭୃତ୍ୟମାନଙ୍କ ପ୍ରାପ୍ୟ ବେତନ ପ୍ରଦାନ କରି ବିଦାୟ ଦେଲେ । ଜଣେ ଭୃତ୍ୟ ଏବଂ ତାହାର ସ୍ତ୍ରୀ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଭୃତ୍ୟ ବେତନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରସ୍ତାନ କଲେ । ଉକ୍ତ ଭୃତ୍ୟ ଏବଂ ତାହାର ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଭୁ-ପତ୍ନୀକୁ ସାଣ୍ଠି ଲେଟନରେ କହିଲେ—“ସମ୍ପଦକାଳରେ ଅପଣଙ୍କ ଅଶ୍ରୁ ପାଇ ଅମ୍ଭେମାନେ ପରମପୁଣ୍ୟରେ ଥିଲୁଁ, ବିପଦ କାଳରେ ଅପଣଙ୍କୁ କିପରି ଛାଡ଼ିଯିବୁଁ ? ଅପଣଙ୍କଠାରେ ଆମ୍ଭର ଏତିକି ମାଗୁଣି ଅମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦେବେ ନାହିଁ ।”

ପ୍ରଭୁପତ୍ନୀ କହିଲେ—ତୁମ୍ଭ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ମୁଁ ଅପଣାର ପୁତ୍ର କନ୍ୟା ପରି ଜ୍ଞାନ କରେଁ । ଅତି ଅମ୍ଭେ ମା ପୁଅ ଦୁଇଜଣ କଥଣ ଖାଇବୁଁ ତାହା ସୁଦ୍ଧା ନାହିଁ । ତୁମ୍ଭେମାନେ କଥଣ ଖାଇ ରହିବ ? ଏହିଠାରେ ଉପବାସରେ ରହିବାଠାରୁ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରହ୍ୱଣ କଲେ ପୁଣ୍ୟରେ ରହିବ ବୋଲି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦେଉଅଛି ।

ଭୃତ୍ୟର ପତ୍ନୀ ଗଦ୍‌ଗଦବଚନରେ କହିଲା—ମା, ଏହିଘରେ ଉପ-

ବାସରେ ରହିଲେ ଶୁଦ୍ଧା ଅମ୍ବୁମାନଙ୍କର କଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ, ମାତ୍ର ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଉଚିତ୍, ଅନ୍ୟସ୍ଥାନରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ପରମାତ୍ମା ଶ୍ରେୟନ କଲେହେଁ ଅମ୍ବୁମାନଙ୍କ ରୁପେ ହେବ ନାହିଁ । ଅମ୍ବୁମାନଙ୍କ ଖାଇବା କଥାରେ ଅପଣ ଆଉ ଚିନ୍ତା କରିବେ ନାହିଁ । ଅମ୍ବୁମାନଙ୍କୁ କାନ୍ଦି ଦେଲେ ଏ ଜୀବନ ଆଉ ରଖିବୁଁ ନାହିଁ ।

ଭୂତ୍ୟ ଓ ପ୍ରଭୁପତ୍ନୀଙ୍କ ଚରଣଧାରଣ କରି କ୍ରନ୍ଦନ କରୁ, କହିଲୁ— ମା, ଅମ୍ବୁ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଯେଉଁ ବେତନ ଦେଇଅଛନ୍ତି ତାହା ନେଇ ଶ୍ରେୟନର ଦ୍ରବ୍ୟାଦି କ୍ଷୟ କରନ୍ତୁ, ମୁଁ ଅପଣଙ୍କର ପୁଅ, ମା ପୁଅର ଖାଏ ନାହିଁ କି ?

ସେମାନଙ୍କର ଏହିପରି କଥା ଶୁଣି ପ୍ରଭୁପତ୍ନୀ ଅଶ୍ରୁପାତ କରୁଥିଲେ । ଅଶ୍ରୁସମ୍ବରଣପୂର୍ବକ ଭୂତ୍ୟଠାରୁ ବେତନ ଗ୍ରହଣ କରି କହିଲେ ମୁଁ ମନେ କରିଥିଲି—ଏହି ସଂଗାରରେ ମୋର ଏହି ଶିଶୁପୁତ୍ର ବ୍ୟଞ୍ଜିତ ଅନ୍ୟ କେହି ନାହାନ୍ତି; ମାତ୍ର ଆଜି ଜାଣିଲି ମୋର ଆଉ ଯୋଗିଏ ପୁତ୍ର ଏବଂ କନ୍ୟା ଅଛନ୍ତି ।

ଭୂତ୍ୟ ଓ ଭୂତ୍ୟପତ୍ନୀ ସେହି ଘରେ ରହିଅତି ପ୍ରଭୁପତ୍ନୀ ଉଠି ଗୃହର କାର୍ଯ୍ୟମାନ ସାରି, ଅନ୍ୟ ଗୃହକୁ ଯାଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଉପାର୍ଜନ କରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟହ ଯାହା ଉପାର୍ଜନ କରୁଥିଲେ ତାହା ଆଣି ପ୍ରଭୁପତ୍ନୀଙ୍କୁ ଦେଉଥିଲେ । ପ୍ରଭୁପତ୍ନୀ ସେହି ଅର୍ଥଦ୍ୱାରା ବହୁକଷ୍ଟରେ ସଂଗାର ଚଳାଉଥିଲେ । ଏହିପରି ଏକବର୍ଷ ଅଘାତ ହେଲା ଉତ୍ତର ଦିନେ ସଂବାଦ ଅସିଲା ଯେ, ମହାଜନଙ୍କର ସମସ୍ତ ଜାହାଜ ବୁଜି ନ ଯାଇ ଶଶି ଏ ମାତ୍ର ଜାହାଜ ବୁଜି ଯାଇଥିଲା । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜାହାଜ ପ୍ରବଳ ପବନରେ ବହୁଦୂରଦେଶକୁ ବାହାର ଯାଇଥିଲା । ଏହି ଜାହାଜ ସବୁ ବହୁଧନ ଏବଂ ବାଣିଜ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟମାନ ଘେନି ଲେଉଟି ଅସିଅଛି ।

ଏହି କାରଣରୁ ମହାଜନପତ୍ନୀ ପୁରୀପର ଗୌରୀଗଣାଳୀନା ହେଲେ ।
 ସେ ସେହି ପରମବିଦ୍ୟାସୀ ବୃତ୍ତକୁ ଅପଣାର ପ୍ରଧାନ କର୍ମରୁ ନିସ୍ତୁକ୍ତ
 କରି ବାଣିଜ୍ୟ କଲେ ।

ଗୃହରେ ଗୃହପାଳିତ ପଶୁପକ୍ଷୀ ଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଯତ୍ନ କରିବ ।
 ଯତ୍ନ କରିବାର ସମୟ ନ ଥିଲେ ଭିକ୍ଷା କ୍ଷମତା ନ ଥିଲେ ପଶୁପକ୍ଷୀ
 ରଖିବ ନାହିଁ । ଯଥେଷ୍ଟ ପରମାଣରେ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କ
 ପକ୍ଷରେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେଲା ବୋଲି କେହି ମନେ କରନ୍ତି । କେହି,
 ଗୋରୁଙ୍କୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଖାଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତି, ମାତ୍ର କୌଣସି ଗୁହାଳ
 ଅଟିଏ କାଦୁଅ ହୋଇଅଛି; କୌଣସି ଗୁହାଳ ତିପ ଖାଲ ହୋଇ-
 ଥିବାରୁ ଗୋରୁ ଖୋଇବାକୁ କଷ୍ଟ ପାଉଅଛନ୍ତି; କୌଣସି ଗୁହାଳରେ
 ଧୂଆଁ ପ୍ରଭୃତି ଦିଆ ହେଉ ନ ଥିବାରୁ ଗୋରୁମାନେ ମଣା, ମାଛ,
 ଜାଣ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ଜ୍ୱାଳାରେ ଅଗ୍ନିର ହେଉଅଛନ୍ତି; କୌଣସି ଗୋରୁ
 ଦେହରେ ଘା ହୋଇଥିବାରୁ ପୋକ ପଡ଼ିଅଛି ଭିକ୍ଷା କାଉ ଖର୍ଚ୍ଚି
 ଘାକୁ ଉଦ୍‌ଧର କରି ପକାଉଅଛି; ଏହି ସବୁ ବସ୍ତୁପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖନ୍ତି
 ନାହିଁ । ପଶୁପକ୍ଷୀ ଗାଳ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅଯତ୍ନ ପ୍ରକାଶ କଲେ ଅଭ୍ୟନ୍ତ
 ଅଧର୍ମ ହୁଏ । ତୁମ୍ଭେମାନେ ଦେଖିଥିବ ଗାଈକୁ ଯତ୍ନରେ ରଖିଲେ
 ଅଧିକ ଦୁଧ ଦିଏ ଏବଂ ଅଧିକ ଦିନ ଜୀବିତ ରହେ । ବଳଦକୁ ଯତ୍ନରେ
 ରଖିଲେ ଅଧିକପରମାଣରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।

ପଦ୍ମାବତୀ—ଆଉ, ଅଜି ଖବର କାଗଜରେ, ଏକ ସ୍ତ୍ରୀର ଅସ୍ପର୍ଯ୍ୟ
 କଥା ଲେଖା ଅଛି ।

ଆଉ,—କଣ କହିଲ ?

ପଦ୍ମାବତୀ—ବଙ୍ଗଦେଶରେ ଏକ ଗୃହସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଶାଶୁମଧ୍ୟରେ ଜଳେ-
 ଉତ୍ତମାନେ ପଣି, ଯେଉଁ ଘରେ ଗୃହସ୍ତ୍ର ଏବଂ ତାହାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଶୋଇ-

ଥଲେ ସେହି ଘରର କବାଟରେ ଅଘାତ କଲେ । ଗୃହସ୍ଥ ଏବଂ ତାହାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଜଳେଇତମାନେ ଅସ୍ତିତ୍ତ୍ୱ ଛାଣିପାରି କବାଟ ପିଟାଇଲେ ନାହିଁ । ଜଳେଇତମାନେ କବାଟ ଶୁଙ୍ଘି ଘରମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ । ଜଳେଇତମାନେ କବାଟ ଶୁଙ୍ଘୁଥିବା ବେଳେ ଗୃହସ୍ଥ ପିସ୍ତୁଲରେ ଗଳି ପୁରାଇ ମାଇଲେ, ମାତ୍ର ଗଳି ଜଳେଇତମାନଙ୍କ ଦେହରେ ବାଜିଲା ନାହିଁ । କବାଟ ଶୁଙ୍ଘି ଦୁଇଜଣ ଜଳେଇତ ଘରମଧ୍ୟକୁ ପଶିଲା କ୍ଷଣି, ଗୃହସ୍ଥ ଜଣେ ଜଳେଇତକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପୁଣି ଗଳି ମାଇଲେ; ମାତ୍ର ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ ଗଳି ସୁଦ୍ଧା କାହାର ଦେହରେ ବାଜିଲା ନାହିଁ । ଜଣେ ଜଳେଇତ ସେହିକ୍ଷଣି ଗୃହସ୍ଥଙ୍କୁ ହାଣିବା ସକାଶେ ଅପଣାର ଖଣ୍ଡା ଉଠାଇଲା । ଜଳେଇତର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖି ଗୃହସ୍ଥଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡା ଘେନି, ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ବେଗରେ ଯାଇ ସେହି ଜଳେଇତର ମୁଣ୍ଡ ହାଣି ପକାଇଲେ । ଏହା ଦେଖି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜଳେଇତମାନେ ଭୟରେ ପଳାଇ ଗଲେ । ଏହି ନିର୍ଦ୍ଦିକା ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱାମିର ପ୍ରାଣରକ୍ଷା ଏବଂ ସମ୍ପତ୍ତି ରକ୍ଷା କଲେ ।

ଅଛି—ମୁଁ ଏକ ସ୍ତ୍ରୀର ଅତ୍ୟୁତ୍ସାହ ସାହସର କଥା କହୁଅଛି ଶୁଣ । ପଶ୍ଚିମରେ ଏକ ଧନାବ୍ୟକ୍ତର ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଜଣେ ଦାସୀ ସଙ୍ଗେ ଘେନି ପାଲିଙ୍ଗିରେ ଦିନବେଳେ ବାପଘରୁ ଶୁଣୁରଘରକୁ ଯାଉଥିଲେ । ତାଙ୍କର ବାପଘରଠାରୁ ଶୁଣୁରଘର ସାତକୋଶ ଦୂର ହେବ । ବେହେରାମାନେ ଯାଉଁ, ଏକ ନିର୍ଜନସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ବଜ୍ର ବରଗଛ ଦେଖି, ତାହା ତଳେ ପାଲିଙ୍ଗି ରଖି ଗଜାଣୁ ଖାଇବାକୁ ବସିଲେ । ଏହି ସମୟରେ ଗଛରୁ ହଠାତ୍ ଗୁରୁଜଣ ଜଳେଇତ ଜେଇଁପଡ଼ି ବାଜି ଘେନି ବେହେରାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରହାର କରିବାରୁ, ବେହେରାମାନେ ଭୟରେ ପାଲିଙ୍ଗି ଛାଡ଼ି ପଳାଇ ଗଲେ । ଦାସୀ ଏହା ଦେଖି ଭୟରେ ଚିତ୍କାର କଲୁକ୍ଷଣି

ଜକେଇତମାନେ ତାହାକୁ କହିଲେ ତୋର ଯେବେ ପ୍ରାଣକୁ ଅଣା
ଥାଏ ତେବେ ତୁନି ହୋଇ ରହ । ଦାସୀ ସେହିଠି ତୁନି ହୋଇ
ରହିଲା । ଏହା ଉତ୍ତରୁ ଜକେଇତମାନେ ଯୁବକଙ୍କ ପାଲିଙ୍କିରୁ ବାହାର
ଅସିବାକୁ କହିଲେ । ଯୁବକ ସେହିପରି କଲରୁ, ଜକେଇତମାନେ
କହିଲେ—“ତୁମ୍ଭର ଯେବେ ପ୍ରାଣକୁ ମାୟୁ ଅଛି, ତେବେ ତୁନି ହୋଇ
ଦେହରୁ ଗହଣାଯାକ କାଢ଼ି ଦିଅ, ଅମ୍ଭେମାନେ ତୁମ୍ଭ ଦେହରେ ହାତ
ଦେହୁଁ ନାହିଁ ।”

ଯୁବକ ଅପଣା ଦେହରୁ ସମସ୍ତ ମୂଲ୍ୟବାନ ଅଳଙ୍କାର କାଢ଼ି ଦେଲେ;
ମାତ୍ର ସୁନାହାର ସରଏ କଣରୁ କାଢ଼ି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ହାର ନ
ଦେଲେ ଜକେଇତମାନେ ଶୁଦ୍ଧିବେ ନାହିଁ କହିବାରୁ, ଯୁବକ କହି-
ଲେ—“ତୁମ୍ଭେମାନେ ମତେ ଖଣ୍ଡିଏ ଛୁର ଦିଅ, ମ ବେକରୁ ହାର
କାଢ଼ି ଦେଉଅଛି ।” ଜକେଇତମାନେ ସେହିକ୍ଷଣି ତାଙ୍କ ହାତକୁ
ଖଣ୍ଡିଏ ଛୁର ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ଯୁବକ ଛୁର ଘେନି ଜକେଇତମା-
ନଙ୍କୁ କହିଲେ,—“ମୁଁ ଛୁରରେ ହାର କାଢ଼ି ଦେଉଅଛି, ତୁମ୍ଭେମାନେ
ମୋ ଅଙ୍ଗକୁ ପଛ କରି ଠିଆ ହୁଅ ।” ଜକେଇତମାନେ ସେହିପରି
ଠିଆ ହେଲାବୁ, ଯୁବକ ଛୁରଦ୍ୱାରା ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ଜକେ-
ଇତ ବେକରେ ଏପରି ବଳରେ ଆଘାତ କଲେ ଯେ ଜକେଇତ
ସେହିକ୍ଷଣି ତଳେ ପଡ଼ି ଗଲା । ଅନ୍ୟ ତିନିଜଣ ଏହା ଦେଖି ଭୟରେ
ପଳାଇ ଗଲେ; ମାତ୍ର ବସରୀତ ଦିଗରୁ ଅସ୍ତ୍ରଧାରୀ ପଥକମାନେ ସେମା-
ନଙ୍କୁ ଧରି ଆନାକୁ ଘେନି ଗଲେ । ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ଏହି ଯୁବକର କେମନ୍ତ
ସାହସ ଶୁଣିଲ ?

ଏକ ସାଧୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଅପଣାର ସ୍ୱାମିଙ୍କୁ କପରି ଭଲ ପାଉଥିଲେ ତାହାର
କଥା ଶୁଣ । ଓଡ଼ିଶାର କୌଣସି ଗ୍ରାମରେ ଏକ କରଣ ଥିଲେ ।

ତାହାଙ୍କର ଶ୍ରୀ ତାଙ୍କୁ ଯେପରି ରକ୍ତ ସେହିପରି ସ୍ନେହ ଦେଖିଲେ ।
ଦିନେ ଉକ୍ତ କରଣ କୌଣସି ଦୂରସ୍ଥାନରୁ ଚାନ୍ଦିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କାଳ-
ରେ, ଶ୍ରୀଙ୍କୁ ପରିହାସ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଚୂଡ଼ାକୁ କହିଲେ—“ତୁ
ଯାଇ କାନ୍ଦିଲା ପରି ହୋଇ ଘରେ କହିବୁ ଯେ, ବାଟରେ ଅସୁ ଝାଡ଼ା-
କଇରେ ସାଥନ୍ତ ମରଗଲେ ।”

ଚୂଡ଼ା ସେହିପରି କହିବାକୁ ଅସମ୍ମତ ହେବାରୁ, କରଣ ତାହାକୁ
ଭୁଝାଇ କହିଲେ—“ମୁ ମୋର ଶ୍ରୀ ସଙ୍ଗେ ପରିହାସ କରିବା ସଙ୍ଗ-
ରେ କହୁଅଛି । ସେଥିରେ ତୋର ଦୋଷ ହେବ ନାହିଁ । ତୁ ଅଗେ
ଚାଲିଯାଇ ସେହିପରି କହିବୁ, ମୁ ପଛେ ଯାଉଅଛି ।”

ଚୂଡ଼ା କରଣଙ୍କ ଦାଣ୍ଡଦୁଆରେ ତାଙ୍କର ଶ୍ରୀଙ୍କୁ ଠିଆ ହୋଇଥିବାର
ଦେଖି, ବସନ୍ତବଦନରେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଯାଇ ଠିଆ ହେଲା । କର-
ଣଙ୍କ ଶ୍ରୀ ପଚାରିଲେ—“କିରେ ସାଥନ୍ତ କାହାନ୍ତି ?

ଚୂଡ଼ା କାନ୍ଦିଲା ପରି ହୋଇ—“ଅଉ ସାଥନ୍ତ—” କହି ଭୁନ
ହେଲା ।

କରଣଙ୍କ ଶ୍ରୀ ପଚାରିଲେ—“କଅଣ କହୁଛୁମ, ସାଥନ୍ତ
କାହାନ୍ତି ?”

ଚୂଡ଼ା ପୁଣି ପରି କାନ୍ଦି କହିଲା—“ଅଉ ସାଥନ୍ତ କଉଁ ପାଇବି ?
ବାଟରେ ଅସୁ ଗୋଟାଏ ଝାଡ଼ା ଗୋଟାଏ କଇରେ ତ—” । ଚୂଡ଼ା
ଅଉ କିଛି ନ କହି ଭୁନ ହୋଇ ରହିଲା ।

କରଣଙ୍କ ଶ୍ରୀ ତାହା ଶୁଣି, ଅଉ କିଛି ନ କହି କବାଟକୁ ଅଭିଜି
ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲେ ।

ଏହି ସମୟରେ କରଣ ଦୂରରୁ ହସି ଶ୍ରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସିଲେ ।
ଶ୍ରୀଙ୍କୁ ତଳକୁ ମୁହଁ କରି ଠିଆ ହୋଇଥିବାର ଦେଖି ବ୍ୟଙ୍ଗ କଲେ ।

ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ହାତ ଧରିଲା ଶଶି କରଣଙ୍କ ଶରୀର ଶ୍ରେମାସ୍ତତ ହୋଇ ଉଠିଲା ।
କାରଣ ହାତ କୁଅପଥର ପରି ଶୀତଳ ହୋଇଥିଲା । ତହିଁ ଉତ୍ତରୁ
ପରୀକ୍ଷା କରି ଜାଣିଲେ, ହଠାତ୍ ଗୁରୁ ଶୋକର ପୀତାରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣ
ବାହାର ଯାଇଅଛି । ଏହି ଅସଙ୍ଗତ ପରିହାସର ପରିଣାମରେ କର-
ଣଙ୍କ ମନ ବିପର ହୋଇଥିଲା ତାହା ତୁମ୍ଭେମାନେ ଅନୁମାନ କରି
ହୁଅଁ ପାରୁଥିବ ।

ପଦ୍ମାବତୀ—ଅହା ! ଦେଖତ କଥା ପଦକରେ ପ୍ରାଣଟା ଛୁଡ଼ିଗଲା ।

ଅଜି—ଅଉ ଜଣେ ସ୍ନେହଶୀଳା ସ୍ତ୍ରୀର କଥା ଶୁଣ । ଇଂଲଣ୍ଡର
ଜଣେ ଜାକ୍ରର ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ମହାଦେଶରେ ଯାଇ ବାସ କରିଥିଲେ ।
ଜାକ୍ରର ବହୁଲୋକଙ୍କ ଚିନ୍ତା କରି ଅର୍ଥୋପାର୍ଜନଦ୍ୱାରା ପରମସୁଖରେ
ଥିଲେ । ମାତ୍ର ଚିରଦିନ କାହାର ସୁଖରେ ଯାଏ ନାହିଁ । ଅତି-
ଶକ୍ତି ପରିଶ୍ରମ ହେତୁ ଜାକ୍ରର ପୀଡ଼ିତ ହୋଇ ଶଯ୍ୟାଗତ ହେବାରୁ
ତାଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟରେ କ୍ଷତିହେଲା । ସେ ଯେଉଁ ଶ୍ରେଣିମାନଙ୍କ ଚିନ୍ତା
କରୁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ
ସେହି ଶ୍ରେଣିମାନଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ସେମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଅସ୍ତି
ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କହୁଥିଲେ, ତାହା ଶୁଣି ଜାକ୍ରର ଯେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଦାନ
କରୁଥିଲେ, ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ଉକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସେହି ଶ୍ରେଣିମାନଙ୍କୁ ଦେଇ
ଆସୁଥିଲେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଜାକ୍ରରପତ୍ନୀଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଖାତ୍ର ହୋଇ
ରମଣ କରିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ସେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ କରି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ
ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସେବା ପଥ୍ୟରମଣ ଏବଂ ସଂସାରର ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକ କାର୍ଯ୍ୟ
କରୁଥିଲେ । ଜାକ୍ରରପତ୍ନୀ ଉକ୍ତ ଉପାୟରେ ଯତ୍ନସାମାନ୍ୟ ଅର୍ଥୋ-
ପାର୍ଜନ କରି ଅତିକଷ୍ଟରେ ସ୍ୱାମୀ ଓ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କର ଭରଣପୋଷଣ
କରୁଥିଲେ । ଏହାର କେତେକ ଦିନ ଉତ୍ତରୁ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ

ଶିଶୁପୁତ୍ର ପାତ୍ରିତ ହେଲା । ପୁତ୍ର ସକାଶେ ଅବଶ୍ୟକୀୟ ଔଷଧ କିନ୍ତୁ
 କରି ଅଣିବେ ତାଙ୍କର ସେପରି ସମ୍ଭାନ ନ ଥିଲା । ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚିନ୍ତା-
 ତା ହୋଇ ଶ୍ରେଣିମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦେବା ସକାଶେ ବାଟରେ ଯାଉଁ ।
 ଏକ ଜାକ୍ସରଖାନାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ସେହି ଦିନ ଏକ ଧନବାନ
 ବ୍ୟକ୍ତି ଚଳିଯିବାର ହେବା ସକାଶେ ସେହି ଜାକ୍ସରଖାନାକୁ ଆସିଥିଲେ ।
 ତାଙ୍କର ଶରୀରର ଏକସ୍ଥାନରେ ବହୁଦିବସରୁ ଏକ କ୍ଷତ ହୋଇ,
 ବହୁଦିନ ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗରେ ସୁଦ୍ଧା ଆଶ୍ରେଣ୍ୟ ହେଉ ନ ଥିଲା ।
 ତାଙ୍କର ଗ୍ରେଗ ପରୀକ୍ଷା କରି ଜାକ୍ସର କହିଲେ, କ୍ଷତସ୍ଥାନରେ,
 କୌଣସି ସୁସ୍ଥ ମନୁଷ୍ୟର ଚର୍ମ ସଲଗ୍ନ ନ କଲେ କ୍ଷତ ଆଶ୍ରେଣ୍ୟ ହେବ
 ନାହିଁ । ତାହା ଶୁଣି ଧନୀ ଜାକ୍ସରଙ୍କୁ କହିଲେ—“ଶରୀରର ଚର୍ମ
 ଦେବାକୁ ଅପଣ କୌଣସି ଲୋକକୁ ସମ୍ମତ କରାଇ ପାରିଲେ ମୁଁ ସେହି
 ଲୋକକୁ ପାଞ୍ଚଶତ ଟଙ୍କା ଦେବ ।” ଜାକ୍ସରଖାନାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା
 ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନିକଟରେ ଜାକ୍ସର ସେହି ପ୍ରସ୍ତାବ କଲେ, ମାତ୍ର କେହି
 ସମ୍ମତ ହେଲେ ନାହିଁ । ପାତ୍ରିତ ଜାକ୍ସରଙ୍କୁ ଖି ସେହି ପ୍ରସ୍ତାବ ଶୁଣି
 ହର୍ଷଭରରେ ଉପସାତକ ହୋଇ ସମ୍ମତିଦାନ କଲେ । ଜାକ୍ସର
 ତାହାଙ୍କ ବାହୁରୁ ଚର୍ମ କର୍ତ୍ତନ କରି ନେଇ, ଧନୀଙ୍କ କ୍ଷତରେ ସଲଗ୍ନ
 କଲେ । ଚର୍ମକର୍ତ୍ତନକାଳରେ ଜାକ୍ସରଙ୍କୁ ଖି କିଛିହାତ କଷ୍ଟାନୁଭବର
 ଚିହ୍ନ ପ୍ରକାଶ ନ କରି ବରଂ ହର୍ଷଭରରେ ବାହୁ ଦେଖାଇ ଉପବିଷ୍ଟା
 ରହିଲେ । ଧନୀ ତାଙ୍କର ଏହିପରି ଅଗାଧାରଣ ସହିଷ୍ଣୁତା ଦେଖି ତମ-
 ହୁତ ହୋଇ, ପଞ୍ଚଶତ ପରବର୍ତ୍ତରେ ସହସ୍ର ମୁଦ୍ରା ପାରିତୋଷିକ ଦାନ
 କଲେ । ଜାକ୍ସର ଉକ୍ତ ଖିଙ୍କ କ୍ଷତସ୍ଥାନରେ ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ କରି
 ବଦାୟ ଦେଲେ । ଜାକ୍ସରଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଗୃହପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କରି, ସ୍ବାମୀ
 ନିକଟରେ କୌଣସି କଥା ପ୍ରକାଶ ନ କରି ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକ କାର୍ଯ୍ୟ

କଲେ ଏବଂ ଅର୍ଥବ୍ୟୟ କରି ଅଳ୍ପଦିନ ମଧ୍ୟରେ ପୁରବିସ୍ତାପ୍ତାସ୍ତ୍ର ସ୍ଥାପନା ଏବଂ ପୁରୁଷ ଅଗ୍ନେଶ୍ୱରୀ କରାଇଲେ । ଦିନେ ଶ୍ରୀକାବାହୁରେ ଶେଢ଼ି ଶତ-
କନ୍ଦ ଦେଖି, ଜାକ୍ରୁର ତାହାର କାରଣ ପଚାରିବାରୁ, ଶ୍ରୀ ଅଦ୍ୟୋ-
ପାନୁ ସମସ୍ତ ଘଟଣା ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ । ଜାକ୍ରୁର ସାଗ୍ରନୟନରେ ଶ୍ରୀକ୍ର-
ଗାତ୍ର ଆଲିଙ୍ଗନ କରି କହିଲେ—“ତୁମ୍ଭେ ମନୁଷ୍ୟ ନୁହ, ତୁମ୍ଭେ
ଦେବତା ।”

ଅଳ୍ପଦିନ ହେଲା ଏହି ମାନ୍ଦ୍ରାଜପ୍ରଦେଶର ଏକ ଜାକ୍ରୁରଖାନାରେ
ଏକ ବାଳକ ଦୁର୍ଗାଗୋଷ୍ଠୀ କ୍ଷତରେ ଅଜାନ୍ତ ହୋଇ ଚିତ୍ତସ୍ଥିତ ହେଉ-
ଥିଲା । ପ୍ରତ୍ୟହ ଶେଢ଼ି ବାଳକର ବାଳକା ରଙ୍ଗନା ଥରେ ଜାକ୍ରୁର-
ଖାନାକୁ ଯାଇ ଭାଇକୁ ଦେଖି ଆସୁଥିଲା । ଦିନେ ବାଳକା ଜାକ୍ରୁର
ଖାନାକୁ ଯାଇ ଭାଇ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା, ଏମନ୍ତ ସମୟରେ
ଜାକ୍ରୁର ଅସ୍ତି ବାଳକକୁ କହିଲେ—“ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶରୀରରୁ ଚର୍ମ
ନେଇ ତୁମ୍ଭର କ୍ଷତରେ ଥିଲୁ ନ କଲେ, ଏହି କ୍ଷତ ଅଗ୍ନେଶ୍ୱରୀ
ହେବ ନାହିଁ । ପ୍ରଭୃତି ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ ନ କଲେ କେହି ଶରୀରରୁ ଚର୍ମ
ଦେବାକୁ ସମ୍ମତ ହେବେ ନାହିଁ ।”

ବାଳକା ତାହା ଶୁଣି ଜାକ୍ରୁରକୁ କହିଲା—ଅପଣ ମୋର ଶରୀ-
ରରୁ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ ଇଚ୍ଛା ଚର୍ମ କାଟି ନେଇ ମୋର ଭାଇକୁ ଅଗ୍ନେଶ୍ୱରୀ
କରି ଦେଉଛୁ । ଜାକ୍ରୁର ଅସ୍ତ୍ରର୍ଥ୍ୟାନୁଦିତ ହୋଇ ବାଳକାକୁ ପଚାରିଲେ
—“ଚର୍ମ କାଟି ନେଲେ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ହେବ, ତୁମ୍ଭେ ତାହା ସହି
ପାରବ ?” ବାଳକା ସହାୟବଦନରେ କହିଲା—“ଭାଇ ଭଲ ହେବ,
ମୋର ଛବିଏ କଷ୍ଟ ହେଲେ କଅଣ ହେଲା ?”

ଜାକ୍ରୁର ଶେଢ଼ି ବାଳକାର ଆଗ୍ରହାଦିଶୟ ଦେଖି, ତାହାର ଶରୀ-
ରରୁ ଚର୍ମ କଟି ନେଇ ବାଳକର କ୍ଷତସ୍ଥାନରେ ଥିଲୁ

କଲେ । ଚମ୍ପୂ କର୍ତ୍ତନକାଳରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟାନୁରୂପ ହେଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା, କାଳେ ଭାଇର ମନରେ ଦୁଃଖ ହେବ, ଏହି ଭୟରେ ବାଳକା ଅମ୍ଳାନବଦନରେ ତାହା ସହ୍ୟ କରି, ହସ୍ତି ଶୁଭକୁ ବଢ଼ିଲା—
 “ଭାଇ, ଜାକ୍ରର ଏପରି ଭାବରେ ଚମ୍ପୂ କାଟୁଅଛନ୍ତି ଯେ ମତେ ବହୁ ଜଣା ଯାଉ ନାହିଁ ।” ଏହି ହେହଶୀଳା ବାଳକା ହେତୁ ଉକ୍ତ ବାଳକର ପ୍ରାଣରକ୍ଷା ହେଲା ।

ଅମେରକାରେ ଏହିପରି ଏକ ସ୍ତ୍ରୀ ଅପଣାର ପ୍ରୀତିତା ମାତାର ଶୁଣ୍ଠିପାର ବ୍ୟୟ ନିର୍ଦ୍ଦାହ ସକାଶେ ଏକ ଜାକ୍ରରଙ୍କୁ ଅପଣାର ଦନ୍ତ ବନ୍ଧୁ କରିଥିଲେ । ଜାକ୍ରର ତାଙ୍କର ମୁଣ୍ଡରୁ ଗୋଟିଏ ଦନ୍ତ ଉତ୍ପାଟନ କରି ନେଇ ପ୍ରଚର ଧନଦାନ କରିଥିଲେ ।

ଏକ ସ୍ତ୍ରୀର ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନମତିଭୂର କଥା କହୁଅଛୁ ଶୁଣ । ଇଂଲଣ୍ଡର ଏକ ଦ୍ଵିତଳ ଗୃହରେ ଜଣେ ସାହେବ ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ଶିଶୁପୁତ୍ରକୁ ଘେନି ବାସ କରିଥିଲେ । ଏକ ସନ୍ଧିରେ ଗୃହପାତ୍ରରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କୋଳାହଳ ଶ୍ରବଣ କରି ସାହେବ ଜାଗରତ ହୋଇ ଦେଖିଲେ ସେହି ଗୃହର ନିମ୍ନତଳରେ ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ ହୋଇଥିବାରୁ, ମନୁଷ୍ୟମାନେ ତାହା ନିବାରଣ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରି କୋଳାହଳ କରୁଅଛନ୍ତି । ଅଗ୍ନି ନିବାରଣ ନ ହୋଇ ଋମଣୀ ଭୟଙ୍କର ଅକାର ଧାରଣ କରିବାରୁ, ସାହେବ ସ୍ତ୍ରୀପୁତ୍ରଙ୍କ ପ୍ରାଣରକ୍ଷା କରିବାରୁ ଅକ୍ଷମ ହୋଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ କାନ୍ଦିବାର ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କୁ ସାନ୍ତ୍ଵନା କରି କହିଲେ—“ବିପଦବେଳେ ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ କାହିଁକି ହେଉଅଛି, ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧର ।”

ଏହା କହି ଉକ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀ ବଛଣାଗୃହର ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲୁଗାକୁ ଗଣି ଦେଇ ଦଉଡ଼ି ପରି କରି, ଝରକାରେ ବାନ୍ଧି ତଳକୁ ଲମ୍ବାଇ ଦେଲେ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ସ୍ଵାମିଙ୍କୁ କହିଲେ ତୁମ୍ଭେ ଆଗେ ଏହିବାଟେ ଯାଇ ପିଲାକୁ

ରଖି ଆସ । ଶାନ୍ତେବ ସେହିପରି କରି, ଲୁଗାଦଉଡ଼ି ପାହାଘରେ ପୁଣି
ଉପରକୁ ଯାଇ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଘେନି ଅସିଲେ ।

ଦୁଇଜଣ ଉଲ୍ଲିରମଣୀଙ୍କ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବିବରଣ କହି ଅଜି କଥା
ଶେଷ କରିବ । ଯେଉଁ ସମୟରେ ଓଢ଼ିଶା ମରହଟ୍ଟାମାନଙ୍କ ଶାସନା-
ଧୀନ ଥିଲା, ସେହି ସମୟରେ ଘୋରବଣୀୟ ରାଜାମାନେ ଖୋରଧାରେ
ରାଜପଣ କରୁଥିଲେ । ଘୋରବଣୀୟ ରାଜାଙ୍କର ସବୁପ୍ରଧାନ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ
ଅଣ୍ୟା ବକ୍ସୀ ଥିଲା । ଖୋରଧାରାଜାଙ୍କର ବକ୍ସୀପଦ ବଶାନ୍ତକମିଳ
ଥିଲା । ଯେଉଁ ସମୟର କଥା କହୁଅଛୁ, ସେହି ସମୟରେ ଖୋରଧା-
ରାଜାଙ୍କର ଯେଉଁ ବକ୍ସୀ ଥିଲେ ତାଙ୍କର ଏକ ଅନୁଜ ସହୋଦର
ଥିଲେ । ବକ୍ସୀ ସ୍ତ୍ରୀ ସହୋଦରଙ୍କୁ ପ୍ରାଣାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ପ୍ରେମ କରୁ-
ଥିଲେ । ମାତ୍ର ଅକୃତଜ୍ଞ କନିଷ୍ଠ ସହୋଦର ଅପ୍ରତିବ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ସହୋ-
ଦରଙ୍କୁ ଗୁପ୍ତହତ୍ୟା କରି ସ୍ବୟଂ ବକ୍ସିପଦ ଅଧିକାର କରିବାର
ସୁଯୋଗ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରୁଥିଲେ । ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧ କନିଷ୍ଠ ସହୋଦର ଦିନେ
ସୁବଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଗୋପନରେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ସହୋଦରଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କଲେ ।
ମୃତ ବକ୍ସୀଙ୍କର ପୁତ୍ର ନ ଥିବାରୁ, ରାଜା ତାଙ୍କର କନିଷ୍ଠ ସହୋଦରଙ୍କୁ
ବକ୍ସୀପଦ ପ୍ରଦାନ କଲେ । ନବବକ୍ସୀ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥେରେ ପରମ
ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ମାତ୍ର ତାଙ୍କର ଏହି ଆନନ୍ଦ ଅନୁଦିନ ଉତ୍ସାରୁ
ନିରାମୟରେ ପରିଣତ ହେଲା । ମୃତବକ୍ସିଙ୍କ ଯୁବକ ସ୍ବର୍ଗ୍ୟ ଅନ୍ତ-
ସ୍ତ୍ରୀ ଅଛନ୍ତି ଅବଗତ ହୋଇ ନବବକ୍ସୀ ଭାତ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରିତ ହେଲେ ।
ମୃତବକ୍ସିଙ୍କୁ ସ୍ବାଧୀରଣ ପ୍ରଜାବର୍ଗ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭକ୍ତି କରୁଥିଲେ । ରାଜା
ମଧ୍ୟ ତାହାଙ୍କ ସ୍ବର୍ଗ୍ୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରୀତ ଥିଲେ । ବିଧବାବକ୍ସି-
ପତ୍ନୀଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ପୁତ୍ର ଜନ୍ମ ହେଲେ, ବିବିଧାନ୍ତରେ ସେହି ପୁତ୍ର ବକ୍ସି
ପଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବେ ଏଥିରେ ଆଉ କାହାର ସନ୍ଦେହ ରହିଲା ନାହିଁ ।

ନବବକ୍ତ୍ରୀ ବସନ୍ତ ଉପାସରେ ଭ୍ରାତୃଜାୟାର ଗର୍ଭନିଷ୍ଠା କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରି ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ବସନ୍ତା ବକ୍ସିପତ୍ନୀଙ୍କର ଏକ ପୁତ୍ର ପରିଚ୍ଛରକା ଥିଲେ । ଏହି ପୁତ୍ର ଯେପରି ସୁନ୍ଦରୀ, ସେହିପରି ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତ ଓ ବିଦ୍ୟାଗପାୟୀ ଥିଲେ । ଏହି ପରିଚ୍ଛରକାଙ୍କ ସ୍ତନକର୍ତ୍ତା ହେଉ, ନବବକ୍ସିଙ୍କ ସମସ୍ତ ଦୁରବସନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ନବବକ୍ତ୍ରୀ ଏହା ଉତ୍ତରୁ ଭ୍ରାତୃଜାୟାଙ୍କୁ ହୃତ୍ୟା କରି ନିଷ୍ଠାବଦ୍ଧ ହେବାକୁ ସଜ୍ଜା କଲେ । ସେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଘାତୁକ ନିୟୁକ୍ତ କଲେ । ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ ନବବକ୍ତ୍ରୀ ଏହି ଘାତୁକ-ଦ୍ଵୟଙ୍କ ସହ ନିର୍ଜନସ୍ଥାନରେ ବସି, ତପର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦିତ ହେବ ତାହାର ପରାମର୍ଶ କରୁଥିଲେ । ପରିଚ୍ଛରକା ଏହି ସଂବାଦ ଅବଗତ ହୋଇ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ଵଳିତ ହେବାରେ ସେହି ସ୍ଥାନକୁ ଗମନଧୂବକ ସେମାନଙ୍କର ପରାମର୍ଶ ଶ୍ରବଣ କରି ପ୍ରଭୁପତ୍ନୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଗମନ କଲେ । ବକ୍ସି-ପତ୍ନୀ ପରିଚ୍ଛରକାଙ୍କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚିନ୍ତା ଦେଖି, ତହିଁର କାରଣ ପଚାରିବାକୁ, ପରିଚ୍ଛରକା କହିଲେ—“ଆଜି ଆଉ ଉପାୟ ଦିଶୁ ନାହିଁ । ଜଗନ୍ନାଥେ କଅଣ ଆଜି ରାତି କଟାଇ ନେବେ ?”

ବକ୍ସିପତ୍ନୀ କହିଲେ ତୁ—କଅଣ କହୁଛୁ ମ ?

ପରିଚ୍ଛରକା—ବକ୍ତ୍ରୀ ଆଜି ଦୁଇଜଣ ଲୋକଙ୍କୁ ଅଣାଇ ନଅର ମଧ୍ୟରେ ରଖିଛନ୍ତି । ତୁମ୍ଭେ ଆଜି ରାତିରେ ଖାଇ ଶୋଇଲେ, ସେହି ଦୁଇ ଜଣ ତୁମ୍ଭ ଘର ମଧ୍ୟରେ ପଶି ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ହାଣି ପକାଇବେ । ତୁମ୍ଭେ ବେଳୁଛୁ ନଅରରୁ ପଳାଇ ଯାଅ ।

ବକ୍ସିପତ୍ନୀ—କେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ପଳାଇବ ? ଦେବେବେଳେ ତାକୁ ଏପରି କୁକୁରି ଘୋଷଲାଣି, ଦେବେବେଳେ ଆଉ ମୋର ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ସେ କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଯାଇ ଲୁଚି ରହିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେ ମୋର

ଜୀବନ ନେବ । ସାଥନ୍ତ ମଲା ଦିନରୁ ସଂସାରରେ ମୋର ଅନ୍ତ ବସୁ ଥିବୁ ସେ ବଞ୍ଚି ରହିବ ? ମତେ ମାରିବ ମାରୁ, ଏ ଜୀବନ ଗଲେ ଭଲ । ସେତେବେଳେ ସ୍ୱେପର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ମାରିଲା, ତେତେବେଳେ ମୁଁ କେଉଁ ଛୁର ?

ପରଶୁରାଜା—ମୁଁ ଦିନେ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଦେଖିଥିଲି ତୁମ୍ଭେ ଗର୍ଭରୁ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ପିଲା ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବୁ, ଏବଂ ତାହାର ଅକୃତି ସାଥନ୍ତଙ୍କ ଅକୃତି ପରି ହୋଇଥିବୁ । ସେହି ଦିନରୁ ମୋର ବ୍ୟାସ ହୋଇଥିବୁ, ତୁମ୍ଭେ ଗର୍ଭରୁ ଯେଉଁ ପିଲା ଜନ୍ମ ହେବ, ସେ ସାଥନ୍ତଙ୍କ ନାମ ରଖିବ ।

ବକ୍ସିପତ୍ନୀ—ପୁଅ ହେଲେ ସାଥନ୍ତଙ୍କ କୁଳରହିବ, ଏବଂ ମୁଁ ତାକୁ ଦେଖି ଦିନ କଟାଇବ ବୋଲି ମନେ କରିଥିଲି । ଚଣ୍ଡାଳ ବନା ଦୋଷରେ ସାଥନ୍ତକୁ ମାରିଲା, ଅଜ୍ଞି ମତେ ବନାଦୋଷରେ ମାରିବ, ତୁ ବଞ୍ଚିଥିଲେ ଦେଖିବୁ, ମହାପ୍ରଭୁ ଦିନେ ହେଲେ ଏହି କଥାର ବନ୍ଧୁର କରିବେ ।

ପରଶୁରାଜା—ମୁଁ ଗୋଟିଏ କଥା କହିବି ତୁମ୍ଭେ ମାନିବ ?

ବକ୍ସିପତ୍ନୀ—ମୁଁ କେଉଁ ଦିନ ତୋର କେଉଁ କଥା ନ ମାନିବୁ ?

ପରଶୁରାଜା—ସେ ତୁମ୍ଭର ସାଥନ୍ତକୁ ମାରିଲା, ତାକୁ ଦଣ୍ଡ ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ଥିବୁ କି ନାହିଁ କହିଲ ?

ବକ୍ସିପତ୍ନୀ—ମୋର ସେ ଶକ୍ତି ଥିଲେ, ମୁଁ କଅଣ ଅଜ୍ଞିଯାଏ ଅନାଇଥାନ୍ତି ? ଇଚ୍ଛା ଥାଉ ଶକ୍ତି ନ ଥିଲେ କି ହେବ ?

ପରଶୁରାଜା—ସାଥନ୍ତଙ୍କ ପୁଅ ଏହାକୁ ଦଣ୍ଡ ଦେବ । ତୁମ୍ଭେ ଅପେ ବଞ୍ଚି ଯେବେ ସେହି ପିଲାକୁ ବଞ୍ଚାଇବ ତେବେ ତୁମ୍ଭର କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ । ତୁମ୍ଭେ ଯେବେ ଅଜ୍ଞି ମୋ କଥା ମାନି ଚାଲିବ, ତେବେ ସବୁ ଅତ୍ୟୁତ୍ତମ ହେବ ।

ବକ୍ସିପତ୍ରୀ—ତୁ ଯାହା କହିବୁ ମୁଁ ତାହା କରିବି ।

ପରଶୁରାଜା—ତୁମ୍ଭେ ଭଲ ଲୁଗା ଖଣ୍ଡିଏ ଏବଂ ଗହଣା ପିନ୍ଧି, ଏହି-
କ୍ଷଣି ବକ୍ସିଙ୍କୁ ତାଙ୍କ କହିବ ଯେ, ତୁମ୍ଭର ବାପାଙ୍କ ଦିହ ଦୁଃଖ ହୋଇ-
ଅଛି, ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ମୋ ଯେମନ୍ତ କାଲି ସକାଳେ ବାପଘରକୁ ପଠାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।
ତୁମ୍ଭେ ଯେତେ ଅନୁଗ୍ରହ କର କହୁ ପଛକେ ସେ ତୁମ୍ଭର କଥା ମାନିବେ
ନାହିଁ । ଏହା ଉତ୍ତରୁ ଯାହା କରିବାକୁ ହେବ, ମୁଁ ପଛେ କହିବି ।

ବକ୍ସିପତ୍ରୀ ଖଣ୍ଡିଏ ଭଲ ଲୁଗା ଏବଂ ବ୍ୟବାର ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଅଳ-
ଙ୍କାରମାନ ପିନ୍ଧି, ବକ୍ସିଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଆଣି, ବାପଘରକୁ ପଠାଇ ଦେବା
ଗଳାଣେ ଅଗ୍ରହସହ ଅନୁଗ୍ରହ କଲେ । ମାତ୍ର ବକ୍ସି ସେଥରେ ଗମ୍ଭୀର
ହେଲେ ନାହିଁ । ବକ୍ସିପତ୍ରୀ ପରଶୁରାଜାଙ୍କୁ ତାହା କହିବାରୁ ପରଶୁରାଜା
କହିଲେ ଟାଲ ଶ୍ରେଜନ କରିବା । ଶ୍ରେଜନ ଉତ୍ତରୁ ପରଶୁରାଜା କହିଲେ
ତୁମ୍ଭେ ମୋର ଲୁଗା ପିନ୍ଧି, ତୁମ୍ଭର ଲୁଗା ଏବଂ ଅଳଙ୍କାରମାନ ମତେ
ଦିଅ । ବକ୍ସିପତ୍ରୀ ସେହିପରି କଲରୁ, ପରଶୁରାଜା ବକ୍ସିପତ୍ରୀଙ୍କ ଲୁଗା
ଏବଂ ଅଳଙ୍କାର ପିନ୍ଧି କହିଲେ—“ମୋର ଏହି ପ୍ରାଣ ଗଲେ ଭୟା-
ରହିଲେ ଏହି ସଂସାରର କିଛି ଯିବ ଅସିବ ନାହିଁ । ମୋର ପ୍ରାଣ
ଦେଇ ଗାଅନ୍ତୁଙ୍କ ପିଲାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ପାରିଲେ ଜାଣିବି ମୋର ଜନ୍ମ ସାର୍ଥକ
ହେଲା । ମୁଁ ଯାଉଅଛି ତୁମ୍ଭ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ଶୋଇବି, ତୁମ୍ଭେ ମୋ
ଘରେ ଶୋଇବ ଯାଅ । ଖୁବ୍ ପାହାନ୍ତିଅଛି ଉଠି ବାଜିବାଟେ ବାହାର
ଯିବ ।

ବକ୍ସିପତ୍ରୀ କହିଲେ—ମୋ ଲାଗି ତୁ କାହିଁକି ପ୍ରାଣ ଦେବୁ ? ମୁଁ
ଜାଣି ଶୁଣି ତତେ ହାଣକୁ ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ଯାହା ହେବାର
ହେଉ, ମୁଁ ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ପାରିବି ନାହିଁ ।

ପରଶୁରାଜା—ମୁଁ ତୁମ୍ଭଲାଗି ପ୍ରାଣ ଦେଉ ନାହିଁ । ଗାଅନ୍ତୁଙ୍କ ପିଲାକୁ

ବଞ୍ଚେଇବା ସ୍ୱକାଶେ ପ୍ରାଣ ଦେଉଅଛି । ପିଲା ବଞ୍ଚିଲେ ଏହାରୁ ଦଣ୍ଡ ଦେଇ ପାରିବ ।

ପରାଗରକା ଏହା ଉତ୍ତରୁ ନାନାପ୍ରକାର ଉଦ୍ଦେଶନାଦ୍ୱାରା ବନ୍ଧ୍ୟ-ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଗମ୍ଭୀରା କରାଇଲେ ଏବଂ କେଉଁ ବାଟେ କେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ଯାଇ ଅଶ୍ରୁ ସ୍ନେହେ ତାହା ମଧ୍ୟ କହି ଦେଲେ ।

ଏ ଅନ୍ତେ ନବବନ୍ଧ୍ୟା ମନେ ଚିନ୍ତା କଲେ ଯେ ତାହାଙ୍କ ଶ୍ୱଶୁ-ଜାୟୁ କୌଣସି ଉପାୟରେ ତାଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅବଗତ ହୋଇ ବାପ-ଘରକୁ ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ଏହି ଚିନ୍ତା କରି ଘାତୁକ-ମାନଙ୍କ କହିଲେ—“ଅଜ୍ଞି ଗୁଡ଼ିରେ ଯେପରି ହେଉ କାର୍ଯ୍ୟ ସେଷ କରି ।”

ମଧ୍ୟରାତ୍ରିରେ ଘାତୁକଦ୍ୱୟ ବଧୱା ବନ୍ଧ୍ୟପତ୍ନୀଙ୍କ ଘରେ ପଶି ପରା-ଗରକାକୁ ହତ୍ୟା କରି, ତାଙ୍କର ମୂଲ୍ୟବାନ ଲୁଗା ଏବଂ ଅଳଙ୍କାର ଜାଡ଼ିନେଲେ । ତାହା ଉତ୍ତରୁ ସେହି ଶବ୍ଦକୁ ବଂଶିକର ଏକ ସ୍ଥାନରେ ପୋତି ତାହା ଉପରେ ଗୋଟାଏ କଦଳିଗଛ ଶ୍ରେଇ ଦେଇ ନବବନ୍ଧ୍ୟାଙ୍କୁ ସବାଦ ଦେଲେ । ସେହି ଲୁଗା ଏବଂ ଅଳଙ୍କାରମାନ ଦର୍ଶନରେ ଶ୍ୱଶୁ-ଜାୟୁଙ୍କ ନିଧନରେ ନବବନ୍ଧ୍ୟାଙ୍କ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗମେଷ ରହିଲା ନାହିଁ । କାରଣ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ ଗ୍ରାଚୁଜାୟୁଙ୍କୁ ସେହି ଲୁଗା ଏବଂ ଅଳଙ୍କାରମାନ ପିନ୍ଧି-ଥବାର ଦେଖିଥିଲେ । ତହିଁ ପରଦିବସ ଅନ୍ୟଥୁର ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଧ୍ୟପତ୍ନୀ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ସବାଦ ପାଇ, ବାସ୍ତିକ ବ୍ୟସ୍ତତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି—
“କାଲି ଗୁଡ଼ିରେ ବାପଘରକୁ ଯିବା ସକାଶେ କହୁଥିଲେ, ମୁଁ ମନା କରୁଥିଲି, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ବାପଘରକୁ ଯାଇଅଛନ୍ତି”, କହି ସେଠାରୁ ତାଙ୍କୁ ଅଣିବା ସକାଶେ ପାଲିଙ୍ଗି ପଠାଇଲେ । ମାତ୍ର ପ୍ରେରଣ ଲୋକମାନେ ସେହିଠାରେ ପହଞ୍ଚି, ତାଙ୍କୁ ନ ପାଇ ଲେଉଟି ଅସିଲେ ।

ବକ୍ସିପତ୍ନୀ ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଗମନ କରି କନ୍ଦମାଳରେ ଉପ-
ସ୍ଥିତ ହେଲେ । କନ୍ଦମାଳରେ ଆପଣାର ଭଲ ପରିଚୟ ଦେଇ ଏକ
କନ୍ଦପ୍ରଧାନଙ୍କ ଗୃହରେ ବାସ କଲେ । ଏହିଠାରେ ବକ୍ସିପତ୍ନୀ ଏକ
ପରମସୁନ୍ଦର ବାଳକ ପ୍ରସବ କରି ତାହାର ନାମ ଜଗବନ୍ଧୁ ରଖିଲେ ।
ବାଳକ ଜଗବନ୍ଧୁ କନ୍ଦମାନଙ୍କ ସହବାସରେ ରହି ବ୍ୟୟ ଅଳ୍ପ ଶକ୍ତିର
ବ୍ୟବହାର ଶିକ୍ଷା କଲେ । ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ଜଗବନ୍ଧୁକୁ ଅସାଧାରଣ
ବଳଶାଳୀ ଏବଂ ବ୍ୟୟ ଅଳ୍ପ ବ୍ୟବହାରରେ ସୁନିପୁଣ୍ୟ ଦେଖି ବକ୍ସିପ-
ତ୍ନୀଙ୍କର ଅନନ୍ଦର ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ । ଜଗବନ୍ଧୁ ଅଷ୍ଟାଦଶ ବର୍ଷ-
ରେ ପଦାର୍ପଣ କଲେ ବକ୍ସିପତ୍ନୀ ଉକ୍ତ କନ୍ଦପ୍ରଧାନ ଏବଂ ଜଗବନ୍ଧୁଙ୍କ
ନିକଟରେ ବସାଇ ଆତ୍ମପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କଲେ । ଗିଂହବନ୍ଧୁମ ଜଗ-
ବନ୍ଧୁ ପିତୃବ୍ୟ ଏବଂ ପରିଚ୍ଛାବିକାର ଆତ୍ମବିଗ୍ରହ ନିବୃତ୍ତ, ଶ୍ରବଣ କରି
ହୋଇ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ହୋଇ, ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଖୋରାଧା ଯାହା କରି-
ବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ । ମାତ୍ର କନ୍ଦପ୍ରଧାନ ତାହାଙ୍କୁ ସ୍ଥାନୀୟା ପ୍ରଦାନ
କରି, ପରିଦିବସ ଗମନ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିବାରୁ, ଜଗବନ୍ଧୁ
ପିତୃସ୍ଥାନୀୟ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଅନୁରୋଧ ଲଘନ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ପରିଦିବସ ପ୍ରାତଃକାଳରେ ଜଗବନ୍ଧୁ ସ୍ନାୟ ମାତାଙ୍କ ସହ ଖୋ-
ରାକୁ ଯାତ୍ରା କଲେ । କନ୍ଦପ୍ରଧାନ ସେମାନଙ୍କ ସମଭବ୍ୟାସ୍ତ୍ରରେ
ଯିବା ସ୍ୱକାଶେ କେତେକ ଜଣ କନ୍ଦକୁ ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କଲେ ।
ଜଗବନ୍ଧୁ ଖୋରାଧା ନଗରରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ, ମାତାଙ୍କୁ ଏକ
ଗୃହସ୍ଥଙ୍କ ଗୃହରେ ରଖି, କନ୍ଦମାନଙ୍କ ସହ ନଗର ଭ୍ରମଣ କରିବାକୁ
ଗମନ କଲେ । ଯେଉଁ ସମୟରେ ଜଗବନ୍ଧୁ ନଗରସ୍ତମଣ କରୁଥିଲେ,
ସେହି ସମୟରେ ଗୁଜା, ବକ୍ସି ଏବଂ କେତେକ ଜଣ ଅନୁଚର ସହ ଭ୍ରମଣ
କରିବାକୁ ନିର୍ଗତ ହୋଇଥିଲେ । ଜଗବନ୍ଧୁ ଗୁଜା ଏବଂ ବକ୍ସିଙ୍କ

ପରିଷ୍ଟେ ପାଇ ସିଂହଗର୍ଜନ କରି ପ୍ରମତ୍ତମାତଙ୍ଗ ଭୁଲ ପିତୃବ୍ୟକୁ
ଅନ୍ତମଣ କରି ନିହତ କଲେ ।

ଗଜା ଜଗବନ୍ଧୁ ପରିତପ୍ତ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ପିତୃପଦରେ ନିୟୁକ୍ତ
କଲେ ।

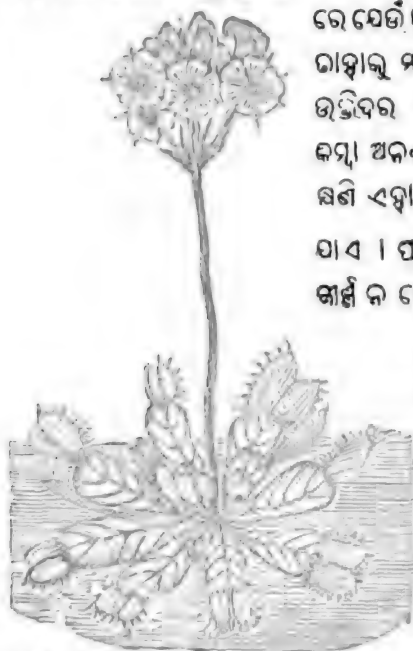
ଅଛି ତେର କଥା କହିଲିଣି ଏହିଠାରେ ଥାଉ ।

ଏକବଂଶ ଗଳ୍ପ ।

କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଉଦ୍ଭିଦର ବିବରଣ ।

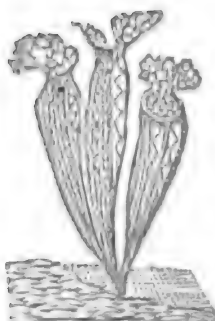
ଅତି—ଅତି ଭୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଅସ୍ପର୍ଶ୍ୟ ଉଦ୍ଭିଦର କଥା କହିବ । ଜନ୍ତୁମାନେ ଉଦ୍ଭିଦକୁ ଘୋଳନ କରିବାର ଭୁଲେ, ଦେଖି-ଅଛୁ, ମାତ୍ର ଉଦ୍ଭିଦ ଜନ୍ତୁକୁ ଘୋଳନ କରିବାର ଦେଖି ନାହିଁ । ପାର୍ଶ୍ବ-

ରେ ଯେଉଁ ଉଦ୍ଭିଦର ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖୁଅଛୁ, ତାହାକୁ ମକ୍ଷିକାପାଣ୍ଡ କହନ୍ତି । ଏହି ଉଦ୍ଭିଦର ପତ୍ର ଉପରେ ମକ୍ଷିକା କମ୍ପା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପତଙ୍ଗ ବଢ଼ିଲା କ୍ଷଣି ଏହାର ପତ୍ର ମୁଦ୍ରିତ ହୋଇ ପାଏ । ପତଙ୍ଗ ପତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ରହି ଖାଣି ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଦ୍ରିତାବ-

ସ୍ଥାରେ ରହିଥାଏ । ଏହି ଜାତୀୟ ନାନାଶ୍ରେଣୀର ଉଦ୍ଭିଦ ଆମେରିକା ମହାଦେଶରେ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଅଛି । ଭାରତବର୍ଷରେ ବୃଣ-ଜାତୀୟ ଏକ ପ୍ରକାର

ଉଦ୍ଭିଦ ଅଛି, ତାହାର ପତ୍ର ଉପରକୁ କାଟି ପତଙ୍ଗ ରଖି କ୍ଷଣି, ପତ୍ରରେ ଅବଶ ହୋଇ ରହେ । ଏହି ଉଦ୍ଭିଦ ଜୀବଶରୀରଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀୟ ଦେହର ପୁଷ୍ଟିଗାଧନ କରେ ।

ଏହିଠାରେ ଅଉ ଏକଜାଖସ୍ ଉତ୍ତିଦର ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଅଛି, ଏହି ଉତ୍ତିଦର ପତ୍ର ଜଳପ୍ରାନ୍ତାକାରରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୁଏ । ଏହି ପତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଏକ ପ୍ରକାର ମିଷ୍ଟୁରସ ସ୍ଥାପିତ ହୁଏ । କୀଟ ପତଙ୍ଗ ମିଷ୍ଟୁରସ ଗନ୍ଧରେ ପତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ ନିର୍ଗତ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କୀଟ ପତଙ୍ଗ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଉତ୍ତିଦାଙ୍ଗ ପୁଷ୍ଟ କରନ୍ତି ।

ନିମ୍ନରେ ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷର ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖୁଅଛ, ତାହାକୁ ବାଓଘୁବ ବୃକ୍ଷ କହନ୍ତି । ଅର୍ଧ୍ରକା ମହାଦେଶରେ ଏହି ବୃକ୍ଷ ବୃକ୍ଷିଗୋତର ହୁଏ ।

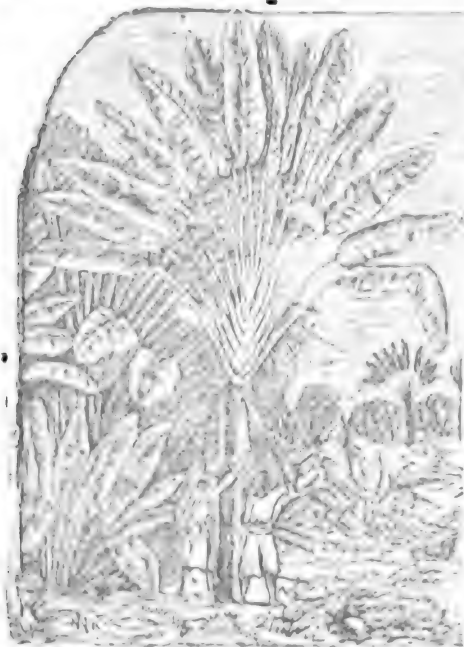
ଏହି ବୃକ୍ଷ ୪୦ ଫୁଟରୁ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ ହୁଏ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଏହାର ଶାଖାମାନ ଦୂର ବହୁତ ହୁଏ । ଏହି ମହାବୃକ୍ଷର

କାଣ୍ଡର ଦେଖିବା ଶତହସ୍ତରୁ ଅଧିକ ହୁଏ । ଏହାର କାଣ୍ଡକୁ ଶୁଣିବାର କିଛି ଚିନ୍ତା ଚାହୁଁ ନିଶ୍ଚୟପରିବାର* ଏକତ୍ରରେ ବାସ କରନ୍ତି ।

* ଅର୍ଧ୍ରକାର ଉପକାନ୍ତବାସୀଙ୍କୁ ନନ୍ଦୋ ବଂଶ ।

ପ୍ରଳବଶେଷରେ ଅଧବାସିମାନେ ଏହାର କାଣ୍ଡକୁ ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ କରି ବୃକ୍ଷ-
ଜଳରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ରଖିଥାନ୍ତି ଏବଂ ନିଦାୟକାଳରେ ପଥକମାନଙ୍କୁ
ଏହି ଜଳ ବହୁ କର ଅର୍ଥୋପାହୁନି କରନ୍ତି । କାରୁଣି ପର ଏହାର
ଫଳମାନ ବୃହଦାକୃତିର ହୁଏ । ଏହି ଫଳ ବାନରମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ଧ୍ୟନ୍ତ
ପ୍ରିୟତାପ୍ୟ । ଏଣୁ କେହି ଏହାକୁ ବାନରବୃକ୍ଷ ନାମ ଦେଇଅଛନ୍ତି ।

ଅଉ ଏକଜାତିର ଉଦ୍ଭିଦକୁ ପଥକବନ୍ଧୁ ବୃକ୍ଷ କହନ୍ତି । ଏହି ବୃକ୍ଷ
ଅସ୍ଥିକାର ବାରିସ୍ଥାନ ପ୍ରଦେଶରେ ପ୍ରଚର ପରମାଣରେ ଦୃକ୍ଷିଗୋଚର

ହୁଏ । ଏହାର
• ପତ୍ରମାନ କ-
ଦଳାପତ୍ର ପର-
ବୃହତ୍ ହୁଏ ।
ପଥକମାନେ
ଯାଉଁ, ଯେଉଁ
ସ୍ଥାନରେ ଜ-
ଳର ଅଭାବ
ହୁଏ ଏହି ବ-
କ୍ଷରୁ ଜଳ ନି-
ର୍ଗତ କରାଇ
ପାନ କରନ୍ତି ।
ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଦେଖ
ଜଣେ ଅସ୍ତ୍ରବାଣ
ବୃକ୍ଷର ଦେହ

ରେଦ କରୁଅଛି, ଏବଂ ଅପର ଜଣକ ପାତ୍ର ଦେନି ଜଳ ସଞ୍ଚୟ କରୁଅଛି ।
ଏଦେଶର ଗଡ଼ଜାତମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଜଳର ଅଭାବ ହୁଏ,
ପଥକମାନେ ସିଞ୍ଚନାଲାଭା କାଢ଼ ଦେଇ, ସେଥିରୁ ନିର୍ଗତ ଜଳ ସଞ୍ଚୟ
କରି ପାନ କରନ୍ତି ।

ଅର୍ପିକାର
ଅଉ ଏକଜା-
ଉଷ୍ଣ ବୃକ୍ଷକୁ
ତେଲବୃକ୍ଷ କ-
ହନ୍ତି । ପାଗ-
ବତ ଡିମ୍ବୁଲୁ
ଏହି ବୃକ୍ଷର
ବହୁସଂଖ୍ୟକ
ଫଳ ହୁଏ ।
ଏହି ଫଳ ସୁ-
ପକ୍ୱ ହେଲେ,
ମନସ୍ୟମାନେ
ଏହି ଫଳକୁ
ଅଙ୍ଗୁଳ ସାହା-
ଯରେ ନିଷ୍ପେ-
ଷିତ କରି

ତେଲକାଢ଼ି ନିଅନ୍ତି । ଏଦେଶରେ ପୂଜାକା ପ୍ରଭୃତିରୁ ତେଲ କାଢ଼ନ୍ତି ।
ମାତ୍ର ଏ ସବୁକୁ ଘଣାରେ ନ ଯେଉଁଲେ ତେଲ ବାହାରେ ନାହିଁ ।

ଅଉ ଏକଜାଖୟ ଉଦ୍ଭିଦ ଅଛି
ତାହାକୁ ଜଳସ୍ପଦୃଷ କହନ୍ତି ।
ଏହି ବୃକ୍ଷର ପତ୍ରର ଅଗ୍ରଭାଗ ଜଳ-
ସାକ୍ଷୀ ହୁଏ । ଉକ୍ତ ଜଳସ ଜଳ-
ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥାଏ । ଅମେରିକାର ମହାପ୍ରା-
ନ୍ତରର ସୁଲବଣେଷରେ ଏହି ବୃକ୍ଷ
ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।
ପ୍ରାନ୍ତରବାସୀ ପଶୁମାନେ ଏହି ଜଳ
ପାନ କରି ପ୍ରାଣଧାରଣ କରନ୍ତି ।

ଅମେରିକାରେ ଏକଜାଖୟ
ଅସ୍ପର୍ଯ୍ୟ୍ୟ ବୃକ୍ଷ ଅଛି, ତାହାକୁ
ରୋଟିକା ବୃକ୍ଷ କହନ୍ତି । ପାର୍ଶ୍ବରେ
ରୋଟିକା ବୃକ୍ଷର ଚିତ୍ର ପ୍ରଦତ୍ତ
ହୋଇଅଛି । ବଡ଼ ପାଉଁଶେଇ
ପରି ଏହାର ଫଳମାନ ହୁଏ ।
ଅଧବାହିମାନେ ଏହି ଫଳକୁ ଦୁଇ
ଖଣ୍ଡ ଉତ୍ତୁପ୍ତ ପ୍ରସ୍ତର ସାହାଯ୍ୟରେ
ଫିଙ୍ଗି କରି ରକ୍ଷଣ କରନ୍ତି । ଏହି
ଫଳ ରୋଟି ପରି ସ୍ବୀୟ ଲାଗଇ ।

ଅମେରିକାରେ ଅଉ ଏକ-

ଜାଖୟ ବୃକ୍ଷକୁ ଗୋପାଦପ କହନ୍ତି ।

ଏହି ବୃକ୍ଷରୁ ଗୋଦୁଗ୍ଧ ତୁଲ୍ୟ ଏକପ୍ରକାର କ୍ଷୀର ନିର୍ଗତ ହୁଏ ।

ଉପରେ ଅଉ ଗୋଟିଏ ଅଷ୍ଟର୍ଯ୍ୟ ବୃକ୍ଷର ଚିତ୍ର ଦେଖ । ଏହାକୁ ବୋତଲ ବୃକ୍ଷ କହନ୍ତି । ଏହି ବୃକ୍ଷର ମୂଳଦେଶ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଗଙ୍ଗାଜଳୀ ବୋତଲର ଆକାର ଧାରଣ କରେ । ସେହି ବୋତଲକୃତି ମୂଳଦେଶରୁ ପ୍ରକାଶ୍ଟ ଶାଖାମାନ ନିର୍ଗତ ହୋଇ ବୃକ୍ଷରୂପ ଧାରଣ କରେ ।

ଏକଜାତୀୟ ବୃକ୍ଷର ବୃକ୍ଷରୁ ଇଂରାଜିରେ ମେନ୍ତୋର କହନ୍ତି । ଏହି ବୃକ୍ଷ ଗ୍ରୀଷ୍ମପ୍ରଦେଶର ନଦୀମୁହାଣମାନଙ୍କରେ ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୁଏ । ଏହି ବୃକ୍ଷମାନଙ୍କ ମୂଳଦେଶ ଏବଂ କାଣ୍ଡ ଜଳର ଉପରଭାଗରେ ଏବଂ ତେରମାନ ଜଳ ନିମ୍ନଭାଗରେ ଅବସ୍ଥିତ ଥାଏ । ଏହାର ବୀଜ ଶାଖାରେ ସଂଲଗ୍ନ ଥିବା

ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛୁରିତ ହୁଏ । ଅଛୁର ନିମ୍ନଦିଗକୁ ବର୍ଷିତ ହୋଇ
ଜଳ ରେଦି କରି, ଜଳ ନିମ୍ନସ୍ଥ ପଙ୍କରେ ଦୃଢ଼ଭାବେ ଆବଦ୍ଧ ହୁଏ ।
ଜଳର ଉତ୍ତୁର୍ଭାଗରେ ଅବସ୍ଥିତ ନବକୃଷ୍ଣକାଣ୍ଡର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରୁ ଚେର-
ମାନ ନିର୍ଗତ ଏବଂ ପଙ୍କରେ ପୃଦୃତଭାବରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ବୃକ୍ଷକୁ
ଜୀବ ନଦୀସ୍ତ୍ରୋତ ଇମ୍ବା ପ୍ରବଳ ବାତ୍ୟାରୁ ରକ୍ଷା କରେ । ଏହିପରି
ବୃକ୍ଷସଂଖ୍ୟା କ୍ରମଶଃ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଏବଂ ମୂଳଦେଶରେ ପଞ୍ଚ ପ୍ରଭୃତି କ୍ରମଶଃ
ସଞ୍ଚିତ ହୋଇ, ଜଳ ମଧ୍ୟରେ ନୂତନ ଭୂଗ୍ରାମ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ତଦନନ୍ତର
ତାହା ମନସ୍ୟ ଏବଂ ପଶୁପକ୍ଷିର ଆବାସସ୍ଥାନ ହୁଏ ।

ଏକଜାତିୟ, ବୃକ୍ଷକୁ ସର୍ପବୃକ୍ଷ କହନ୍ତି । ଏହାର ମୂଳଦେଶରୁ
ସର୍ପାକୃତିର ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଚେର ନିର୍ଗତ ହୋଇ ଭୂମିରେ ପ୍ରବେଶ
କରେ । ଏହି ବୃକ୍ଷ ସରୁ ବଂଶତି ହୁଏତୁ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ ହୁଏ ନାହିଁ;
ମାତ୍ର ବୃକ୍ଷର ଚେର ସ୍ଥଳବଶେଷରେ ଶତହସ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ ହୁଏ ।

ଆଜି ଏହିଠାରେ ଆଉ ।

